

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ»

ΤΕΥΧΟΣ Β'

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

Χαϊνά Ελένη

Ψυρροπούλου Κλεοπάτρα

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: Μπιτσάνη Ευγενία

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1999

ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΝ

Σάν εξαφνα, ώρα μεσάνωχτ; ακουσθεῖ
άορατος θιάσος νά περνᾷ
μέ μουσικές ἐξαίσιες, μέ φωνές -
τήν τύχη σου πού ἐνδίδει πιά, τα ἔργα σου
που ἀπέωχαν, τὰ σχέδια τῆς ζωῆς σου
που βγήκαν ὄλα πλάνες, μὴ ἀνοφέλετα θρηνησεις.
Σάν ἐτοιμος ἀπό καιρό, σά θαρραλέος,
ἀποχαιρέτα την, τὴν Ἀλεξάνδρεια πού φεύγει.
Πρό πάντων νά μὴ γελασθεῖς μὴν πεις πὼς ἦταν
ένα ὄνειρο, πὼς ἀπατήθηκεν ἡ ἀκοή σου·
μάταιες ἐλπίδες τέτοιες μὴν καταδεχθεῖς.
Σάν ἐτοιμος ἀπό καιρό, σά θαρραλέος,
σάν πού ταιριάζει σε πού ἀξιώθηκες μιά τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά πρὸς τὸ παράθυρο,
κι ἀκουσε μέ συγκίνησιν, ἀλλ' ὄχι
μέ τῶν δειλῶν τὰ παρακάλια καὶ παράπονα,
ὡς τελευταία ἀπόλαυσι τοῦς ἡχους,
τὰ ἐξαίσια ὄργανα τοῦ μουσικοῦ θιάσου,
κι ἀποχαιρέτα την, τὴν Ἀλεξάνδρεια πού χάνεις.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

6.1. Γενικά

Η σχολική εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς. Εδώ πια δεν πρόκειται για κάποια συνηθισμένη δημοτική υπηρεσία, αλλά για τον πλέον κρίσιμο μηχανισμό κοινωνικής αναπαραγωγής.

Εύκολα επομένως προκύπτει η σημερινή αναντιστοιχία ανάμεσα στη διοικητική δομή των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και το «κοινωνικό μέγεθος» Σχολική Εκπαίδευση. Η αναντιστοιχία αυτή οδηγεί την Τ.Α. σ' ένα είδος αμηχανίας απέναντι στο σχολικό θεσμό. Με το σχετικά πρόσφατο νομοθετικό πλαίσιο (Ν. 1566/85, Διυπουργική Απόφαση Δ4/152/89), βέβαια, παραχωρούνται στην Τ.Α. διευρυμένες – σε σχέση με το παρελθόν – αρμοδιότητες λειτουργίας, συντήρησης, εφοδιασμού, παρακολούθησης της ανέγερσης κι εν γένει εποπτείας των σχολείων. Ενώ όμως ο Δήμος καθίσταται «αδιοκτήτης» της κινητής και ακίνητης περιουσίας των σχολείων, εξακολουθεί να παραμένει ξένος προς την καθεαυτό εκπαιδευτική διαδικασία. Διατυπωμένο διαφορετικά, σήμερα η Τ.Α. κατέχει την «υψηλή κυριότητα» των σχολείων, χωρίς όμως να διαθέτει τους απαραίτητους θεσμούς, όργανα και γνώση για την ουσιαστική συμβολή της στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Την αντίφαση αυτή τείνει συνήθως να καλύψει διοργανώνοντας σεμινάρια και συναντήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και ειδικών, που στοχεύουν στην εξεύρεση τρόπων παρέμβασης στο σχολείο, στη διαμόρφωση δηλαδή μιας Δημοτικής Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Ανάμεσα σ' αυτά τα δύο «άκρα» (επιδιορθώσεις κτιρίων – διατύπωση γενικών κατευθύνσεων παρέμβασης), εκεί που ουσιαστικά δηλαδή διεξάγεται η εκπαιδευτική διαδικασία, διανοίγεται ένα κενό: ακριβώς η «αμηχανία».

Την ίδια αμηχανία εκδηλώνουν βεβαίως κι όλοι οι Σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, που δρουν δίπλα στο Δήμο. Περισσότερο ή λιγότερο ενεργοί, δρουν επικουρικά και εξωτερικά στην κυρίως εκπαιδευτική διαδικασία, φροντίζοντας το σχολικό περιβάλλον ή διοργανώνοντας συμπληρωματικά μαθήματα επιμορφωτικού χαρακτήρα.

Το ερώτημα που προκύπτει επομένως μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

- Είναι δυνατόν η Τοπική Αυτοδιοίκηση να επιδράσει ευεργετικά στο σημερινό εκπαιδευτικό πλαίσιο;
- Είναι δυνατόν η Τοπική Αυτοδιοίκηση να συμβάλλει στην αλλαγή του σημερινού εκπαιδευτικού κλίματος, ώστε να ενεργοποιηθούν διαδικασίες ριζικής αλλαγής των σημερινών δομών κρίσης; Ή αντίθετα, η Τ.Α. πρέπει να περιοριστεί στο σημερινό ρόλο του «δημοτικού επιστάτη» των σχολικών συγκροτημάτων;

Θεωρούμε πως, υπό ορισμένες φυσικά προϋποθέσεις, ο Δήμος μπορεί και πρέπει να κινηθεί στην κατεύθυνση της ουσιαστικής παρέμβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Άλλωστε, σήμερα, ένα τέτοιο ρόλο διεκδικούν πλήθος ιδιωτικών δομών και συμφερόντων, πόσο μάλλον η τοπική κοινωνία.

Η καταφατική αυτή απάντηση όμως, δεν στηρίζεται απλώς στην εκφρασμένη πολιτική βούληση πολλών Δήμων για κάτι τέτοιο, ούτε μόνο στη λογικότητα ενός τέτοιου εγχειρήματος, αλλά κυρίως σ' ένα πρόδηλο γεγονός: στη σημερινή κρίση των σχολικών θεσμών.

Το Σχολείο σήμερα είναι άρρωστο. Το ομολογούν άλλωστε ευθαρσώς οι κύριοι πρωταγωνιστές της μαθησιακής διαδικασίας: μαθητές και δάσκαλοι.

Η Τ.Α. οφείλει ν' αρχίσει να ψηλαφεί τους δρόμους για τη διαμόρφωση μιας συνεκτικής Δημοτικής Εκπαιδευτικής στρατηγικής.

6.1.1. Οι προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση μιας δημοτικής εκπαιδευτικής πολιτικής

Αυτή η πολιτική θα προκύψει ως αποτέλεσμα της διαλεκτικής δράσης των πρωταγωνιστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας: μαθητών, διδασκόντων, γονέων, τοπικής κοινωνίας.

Εκείνο, αντίθετα, που θα προσπαθήσουμε εδώ είναι η ανάλυση των προκαταρκτικών όρων που θα επιτρέψουν την εκκίνηση των διαδικασιών για τη διαμόρφωση μιας τέτοιας πολιτικής. Αναλύοντας επομένως το «δυνάμει» του ήδη υπάρχοντος.

Ο πρώτος όρος για τον οποίο οφείλει να δουλέψει ο Δήμος Ηλιούπολης, είναι η κατάκτηση της κοινωνικής του νομιμοποίησης ως έγκυρου και αρμόδιου φορέα της σχολικής εκπαίδευσης.

Ως «κοινωνική νομιμοποίηση» εννοούμε την κοινωνική αποδοχή, από την πλευρά – καταρχήν – των υποκειμένων της εκπαίδευσης, του δυναμικού ρόλου που θα μπορούσε να παίξει ο Δήμος σ' αυτή.

Σήμερα, ελάχιστοι γνωρίζουν τις νέες αρμοδιότητες του Δήμου στην εκπαίδευση κι ακόμα πιο λίγοι υποπτεύονται τις δυναμικές του δυνατότητες. Επίσης, δεν είναι λίγοι εκείνοι – κι αυτό φάνηκε καθαρά στη διάρκεια της παρούσας μελέτης – που αντιδρούν σ' αυτή την προοπτική, που δεν αποδέχονται δηλαδή το Δήμο παρά μόνο, ως συντηρητή ή επιστάτη του σχολείου «τους» ...

Η κατάκτηση της κοινωνικής νομιμοποίησης είναι μια διαδικασία που ο Δήμος πρέπει να διέλθει βήμα – βήμα.

Παρ' όλα αυτά, πρέπει εξ αρχής να τονιστεί πως ο χώρος της εκπαίδευσης είναι ένας εντελώς νέος στίβος δράσης για την Τ.Α. Έχοντας πλήρη συνείδηση των δυσκολιών που συναντά κάθε νέο εγχείρημα, αλλά και των δυνατοτήτων που προσφέρει το συγκεκριμένο πεδίο, τολμούμε μια

υπόθεση: Αν η Τ.Α. καταφέρει να αποσπάσει από το μονοπώλιο του κράτους τη σχολική εκπαίδευση, ίσως έτσι κατορθώσει να τροποποιήσει ριζικά και τη σημερινή διάταξη του προβληματικού κοινωνικού μας χάρτη ...

Επομένως, η εξασφάλιση αποδεκτών όρων διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας δεν μπορεί να είναι ο τελικός, αλλά ο αρχικός σκοπός των Οργάνων Παιδείας του Δήμου, το πρώτο βήμα για την κατάκτηση της κοινωνικής αποδοχής του ρόλου του σ' αυτή.

Παράλληλα, ο Δήμος οφείλει να προκαλέσει (με αρκετή προσοχή και σύνεση, είναι αλήθεια) διαδικασίες διαλόγου και καινοτομιών με άξονα το ρόλο του σχολείου στην τοπική κοινωνία.

Το σχολείο πρέπει να ανοίξει στο Δήμο και αντίστροφα.

Μαθητές και διδάσκοντες μπορούν να αναλάβουν δημοτικά καθήκοντα έρευνας και επίλυσης των τοπικών προβλημάτων. Επίσης, να κατακτήσουν δικαιώματα συμμετοχής κι απόφασης σ' ό,τι τους αφορά.

Ένα δημοτικό «κοινοβούλιο» Παιδείας με ουσιαστικό ρόλο, όχι μόνο στα «εκπαιδευτικά πράγματα», αλλά στη ζωή του Δήμου είναι ένας εφικτός στόχος, εφόσον βεβαίως επικρατήσει ριζοσπαστικό πνεύμα κι απορριφθεί η σημερινή πιθανότητα κι αποξένωση από την τοπική ζωή.

Οι μαθητές δεν προετοιμάζονται να γίνουν πολίτες, είναι ήδη πολίτες, με δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Όλα αυτά βέβαια δεν μπορούν να μείνουν ευχές ή ιδέες. Οφείλουν να εκφραστούν, αφενός σ' ένα σχέδιο δράσης κι αφετέρου σ' ένα συγκεκριμένο οργανόγραμμα, στο οποίο θα περιλαμβάνονται οι πρωταγωνιστές της μαθησιακής διαδικασίας, ο Δήμος, καθώς και ειδικευμένοι Σύμβουλοι.

6.2. Σύνθεση, αρμοδιότητες και λειτουργία των οργάνων παιδείας του Δήμου Ηλιούπολης

Με το νόμο 1566/85 και τη Διυπουργική Απόφαση Δ4/62/89 θεσμοθετήθηκαν αντιπροσωπευτικότερα όργανα παιδείας με διευρυμένες, σε σχέση με το παρελθόν, αρμοδιότητες.

Αναφέρουμε την κατά το νόμο σύνθεσή τους και τις αρμοδιότητές τους:

Α. Σχολικά Συμβούλια. Συμμετέχουν: Ο Σύλλογος Διδασκόντων, το Δ.Σ. του Συλλόγου Γονέων, Εκπρόσωπος της Τ.Α. και 3 εκπρόσωποι των μαθητικών κοινοτήτων (για τη Μέση Εκπαίδευση). Προεδρεύει ο Διευθυντής του Σχολείου. Αρμοδιότητες: Η ομαλή λειτουργία του Σχολείου, η επικοινωνία μαθητών – διδασκόντων – γονέων, η υγιεινή του σχολικού περιβάλλοντος.

Β. Σχολικές Επιτροπές. Πρόκειται για Ν.Π.Δ.Δ. στα οποία συμμετέχουν: Ο Διευθυντής του Σχολείου, εκπρόσωπος των Συλλόγων Γονέων και 2 ή 3 πολίτες που διορίζει ο Δήμαρχος ως μέλη. Αρμοδιότητες: η διαχείριση των πιστώσεων, η εξεύρεση πόρων, η ανάθεση των κυλικείων, ο εφοδιασμός των σχολείων.

Γ. Δημοτική Επιτροπή Παιδείας. Προεδρεύει εκπρόσωπος της Τ.Α. (συνήθως ο Δήμαρχος). Συμμετέχουν: Ένωση Γονέων Δήμου, 2 εκπρόσωποι των παραγωγικών τάξεων, οι Διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εκπρόσωπος των εκπαιδευτικών, εκπρόσωπος ΤΕΛΕ (χωρίς ψήφο). Αρμοδιότητες: Οργάνωση και λειτουργία σχολείων, κατανομή των πιστώσεων, παρακολούθηση ανέγερσης και επισκευής σχολικών κτιρίων, παρακολούθηση του έργου των Σχολικών Επιτροπών.

Δ. Νομαρχιακή Επιτροπή Παιδείας. Σύνθεση: Νομάρχης, 2 σχολικοί Σύμβουλοι, 2 Προϊστάμενοι των Γραφείων Εκπαίδευσης, εκπρόσωπος της Τ.Α., Εργατικού κέντρου, εκπαιδευτικών, πολιτιστικών συλλόγων, Ν.Ε.Λ.Ε. Αρμοδιότητες: Εισήγηση στο Νομαρχιακό Συμβούλιο, οργάνωση βιβλιοθηκών, Σεμιναρίων, ίδρυση – κατάργηση σχολείων, κατανομή πιστώσεων στους Ο.Τ.Α., ζητήματα συνεχούς εκπαίδευσης, λαϊκής επιμόρφωσης κ.λ.π.

Στο Δήμο Ηλιούπολης έχουν συγκροτηθεί 13 Σχολικές Επιτροπές. Σε κάθε μία από αυτές εκτελεί χρέη γραμματέα ένας υπάλληλος του Δήμου. Οι επιτροπές αυτές, οι υπεύθυνοι / ες υπάλληλοι και η σύνθεσή τους φαίνονται στον Πίνακα 6.1. Ορισμένοι / ες από τους / τις Προέδρους έχουν παραιτηθεί, χωρίς να κατορθώσουμε να μάθουμε τους / τις αντικαταστάτες / τριές τους.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ – ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΥΘΥΝΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ	ΔΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΜΕΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΟΝΟΜΑΤΑ ΜΕΛΩΝ
1 ^η Σχ. Επ. Α/θμ. Αγ. Μαρίνας Π. Καλλιουζάνη	3Ν, 9Ν, 12Ν, 18Ν, 3Δ, 16Δ	11	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Προβιάς Σπύρος	Βιδάλης Αριστ. Κατωπόδης Αρ.
2 ^η Σχ. Επ. Α/θμ. Αγ. Μαρίνας Β. Παπαδόπουλος	7Ν, 7Δ, 21Δ	7	1 Δημ. Σύμβουλ. 1 πολίτης	Παύλου Ανδρέας	Προμπονάς Γ.
Σχ. Επ. Α/θμιας Αγ. Κων/νου Β. Παπαδόπουλος	6Ν, 17Ν, 24Ν, 6Δ, 19Δ, 10Δ, 23Δ	13	1 Δημ. Σύμβουλ. 1 πολίτης	Κωνσταντόπουλος Οδ.	Τσακαλία Μαρ.
Σχ. Επ. Α/θμιας Τυπογραφικών Αθ. Λάιος	2Ν, 10Ν, 11Ν, 23Ν, 2Δ, 18Δ, 4Δ, 11Δ	15	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Λακαφώση Αμ.	Καλογήρου Κ. Παπανικολάου
Σχ. Επ. Α/θμιας Κάτω Ηλιούπολης Δ. Μαύρου	4Ν, 13Ν, 15Ν, 19Ν, 13Δ, 22Δ, 15Δ	13	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Γεωργιάκης Βαγγ.	Παπάς Κώστας Αντωνίου Δημ.
2 ^η Σχ. Επ. Α/θμ. Πανοράματος Π. Μεσσήνη	8Ν, 14Ν, 21Ν, 8Δ, 17Δ	9	1 Δημ. Σύμβουλ. 1 πολίτης	Παριανός Γ.	Μπακογιάννη Α.
1 ^η Σχ. Επ. Α/θμ. Άνω Ηλιούπολης	1Ν, 20Ν, 1Δ, 14Δ	9	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Φατούρου Αλ.	Σεραφίγκου Χρ. Αγαδάκος Λαζ.
2 ^η Σχ. Επ. Α/θμ. Άνω Ηλιούπολης	5Ν, 16Ν, 5Δ, 12Δ, 20Δ	11	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Κυπριωτάκης Γ.	Γιαννουδή Ελ. Αναγνωστόπουλος Νικ.
Σχ. Επ. Β/θμιας Άνω Ηλιούπολης	1Γ, 2Γ, 1Α	11	1 Δημ. Σύμβουλ. 1 πολίτης	Σκιαδαρέσης Γ.	Μπότος Γιάννης
Σχ. Επ. Β/θμιας Τυπογραφικών Αθ. Λάιος	3Γ, 7Γ, 2Α, 3Α	15	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Φραγκιαδάκης Β.	Κατωμελίτη Ελ. Αρμιάς Νικ.
Σχ. Επ. Β/θμιας Αγ. Μαρίνας Π. Καλλιουζάνη	4Γ, 6Γ, 4Α	11	1 Δημ. Σύμβουλ. 1 πολίτης	Μαντζιαβιάς Π.	Χολέβα Σοφ.
1 ^η Σχ. Επ. Β/θμιας Κάτω Ηλιούπολης κ. Σχοινιά	5Γ, 8Γ, Ε.Π.Α.	9	1 Δημ. Σύμβουλ. 2 πολίτες	Γεωργιάκης Βαγγ.	Σχοινιάς Τ. Φύτρος Γεωρ.
2 ^η Σχ. Επ. Β/θμιας Κάτω Ηλιούπολης Γ. Πίσσας	Τ.Ε.Α., Τ.Ε.Σ., Σ.Ε.Κ.	9	1 Δημ. Σύμβουλ. 1 πολίτης	Λαμπρόπουλος Π.	Φουρναράκη Γ.
ΣΥΝΟΛΑ = 13	61	143	33	12	20

Πίνακας 6.1. Σύνθεση σχολικών επιτροπών

Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης

Η σημερινή σύνθεση της Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας έχει ως εξής:

1. Πρόεδρος: ο Δήμαρχος Ηλιούπολης
2. Ένωση Γονέων: κ. Μηλούλης Θωμάς
3. Ζ' ΕΛΜΕ: κ. Βαρλάμη Ευαγγελία
4. Σύλλογοι Δασκάλων: κ. Πανταζόπουλος Δημήτρης
5. 4^ο Γραφείο Β/θμιας Εκπ.: κ. Παπαλέξης Κωνσταντίνος
6. Αναπληρωτής: κ. Καλογεράς Ιωάννης
7. 7^ο Γραφείο Α/θμιας Εκπ.: κ. Καραγιώργος Γιώργος
8. Ένωση Βιοτεχν. Εμπορ. Ηλ.: κ. Ασβεστιάς Νικόλαος

6.2.1. Κριτικές παρατηρήσεις για τη σύνθεση και τη λειτουργία των οργάνων παιδείας

Όπως γίνεται φανερό από τη σύνθεση και τις αρμοδιότητες των Οργάνων Παιδείας, πρόκειται για δομές (πολιτικού ή διοικητικού χαρακτήρα), που χαρακτηρίζονται από ασυνέχεια της λειτουργίας τους. Συνεδριάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα, εισηγούνται ή αποφασίζουν, όμως – εκτός των διοικητικών υπαλλήλων – σχεδόν κανένα μέλος τους δεν εμπλέκεται στη διαδικασία εφαρμογής των αποφάσεων.

Δεύτερον, οι διάφοροι εκπρόσωποι φορέων ή της κοινωνίας γενικότερα, παραμένουν ξένοι ως προς την ουσία της εκπαιδευτικής διαδικασίας, παρά τη συμμετοχή τους σ' αυτά.

Η εξωτερικότητα (ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία) και η ασυνέχεια (στη λειτουργία τους) τους προσδίδουν διοικητικό, διεκπεραιωτικό χαρακτήρα.

Βεβαίως, η ευθύνη της εκπαιδευτικής διαδικασίας ανήκει κατά το Σύνταγμα στο Κράτος. Όμως, σήμερα, που πλήθος ιδιωτικών φορέων και συμφερόντων επηρεάζουν αποφασιστικά την παιδεία και την

επαγγελματική κατάρτιση των νέων, αποτελεί τουλάχιστον αναχρονισμό, η μετάθεση των ευθυνών στις κρατικές δομές.

Η Δημοτική Επιτροπή Παιδείας διαθέτει ελάχιστα στοιχεία για τα εκπαιδευτικά μεγέθη του Δήμου. Η άριστη, ίσως, εμπειρική γνώση αυτών των μεγεθών από την πλευρά των μελών της δεν λύνει το πρόβλημα της απουσίας ενός στοιχειώδους Αρχείου Παιδείας.

Με τη σειρά του, το αρμόδιο Γραφείο Ανάπτυξης του Δήμου διαθέτει ως Αρχείο τις συνθέσεις των Επιτροπών Παιδείας και τα τηλέφωνα των Διευθυντών των σχολείων του Δήμου.

Αντίθετα, από την άλλη πλευρά, εμφανής είναι η θέληση της σημερινής δημοτικής αρχής να είναι παρούσα και δίπλα στη Μαθητική Κοινότητα του Δήμου. Πρωτοβουλίες όπως αυτή της επιβράβευσης των επιτυχόντων σε Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. αποτελούν ασφαλή απόδειξη αυτής της θέλησης.

6.3. Γενική επισκόπηση των εκπαιδευτικών μεγεθών στο Δήμο Ηλιούπολης

Η σχολική εκπαίδευση δεν αποτελεί μόνο ποιοτικά, αλλά και αριθμητικά, ένα σημαντικό κοινωνικό μέγεθος.

Στο Δήμο λειτουργούν 60 δημόσιες σχολικές μονάδες, 23 Νηπιαγωγεία, 22 Δημοτικά Σχολεία, 8 Γυμνάσια, 4 Γενικά Λύκεια, 1 Ε.Π.Λ., 1 Τ.Ε.Λ. και 1 Τεχνική Σχολή. Σ' αυτά πρέπει να προσθέσουμε το ειδικό αθλητικό Λύκειο που συγκροτείται σιγά – σιγά, το Ειδικό σχολείο που λειτουργεί σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων, καθώς και τα ιδιωτικά σχολεία (3 Νηπιαγωγεία, 2 Δημοτικά, 1 Γυμνάσιο και 1 Λύκειο) που υπάρχουν στην Ηλιούπολη.

Πρόκειται για 430 περίπου τμήματα μάθησης με 11.972 μαθητές και μαθήτριες, στους οποίους αν προσθέσουμε τους μαθητές της τεχνικής σχολής, καθώς κι αυτούς των ειδικών και ιδιωτικών σχολείων, ο αριθμός των μαθητών / τριών ξεπερνά τις 13.000 άτομα.

Εύκολα λοιπόν καταλαβαίνει κάποιος τη σημασία αυτού του μεγέθους και από ποσοτική σκοπιά.

Για να ολοκληρωθεί η εικόνα της εκπαιδευτικής κοινότητας, δίπλα στους μαθητές πρέπει να προσθέσουμε και τους εργαζόμενους στο χώρο αυτό: τους διδάσκοντες, οι οποίοι ξεπερνούν τους 750.

Η συνολική εικόνα ολοκληρώνεται αν σκεφτούμε κι όλους εκείνους που άμεσα ή έμμεσα εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία: διοικητικό προσωπικό σχολείων, ανώτερες διοικητικές βαθμίδες, βοηθητικό προσωπικό και, φυσικά, τις οικογένειες των μαθητών /τριών.

Η εκτενής αναφορά στα μεγέθη αυτά έχει σκοπό να υπογραμμίσει τη βαρύτητα του χώρου της παιδείας και από ποσοτική σκοπιά.

Η συνολική εικόνα φαίνεται στον Πίνακα 6.2., στον οποίο συγκεντρώσαμε: μαθητές – τμήματα και διαθέσιμες αίθουσες για Νηπιαγωγεία, Δημοτικά Σχολεία, Γυμνάσια και Λύκεια. *

* Σημείωση: Τα στοιχεία αυτά, καθώς και όσα ακολουθούν στην αναλυτική επισκόπηση όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης αφορούν το σχολικό έτος 1997 – 1998.

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΑ	ΛΥΚΕΙΑ			Τ.Ε.Α.													
			ΣΧΟΛΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΑΙΘΟΥΣΕΣ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΑΙΘΟΥΣΕΣ									
1	35	2	2	1	182	07	13	1	493	16	35	1	435	15	Σ	ΕΠΛ	1557	60	28
2	74	3	2	2	318	12	18	2	404	14	Σ	2	353	12	Σ	ΤΕΑ	658	*	33
3	29	2	Μ	3	278	12	12	3	288	09	17	3	297	12	13				
4	51	2	2	4	332	13	24	4	392	13	27	4	441	15	Σ				
5	39	2	2	5	257	12	19	5	529	17	22								
6	32	2	Μ	6	189	08	Σ	6	360	13	Σ								
7	53	2	Σ	7	245	11	12	7	285	09	Σ								
8	23	1	Σ	8	221	10	14												
9	34	2	Μ	9	179	09	Σ												
10	44	2	Μ	10	243	11	06												
11	38	2	Μ	11	341	14	11												
12	42	2	Μ	12	199	09	Σ												
13	42	2	2	13	176	08	14												
14	24	1	Σ	14	130	05	Σ												
15	60	3	2	15	301	12	13												
16	40	2	Σ	16	203	09	Σ												
17	34	2	Σ	17	164	08	Σ												
18	21	1	Μ	18	146	06	06												
19	-	-	-	19	115	05	Σ												
20	18	1	1	20	134	06	Σ												
21	24	1	Σ	21	163	07	Σ												
22	19	1	Σ	22	141	06	Σ												
23	18	1	Μ																
24	29	1	Σ																
	843	40	13		4657	200	162		2751	91	101		1526	54	13		2215	*	61

Πίνακας 6.2. Μαθητές – τμήματα – αίθουσες σε Νηπιαγωγεία – Δημοτικά – Γυμνάσια – Λύκεια

Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

6.3.1. Νηπιαγωγείο

Η κατάσταση που επικρατεί στα Νηπιαγωγεία φαίνεται στους Πίνακες 6.3. και 6.4.

Πρόκειται για 23 λειτουργούντα δημόσια Νηπιαγωγεία με 823 μικρούς / ες μαθητές / τριες. Από αυτά, μόνο 4 στεγάζονται σε ανεξάρτητα κτίρια, ενώ ακόμα 4 συστεγάζονται μεταξύ τους. Τα υπόλοιπα, είτε στεγάζονται σε ανεξάρτητες αίθουσες Δημοτικών Σχολείων (7), είτε λειτουργούν σε μισθωμένα κτίρια (8).

Επομένως υπάρχει ανάγκη καταρχήν 26 δημοσίων αιθουσών, γιατί βεβαίως η λύση της συστεγάσης με δημοτικά σχολεία δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική και μόνο για το γεγονός της κοινής χρήσης του αύλειου χώρου.

Πάντως, το σοβαρότερο πρόβλημα αντιμετωπίζουν τα Νηπιαγωγεία 3^ο, 5^ο, 7^ο, 16^ο και 17^ο, που είναι αναγκασμένα να λειτουργούν με εναλλασσόμενη βάρδια πρωί – απόγευμα.

Ν/Γ	ΤΜ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΠΡΩΙΝΟ Ή ΕΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΟ ΩΡΑΡΙΟ
1 ^ο	2	35	Π
2 ^ο	3	74	Π
3 ^ο	2	29	Ε
4 ^ο	2	51	Π
5 ^ο	2	39	Ε
6 ^ο	2	32	Π
7 ^ο	2	53	Ε
8 ^ο	1	23	Π
9 ^ο	2	34	Π
10 ^ο	2	44	Π
11 ^ο	2	38	Π
12 ^ο	2	42	Π
13 ^ο	2	42	Π
14 ^ο	1	24	Π
15 ^ο	3	60	Π
16 ^ο	2	40	Ε
17 ^ο	2	34	Ε
18 ^ο	1	21	Π
19 ^ο	Δεν λειτουργεί πλέον		
20 ^ο	1	18	Π
21 ^ο	1	24	Π
22 ^ο	1	19	Π
23 ^ο	1	18	Π
24 ^ο	1	29	Π
ΣΥΝΟΛΟ	40	823	18Π, 3Ε

Πίνακας 6.3. Μαθητικό δυναμικό και ωράριο Νηπιαγωγείων
Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ									
ΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΚΤΙΡΙΟ	2	4	13	15	Πληρούν τις κατάλληλες συνθήκες				
ΣΥΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΛΛΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	8	14	20	21	Πληρούν τις κατάλληλες συνθήκες				
ΣΥΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	1	5	7	16	17	22	24	Η συνύπαρξη με Δημ. Σχολείο προβληματική. Τέσσερα εξ αυτών αναγκάζονται σε εναλλασσόμενο ωράριο	
ΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΜΙΣΘΩΜΕΝΟ ΚΤΙΡΙΟ	3	6	9	10	11	12	18	23	Ανάγκη Δημοσίων Αιθουσών

Πίνακας 6.4. Συνθήκες στέγασης Δημόσιων Νηπιαγωγείων

Πηγή: *Ιδία έρευνα*

Η κτιριακή υποδομή των Νηπιαγωγείων είναι ασφαλώς το σημαντικότερο ζήτημα της προσχολικής εκπαίδευσης, η οποία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα πρωινό «πάρκινγκ» των παιδιών, αλλά ως η κρισιμότερη βαθμίδα εισόδου τους στη σχολική εκπαίδευση.

Επίσης, η χωροταξική τους κατανομή αποτελεί σημαντικό παράγοντα κι όχι μόνο γιατί διευκολύνει τους εργαζόμενους γονείς.

Δύο από τους λόγους που σ' αυτό το στάδιο της εκπαίδευσης (μαζί με το Δημοτικό Σχολείο) πολλοί γονείς αναγκάζονται να καταφύγουν στην ιδιωτική εκπαίδευση, είναι αφενός το πρόβλημα της μεταφοράς κι αφετέρου εκείνο του ωραρίου των παιδιών.

Και σ' αυτά τα δύο προβλήματα μπορεί να δοθεί λύση, αφού προηγηθεί μια σχετικά μικρή έρευνα καταρχήν των διαδρομών που καλύπτουν τα παιδιά κάθε μέρα.

Τέλος, στο ζήτημα του ωραρίου θα μπορούσαν και στο Δήμο Ηλιούπολης να δοκιμαστούν τα ολοήμερα τμήματα που άρχισαν να λειτουργούν σε άλλους Δήμους με επιτυχία.

Δημοτική μεταφορά λοιπόν των μαθητών / τριών και ολοήμερα τμήματα για εκείνες τις οικογένειες που το επιθυμούν, είναι δύο ζητήματα που η Δημοτική Επιτροπή Παιδείας θα μπορούσε να εξετάσει στο άμεσο μέλλον.

6.3.2. Δημοτικά Σχολεία

Στο Δήμο Ηλιούπολης λειτουργούν 22 Δημοτικά Σχολεία με 4.657 μαθητές. Λειτουργούν επίσης και δύο ιδιωτικά με 535 μαθητές.

ΒΑΡΔΙΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ		
ΣΧΟΛΕΙΑ	ΠΡΩΙΝΗ	ΕΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΗ
1, 14	+	
2, 18	+	
3, 16		+
4	+	
5, 12		+
20	+	
6, 19	+	
7, 21		+
8, 17		+
9*, 3		+
10	+	
11	+	
13, 22	+	
15	+	
* Σημ. Συστηγάζεται με το 3 ^ο Δημοτικό Υμηττού		

Πίνακας 6.5. Βάρδιες Δημοτικών σχολείων

Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

Από τα 22 Δημοτικά Σχολεία, τα 13 λειτουργούν το πρωί και τα υπόλοιπα 9 με εναλλασσόμενη βάρδια ανά ζεύγη (ο μονός αριθμός των ανά ζεύγος λειτουργούντων σχολείων με εναλλασσόμενη βάρδια οφείλεται στο ότι το 9^ο Δημοτικό Ηλιούπολης συστηγάζεται με το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Υμηττού, στο οποίο «ανήκει» το κτίριο).

Είναι φανερό επομένως ότι μεγάλος αριθμός μαθητών / τριών (συγκεκριμένα 1.909) και φυσικά οι οικογένειές τους υφίστανται τις συνέπειες της εναλλάξ απογευματινής παρακολούθησης των μαθημάτων.

Άρα, το πρώτο και κυριότερο πρόβλημα στη Δημοτική Εκπαίδευση είναι οι εναλλασσόμενες βάρδιες, συνέπεια της έλλειψης αιθουσών.

Επίσης, πολλά Δημοτικά έχουν «στριμωχθεί» σε κοινά συγκροτήματα με κοινούς ακάλυπτους χώρους.

Ο Πίνακας 6.5. δείχνει την υπάρχουσα κατάσταση: τα συστεγαζόμενα σχολεία, τα σχολεία με πρωινή ή εναλλασσόμενη βάρδια και τέλος τα σχολεία σε ανεξάρτητο χώρο.

Η έλλειψη δημοσίων αιθουσών φαίνεται καθαρά αν συγκρίνουμε τον αριθμό τους με τα λειτουργούντα τμήματα κατά σχολείο.

<i>Σχολείο</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
<i>Τμήματα</i>	7	12	12	13	12	8	11	10	9	11	14	9	8	5	12	9	8	6	5	6	7	6
<i>Αίθουσες</i>	13	18	12	2	19	Σ	12	14	Σ	6	11	Σ	14	Σ	13	Σ	Σ	6	Σ	Σ	Σ	Σ

Πίνακας 6.6. Ελλείψεις αιθουσών Δημοτικών σχολείων

Πηγή: Ιδία έρευνα

Από τον Πίνακα προκύπτει ότι υπάρχει απόλυτη έλλειψη 54 αιθουσών. Ήδη από τον Ο.Σ.Κ. είναι προγραμματισμένες (στο στάδιο της κατασκευής ή μελέτης) 24 αίθουσες. Επομένως, υπολείπονται 30 δημόσιες αίθουσες Δημοτικών Σχολείων.

Μένοντας στο πρόβλημα των κτιρίων, παραθέτουμε τον Πίνακα 6.7., όπου αποτυπώνεται η κατάσταση.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΤΙΡΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ										
ΣΧΟΛΕΙΑ	ΑΙΘΟΥΣΕΣ	τ.μ. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙ ΟΥΜΕΝΩΝ	τ.μ. ΑΥΛΗΣ	ΣΥΝΟΛ. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ	τ.μ. ΑΙΘ. ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ	τ.μ. ΑΥΛ. ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ	τ.μ. ΟΙΚΟΠ. ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ		
1	13	335	2.900	6.940	182	1,84	9,29	29,24		
2	18	-	2.500	6.000	318	-	5,38	12,93		
3	12	650	1.030	3.267	278	2,33	3,70	11,75		
4	24	790	2.660	6.725	332	2,37	8,01	20,25		
5	19	500	6.065	7.900	257	1,94	15,51	20,20		
6	ΣΥΣΤ.	900	2.100	3.000	189	4,76	6,90	9,86		
7	12	850	4.984	6.750	245	3,46	20,34	27,55		
8	14	790	1.750	5.035	221	3,57	7,91	22,78		
9	ΣΥΣΤ.	720	-	-	179	4,02	-	-		
10	6	306	1.187	-	243	1,25	4,88	-		
11	11	742	4.860	1.855	341	2,17	14,25	5,43		
12	ΣΥΣΤ.	-	6.065	7.900	199	-	18,21	23,72		
13	14	815	3.000	3.680	176	4,63	9,37	11,50		
14	ΣΥΣΤ.	300	2.900	6.940	130	2,30	9,29	22,24		
15	13	600	970	3.744	301	1,99	3,22	12,43		
16	ΣΥΣΤ.	485	1.030	3.267	203	2,38	5,07	16,09		
17	ΣΥΣΤ.	430	1.750	5.035	164	2,62	10,67	30,70		
18	6	241	2.500	6.000	146	1,65	5,38	12,93		
19	ΣΥΣΤ.	500	2.100	3.000	115	4,34	6,90	9,86		
20	ΣΥΣΤ.	336	6.065	7.900	134	2,50	15,51	20,20		
21	ΣΥΣΤ.	640	4.984	6.750	163	3,92	30,57	41,41		
22	ΣΥΣΤ.	-	3.000	3.680	141	-	9,37	11,50		
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ										
Θ	12	600	2.000	3.000	310	1,93	6,45	9,84		
Α	9	325	1.000	1.500	225	1,44	4,44	6,66		

Πίνακας 6.7. Στοιχεία κτιρίων Δημοτικών Σχολείων

Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

Στον Πίνακα φαίνονται οι υπάρχουσες αίθουσες, τα τ.μ. των αιθουσών που χρησιμοποιεί κάθε σχολείο (ενώ δηλ. η πρώτη στήλη δείχνει τη «νομική κυριότητα», η δεύτερη καταγράφει την πραγματική χρήση), καθώς και τα τ.μ. του αύλειου χώρου. Επίσης, τα τ.μ. αυτών των χώρων ανά μαθητή.

Στις περιπτώσεις των συστεγαζόμενων με κοινή βάρδια σχολείων (που στεγάζονται μεν σε χωριστά κτίρια, αλλά χρησιμοποιούν κοινή αυλή) η αναλογία των τ.μ. αυλής ανά μαθητή, προέκυψε φυσικά από τη διαίρεση των τ.μ. του κοινού αύλειου χώρου δια του συνόλου των μαθητών και των δύο σχολείων.

Η εικόνα της υπάρχουσας κτιριακής υποδομής συμπληρώνεται με τον Πίνακα 6.8., όπου φαίνονται το έτος κατασκευής του σχολείου και η ύπαρξη ή μη εργαστηρίου και γυμναστηρίου.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ – ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ			
ΣΧΟΛΕΙΑ	ΕΤΟΣ ΑΝΕΓΕΡ. ΚΤΙΡΙΟΥ	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ
1, 14	1959	-	-
2, 18	1956	-	+
3, 16	1964	-	-
4	1972	-	+
5, 12	1971	-	+
6, 19	1969	-	-
7, 21	1976	+	+
8, 17	1980	+	-
9*	-	-	-
10	1983	-	-
11	1987	+	+
13, 22	1981	-	-
15	1989	+	+
20	-	-	+

Πίνακας 6.8. Εργαστήρια – Γυμναστήρια Δημοτικών Σχολείων

Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

Στους παραπάνω πίνακες φυσικά, δεν μπορεί ν' αποτυπωθεί η ποιοτική διάσταση των χώρων εκπαίδευσης, παρά μόνο σχετικά.

Αναγνωστήρια, βιβλιοθήκες, χώροι προβολών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, αμφιθέατρα συνελεύσεων κ.λ.π., αποτελούν φυσικά για την ώρα όνειρα που πρέπει να διατηρούνται ζωντανά ως μελλοντικές επιδιώξεις.

Ειδική μνεία τέλος, πρέπει να γίνει για τα Δημοτικά Σχολεία της Αγίας Μαρίνας, όπου εμφανής είναι η γενικότερη υποβάθμιση. Ένα σιδηρόφρακτο Δημοτικό Σχολείο, εξαιτίας της χρήσης της αυλής του, ως Συνοικιακού Γηπέδου κατά τις ώρες που δεν λειτουργεί.

Τέλος, εμφανή είναι τα προβλήματα από τη συνύπαρξη Δημοτικών – Νηπιαγωγείων και Λυκείων στα μεγάλα σχολικά συγκροτήματα.

Η σημερινή συνύπαρξη δεν είναι οργανική (τα σχολεία δεν αποτελούν ένα οργανικό σύνολο), αλλά αθροιστική, με αποτέλεσμα η κοινότητα των χώρων να μην κατορθώνει να δημιουργήσει και μια ενιαία κοινότητα μαθητών / τριών, παρά μόνο προβλήματα πρακτικής και παιδαγωγικής υφής.

Το μαθητικό δυναμικό των Δημοτικών Σχολείων κατά τάξη φαίνεται στον Πίνακα 6.9.

ΜΑΘΗΤΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

1997 - 98

ΣΧΟΛΕΙΑ	ΤΜΗΜΑΤΑ Τ.Μ.	Α' ΤΑΞΗ	Β' ΤΑΞΗ	Γ' ΤΑΞΗ	Δ' ΤΑΞΗ	Ε' ΤΑΞΗ	ΣΥΝΟΛΟ	Μ.Ο. ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ	
1	07	22	26	26	27	51	182	26,00	
2	12	47	56	54	56	50	318	26,50	
3	12	44	40	57	42	51	278	23,16	
4	13	42	51	54	69	57	332	25,53	
5	12	41	40	40	47	39	257	21,41	
6	08	25	29	24	36	20	189	23,62	
7	11	35	38	28	41	50	245	22,27	
8	10	23	23	41	41	40	221	22,10	
9	09	20	22	35	38	25	179	19,88	
10	11	35	27	35	43	46	243	22,09	
11	14	61	52	55	58	51	341	24,35	
12	09	23	21	44	24	37	199	22,11	
13	08	25	20	23	25	40	176	22,00	
14	05	22	23	27	28	-	130	26,00	
15	12	52	52	53	48	47	301	25,08	
16	09	24	40	27	22	46	203	22,55	
17	08	23	25	19	21	37	164	20,50	
18	06	21	27	20	28	25	146	24,33	
19	05	25	-	24	20	19	115	23,00	
20	06	21	22	18	26	22	134	22,33	
21	07	21	22	28	25	41	163	23,28	
22	06	26	18	23	26	22	141	23,50	
ΣΥΝ	200	678	674	755	791	816	4.657	23,28	
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ									
Θ	11	33	53	46	57	63	310	28,18	
Α	09	44	54	38	26	30	225	25,00	

Πίνακας 6.9. Μαθητές Δημοτικών Σχολείων

Πηγή: Ιδία έρευνα

Από τον πίνακα προκύπτει ότι ο μ.ο. μαθητών ανά τμήμα είναι 23,25 μαθητές. Ένας μ.ο. δηλαδή αρκετά ικανοποιητικός, σε σχέση φυσικά με την κατάσταση που επικρατεί στους Δήμους της Αττικής.

Δεν ισχύει το ίδιο φυσικά για την κατανομή μαθητών / τριών μεταξύ των σχολείων, ούτε ήταν δυνατόν να πιστοποιηθεί αν αυτή οφείλεται αποκλειστικά στις δημογραφικές διακυμάνσεις ανάμεσα στις διάφορες συνοικίες του Δήμου.

Στον Πίνακα 6.10. καταγράφουμε το σύνολο του διδακτικού προσωπικού, το είδος της επιμόρφωσης που έχει περατώσει, καθώς και τον αριθμό των μαθητών / τριών που αναλογούν σε κάθε δάσκαλο /α ανά Δημοτικό Σχολείο.

Μια πρόχειρη ματιά στον Πίνακα δείχνει τα υψηλά ποσοστά επιμόρφωσης που έχουν λάβει οι δάσκαλοι / ες. Για παράδειγμα, 36 από αυτούς διαθέτουν και δεύτερο πτυχίο.

Στα στατιστικά δελτία δεν αναφέρεται το είδος του πτυχίου, γεγονός που θα επέτρεπε ίσως το σχεδιασμό κάποιων επιπρόσθετων προγραμμάτων. Στο υπό διαμόρφωση Αρχείο Παιδείας του Δήμου, αυτό το στοιχείο θα πρέπει να διερευνηθεί αναλυτικότερα.

Τέλος, στον Πίνακα 6.11. συγκεντρώνουμε τους σημαντικότερους στατιστικούς δείκτες για την ευκολότερη «ανάγνωση» της επικρατούσας κατάστασης στα Δημοτικά Σχολεία της Ηλιούπολης.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ								
ΣΧΟΛΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΣΚΑΛΩΝ	Μ.Α.Δ.Ε.	ΣΕΛΑΔΕ	ΠΤΥΧ. ΕΞΩΤΕΡ.	ΑΛΛΟ ΠΤΥΧΙΟ	MASTER	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ	ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΝΑ ΔΑΣΚΑΛΟ
1	11	-	1	-	1	-	182	16,54
2	14	5	1	-	1	-	318	22,71
3	14	2	2	-	5	-	278	19,85
4	16	4	-	-	3	1	332	20,75
5	14	2	1	-	3	-	257	18,35
6	10	2	-	-	1	-	189	18,90
7	13	1	4	-	2	-	245	18,84
8	11	-	2	-	2	-	221	20,09
9	10	1	1	-	4	-	179	17,90
10	11	1	1	-	2	-	243	22,09
11	16	4	1	1	1	1	341	21,31
12	11	3	-	-	2	-	199	18,09
13	09	-	1	1	2	-	176	19,55
14	05	-	2	-	-	-	130	26,00
15	16	5	2	-	1	-	301	18,81
16	12	-	1	-	-	-	203	16,91
17	09	1	1	-	-	-	164	18,22
18	06	2	1	1	3	-	146	24,33
19	06	1	2	-	-	-	115	19,16
20	06	2	-	-	1	-	134	22,33
21	08	4	-	-	1	-	163	20,37
22	06	1	-	-	1	-	141	23,50
ΣΥΝ	234	41	24	3	36	2	4.657	19,98
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ								
Θ	13	-	-	-	2	1	310	23,84
Α	09	-	-	-	-	-	225	25,00

Πίνακας 6.10. Διδακτικό προσωπικό Δημοτικών Σχολείων
Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ»

ΣΧΟΛΕΙΑ	ΛΙΘΟΥΣΣΕΣ & ΤΜΗΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΣΚΑΛΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ	μ.ο. ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΝΑ ΔΑΣΚΑΛΟ	τ.μ. ΑΙΘ. ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ	τ.μ. ΑΥΛ. ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ	τ.μ. ΟΙΚΟΠ. ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ	ΠΡΩΙΝΗ (Π) ΕΝΑΛΛΑΣΣ. ΒΑΡΔΙΑ (Ε)
1	13 - 07	11	182	26,00	16,54	1,84	9,29	29,24	Π
2	18 - 12	14	318	26,50	22,71	-	5,38	12,93	Π
3	12 - 12	14	278	23,16	19,85	2,33	3,70	11,75	Ε
4	24 - 13	16	332	25,53	20,75	2,37	8,01	20,25	Π
5	19 - 12	14	257	21,41	18,35	1,94	15,51	20,20	Ε
6	Σ - 08	10	189	23,62	18,90	4,76	6,90	9,86	Π
7	12 - 11	13	245	22,27	18,84	3,46	20,34	27,55	Ε
8	14 - 10	11	221	22,10	20,09	3,57	7,91	22,78	Ε
9	Σ - 09	10	179	19,88	17,90	4,02	-	-	Ε
10	6 - 11(;))	11	243	22,09	22,09	1,25	4,88	-	Π
11	11 - 14	16	341	24,35	21,31	2,17	14,25	5,43	Π
12	Σ - 09	11	199	22,11	18,09	-	18,21	23,72	Ε
13	14 - 08	09	176	22,00	19,55	4,63	9,37	11,50	Π
14	Σ - 05	05	130	26,00	26,00	2,30	9,29	22,24	Π
15	13 - 12	16	301	25,08	18,81	1,99	3,22	12,43	Π
16	Σ - 09	12	203	22,55	16,91	2,38	5,07	16,09	Ε
17	Σ - 08	09	164	20,50	18,22	2,62	10,67		Ε
18	06 - 06	06	146	24,33	24,33	1,65	5,38	30,70	Π
19	Σ - 05	06	115	23,00	19,16	4,34	6,90	12,93	Π
20	Σ - 06	06	134	22,33	22,33	2,50	15,51	9,86	Π
21	Σ - 07	08	163	23,28	20,37	3,92	30,57	20,20	Ε
22	Σ - 06	06	141	23,50	23,50	-	9,37	41,41	Π
ΣΥΝ	162 - 200	234	4.657	23,28	19,98			11,50	
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ									
Θ	11	13	310	28,18	23,84	1,93	6,45	9,84	Π
Α	09	09	225	25,00	25,00	1,44	4,44	6,66	Π

Πίνακας 6.11. Εκπαιδευτικά μεγέθη Δημοτικών Σχολείων
 Πηγή: Γραφείο Ανάπτυξης Δήμου Ηλιούπολης, Ιδία έρευνα

6.3.3. Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στο Δήμο Ηλιούπολης λειτουργούν 8 δημόσια Γυμνάσια, 4 Γενικά Λύκεια, 1 Τ.Ε.Λ. και 1 Ε.Π.Λ. Επίσης λειτουργούν 1 ιδιωτικό Γυμνάσιο, 1 Λύκειο, καθώς κι ένα Ειδικό Σχολείο σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων.

Τα σχολεία αυτά δεν παρουσιάζουν γεωγραφική διασπορά. Είναι συγκεντρωμένα σε 5 κύρια σχολικά συγκροτήματα, με αποκορύφωμα το υπερμέγεθες σχολικό σύμπλεγμα επί της Λεωφόρου Βουλιαγμένης. Μια πραγματική μαθητούπολη, όπου είναι συγκεντρωμένο πάνω από το 50% του μαθητικού δυναμικού της Β/θμιας εκπαίδευσης.

Οι αρνητικές πλευρές αυτής της υπερσυγκέντρωσης είναι πρόδηλες, ώστε να επαναληφθούν εδώ. Από την άλλη όμως, η υπερσυγκέντρωση προσφέρει τη δυνατότητα κάποιων κεντρικών υπηρεσιών, που να απευθύνονται σε μεγάλο μέρος του μαθητικού πληθυσμού (π.χ. κεντρική μονάδα υγείας – πρώτων βοηθειών).

Επίσης, στην περίπτωση χωροθέτησης του Γυμνασίου και του Λυκείου σε κοινό οικόπεδο, ως μέγιστη και οικονομικότερη ανάπτυξη της εκπαιδευτικής μονάδας κρίνεται πάλι η μονάδα των 12 τμημάτων με 420 μαθητές. Τέλος, προβλέπεται η συνύπαρξη πολλών μεμονωμένων και αυτοτελών μονάδων σε ενιαία οικοπεδική έκταση με οριακό δυναμικό 1.500 – 2.000 μαθητές σε συνδυασμό με αθλητικές εγκαταστάσεις.

Γίνεται προφανές πως έστω και μ' αυτά τα, κατά την άποψή μας, αμβλυμμένα χωροθετικά κριτήρια, το σχολικό συγκρότημα επί της Λεωφόρου Βουλιαγμένης βρίσκεται «εκτός ορίων». Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε στο μαθητικό πληθυσμό την Τεχνική Σχολή, το Ι.Ε.Κ. ή τις Τ.Ε.Σ. (αν και λειτουργούν σε άλλο ωράριο) ή ακόμα τη συνύπαρξη Νηπιαγωγείων και Λυκείων, το πρόβλημα προβάλλει ανάγλυφα.

α) Γυμνάσια

Το σχολικό έτος 1997 – 98 λειτουργούσαν στο Δήμο 7 Γυμνάσια με 2.751 μαθητές / τριες. Σήμερα, με τη δημιουργία του Αθλητικού Γυμνασίου, ο αριθμός τους έφτασε τα 8.

Βεβαίως ο μ.ο. μαθητών ανά τμήμα αν και δεν είναι ιδιαίτερα υψηλός (αναγκαστικώς ο χαρακτηρισμός υψηλός – χαμηλός μ.ο. γίνεται με βάση την υπάρχουσα στη χώρα μας και όχι την επιθυμητή πραγματικότητα), δεν έχει ιδιαίτερα ικανοποιητική διακύμανση από Γυμνάσιο σε Γυμνάσιο. Πάντως, αυτός ο μ.ο. ήταν 30,4 μαθητές για το σχολικό έτος '96 – '97 και 26,6 για το '97 – '98.

Αναλυτικά το μαθητικό δυναμικό κατά Γυμνάσιο για το σχολικό έτος '97 – '98 φαίνεται στον Πίνακα 6.12.

Στον Πίνακα 6.13. συγκρίνουμε το μαθητικό δυναμικό των Γυμνασίων το σχολικό έτος 1996 – 97 και 1997 – 98. Φανερή εδώ είναι η πτωτική τάση. Για παράδειγμα, ενώ το σχολικό έτος 1996 – 97 γράφτηκαν στην Α' τάξη Γυμνασίου 1.003 μαθητές / τριες, το σχολικό έτος 1997 – 98 γράφτηκαν στην ίδια τάξη 841. Μια διαφορά δηλαδή 162 μαθητών.

Η δημιουργία του 8^{ου} Αθλητικού Γυμνασίου μειώνει, όπως ήδη αναφέραμε, το μέσο όρο μαθητών ανά τμήμα, ενώ λύνει «θεωρητικά» και τη διαφορά τμημάτων – αιθουσών (91 – 101), που υπήρχε την προηγούμενη χρονιά. Γράψαμε «θεωρητικά» γιατί βεβαίως τα Γυμνάσια φιλοξενούν τα 4 Γενικά Λύκεια. Ο Πίνακας 6.14. δίνει αναλυτικά τις υπάρχουσες αίθουσες στη «νομική κυριότητα» των Γυμνασίων, καθώς και τις αίθουσες που χρησιμοποιούν πραγματικά.

Τέλος, στον Πίνακα 6.15. καταγράφεται το υπάρχον διδακτικό προσωπικό, οι μόνιμοι, οι αναπληρωτές και οι αποσπασμένοι, καθώς και το είδος της επιμόρφωσης που έχουν περατώσει.

Από τον πίνακα αυτό προκύπτει ότι στο 1^ο Γυμνάσιο έχουμε υψηλό αριθμό αναπληρωτών καθηγητών. Γεγονός σίγουρα αρνητικό, που η Δημοτική Επιτροπή Παιδείας μπορεί, νομίζουμε, παρεμβαίνοντας να επιλύσει.

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ									
(1997 – 98)									
ΓΥΜΝΑΣΙΑ	Α' ΤΑΞΗ		Β' ΤΑΞΗ		Γ' ΤΑΞΗ		ΣΥΝΟΛΟ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ	Μ.Ο. ΜΑΘΗΤ. ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ
	ΤΜ	ΜΑΘ	ΤΜ	ΜΑΘ	ΤΜ	ΜΑΘ			
1	5	152	6	182	5	159	16	493	30,81
2	4	120	5	138	5	146	14	404	28,85
3	3	99	3	91	3	98	09	288	32,00
4	4	122	4	130	5	140	13	392	30,15
5	5	157	6	203	6	178	17	529	31,11
6	4	104	4	131	5	125	13	360	27,69
7	3	87	3	97	3	101	09	285	31,66
ΣΥΝ.	28	841	31	972	32	947	91	2.751	30,32

Πίνακας 6.12. Μαθητικό δυναμικό Γυμνασίων '93 – '94

Πηγή: Ιδία έρευνα

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ 96-97 ΚΑΙ 97-98									
ΣΥΓΚΡΙΣΗ									
ΓΥΜΝΑΣΙΑ	Α' ΤΑΞΗ		Β' ΤΑΞΗ		Γ' ΤΑΞΗ		ΣΥΝΟΛΟ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ	Μ.Ο. ΜΑΘΗΤ. ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ
	ΤΜ	ΜΑΘ	ΤΜ	ΜΑΘ	ΤΜ	ΜΑΘ			
92-93	33	1.003	32	982	29	891	94	2.876	32,80
93-94	28	841	31	972	32	947	91	2.751	30,32
ΔΙΑΦ.	-5	-162	-1	-10	+3	+56	-3	-125	-2,48

Πίνακας 6.13. Μαθητικό δυναμικό Γυμνασίων '92 – '93 / Σύγκριση

Πηγή: Ιδία έρευνα

ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ							
ΓΥΜΝ.	ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ ΑΙΘΟΥΣΩΝ	ΑΙΘΟΥΣ. ΣΕ ΧΡΗΣΗ	μ ² ΑΙΘ. ΣΕ ΧΡΗΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤ.	μ ² ΜΑΘΗΤ.	Εργαστ.	Γυμναστ.
1	35	18	930	493	1,88	+	+
2	Σ	14	952	404	2,36	+	+
3	17	09	450	288	1,56	+	+
4	27	13	900	392	2,30	-	-
5	22	08	240	529	0,45	+	+
6	Σ	13	850	360	2,36	-	-
7	Σ	09	450	285	1,58	+	+

Πίνακας 6.14. Αίθουσες διδασκαλίας Γυμνασίων

Πηγή: Ιδία έρευνα

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ						
ΓΥΜΝ.	Μόνιμοι	Αναπλ.	Αποσπ.	ΣΕΛΜΕ	Μεταπτ.	Μαθ. / Διδασκ.
1	29	10	2	18	1	18,25
2	23	3	2	5	-	16,83
3	15	-	-	2	-	19,2
4	18	3	4	2	-	23,05
5	26	4	-	6	-	17,63
6	23	3	-	6	-	13,84
7	19	2	-	-	-	13,57
ΣΥΝΟΛΟ	153	25	8	39	1	17,48

Πίνακας 6.15. Διδακτικό προσωπικό Γυμνασίων

Πηγή: Ιδία έρευνα

β) Λύκεια

Το μαθητικό δυναμικό των Λυκείων φαίνεται στον Πίνακα 6.16. Τα Λύκεια εδώ είναι χωρισμένα σε δύο κατηγορίες: τα Γενικά και τα Τεχνικά.

Στα Γενικά Λύκεια εμφανής είναι η ανισομέρεια στο δυναμικό των μαθητών / τριών. Ενώ το 3^ο Λύκειο λειτουργεί με 297 μαθητές / τρεις, στο 1^ο φοιτούν 435. Η διαφορά αυτή αποτυπώνεται και στους μέσους όρους μαθητών ανά τμήμα.

Αυτή η διαφορά στα ποσοτικά μεγέθη – για την ώρα – φαίνεται και στον Πίνακα 6.17., που αφορά στο διδακτικό προσωπικό. Συγκεκριμένα, ενώ στο 1^ο Λύκειο η αναλογία μαθητών ανά διδάσκοντα είναι 16,77, στο 3^ο Λύκειο κατεβαίνει στους 12,37 μαθητές.

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΛΥΚΕΙΩΝ (1997 – 98)									
ΛΥΚΕΙΑ	Α' ΤΑΞΗ		Β' ΤΑΞΗ		Γ' ΤΑΞΗ		ΣΥΝΟΛΟ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ	μ.ο. ΜΑΘΗΤ. ΑΝΑ ΤΜΗΜΑ
	ΤΜ	ΜΑΘ	ΤΜ	ΜΑΘ	ΤΜ	ΜΑΘ			
1	6	173	5	136	4	126	15	435	29,00
2	5	140	4	115	3	98	12	353	29,40
3	4	113	4	89	4	95	12	297	24,75
4	4	138	5	149	6	154	15	441	29,40
ΣΥΝ.	19	564	18	489	17	473	54	1.526	
ΕΠΑ	12	405	17	539	22	473	60	1.557	27,78*
ΤΕΛ	*	161	*	260	*	211	*	658	
ΣΥΝ.		566		799		684		2.215	
ΓΕΝ. ΣΥΝ.		1.130		1.260		1.157		3.741	

* Σημ.: Δεν αναφέρονται στοιχεία

Πίνακας 6.16. Μαθητικό δυναμικό Λυκείων '93 – '94

Πηγή: Ιδία έρευνα

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΛΥΚΕΙΩΝ						
ΛΥΚΕΙΑ	Μόνιμοι	Αναπλ.	ΣΕΛΜΕ	Μεταπτ.	ΜΑΘΗΤ.	Μαθ. / Διδασκ.
1	27	-	8	2	435	16,77
2	22	1	3	-	353	15,34
3	21	3	11	2	297	12,37
4	24	4	12	1	441	15,75
ΕΠΑ *	104	11	24	8	1.557	13,53
ΤΕΛ	44	4	-	-	658	13,70
ΣΥΝΟΛΟ	242	23	58	13	3.741	-

* Σημ.: Στο ΕΠΑ και το ΤΕΛ τα ποσοστά είναι ενδεικτικά, λόγω διαφορετικής οργάνωσης των τμημάτων

Πίνακας 6.17. Διδακτικό προσωπικό Λυκείων

Πηγή: Ιδία έρευνα

γ) Όσον αφορά λοιπόν το Τεχνικό και το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο, εμφανής είναι ο υψηλός αριθμός μαθητών.

Είχαμε την ευκαιρία να επισκεφτούμε το Λύκειο αυτό και οι διαπιστώσεις μας, μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Ελάχιστοι μαθητές / τριες γνώριζαν τις αρμοδιότητες του Δήμου στην εκπαίδευση.
- Σχεδόν κανένας τους δεν γνώριζε την ύπαρξη και φυσικά τη σύνθεση της Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας.
- Οι απόψεις τους για το μέγεθος του Λυκείου ήσαν από αντιφατικές έως συγκεχυμένες («το μεγάλο σχολείο είναι καλύτερο, γιατί δεν σε γνωρίζουν», «Τι θα πει μεγάλο ή μικρό; Σχολείο είναι ...», κ.λ.π.), απόδειξη ακριβώς των αρνητικών αποτελεσμάτων αυτής της υπερσυγκέντρωσης στις αντιλήψεις των μαθητών / τριών.

- Ο Δήμος, ως δομή και λειτουργία, στις αντιλήψεις των μαθητών / τριών δεν διαφοροποιείται από το Κράτος. Διακρίναμε κι οφείλουμε να καταγράψουμε μια αρνητική μάλλον αντιμετώπιση του Δήμου.
- Στις επίμονες ερωτήσεις μας και στη δήλωσή μας ότι επιθυμούμε να καταγράψουμε τα αιτήματα που αφορούν καταρχήν το Δήμο (κτίριο, αίθουσες, όργανα, κ.λ.π.), οι επιφανειακά «φτωχές» επισημάνσεις των μαθητών / τριών, μας οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι για τη συντριπτική πλειοψηφία των συνομιλητών μας, το σχολείο ήταν ξένη ιδιοκτησία.

Η εμφανής άρνηση των μαθητών να εντοπίσουν τις ελλείψεις στο σχολικό περιβάλλον, σε εμάς τουλάχιστον έδωσε την εντύπωση της απόλυτης αδιαφορίας απέναντι σε κάτι εντελώς «ξένο».

Και μ' αυτήν την παρατήρηση να κλείσουμε το κεφάλαιο που αφορά στα στατιστικά μεγέθη της Β/θμιας εκπαίδευσης.

γ) Το νόημα της στατιστικής διερεύνησης των εκπαιδευτικών μεγεθών

Τα στατιστικά μεγέθη δεν λένε την αλήθεια ή τουλάχιστον ολόκληρη την αλήθεια. Όμως, δεν παύουν να αποτελούν ένα «αντικειμενικό δεδομένο» που οφείλουν να λάβουν υπόψη.

Μικρή απόδειξη αυτού αποτελεί ο Πίνακας 6.18. που ακολουθεί. Σ' αυτόν τον πίνακα συγκεντρώσαμε το σύνολο των μαθητών και το σύνολο των αποφοίτων ('97 – '98) κατά Λύκειο, καθώς επίσης και τον αριθμό των επιτυχόντων σε Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. κάθε Λυκείου, μαζί με το αντίστοιχο ποσοστό επιτυχίας.

ΛΥΚΕΙΟ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ	ΕΠΙΤΥΧ. ΑΕΙ – ΤΕΙ	ΜΑΘ/ΤΜ	ΜΑΘ/ΔΙΔΑΣΚ.	%
1	435	126	68	29,00	16,77	53,96%
2	353	98	65	29,40	15,34	66,32%
3	297	94	77	24,75	12,37	81,91%
4	441	154	62	29,40	15,75	37,80%
ΕΠΑ *	1.557	495	157	27,78	13,53	31,71%
ΤΕΛ	658	211	28	-	13,70	13,27%

Πίνακας 6.18. Μαθητές – απόφοιτοι Λυκείων επιτυγχόντες σε ΑΕΙ – ΤΕΙ ('93 – '94)

Πηγή: Ιδία έρευνα

Μεταξύ των τεσσάρων ομοειδών Λυκείων (1^{ου}, 2^{ου}, 3^{ου}, 4^{ου}), εκείνα με το μεγαλύτερο αριθμό μαθητών και αποφοίτων, έχουν και το μικρότερο ποσοστό επιτυχίας.

Στο πλαίσιο της εργασίας μας δεν υπάρχει η δυνατότητα ολοκληρωμένης επιστημονικής τεκμηρίωσης ενός τέτοιου συμπεράσματος, γιατί αγνοούμε πλήθος άλλων μεταβλητών (στρωματική προέλευση, κοινωνική σύνθεση, κ.λ.π.). Πλην όμως και ως ενδεικτικό, αυτό το συμπέρασμα είναι εντυπωσιακό. Δείχνει καθαρότατα τη βαρύτητα και την κοινωνική σπουδαιότητα που επωμίζεται η Δημοτική Επιτροπή Παιδείας και ο Δήμος γενικότερα, αποφασίζοντας για εκπαιδευτικά ζητήματα.

6.4. Το κτιριακό πρόβλημα στη σχολική εκπαίδευση στο Δήμο Ηλιούπολης

Από την πλευρά του Ο.Σ.Κ. υπάρχει επαρκής γνώση των κτιριακών αναγκών του Δήμου στο χώρο της εκπαίδευσης. Βέβαια, ο προγραμματισμός του Ο.Σ.Κ. στηρίζεται σε ένα «δεδομένο»: θεωρεί το

σημερινό μέσο όρο μαθητών ανά τμήμα (που όπως είδαμε δεν είναι ικανοποιητικός σε μια βαθμίδα της σχολικής εκπαίδευσης) ως σταθερό μέγεθος κι επομένως υπολογίζει την έλλειψη αιθουσών όπως προκύπτει από την αφαίρεση των υφιστάμενων αιθουσών από τα υπάρχοντα τμήματα.

Επίσης, ορθώς συνυπολογίζει στον προγραμματισμό του τον συνεχώς μειούμενο αριθμό μαθητών / τριών, λόγω της δημογραφικής κάμψης που παρουσιάζει η χώρα μας.

Η πτωτική τάση φαίνεται στον Πίνακα 6.19.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ	ΣΧΟΛΙΚ. ΜΟΝΑΔΕΣ	ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΔΙΑΦΟΡΑ
1992-93	23	6.189	-261
1993-94	23	5.928	-310
1994-95	23	5.618	-362
1995-96	23	5.256	-331
1996-97	22	4.925	-266
1997-98	22	4.659	

Πίνακας 6.19. Εξέλιξη μαθητικού δυναμικού – σχολικών μονάδων 1988 - 1994
 Πηγή: Ο.Σ.Κ

Ο προγραμματισμός του Ο.Σ.Κ., όπως τον συνέταξε το αρμόδιο στέλεχος του, κ. Δ.Χ. Μιχαηλίδης, ο οποίος ευγενικά μας τον παραχώρησε για τις ανάγκες της εργασίας μας, αναφέρει μεταξύ άλλων:

Α. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ – ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ

« ... Για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των σχολείων του Δήμου, εκτός από τα σχολεία που ήδη κατασκευάστηκαν πρόσφατα (2^ο Ν/Γ, 13^ο Ν/Γ, 15^ο Δ.Σ.), κατασκευάζονται – μελετώνται και προβλέπονται τα παρακάτω σχολεία, σε οικόπεδα που παραχωρήθηκαν από τη Νομαρχία Αθηνών:

α) ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

11° Ν/Γ: Βουλιαγμένης. Ε = 1.358 τ.μ.

12° Δ.Σ. & Ν/Γ: Φαναριωτών. Ε = 9.850 τ.μ.: 12 Δ.Σ. & 2 Ν/Γ

2° Λύκειο: Λασκαράτου. Ε = 6.000 τ.μ.: 18 Λύκειο πρωί & 17° Δ.Σ.

β) ΜΕΛΕΤΕΣ

7° Ν/Γ: Βάκχου – Γράμμου. Ε = 1.164 τ.μ.: 2 Ν.Γ. (ΜΕΚΑΒΕ)

17° Ν/Γ: Μυκόνου και Ζάπα. Ε = 754 τ.μ.: 2 Ν/Γ (ΜΕΚΑΒΕ)

2° Γυμνάσιο: Μεσσηνίας και Κεφαλληνίας. Ε = 7.950 τ.μ.: 18 Γυμν. (ΜΕΚΑΒΕ)

17° Δ.Σ.: Δωδεκανήσου και Θράκης. Ε = 3.500 τ.μ.: 12 Δ.Σ. πρώην 2° Λύκειο)

γ) ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΕΝΤΑ ΟΙΚΟΠΕΔΑ

20° Δ.Σ.: Τέρμα Υπερείδου. Ε = 4.500 τ.μ. (Υπάρχει ζήτημα άρσης αναδάσωσης)

8° Ν/Γ: Κεφαλληνίας και Δαμασκηνού. Ε = 1.560 τ.μ. (θα επανεξεταστεί, γιατί διαφωνεί ο Δήμος)

18° Ν/Γ: Σπ. Λούη και Πινδάρου. Ε = 750 τ.μ. (θα επανεξεταστεί)

δ) ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΥΠΟ ΑΠΟΚΤΗΣΗ

Έχουν συγκροτηθεί Γενικές Επιτροπές για την επιλογή χώρων για:

3 Νηπιαγωγεία

1 Γυμνάσιο

1 Λύκειο

1 Τεχνική Επαγγελματική Σχολή

Τα σχετικά πρακτικά δεν έχουν συνταχθεί ακόμα.

Τέλος, από τον Ο.Σ.Κ. θα αγοραστεί το ακίνητο που υπάρχει στους δρόμους Ηφαίστου – Αγ. Νικολάου – Ύδρας από τον Α΄ Κρατικό Παιδικό Σταθμό, αντί συνολικού ποσού 241.215.179 δρχ., για τη στέγαση του Ειδικού Γυμνασίου – Λυκείου (αναμένεται νέα Κοινή Απόφαση των Υπουργών Πρόνοιας – Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομικών).

Β. ΥΠΟΛΕΙΠΟΜΕΝΕΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ

Οι υπολογισμοί του κ. Μιχαηλίδη και του Ο.Σ.Κ. αναφέρονται στον Πίνακα 6.20.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΑΘΜΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ	ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜ Ο.Σ.Κ.	ΥΠΟΛΕΙΠΟΝΤΑΙ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	799	39	11	8	$39-(11+8)=20$
ΔΗΜΟΤΙΚΑ	4.659	200	146	24	$200-(146+24)=30$
ΓΥΜΝΑΣΙΑ	2.822	91	101		$195-(143+36)=16$
ΛΥΚΕΙΑ	1.569	53	14		
ΤΕΛ	1.414	51	28	36	
ΣΥΝΟΛΟ	11.263	434	300	68	$434-(300+68)=66$

Πίνακας 6.20. Κατάσταση Δημόσιων σχολικών αιθουσών

Πηγή: Ο.Σ.Κ.

Σημείωση: Ο πίνακας αυτός πρέπει να αναμορφωθεί και με βάση τα νέα δεδομένα που εντωμεταξύ έχουν προκύψει (κατασκευές νέων σχολείων, κ.λ.π.).

Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, για την πλήρη κάλυψη του Δήμου Ηλιούπολης και εφόσον αξιοποιηθούν και τα τρία οικοπέδα που απομένουν από αυτά που παραχωρήθηκαν, δηλαδή του 20^{ου} Δ.Σ., του 8^{ου} Ν/Γ και του 18^{ου} Ν/Γ, θα χρειαστούν τελικά ακόμη:

- 8 χώροι για Νηπιαγωγεία
- 1 χώρος για Δημοτικό Σχολείο
- 1 χώρος για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Γι' αυτό θεωρούμε σκόπιμο να εξεταστεί αναλυτικότερα το θέμα της αναγκαιότητας απόκτησης σχολικών χώρων από τις ήδη συγκροτημένες επιτροπές καταλληλότητας και στη συνέχεια να προχωρήσουν στην επιλογή των απαιτούμενων χώρων, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς.

6.4.1. Η σχετικότητα της σημασίας της υλικοτεχνικής υποδομής στην εκπαίδευση

Κλείνοντας το κεφάλαιο της εκπαίδευσης και ειδικότερα το κτιριακό πρόβλημα, είναι ίσως αναγκαίο να κάνουμε μια αναδρομή στους πίνακες που αφορούν τα Δημοτικά Σχολεία, όπου παρατίθενται και τα αντίστοιχα «εκπαιδευτικά μεγέθη» των ιδιωτικών.

Όπως προκύπτει από μια γρήγορη σύγκριση, η υπεροχή των δημοσίων σχολείων σε όλους τους δείκτες, είναι πασιφανής.

Παρ' όλα αυτά 535 μαθητές, δηλαδή ποσοστό 10,3% των μαθητών δημοτικού σχολείου «προτίμησαν» την ιδιωτική εκπαίδευση.

Φυσικά, οι λόγοι αυτής της επιλογής διαφέρουν από οικογένεια σε οικογένεια: προβλήματα μεταφοράς, ωραρίου κ.λ.π., ίσως βάρυναν στην απόφασή τους.

Μένει πάντως ως αντικειμενικό γεγονός ότι το 10,3% των μαθητών δημοτικού σχολείου πληρώνουν την εκπαίδευσή τους κι απολαμβάνουν κατώτερους όρους υλικοτεχνικής υποδομής από το δημόσιο δωρεάν σχολείο.

Αυτό το γεγονός – κατά τη γνώμη μας – αποδεικνύει έμμεσα τη σχετική σπουδαιότητα της υλικοτεχνικής υποδομής.

Η διαπίστωση αυτή δεν προορίζεται ν' αποτελέσει άλλοθι για κανέναν κρατικό ή δημοτικό θεσμό, στην περίπτωση καθυστερήσεων στην κάλυψη – εξασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών για την εκπαίδευση.

Ταυτόχρονα όμως, δείχνει πως η απολυτοποίηση της σπουδαιότητας της υλικοτεχνικής υποδομής είναι λανθασμένη.

Η αντίληψη που μεταθέτει το πρόβλημα της Παιδείας μόνο ή κυρίως στην υλικοτεχνική υποδομή είναι – κατά τη γνώμη μας – λανθασμένη.

Η εκπαίδευση / παιδεία είναι κυρίως μια σχέση ανάμεσα σε ανθρώπους και δευτερευόντως σχέση ανθρώπων και «υλικών».

Επομένως, ο ορθός προγραμματισμός και η συνεχής επιδίωξη βελτίωσης του «κτιριακού» δεν αρκεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΥΓΕΙΑ

7.1. Γενικά

Τα προβλήματα υγείας στη χώρα μας αντιμετωπίζονται από ένα κρατικό σύστημα (Ι.Κ.Α., Πανεπιστήμια) και από τον ιδιωτικό τομέα (ιδιωτικές κλινικές, ιατρεία).

Οι τάσεις που διαμορφώνονται αποβλέπουν στο να υπάρξει μια μεταφορά δραστηριοτήτων στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κυρίως στον τομέα της προληπτικής διάγνωσης και στα έκτακτα περιστατικά. Οι τάσεις δημιουργίας περιφερειακών και τοπικών δομών αντιμετώπισης της υγείας ενθαρρύνονται και από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας. Να σημειωθεί εδώ, η θετική διατύπωση που δίνει στον όρο «υγεία» η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, δηλαδή την κατάσταση πλήρους φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι την απουσία αρρώστιας ή αναπηρίας. Η θετική αυτή διατύπωση σηματοδοτεί και τον ρόλο οργανισμών όπως η Τοπική Αυτοδιοίκηση (δηλαδή όχι άμεσα εξειδικευμένων), στα προβλήματα υγείας των μεγάλων κοινωνικών ομάδων και των πολιτών μεμονωμένα.

Οι Δημοτικές αρχές έχουν ήδη μια εμπειρία στην αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας. Η εμπειρία αυτή αναφέρεται στην προσπάθεια εφαρμογής πολιτικών προληπτικών διαγνώσεων και ερευνών για την ενημέρωση των Δημοτών και ειδικών ευπαθών ομάδων σε πιθανές επιδημίες, σε έκτακτα περιστατικά ή σε ασθένειες που μπορεί να προσβάλλουν ειδικά σύνολα κ.λ.π.

Ειδικότερα οι δράσεις των Δημοτικών αρχών εστιάζονται:

- Στην εκπαίδευση και οργάνωση εθελοντικών σωμάτων με στόχο την στήριξη ασθενών και των οικογενειών τους κατά την περίοδο της επανένταξης στην ομαλή ζωή και στην αποφυγή της μη απαραίτητης παραμονής στα Νοσοκομεία.
- Στην άσκηση προληπτικής ιατρικής μετά διενέργεια εξετάσεων και ερευνών (μαθητές, γυναίκες κ.λ.π.) σε συνεργασία με νοσοκομεία, τις ιατρικές και οδοντιατρικές σχολές κ.λ.π.
- Στην οργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων με στόχο την ευαισθητοποίηση των Δημοτών σε ζητήματα υγείας (Αιμοδοσία, Οικογενειακός Προγραμματισμός, χρήση φαρμάκων, επιδημίες κ.λ.π.).
- Στη συμβουλευτική υποστήριξη των εγκύων και της μητέρας και γενικότερα των γυναικών, της τρίτης ηλικίας και άλλων ευπαθών ομάδων.
- Στην ενημέρωση για το πρόβλημα με το AIDS και τα ναρκωτικά.
- Στην υποστήριξη ομάδων του πληθυσμού που, με την έξαρση του προσφυγικού προβλήματος, ζουν χωρίς καμία ασφάλιση και σε δύσκολες συνθήκες.

Η παρέμβαση της Τ.Α. στην προληπτική διάγνωση και την ενημέρωση είναι πολύ σημαντική. Αυτή η προσπάθεια, σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια και με άλλα Ερευνητικά Κέντρα δημόσια και ιδιωτικά και με την αξιοποίηση των Κοινοτικών προγραμμάτων, μπορεί να οδηγήσει στην διαμόρφωση ενός πεδίου πληροφοριών και παρεμβάσεων που αδυνατεί το κεντρικό σύστημα και ο ιδιωτικός τομέας από μόνος του να φέρει σε πέρας.

7.2. Οι δραστηριότητες του Δήμου

Στον τομέα της υγείας ο Δήμος Ηλιούπολης έχει αξιόλογη, αλλά αποσπασματική δράση. Υπάρχουν μια σειρά δραστηριότητες, αλλά και παρεμβάσεις του Δήμου στο κράτος, που ενισχύουν την καλύτερη παροχή υπηρεσιών υγείας στους Δημότες.

Οι δραστηριότητες αυτές έχουν σαν συντονιστικό και οργανωτικό κέντρο την Επιτροπή Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, που αποτελείται από Δημοτικούς Συμβούλους και ιδιώτες που έχουν σχέση με τα προβλήματα υγείας και κοινωνικής μέριμνας. Παράλληλα από το Μάρτιο του 1992 λειτουργεί στο Δήμο Γραφείο Κοινωνικής Υποστήριξης που το διευθύνει κοινωνική λειτουργός και αναφέρεται πρωτευόντως στα προβλήματα κοινωνικής μέριμνας, αλλά και στα προβλήματα υγείας.

Στον τομέα της πρόληψης, διάγνωσης και ενημέρωσης οι κύριες δραστηριότητες του Δήμου την τετραετία 1994 – 98 είναι οι ακόλουθες:

- Πρόγραμμα προληπτικής οδοντιατρικής για 5.500 μαθητές όλων των σχολείων σε συνεργασία με εθελοντές οδοντιάτρους της Ηλιούπολης.
- Προγράμματα προληπτικής ιατρικής εξέτασης για σκολίωση σε 5.500 μαθητές των τριών τελευταίων τάξεων των Δημοτικών και των δύο πρώτων τάξεων του Γυμνασίου σε συνεργασία με τους ορθοπεδικούς της ομάδας σκολίωσης του ΚΑΤ.
- Δημιουργία Αρχείου των μαθητών που εξετάστηκαν στο Δήμο με προοπτική την κατ' έτος εξέταση, την εξαγωγή συμπερασμάτων και την επανάληψη εξετάσεων παρόμοιας κατεύθυνσης (πρόληψη, ενημέρωση για προβλήματα υγείας των Δημοτών).
- Ο Δήμος έχει δημιουργήσει Δημοτική Τράπεζα αίματος. Η αιμοδοσία γίνεται σε συνεργασία με το Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο Αθηνών. Στον προγραμματισμό του Δήμου είναι η κατά τετράμηνο αιμοδοσία, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των Δημοτών σε αίμα.

- Στο Δήμο υπάρχει συνεργείο για την αντιμετώπιση των έκτακτων καρδιακών επεισοδίων.

7.3. Οι υπάρχουσες Κρατικές Μονάδες Υγείας στο Δήμο Ηλιούπολης

Για την παροχή υπηρεσιών υγείας στην περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης υπάρχουν δύο σημαντικά κρατικά κέντρα. Το Ι.Κ.Α. και το Π.Ι.Κ.Π.Α.

7.3.1. Το Ι.Κ.Α. Ηλιούπολης

Στεγάζεται σε καινούργιο κτίριο στην οδό Μ. Αντύπα από το 1993. Είναι ένα σύγχρονο κτιριακό συγκρότημα, που καλύπτει τις ανάγκες της περιοχής.

Το στελεχικό δυναμικό του Ι.Κ.Α. είναι το εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΥΠΑΡΧΟΝ	ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ	34	
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ	14	1
ΙΑΤΡΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	58	3
ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΙΑΤΡΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	21	βοηθοί ακτινολόγοι, επισκέπτες
ΣΥΝΟΛΟ	129	

Πίνακας 7.1. Στελεχικό δυναμικό Ι.Κ.Α. Ηλιούπολης
Πηγή: Ιδία έρευνα

Ειδικότερα, το διοικητικό προσωπικό απαρτίζεται από:

ΤΜΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ
<i>ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ</i>	1
<i>ΤΜΗΜΑ ΕΣΟΔΩΝ (επιχειρήσεις και οικοδομές)</i>	11
<i>ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΝΟΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ</i>	4
<i>ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ</i>	3
<i>ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΟΧΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ</i>	5
<i>ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ</i>	5
<i>ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ</i>	4
<i>ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ (ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ)</i>	1

Πίνακας 7.2.: Διοικητικό Προσωπικό

Πηγή: Ιδία έρευνα

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΚΛΗΤΗΡΕΣ	3
ΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΕΣ	5
ΝΥΚΤΟΦΥΛΑΚΑΣ	1
ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΦΥΛΑΚΑΣ	1
ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	4

Πίνακας 7.3.: Βοηθητικό Προσωπικό

Πηγή: Ιδία έρευνα

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΙ	3
ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΙ	5
ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΙ	4
ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΟΙ	1
ΟΥΡΟΛΟΓΟΙ	1
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΙ	2
ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΙ	5
ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΙ	2
ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΙ	3
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΙ	3
ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΟΙ	1
ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΙ	6
ΩΡΛ	2
ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΟΙ	3
ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΟΙ	2
ΠΑΘΟΛΟΓΟΙ	16 *

Πίνακας 7.4.: Ιατρικό Προσωπικό

Πηγή: Ιδία έρευνα

* Οι 15 από τους 16 παθολόγους έχουν ιδιωτικά ιατρεία ανά γειτονιές και τους επισκέπτονται εκεί οι συμβεβλημένοι του Ταμείου.

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΣ	13
ΕΠΙΣΚΕΠΤΡΙΕΣ	2
ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ	1
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΕΣ	4
ΕΛΕΓΚΤΕΣ	1

Πίνακας 7.5.: Βοηθητικό Προσωπικό

Πηγή: Ιδία έρευνα

Στο Ι.Κ.Α. Ηλιούπολης η κίνηση των ασθενών γίνεται με ραντεβού. Εξετάζονται 22 ραντεβού ανά ημέρα.

Η λειτουργία των ιατρείων είναι σε δύο βάρδιες. Η κίνηση μειώνεται κατά τους θερινούς μήνες.

Πρόβλημα υπάρχει με το ακτινολογικό εργαστήριο, το οποίο δεν λειτουργεί λόγω ελλείψεως βοηθητικού προσωπικού.

Στο Ι.Κ.Α. λειτουργεί και ο συμβουλευτικός σταθμός ΜΑΝΑΣ – ΠΑΙΔΙΟΥ.

Λειτουργεί σε μια βάρδια 8:30 ως 12:30. Η προσέλευση γίνεται με ραντεβού. Στο σταθμό γίνεται ο προγραμματισμός για τους εμβολιασμούς ηπατίτιδας και φυματίωσης. Γίνονται επίσης επισκέψεις στα σπίτια κατά την πρωινή βάρδια.

Παρά την κρίση που γενικά αντιμετωπίζει το Ι.Κ.Α., το τμήμα Ηλιούπολης έχει όλες τις προϋποθέσεις: κτιριακές, εξοπλισμού και ανθρώπινου δυναμικού, να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ασφαλισμένων. Ο Δήμος πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία, να ενθαρρύνει τη διοίκηση και να πιέσει προς την πολιτεία για να λειτουργεί το Ι.Κ.Α. υποδειγματικά.

7.3.2. Το Π.Ι.Κ.Π.Α. Ηλιούπολης

Οι υπηρεσίες που προσφέρει το Π.Ι.Κ.Π.Α. Ηλιούπολης είναι επίσης αξιόλογες.

Το Π.Ι.Κ.Π.Α. στεγάζεται σε επαρκή ενοικιαζόμενη μονοκατοικία με δυνατότητες στέγασης και κάποιων υπηρεσιών υγείας του Δήμου.

α. Ιατρικό προσωπικό

Το ιατρικό προσωπικό του Π.Ι.Κ.Π.Α. αποτελείται από τους εξής συνεργαζόμενους γιατρούς:

- 1 Παιδίατρος. Βρίσκεται στο κέντρο δύο φορές την εβδομάδα.
- 1 Οδοντίατρος. Δύο φορές την εβδομάδα.
- 1 Μαιευτήρας. Μια φορά την εβδομάδα.

Τα τμήματα που λειτουργούν στο Π.Ι.Κ.Π.Α. είναι:

- α. Το παιδιατρικό. Δέχονται χωρίς ραντεβού.
- β. Το στοματολογικό. Δέχονται χωρίς ραντεβού.
- γ. Το γυναικολογικό – Μαιευτικό. Δέχονται με ραντεβού.

Τις ημέρες που είναι όλοι οι γιατροί στο κέντρο, εξυπηρετούνται 55 – 60 περιστατικά. Τις υπόλοιπες ημέρες εξυπηρετούνται 10 – 12 περιστατικά.

β. Βοηθητικό προσωπικό

- 1 Μαία. Βρίσκεται στο κέντρο δύο φορές την εβδομάδα.
- 3 Αδελφές νοσοκόμες. Καθημερινή απασχόληση.
- 1 Καθαρίστρια. Τρεις φορές την εβδομάδα.

γ. Προβλήματα και αιτήματα

Δεν υπάρχουν γιατροί και επισκέπτες / τριες κατ' οίκον. Οι υπάρχουσες ανάγκες δεν καλύπτονται και για τον πρόσθετο λόγο ότι το Π.Ι.Κ.Π.Α. εξυπηρετεί και κατοίκους όμορων Δήμων.

Πρόβλημα υπάρχει και με το εμβόλιο της ηπατίτιδας και φυματίωσης.

Οι υπηρεσίες του Π.Ι.Κ.Π.Α. ζητούν συνεργασία με το Δήμο.

- Για την προβολή του Π.Ι.Κ.Π.Α. (ενημέρωση Δημοτών, ταμπέλες σήμανσης κ.λ.π.).
- Για την καθαριότητα και τον καλλωπισμό του κτιρίου.

- Για την κάλυψη του ελλείποντος ιατρικού και βοηθητικού προσωπικού (να υπάρχει συνεχώς και μόνιμος παιδίατρος στο Π.Ι.Κ.Π.Α.).
- Για το συντονισμό με το Δήμο σε κοινές δραστηριότητες, που αφορούν την υγεία κ.λ.π.

7.4. Συμπεράσματα

Σημαντικό πρόβλημα για το Δήμο Ηλιούπολης είναι η σχετικά μεγάλη απόσταση (λαμβανομένων υπ' όψιν και των κυκλοφοριακών δυσχερειών), από τα μεγάλα κρατικά νοσοκομεία. Τίθεται επομένως ζήτημα άμεσης επέμβασης σε περιστατικά ατυχημάτων, εγκεφαλικών και καρδιακών επεισοδίων. Η προσπάθεια να δημιουργηθεί Κέντρο Υγείας στην Αργυρούπολη δεν ευοδώθηκε μετά την αναθεώρηση των πολιτικών για δημιουργία Κέντρων Υγείας στον αστικό χώρο.

Επίσης, σε εποχή που γενικότερα όσον αφορά το πρόβλημα της υγείας, βρισκόμαστε σαν εθνική πολιτική σε αναζητήσεις, δε φαίνεται να προωθείται μια προσπάθεια δημιουργίας διαδημοτικού νοσοκομείου στην περιοχή της Ηλιούπολης και των όμορων Δήμων.

Αντίθετα, σε σωστή κατεύθυνση είναι οι ως τώρα ενέργειες του Δήμου, να αντιμετωπίζει το παραπάνω πρόβλημα με τη δημιουργία μονάδας άμεσης βοήθειας για καρδιακά νοσήματα, αλλά και μονάδας πρώτης βοήθειας για άλλα περιστατικά που χρειάζονται πρώτες βοήθειες και γρήγορη μεταφορά των ασθενών στα Νοσοκομεία.

Σημαντικό πλεονέκτημα για το Δήμο είναι η ύπαρξη του Ι.Κ.Α., όπως αυτό πια διαμορφώθηκε, καλύπτοντας τις σύγχρονες απαιτήσεις. Επίσης, το Π.Ι.Κ.Π.Α., το οποίο με την κρατική πολιτική βρίσκεται σε παρακμή, παρά τις υπάρχουσες ανάγκες. Και με τους δύο αυτούς οργανισμούς πρέπει να συνεχίσει να συνεργάζεται προσπαθώντας να αξιοποιήσει νέες δυνατότητες και προγράμματα.

Σημαντικό επίσης βήμα είναι η δημιουργία της επιτροπής υγείας και κοινωνικής μέριμνας.

Προτάσεις

➤ Δημιουργία Μονάδας Υγείας στο Δήμο. Συγκέντρωση όλων των δραστηριοτήτων στον τομέα υγείας του Δήμου σ' ένα χώρο για τη δημιουργία Μονάδας Υγείας, που σε συνεργασία με την Επιτροπή Υγείας θα αποβλέπει:

α. Στην διοργάνωση ερευνών προληπτικής διάγνωσης σε ζητήματα υγείας γενικού ενδιαφέροντος (έρευνες ως προς την υγεία των μαθητών, των γυναικών, της τρίτης ηλικίας κ.λ.π.) και ενημέρωσης των δημοτών και στη δημιουργία τράπεζας σχετικών πληροφοριών.

β. Στην ύπαρξη με ευθύνη του Δήμου, ιατρικού και βοηθητικού προσωπικού, που θα υποβοηθά σε έκτακτα περιστατικά (καρδιακά επεισόδια, πρώτες βοήθειες σε ατυχήματα κ.λ.π.), αλλά και αναξιοπαθείς ομάδες και άτομα. Οργάνωση ανάλογων προγραμμάτων (βοήθεια στο σπίτι κ.λ.π.).

γ. Στην ενημέρωση των δημοτών μέσω της συνεργασίας με τους γιατρούς της πόλης, αλλά και με τα Πανεπιστήμια και τα Νοσοκομεία.

δ. Στον συντονισμό και τη συνεργασία με τις υπάρχουσες κρατικές υπηρεσίες υγείας στο Δήμο (Ι.Κ.Α., Π.Ι.Κ.Π.Α.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

8.1. Γενικά

Διανύουμε σήμερα μια περίοδο προοδευτικής υποχώρησης των θεσμών κοινωνικής πρόνοιας.

Αυτό που ιστορικά ονομάστηκε «κοινωνικό κράτος» στη Δύση, ήταν ένα σύνολο θεσμών που σκοπό είχαν την κοινωνική προστασία των λιγότερο ευνοσούμενων κοινωνικών ομάδων (Λ.Ε.Ο.).

Κοινωνική ασφάλιση, επιδόματα ανεργίας, κοινωνικές δαπάνες γενικότερα, που υπό τη μορφή ενός συλλογικού μισθού, στόχευαν στη διόρθωση των αποτελεσμάτων της καθαρά οικονομικής διαδικασίας.

Η αντίληψη του κοινωνικού κράτους δεν είχε όμως απλά και μόνο προνοιακούς στόχους ή μόνο την επιδίωξη της πρόληψης κοινωνικών δυσλειτουργιών, αλλά και παραγωγικές επιδιώξεις. Εφόσον, κατά τους υποστηρικτές αυτής της πολιτικής, οι κοινωνικές δαπάνες θεωρούνταν παραγωγικές δαπάνες, από τη στιγμή που συγκρατούσαν ένα τμήμα του πληθυσμού μέσα στον οικονομικό κύκλο, βοηθούσαν δηλαδή άμεσα τη μη απαξιοποίηση ενός τμήματος του παραγωγικού πληθυσμού και έμμεσα τη συγκράτηση της αξίας (αγοραστικής – εργατικής) του υπολοίπου κι επομένως της οικονομίας στο σύνολό της.

Σήμερα, αντίθετα, ακόμα και τα νοσοκομεία φροντίζουν για «θετικούς ισολογισμούς». Μ' άλλα λόγια καθαρά προνοιακές δομές ενσωματώνουν τη λογική της κερδοφορίας.

Το αποτέλεσμα είναι η διεύρυνση των στρωμάτων που έχουν ανάγκη την κοινωνική προστασία (τρίτη ηλικία, άνεργοι, νέοι, μετανάστες, επαναπατρισθέντες, κ.λ.π.), η παραγωγή της λεγόμενης νέας φτώχειας, η διαμόρφωση μιας κοινωνίας που αλλού ονομάστηκε «κοινωνία των 2/3». Δηλαδή μια κοινωνία όπου τα 2/3 της είναι εξασφαλισμένα (έχουν εργασία και ασφάλιση) και το 1/3 ζει σε συνθήκες σχετικής ένδειας.

Μέσα σ' αυτό το αρνητικό περιβάλλον, η Τοπική Αυτοδιοίκηση δέχεται και θα δεχτεί στο μέλλον ακόμα περισσότερο ισχυρές πιέσεις, ώστε να καλύψει προνοιακά τμήματα του πληθυσμού που «εγκαταλείπει» το κεντρικό κράτος.

Η Τ.Α. οφείλει να αποτελέσει θύλακα αντιστροφής της τάσης πλήρους εξάρθρωσης των δομών κοινωνικής πρόνοιας, βήμα έκφρασης και κοινωνικής πίεσης για τη διατήρηση / διεύρυνση των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας.

Επομένως, η κοινωνική πολιτική του Δήμου, λαμβάνοντας υπόψη την αρνητική συγκυρία, δεν πρέπει να περιοριστεί στην επούλωση των «κοινωνικών τραυμάτων», αλλά και να προβλέψει εκείνες τις δομές που θα επιτρέψουν την αναστροφή ορισμένων – τουλάχιστον – τάσεων κοινωνικής περιθωριοποίησης, υποβάθμισης, εξαθλίωσης.

8.2. Οι δομές κοινωνικής μέριμνας στο Δήμο Ηλιούπολης

Στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας ο Δήμος Ηλιούπολης δεν βρίσκεται – όπως άλλοι Δήμοι της χώρας – στο μηδέν.

Έχει πραγματοποιήσει τα πρώτα δύσκολα βήματα κι επομένως η αποκτηθείσα εμπειρία μένει να κεφαλαιοποιηθεί, ώστε ν' αναβαθμιστεί η παρέμβασή του.

8.2.1. Το Γραφείο Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης

Στο Δήμο λειτουργεί ήδη (3 χρόνια) «Γραφείο Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης». Το Γραφείο στεγάζεται σε ανεξάρτητο χώρο δίπλα στο Δημαρχείο κι απασχολεί μια Κοινωνική Λειτουργό.

Το Γραφείο Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης, σύμφωνα με τις εκθέσεις της αρμόδιας Κοινωνικής Λειτουργού:

- α) Παρέχει πληροφόρηση στους δημότες για τις υπάρχουσες κρατικές και μη υπηρεσίες πρόνοιας, ενημερώνει τους δικαιούχους για τα διάφορα προγράμματα και τις παροχές που προβλέπονται.
- β) Αντιμετωπίζει διάφορα ατομικά και οικογενειακά περιστατικά που χρειάζονται κοινωνική υποστήριξη.
- γ) Συνεργάζεται με τους Σχολικούς Συμβούλους για την καταγραφή των μαθητών που αντιμετωπίζουν προβλήματα.
- δ) Συντονίζει τη Δημοτική Επιτροπή Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, που συγκροτείται από εθελοντές πολίτες.
- ε) Συμμετέχει σε προγράμματα προληπτικής ιατρικής (π.χ. σκολίωση, περίοδος '96 – '97), όπου εξετάστηκαν 5.500 μαθητές και δημιουργήθηκε αντίστοιχο αρχείο).
- στ) Βοήθησε στη δημιουργία Δημοτικής Τράπεζας Αίματος.
- ζ) Συμμετείχε (με 5 Δήμους ακόμη), στα πλαίσια του Προγράμματος Euroform, στην προσπάθεια ίδρυσης ενός Κέντρου Επαγγελματικής Πληροφόρησης.
- η) Συμμετέχει σε καμπάνιες ενάντια στα ναρκωτικά, μέσω δημοσίων ομιλιών, εντύπων, κ.λ.π.
- θ) Συνεργάζεται με τους ψυχολόγους του ΚΕΤΑ στο πρόγραμμα ατομικής συμβουλευτικής.
- ι) Οργάνωσε τη βοήθεια στους δοκιμαζόμενους αδελφούς Σέρβους.

Η λεπτομερής αυτή απαρίθμηση των αρμοδιοτήτων και πρωτοβουλιών που ανέλαβε το Γραφείο Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης στα 3 χρόνια της λειτουργίας του, δίνει ανάγλυφα, αφενός το ευρύ φάσμα της δραστηριοποίησής του κι αφετέρου τις αδυναμίες, ελλείψεις του.

8.2.2. Το Κοινωνικό Εργαστήριο Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Το Πρόγραμμα Συμβουλευτικής εφαρμόζεται στο Δήμο από τον Φεβρουάριο του 1992. Στο πρόγραμμα εργάζονται 3 ψυχολόγοι που χρησιμοποιούν και το χώρο του Γραφείου Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης. Εδώ παραπέμπονται από την Κοινωνική Λειτουργό, άτομα που χρειάζονται ψυχιατρική ή ψυχοθεραπευτική βοήθεια. Επίσης οι ψυχολόγοι του Προγράμματος παρεμβαίνουν στα σχολεία όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, αντιμετωπίζοντας προβλήματα όπως:

- Μαθησιακές δυσκολίες.
- Επιθετικότητα, υπερκινητικότητα.
- Ενδοοικογενειακές σχέσεις.
- Σεξουαλικές σχέσεις.
- Εφηβικά προβλήματα.
- Σχολική αποτυχία, κ.α.

Τέλος, οι ψυχολόγοι του προγράμματος οργανώνουν δημόσιες ομιλίες με τα παραπάνω θέματα, καλλιτεχνικά εργαστήρια, ομάδες συμβουλευτικής για γονείς.

Κατά την εκτίμηση των υπεύθυνων του προγράμματος, η προσπάθεια πρέπει να μετεξελιχθεί σε Υπηρεσία Δημοτικής Ψυχικής Υγείας, εφόσον ο Δήμος Ηλιούπολης συγκεντρώνει τις απαραίτητες προϋποθέσεις (ύπαρξη κοινωνικής υπηρεσίας, επιτροπή υγείας, χώρο, κ.λ.π.).

8.2.3. Παιδικοί Σταθμοί στο Δήμο

Στο Δήμο λειτουργούν 7 Κρατικοί Παιδικοί Σταθμοί, που φιλοξενούν 342 παιδιά. Το προσωπικό των σταθμών, ορισμένα στοιχεία των κτιρίων, αλλά και οι εκκρεμούσες αιτήσεις, φαίνονται στον Πίνακα 8.1.

α/α	Νηπιαγωγοί		Βοηθ. προσωπικό		Αρ. παιδ. εγγεγραμ.	Αιτήσεις σε εκκρ.	τ.μ. αιθουσών	τ.μ. αυλής
	προβλ. θέσεις	υπάρχουσες	προβλ. θέσεις	υπάρχουσες				
1.	7	3	5	3	39	18	220	-
2.	2	2	3	2	51	20	320	-
3.	3	3	3	3	50	35	141	342
4.	3	2	3	2	46	5	140	135
5.	3	4	3	2	62	2	280	-
6.	2	2	3	3	57	12	192	80
7.	2	2	3	2	37	5	245	30
ΣΥΝ.	22	18	24	17	342	97	1.538	587

Πίνακας 8.1. Παιδικοί Σταθμοί στο Δήμο Ηλιούπολης

Πηγή: Ιδία έρευνα

Από τον παραπάνω Πίνακα εμφανής είναι η έλλειψη σταθμών, ο αριθμός τους σε μια πόλη 100.000 κατοίκων είναι υπερβολικά μικρός. Το πρόβλημα φυσικά δεν θα λυθεί και με την πρόσθεση του υπό δημιουργία Δημοτικού Σταθμού στο χώρο του 1^{ου} Κ.Α.Π.Η..

Εμφανής είναι επίσης η στενότητα χώρων των υπαρχόντων και η ανάγκη ποσοτικής και ποιοτικής βελτίωσής τους.

Και στους Παιδικούς Σταθμούς (όπως άλλωστε και στα Νηπιαγωγεία) πέρα από το πρόβλημα των αιθουσών, δύο είναι τα κυριότερα προβλήματα που οφείλει ν' αντιμετωπίσει ο Δήμος και που σ' ένα βαθμό αγγίζουν και τα Δημοτικά Σχολεία: το ωράριο και η μετακίνηση.

Εξαιτίας αυτών των προβλημάτων, πολλές οικογένειες αναγκάζονται να καταφεύγουν στη λύση της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Εικ. 1. *Κέντρο Φροντίδας Παιδιού*

Το πρόβλημα του ωραρίου μπορεί νομίζουμε να λυθεί εύκολα καταρχήν στα Δημοτικά Σχολεία, με τα ολοήμερα τμήματα που ήδη εφαρμόζονται με επιτυχία σ' άλλους Δήμους.

Η μετακίνηση των μαθητών χρειάζεται ν' αντιμετωπιστεί από το Δήμο, αφού προηγηθεί μια σχετικά μικρή έρευνα για τα δρομολόγια σπίτι – σχολείο.

Τέλος, στο ζήτημα των Σταθμών, χρειάζεται πλήρης καταγραφή των αναγκών, η διερεύνηση της δυνατότητας μερικής ανταποδοτικής συμβολής των δικαιούχων.

Είναι αναγκαία η δημιουργία μιας Κοινωνικής Υπηρεσίας στο Δήμο, που θα αναλάβει τη μελέτη και επίλυση και αυτού του προβλήματος.

Αλλωστε, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας έχει την πρόθεση να παραχωρήσει την αρμοδιότητα λειτουργίας των Παιδικών Σταθμών στους Δήμους.

8.2.4. Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.)

Τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων είναι ήδη ένας πάρα πολύ γνωστός και καταξιωμένος στη συνείδηση του κόσμου κοινωνικός θεσμός. Τα Κ.Α.Π.Η. λειτουργούν ως Ν.Π.Δ.Δ. και έχουν περάσει από το 1989 στη δικαιοδοσία των Δήμων.

Στην Ηλιούπολη λειτουργούν 3 Κ.Α.Π.Η., τα οποία εξυπηρετούν 2.000 περίπου άτομα. Σ' αυτά εργάζονται 15 άτομα (6 οικογενειακοί βοηθοί, 3 νοσηλευτές / τριες, 3 φυσιοθεραπευτές, 3 κοινωνικοί λειτουργοί). Στα Κ.Α.Π.Η. εργάζονται αποσπασμένοι και 2 υπάλληλοι του Δήμου. Εκτός του Α' Κ.Α.Π.Η., που στεγάζεται σ' ένα όμορφο κτίριο του Δήμου, τα υπόλοιπα δύο (Αγίας Μαρίνας και Αγίου Κωνσταντίνου) στεγάζονται σε μισθωμένα (αλλά λειτουργικά) κτίρια.

Και στα 3 Κ.Α.Π.Η. διαπιστώσαμε έντονη και συχνή την παρουσία – συμμετοχή των ηλικιωμένων.

Τα Κ.Α.Π.Η. επισκέπτεται γιατρός μια φορά την εβδομάδα και ουσιαστικά προσφέρει την απαραίτητη συνταγογραφία στους / στις ηλικιωμένους / ες.

Οι δραστηριότητες των Κ.Α.Π.Η. είναι λίγο – πολύ οι ίδιες: λειτουργία της καντίνας, φυσιοθεραπεία, γυμναστική, συνεστιάσεις, εκδρομές.

Και στα τρία Κ.Α.Π.Η. απουσιάζει το τμήμα εργοθεραπείας, απαραίτητο κατά τη γνώμη των εκεί εργαζομένων.

Να σημειώσουμε εδώ μια ευχάριστη έκπληξη που μας περίμενε και που δυστυχώς δεν συναντήσαμε σ' άλλους τομείς της κοινωνικής υποδομής του Δήμου: την υψηλή κατάρτιση και το μεράκι των Κοινωνικών Λειτουργών. Γεμάτες ιδέες και προτάσεις αποτελούν κατά τη γνώμη μας πολύτιμο ανθρώπινο κεφάλαιο προς περαιτέρω αξιοποίηση.

Σήμερα το κάθε Κ.Α.Π.Η. διοικείται από ξεχωριστό Διοικητικό Συμβούλιο με 7 συνήθως μέλη, στο οποίο συμμετέχουν:

- Ο Δήμαρχος (ή Αντιδήμαρχος).

- 2 Αντιπρόεδροι (ο ένας εκλεγμένος από το Δημοτικό Συμβούλιο).
- 1 Αιρετός εκπρόσωπος των μελών του Κ.Α.Π.Η..
- 1 Εκπρόσωπος των εργαζομένων.
- 1 Εκπρόσωπος από τη Συνομοσπονδία Συνταξιούχων.
- 1 Κοινωνική Λειτουργός από τη Νομαρχία.
- 1 Λαϊκό μέλος.

Στις προθέσεις του Δήμου είναι η διοικητική ενοποίηση των Κ.Α.Π.Η., η οποία θα μειώσει τη σπατάλη χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού, που βρίσκει απόλυτα σύμφωνους τους εργαζόμενους σ' αυτά. Αρκεί όπως ορθώς – κατά τη γνώμη μας – υποστηρίζουν να διατηρηθεί η σημερινή σχετική αυτονομία του κάθε Κ.Α.Π.Η. να διαμορφώνει τη φυσιογνωμία του, σύμφωνα με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των μελών και της περιοχής του.

Τα Κ.Α.Π.Η., όπως ήδη αναφέραμε, αποτελούν καταξιωμένο κοινωνικό θεσμό. Η ίδρυσή τους αποτέλεσε μια πετυχημένη κοινωνική καινοτομία που αγκαλιάστηκε από τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Λειτουργούν (αρχικά ως κρατικές κι αργότερα δημοτικές δομές) ήδη δώδεκα χρόνια με σημαντική παρουσία και προσφορά.

Έχει έρθει ο καιρός της κεφαλαιοποίησης της εμπειρίας που έχει συγκεντρωθεί και της αναβάθμισής τους.

Τα Κ.Α.Π.Η. λειτουργούν κι αυτό για πάρα πολλούς είναι ήδη αρκετό.

Όμως, η αντικειμενική αξιολόγηση της ποιότητας της λειτουργίας τους οδηγεί στο συμπέρασμα πως σήμερα τα Κ.Α.Π.Η. λειτουργούν πρωτίστως ως «δημοτικά καφενεία» και δευτερευόντως ως δομές κοινωνικής αναβάθμισης της ζωής των μελών τους.

Βεβαίως, η καντίνα και το τάβλι, η συνεύρεση και επικοινωνία με άλλα λόγια των συνταξιούχων αποτελεί πρώτιστη κοινωνική ανάγκη. Όμως, ο ρόλος του Κ.Α.Π.Η. δεν μπορεί να εξαντλείται σ' αυτή την παθητική και

μονοδιάστατη επικοινωνία των μελών του. Δίπλα και παράλληλα μ' αυτό πρέπει να αναθερμανθούν οι πρωτοβουλίες εκείνες που θα αναβαθμίζουν τη ζωή των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας. Οι ιδέες και οι προτάσεις σ' αυτήν την κατεύθυνση ανήκουν σ' αυτούς που βιώνουν καθημερινά το χώρο των Κ.Α.Π.Η. κι επομένως γνωρίζουν και τα προβλήματα και τις πιθανές λύσεις.

Για την ώρα μια πρόταση περιορίζεται στη δημιουργία, πλάι στο ενοποιημένο Συμβούλιο Διοίκησης των Κ.Α.Π.Η., ενός συμβουλευτικού οργάνου, στο οποίο θα συμμετέχουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί του Δήμου, καθώς κι εκπρόσωπος της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου.

Τα Κ.Α.Π.Η., εκτός των αναβαθμισμένων υπηρεσιών προς τους ηλικιωμένους, είναι δυνατόν να λειτουργήσουν και ως κύτταρα ανίχνευσης των κοινωνικών αναγκών ευρύτερων ομάδων, κύτταρα πρωτοβουλιών κοινωνικής μέριμνας και προς τις υπόλοιπες λιγότερο ευνοούμενες κοινωνικές ομάδες.

Η φαντασία και η πείρα των στελεχών των Κ.Α.Π.Η. μπορούν ν' αποτελέσουν οδηγούς αυτής της πορείας αναβάθμισης.

Ενδεικτικά σημειώνουμε εδώ ορισμένες προτάσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με κέντρο τα Κ.Α.Π.Η.:

- Ανίχνευση και καταγραφή των μοναχικών ατόμων.
- Καταγραφή ανασφάλιστων.
- Επέκταση των υπηρεσιών των Κ.Α.Π.Η. (π.χ. φυσιοθεραπεία) και σε άλλες κοινωνικές ομάδες.
- Χρήση των χώρων των Κ.Α.Π.Η. (π.χ. κατά τις απογευματινές ώρες) και από άλλες κοινωνικές ομάδες.
- Εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής υποστήριξης των ηλικιωμένων και σε τομείς εκτός της υγείας (π.χ. μαζική εξόφληση λογαριασμών, διεκπεραίωση γραφειοκρατικών εκκρεμοτήτων προς το Δήμο, Τράπεζες, Δημόσιες υπηρεσίες κ.λ.π.).

- Επιβοήθηση των μοναχικών και ανεξάρτητων ατόμων στη συντήρηση του «νοικοκυριού» (ψώνια κ.λ.π.).

Ο κατάλογος αυτός θα μπορούσε να επεκταθεί κατά πολύ. Πέραν της περιπτώσιολογίας όμως, το σημαντικότερο είναι ο θεσμικός εξοπλισμός του Δήμου, ώστε να καταρτίσει και να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα συνολικής αναβάθμισης της λειτουργίας των Κ.Α.Π.Η.

Ο θεσμικός εξοπλισμός του Δήμου, η παραγωγικότερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η εφαρμογή πρωτότυπων προγραμμάτων, είναι ένα τρίπτυχο που μπορεί να αλλάξει, βελτώσει τη σημερινή εικόνα.

Για παράδειγμα, στον τομέα της ανίχνευσης των αναγκών, αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, είναι δυνατόν να επιδιωχθεί η συνεργασία με τα ειδικά τμήματα του Τ.Ε.Λ. (π.χ. νοσηλευτικό).

Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα συνδεθεί το σχολείο με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας κι αντίστροφα ο Δήμος θα εισέλθει στην ξεκομμένη σήμερα από τη ζωή μαθησιακή διαδικασία.

Πέραν όλων αυτών, ο Δήμος θα μπορούσε να εφαρμόσει στα Κ.Α.Π.Η. (και όχι μόνο) ένα ειδικό πρόγραμμα «Συλλογής της Ιστορικής Μνήμης», της οποίας ανεκτίμητοι φορείς είναι οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας.

Η καταγραφή μέρους της τοπικής ή της γενικότερης Ιστορίας μας, η ανίχνευση πλευρών της «καθημερινής ιστορίας», μέσα από τις διηγήσεις των ανώνυμων πρωταγωνιστών της, αποτελεί ένα εγχείρημα που δεν έχει εφαρμοστεί στη χώρα μας.

Το πρόγραμμα αυτό της Προφορικής Ιστορίας (Oral History) θα μπορούσε να σχεδιαστεί και να χρηματοδοτηθεί από εγχώρια ή Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.

8.2.5. Μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων «Η ΑΓΙΑ ΤΑΒΙΘΑ»

Βρίσκεται στην οδό Φιλοποίμενος 4 στην Ηλιούπολη και λειτουργεί από τον Ιούνιο του 1998 και φιλοξενεί άπορα και μοναχικά άτομα. Το

οικόπεδο είναι έκτασης 550 τ.μ. Έγινε δωρεά στο Δήμο Ηλιούπολης από το σωματείο «Η Αγία Ταβιθά». Ο Δήμος το αξιοποίησε χτίζοντας σ' αυτό μια σύγχρονη μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων και μοναχικών ανθρώπων στη ζωή.

Εικ. 2. Κέντρο Ηλικιωμένων «Αγία Ταβιθά»

Το κτίριο αποτελείται από:

- Ημιπόγειο όπου βρίσκεται η τραπεζαρία, δυνατότητας εξυπηρέτησης 60 ατόμων, η κουζίνα, αποθηκευτικοί χώροι, πλυντήρια, σιδερωτήρια και βοηθητικοί χώροι.
- Ισόγειο όπου υπάρχει εκκλησία, ιατρείο και γραφεία διοίκησης.
- Α΄ όροφος όπου περιλαμβάνει το σαλόνι, 5 υπνοδωμάτια των 3 θέσεων (γυναικών), βοηθητικούς χώρους και αποθήκη.

- Β΄ όροφος όπου περιλαμβάνει το σαλόνι, 5 υπνοδωμάτια των 3 θέσεων (ανδρών), βοηθητικούς χώρους και αποθήκη και
- Γ΄ όροφος όπου υπάρχουν βοηθητικοί χώροι.

Η μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων κατασκευάστηκε με αποκλειστική δαπάνη του Δήμου Ηλιούπολης με σκοπό την παροχή βοήθειας στους δημότες της πόλης που είναι μοναχικοί στη ζωή και δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της ζωής.

Η διοίκηση της Μονάδας Φροντίδας Ηλικιωμένων αποτελείται από τον Πρόεδρο, όπου είναι ο εκάστοτε Δήμαρχο, τον Αντιπρόεδρο, όπου είναι ο Πρωτοπρεσβύτερος του Ιερού Ναού Αγ. Κων/νου και από τρία μέλη (δύο από το σωματείο Αγ. Ταβιθά) και ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Δημοτικής Επιχείρησης Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ.

Είναι μια πρωτοποριακή κίνηση από πλευράς τοπικής αυτοδιοίκησης όπου παρεμβαίνει στα πλαίσια της προσφοράς προς τους δημότες της πόλης με αποκλειστικό σκοπό την προσφορά στις ευαίσθητες ομάδες πολιτών, θέλοντας να συμβάλει από πλευρά υπηρεσιών στους τομείς, όπου η κεντρική εξουσία αδυνατεί να παρέμβει ή η παρέμβασή της είναι ανεπαρκής. Το κόστος του έργου ανήλθε στο ποσό των 130.000.000 δρχ.

8.3. Κριτικές, παρατηρήσεις, συμπεράσματα και προτάσεις για την «κοινωνική πολιτική» στο Δήμο

Στον τομέα της «κοινωνικής πολιτικής» ή μέριμνας, παρ' όλα όσα σημαντικά έχουν πραγματοποιηθεί, παρόλο το μεράκι των απασχολούμενων, διάχυτη είναι η εντύπωση της εμπειρικής προσέγγισης και η απουσία μιας κατάλληλα διαρθρωμένης κοινωνικής υπηρεσίας στο Δήμο.

Βεβαίως, η ύπαρξη του Γραφείου Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης, η ευτυχής συγκυρία της δραστηριοποίησης της ομάδας εθελοντών δημοτών σε ζητήματα υγείας και κοινωνικής μέριμνας, καλύπτουν τις «τρέχουσες» ανάγκες του Δήμου, δεν συγκροτούν όμως

μια ολοκληρωμένη δομή με προγραμματισμό και στόχους κοινωνικής πολιτικής.

Σήμερα

α) Δεν υπάρχει επαρκής στατιστική γνώση των κοινωνικών μεγεθών του Δήμου (ένα είδους κοινωνικού χάρτη με τις λιγότερο ευνοούμενες ομάδες, την ηλικιακή, γεωγραφική, ποιοτική τους σύνθεση (ανασφάλιστοι, άτομα με ειδικές ανάγκες, άνεργοι, μετανάστες, επαναπατρισθέντες κ.λ.π.).

β) Η λειτουργία του Γραφείου Κοινωνικής Υποστήριξης και Πληροφόρησης – παρ' ότι αποτελεί σημαντικό εργαλείο άσκησης κοινωνικής πολιτικής – δεν προβλέπει οργανωτικά τη διάκριση ανάμεσα σε διοικητική και προνοιακή αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Ως διοικητική δομή, διεκπεραιώνει προβλήματα που ανακύπτουν, αλλά, εκ των πραγμάτων, αδυνατεί να ανιχνεύσει, να σχεδιάσει και να εφαρμόσει προγράμματα με μακροπρόθεσμους στόχους.

Επίσης, παρέχει βοήθεια, πληροφορίες και συμβουλές μόνο στα άτομα εκείνα που απευθύνονται στο Δήμο ζητώντας λύση σε κάποιο τους πρόβλημα.

Όμως, το κυριότερο κοινωνικό χαρακτηριστικό των λιγότερο ευνοούμενων κοινωνικών ομάδων, είναι ακριβώς η αδυναμία τους να διατυπώσουν, εκφράσουν, διεκδικήσουν την επίλυση των προβλημάτων τους. Επομένως, το Γραφείο εξυπηρετεί σήμερα τα σχετικώς μειονεκτούντα άτομα.

γ) Τέλος, στη σημερινή οργανωτική δομή δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα στους διάφορους χώρους προνοιακής παρέμβασης. Το ίδιο Γραφείο είναι υπεύθυνο για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ψυχικών διαταραχών και του προβλήματος της ανεργίας. Όμως, οι κοινωνικές ομάδες (και τα χαρακτηριστικά τους) που αντιστοιχούν στα παραπάνω προβλήματα δεν είναι δυνατόν να αθροιστούν με κοινό παρονομαστή τη θέληση του Δήμου να βοηθήσει.

Ελλοχεύει λοιπόν ο κίνδυνος προνοιακής αντιμετώπισης κοινωνικών ομάδων (π.χ. άνεργοι) που έχουν ανάγκη διαφορετικών προγραμμάτων και διαφορετικής μεθοδολογίας προσέγγισης, με αποτέλεσμα την άρνηση – απόρριψη.

Επομένως, φανερό είναι η ανάγκη δημιουργίας μιας αυτοτελούς Κοινωνικής Υπηρεσίας με συγκεκριμένα προγράμματα και τομείς δράσης.

Γι' αυτό το σκοπό, σκόπιμη είναι η αξιοποίηση των ειδικευμένων στελεχών που σήμερα απασχολούνται στο Δήμο. Η κατάρτιση ενός προγράμματος παρέμβασης, εξειδικευμένου κατά ηλικία, θεματική και μεθοδολογία.

Η συμμετοχή / δραστηριοποίηση σε ευκαιριακές «καμπάνιες» (π.χ. ενάντια στα ναρκωτικά, το AIDS, κ.λ.π.) δεν εξαλείφουν την αναγκαιότητα συνεχούς και συστηματικής παρέμβασης.

Σ' αυτή την Υπηρεσία θα μπορούσαν να ενταχθούν (διακεκριμένα σαφώς μεταξύ τους) διάφορα προγράμματα για το παιδί (ωράρια, μετακίνηση νηπιαγωγείων, κ.λ.π.), τους νέους, τους ενήλικες, την τρίτη ηλικία.

Στη δομή της Υπηρεσίας θα πρέπει επίσης να προβλέπεται η διάκριση των διαφόρων τομέων παρέμβασης: Υγεία, κοινωνική μέριμνα, προγράμματα επανακατάρτισης, επιμόρφωσης, προγράμματα για ειδικές ομάδες του πληθυσμού.

Η δημιουργία του Πολυκέντρου στο Χαλικιάκι, μπορεί να αποτελέσει την αφορμή ενοποίησης των διαφόρων προγραμμάτων.

Η Κοινωνική Υπηρεσία θα μπορούσε να στελεχωθεί καταρχήν από τις υπάρχουσες σήμερα Κοινωνικούς Λειτουργούς (4 τον αριθμό), οι οποίες θα μπορούσαν να συνδυάζουν τη συμμετοχή τους σ' αυτή με την παρουσία τους στα Κ.Α.Π.Η.

Τέλος, τα Κ.Α.Π.Η. μπορούν να ενταχθούν σ' αυτή την υπηρεσία και το σχεδιασμό της και ν' αποτελέσουν κύτταρα ακτινωτής παρέμβασης στο χώρο τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ – ΤΟΠΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

9.1. Γενικά

Αυτό που, λανθασμένα συνήθως, ονομάζουμε τομέα «Πολιτισμού» στο χώρο του Δήμου, περιλαμβάνει το σύνολο των δομών και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες.

Πολιτισμός όμως, είναι το σύνολο της καθημερινής ζωής, η ίδια η ποιότητά της, οι γενικές συνθήκες ζωής, περιβάλλοντος, εργασίας, ελεύθερου χρόνου κ.λ.π.

Η εννοιολογική αυτή διευκρίνιση δεν σκοπεύει απλώς στην ορθή χρήση των όρων, αλλά και πιθανώς στη διόρθωση της στρατηγικής της ανάπτυξης του «πολιτισμού».

Επομένως, οι πολιτιστικές δραστηριότητες, σημαντική παράμετρος του υπάρχοντος πολιτισμού, αποτελούν ένα μόνο τμήμα του.

Βεβαίως, εκ των πραγμάτων, ο τομέας του «πολιτισμού» και οι αντίστοιχες δομές του Δήμου δεν είναι δυνατόν να συμπεριλάβουν στην οργάνωσή τους το διευρυμένο περιεχόμενό του. Περιορίζονται έτσι στην πολιτιστική διάσταση. Όμως, και σ' αυτή τη διάσταση υπάρχει μια διασταλτική και μια περιοριστική θα λέγαμε προσέγγιση. Μ' αυτήν την έννοια οι πολιτιστικές δραστηριότητες δεν είναι δυνατόν να εξαντλούνται στη διοργάνωση εκδηλώσεων, δηλαδή στην «κατανάλωση πολιτισμού»,

αλλά και στην παραγωγή του (δημιουργία ομάδων επιμόρφωσης στη μουσική, το θέατρο κ.λ.π.). Με άλλα λόγια, η δημιουργία των όρων για την πρωτογενή άνθιση, παραγωγή πολιτιστικών αγαθών.

Τα σημερινά κύτταρα παραγωγής πολιτισμού είναι μικρές ομάδες δημοτών, που δραστηριοποιούνται σε διάφορους πολιτιστικούς τομείς. Από την άλλη πλευρά, ο Δήμος σήμερα διαθέτει δύο κυρίως όργανα – δομές για την άσκηση μιας δημοτικής πολιτικής στον πολιτισμό: την Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. και το Πνευματικό Κέντρο. Τέλος, στα όρια του Δήμου δραστηριοποιούνται εθνικοτοπικοί σύλλογοι και διάφορες ομάδες ειδικών ενδιαφερόντων.

9.2. Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Ηλιούπολης (Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ.)

Η Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. ιδρύθηκε το καλοκαίρι του 1992 ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και ως εκ τούτου διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 260, 270 και 287 του Π.Δ. 323/89 (Δ.Κ.).

Οι σκοποί της επιχείρησης περιγράφονται ολοκληρωμένα και με θαυμάσιο τρόπο στην απόφαση έγκρισης (ΦΕΚ 496/Β/31.7.92) της επιχείρησης.

Είναι σκόπιμο λοιπόν να τους επαναλάβουμε εδώ συνοπτικά.

Σκοπός της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ., λοιπόν, είναι:

«...α) Η ουσιαστική και ολοκληρωμένη πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης της Ηλιούπολης και η καλλιέργεια σε βάθος της καλλιτεχνικής ευαισθησίας και της αγάπης για τις τέχνες, η προστασία της εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας, η αναγωγή των πολιτιστικών, πνευματικών και καλλιτεχνικών αγαθών σε οργανικά στοιχεία της καθημερινής ζωής και η ενεργητική και συνειδητή συμμετοχή των πολιτών στην πολιτιστική ζωή της πόλης.

β) Η δημιουργία της απαραίτητης πολιτιστικής υποδομής.

γ) Η διάδοση και ανάπτυξη της καλλιτεχνικής παιδείας στους τομείς της μουσικής, του χορού, του κινηματογράφου, του θεάτρου και των άλλων οπτικοακουστικών τεχνών...

... η) Η ανάπτυξη της συνεργασίας με τους μαζικούς πολιτιστικούς φορείς και τα ερασιτεχνικά συγκροτήματα της πόλης...

... θ) Η συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα της Ηλιούπολης, για την από κοινού προώθηση πολιτιστικών, πνευματικών, παιδαγωγικών, εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών και αθλητικών δραστηριοτήτων ... Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες θα συνδυαστούν μ' ένα σύνολο επιμορφωτικών πρωτοβουλιών, όπως σχολές γονέων, σεμινάρια επαγγελματικού προσανατολισμού, σεμινάρια παιδαγωγικού περιεχομένου, σχολές αναλφάβητων, ... , κ.λ.π.

ι) Η ανάληψη και υλοποίηση Κοινοτικών (Ε.Ο.Κ.) και εθνικών προγραμμάτων των εκπαιδευτικών, επιμορφωτικού, πολιτιστικού, αναπτυξιακού και ερευνητικού χαρακτήρα ...

κα) Η ανάληψη δραστηριοτήτων που έχουν σχέση με την αναψυχή και συγκεκριμένη αξιοποίηση και εκμετάλλευση χώρων ιδιοκτησίας του Δήμου και άλλων δημόσιων φορέων και η δημιουργία και εκμετάλλευση αναψυκτηρίων, εστιατορίων και κυλικείων για την ψυχαγωγία και αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των κατοίκων της πόλης και ιδιαίτερα των νέων και των ατόμων της τρίτης ηλικίας.

κβ) Η εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων και διαφημιστικές μισθώσεις και η προβολή μέσω των διαφημιστικών στοιχείων, ιδεών και μηνυμάτων του Δήμου και της επιχείρησης που έχουν σχέση με την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, την επιμόρφωση και την ψυχαγωγία και την ενημέρωση των δημοτών.

Τα κέρδη από τις δραστηριότητες (11, 12) θα διατίθενται για την κάλυψη των δαπανών των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου Ηλιούπολης ...».

Η μακροσκελής παράθεση των σκοπών της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. θεωρήθηκε απαραίτητη, γιατί αποτελεί ένα θαυμάσιο κείμενο ολοκληρωμένης πολιτιστικής στρατηγικής που μπορεί να χρησιμεύσει και ως οδηγός για

την καθημερινή δράση του Δήμου στο χώρο αυτό. Η θαυμάσια διατύπωση των σκοπών της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. αποδεικνύει επίσης, με έμμεσο τρόπο, την ύπαρξη ικανότατων και καταρτισμένων στελεχών στο χώρο του Δήμου.

Όμως ανάμεσα στους θαυμάσια διατυπωμένους σκοπούς της επιχείρησης και την καθημερινή δραστηριότητα, υπάρχει φυσικά μια ορισμένη απόκλιση.

Ένας από τους λόγους αυτής της απόκλισης είναι η απουσία κάποιας οργανωτικής – στελεχικής σύνδεσης αυτών των σκοπών με τη διοικητική της λειτουργία.

Σήμερα στη Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. απασχολούνται, εκτός του Προέδρου της, 4 υπάλληλοι γραφείου (1 υπεύθυνος Λογιστηρίου, 2 βοηθοί, 1 γραμματέας) και 5 εργαζόμενοι στα κυλικεία του Ε.Π.Λ., του 5^{ου} Γυμνασίου και του Νεκροταφείου.

Ο φόρτος της διοικητικής, οικονομικής διαχείρισης της επιχείρησης, απασχολεί το σύνολο του προσωπικού της.

Δεν υπάρχουν δηλαδή στην οργανωτική της δομή στελέχη που να εξασφαλίζουν τη σύνδεση οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Με αυτή την έννοια, είτε η επιχείρηση πρέπει να αποκτήσει αυτά τα στελέχη, είτε να λειτουργεί απλώς ως χορηγός άλλων φορέων του Δήμου.

Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτός ο διαχωρισμός στερεί το Δήμο από ορισμένες δυνατότητες.

Για παράδειγμα, η λειτουργία του κυλικείου στο Ε.Π.Λ. θα μπορούσε ν' αποτελέσει σημαντικό κρίκο σύνδεσης Δήμου – μαθητικής κοινότητας. Θα μπορούσε να διαμορφωθεί ένα εναλλακτικό «στέκι» των μαθητών που θα το διαχειρίζονταν οι ίδιοι ή να ξεκινήσουν από αυτό σημαντικές πρωτοβουλίες ...

Επίσης, η ίδια η λειτουργία των κυλικείων, του αναψυκτηρίου, διατηρώντας τους οικονομικούς στόχους της επιχείρησης, θα μπορούσε

ν' αποτελέσει αφορμή μιας άλλης προσέγγισης της «διασκέδασης» και της χρήσης του ελεύθερου χρόνου.

Σε κάθε περίπτωση η λειτουργία της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα του Δήμου για την άσκηση μιας δημοτικής πολιτιστικής πολιτικής.

9.2.1. Δημοτική Βιβλιοθήκη – Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ηλιούπολης

Το Δεκέμβρη του 1993, με απόφαση του Νομάρχη Αθηνών, εγκρίθηκε η συγχώνευση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης και του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου, σε ενιαίο νομικό πρόσωπο.

Εδώ, οι σκοποί του Νομικού προσώπου είναι η μελέτη των πολιτιστικών δεδομένων της περιοχής, η παρακολούθηση των πολιτιστικών δρώμενων ... η συμβολή του Νομικού προσώπου στη διαμόρφωση της πολιτικής του Δήμου στον τομέα του πολιτισμού ... Η διοργάνωση σεμιναρίων, εκδηλώσεων κ.λ.π.

Πόροι του Νομικού προσώπου είναι:

- α) Η ετήσια επιχορήγηση του Δήμου.
- β) Οι πάσης φύσεως επιχορηγήσεις κ.λ.π.
- γ) Οι πρόσοδοι από την περιουσία του.

Η Διοίκηση του Νομικού Προσώπου αποτελείται από 15μελές Δ.Σ., το οποίο απαρτίζεται:

- α. Από τον εκάστοτε Δήμαρχο ως Πρόεδρο ή τον Αντιδήμαρχο που ορίζει ο Δήμαρχος.
- β. Από πέντε Δημοτικούς Συμβούλους.
- γ. Από έναν εκπρόσωπο των πολιτιστικών συλλόγων της Ηλιούπολης.

δ. Από έναν εκπρόσωπο των Συνοικιακών Συμβούλων Ηλιούπολης.

στ. Τα λοιπά μέλη είναι πολίτες – κάτοικοι της Ηλιούπολης, φίλοι των γραμμάτων, του βιβλίου και του πολιτισμού ...

Η θητεία του Δ.Σ. είναι διετής.

Το Νομικό Πρόσωπο Βιβλιοθήκης – Πνευματικού Κέντρου, αποτελεί σήμερα το κυριότερο όργανο χάραξης κι εφαρμογής της δημοτικής πολιτικής στο Δήμο. Το προσωπικό και η υπηρεσία του στεγάζονται στο ομώνυμο κτίριο, μαζί με τις υπηρεσίες της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ.

Α. Η Βιβλιοθήκη του Δήμου είναι σχετικά φτωχή σε τίτλους βιβλίων, φτωχότατη σε τίτλους περιοδικών εκδόσεων, ενώ δεν διαθέτει καθόλου χειρόγραφα, τοπικό ιστορικό υλικό και οπτικοακουστικά μέσα.

Συγκεκριμένα διαθέτει περίπου 7.000 τίτλους βιβλίων και ελάχιστα περισσότερους τόμους. Υπάρχουν επίσης 15 τόμοι και τίτλοι περιοδικών εκδόσεων.

Η Βιβλιοθήκη ταξινομεί το υλικό της με το σύστημα Dewey Decimal Classification (D.D.C.) και διαθέτει 56 θέσεις καθισμάτων για αναγνώστες – μελετητές. Επίσης, διαθέτει ειδικευμένη βιβλιοθηκάρια.

Στο χώρο της (218 τ.μ.) προστρέχουν κυρίως μαθητές, αναζητώντας εγκυκλοπαιδικές πληροφορίες, αλλά και άλλοι δημότες για να δανειστούν ή να μελετήσουν κάποιο βιβλίο. Ο αριθμός των επισκεπτών – αναγνωστών κατ' έτος δεν ξεπερνά τους 8.000.

Η Βιβλιοθήκη απασχολεί 2 διοικητικούς υπαλλήλους και χρηματοδοτείται από το Δήμο.

Από τα λίγα αυτά στοιχεία γίνεται φανερό πως η λειτουργία της Δημοτικής Βιβλιοθήκης είναι υποβαθμισμένη, καλύπτοντας μόνο τις στοιχειώδεις ανάγκες των κατοίκων. Επιτακτική είναι η ανάγκη αναβάθμισης της λειτουργίας της και ίσως της εξειδίκευσής της.

Εφόσον η δημιουργία πλούσιου Αρχείου τίτλων είναι σχετικά δύσκολη, η βιβλιοθήκη θα μπορούσε να προμηθευτεί ειδικευμένους τίτλους (π.χ.

λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κ.λ.π.), ώστε να βοηθούνται τουλάχιστον οι μαθητές εκείνοι που δεν διαθέτουν τα μέσα απόκτησής τους.

Ο εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης με νέους και ειδικευμένους τίτλους θα πρέπει να γίνει σε συνεργασία με τα σχολεία και με τη συνδρομή ειδικού.

Β. Το Πνευματικό Κέντρο νοούμενο ως Νομικό Πρόσωπο, άσκησης πολιτιστικής πολιτικής, είναι πλέον δραστήριο και ουσιαστικά αποτελεί σήμερα το κυριότερο όργανο του Δήμου σ' αυτόν τον τομέα.

Λειτουργεί τη Βιβλιοθήκη, συντονίζει το ετήσιο Μαθητικό Φεστιβάλ Ηλιούπολης και διοργανώνει τις καλοκαιρινές εκδηλώσεις «Τέχνη και Πολιτισμός». Επίσης, χρηματοδοτεί τα τμήματα καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Το Μαθητικό Φεστιβάλ και οι εκδηλώσεις Τέχνη και Πολιτισμός, αποτελούν τα δύο σημαντικότερα πολιτιστικά γεγονότα στο Δήμο.

Οι εκδηλώσεις για την περσινή χρονιά χρηματοδοτήθηκαν κατά το 1/3 από το Πνευματικό Κέντρο και κατά τα 2/3 από τη Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ.

Για την ίδια χρονιά, ο προϋπολογισμός του Πνευματικού Κέντρου ήταν 55.000.000. Ενδεικτικά, 12.000.000 δαπανήθηκαν για τις προαναφερόμενες εκδηλώσεις, 5.000.000 ήταν οι αμοιβές προσωπικού και 7.000.000 για τη λειτουργία του εκθεσιακού κέντρου, του μουσικού εργαστηρίου, καθώς και των αναλώσιμων υλικών που χρησιμοποιούν.

Πέραν του Πνευματικού Κέντρου, της Βιβλιοθήκης και της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ., στο Δήμο λειτουργεί Ομάδα στήριξης και λειτουργίας του Κινηματογράφου, με ενεργή ομάδα δημοτών που χρησιμοποιεί τον Κινηματογράφο «Μελίνα Μερκούρη».

9.3. Μουσείο Εθνικής Αντίστασης

Το κτίριο βρίσκεται στη συμβολή των οδών Μ. Αντύπα – Σοφ. Βενιζέλου – Ελ. Βενιζέλου και είναι έργο εξαιρετικής αρχιτεκτονικής στο κέντρο

της πόλης. Εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο του 1998. Η έκταση του κτιρίου είναι 1.550 τ.μ.

Αποτελείται από το Υπόγειο όπου περιλαμβάνει εργαστήριο συντήρησης εκθεμάτων, αποθηκευτικούς χώρους και Parking.

Το Ισόγειο όπου είναι ο κύριος εκθεσιακός χώρος, σε συνδυασμό με τον Α΄ όροφο, γραφεία διοίκησης, ρεσεψιόν, γραφεία στέγασης των αντιστασιακών οργανώσεων, αίθουσα συνεδριάσεων, προβολών, θεατρικών παραστάσεων, βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο.

Η δημιουργία και η λειτουργία του μουσείου είναι αίτημα πολλών χρόνων και όλων των αντιστασιακών οργανώσεων. Ο χρόνος κυλάει γρήγορα, οι Αντιστασιακοί φεύγουν, οι νέες γενιές πρέπει να διδαχθούν, τα εκθέματα πολύτιμα και μοναδικά, πρέπει να φυλαχτούν κατάλληλα και να εκτεθούν.

Εικ. 3. Μουσείο Εθνικής Αντίστασης

Το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης έγινε με σκοπό να αποτελέσει έναν πολυδύναμο φορέα μελέτης και έρευνας της Εθνικής Αντίστασης (1940 – 1944).

Αποτελεί το μοναδικό μουσείο Εθνικής Αντίστασης στην Ελλάδα.

Κόστος κατασκευής 340.000.000 δρχ. Τα χρήματα δόθηκαν αποκλειστικά από πόρους του Δήμου Ηλιούπολης.

9.4. Η πολιτιστική ζωή στην Ηλιούπολη

Τα δύο σημαντικότερα «πολιτιστικά γεγονότα» στην Ηλιούπολη είναι το ετήσιο Μαθητικό Φεστιβάλ και οι καλοκαιρινές εκδηλώσεις «Τέχνη και Πολιτισμός».

Και τα δύο αυτά «γεγονότα» έχουν μαζική απεύθυνση και απήχηση. Κρίνονται δε ως απολύτως θετικές πρωτοβουλίες από το σύνολο σχεδόν των φορέων και των στελεχών που ήρθαμε σε επαφή.

Η συνήθης κριτική σε πρωτοβουλίες αυτού του είδους εντοπίζει τον ευκαιριακό και αποσπασματικό τους χαρακτήρα: το ότι συντελούνται κατ' εξαίρεση, εκτός της καθημερινότητας, ως ένα διάλειμμα πολιτισμού κι επομένως δεν αφήνουν ίχνη, δεν μεταβάλλουν τις αντιλήψεις, την ίδια την ποιότητα ζωής.

Η κριτική αυτή είναι ορθή, αρκεί να μην οδηγεί στο μηδενισμό τους ή την κατάργησή τους, αλλά στην εμπάθυνση, εμπλουτισμό των διαδικασιών παραγωγής τους.

Άλλωστε, είναι προφανές πως για το «πλατύ κοινό» των δημοτών αποτελούν – σήμερα – τις μοναδικές, ίσως, ανάσες πολιτισμού.

Με δεδομένη λοιπόν την απήχισή τους, θα ήταν ίσως σκόπιμο να οργανωθούν διαδικασίες (τμήματα, ομάδες κ.λ.π.) που με καταληκτικό, εξωτερικό στόχο αυτές τις εκδηλώσεις, θα προσέφεραν συστηματικά καθημερινό πολιτιστικό έργο.

Άλλωστε, αυτό γίνεται ήδη στην Ηλιούπολη από τους διάφορους εθνικοτοπικούς και πολιτιστικούς συλλόγους.

Οι δραστήριοι εθnicoτοπικοί σύλλογοι στην Ηλιούπολη είναι αυτοί των Κρητών, των Κυκλαδιτών, των Ηπειρωτών, των Αρκάδων, των Ποντίων και των Λευκαδίων.

Επιφανειακά, αυτοί οι Σύλλογοι λειτουργούν αποκλειστικά σε σχέση με συγκεκριμένες εκδηλώσεις, συνεστιάσεις, συναυλίες (π.χ. τα Κούλουμα ή τον ετήσιο χορό τους). Όπως ακριβώς η «προετοιμασία» αυτών των εκδηλώσεων προσφέρει ένα εξωτερικό στόχο, η επιδίωξη του οποίου έχει ως αποτέλεσμα τη συνένωση των ατόμων, τη λειτουργία γραφείων, την ανάδειξη οργάνων διοίκησης, τη διατήρηση της επικοινωνίας, κ.λ.π., με δύο λόγια, τη συντήρηση στοιχείων του τοπικού (και όχι μόνο) πολιτισμού τους.

Έτσι, οι πλέον δραστήριοι εξ αυτών εξασφαλίζουν τους πόρους και για συστηματικότερες πρωτοβουλίες: διοργάνωση τμημάτων χορού, διαφόρων τοπικών οργάνων, εκθέσεων με παραδοσιακά αγροτικά σκεύη, τμήματα εκμάθησης κεραμικής κ.λ.π.

Διαφορετική είναι η περίπτωση των εθελοντικών ομάδων δημοτών ειδικού ενδιαφέροντος, όπως η Κινηματογραφική Λέσχη ή η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών.

Εδώ πρόκειται για πολίτες που επιλέγοντας έναν τομέα ειδικού ενδιαφέροντος (π.χ. Κινηματογράφο), αποφασίζουν ν' ασχοληθούν μ' αυτόν συστηματικά και σε βάθος, μαζί με άλλους συμπολίτες τους.

Η ύπαρξη τέτοιων ομάδων πολιτών είναι πάρα πολύ σημαντική και από την πλευρά της δυναμικής «δημοτικής χρήσης τους».

Η συσσωρευμένη εμπειρία, η γνώση και η πείρα αυτών των ομάδων είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν γενικότερα και μαζικότερα. Ο ρόλος του Δήμου σ' αυτήν την προοπτική είναι εύλογα αναγκαίος.

Το παράδειγμα της Κινηματογραφικής Λέσχης Ηλιούπολης είναι χαρακτηριστικό. Πρόκειται για μια ομάδα ατόμων (περίπου 100 μέλη) που από το 1987 δραστηριοποιείται στον τομέα του κινηματογράφου, με προβολές ταινιών ποιότητας, διοργάνωση σεμιναρίων, συγκέντρωση αρχειακού υλικού και απόπειρας αυτόνομης παραγωγής.

Η Κινηματογραφική Λέσχη, μαζί με την ομάδα λειτουργίας και διαχείρισης του δημοτικού κινηματογράφου «Μελίνα Μερκούρη» θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να χρησιμοποιηθούν σ' ένα πρόγραμμα ευρύτερης επιμόρφωσης π.χ. των μαθητών Γυμνασίου – Λυκείου, πάνω στην Ιστορία του Κινηματογράφου κ.λ.π.

Πέραν των τοπικών Συλλόγων και των Ομάδων, διακριτή είναι στην πόλη και η ύπαρξη πολλών ιδιωτικών σχολών χορού, μουσικής, μουσικών οργάνων, κ.λ.π., απόδειξη του ενδιαφέροντος των δημοτών για την καλλιτεχνική παιδεία.

Στο μικρό κατάλογο των πολιτιστικών πυρήνων και «σημείων» αναφοράς, να προσθέσουμε την ύπαρξη θερινού Κινηματογράφου και την αντίστοιχη ομάδα του Δήμου που τον λειτουργεί.

Τέλος, τον Πολιτιστικό Σύλλογο «Πρόοδος» της Αγίας Μαρίνας και, φυσικά, τις οργανώσεις των Αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης.

9.5. Επιμόρφωση

Όπως η έννοια του Πολιτισμού, έτσι κι αυτή της Επιμόρφωσης, περιέχει μια ευρεία και μη στενή σημασία.

Υπό την ευρεία έννοια, επιμόρφωση αποτελούν όλες οι πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου και των οργανωμένων φορέων στο χώρο του πολιτισμού.

Όμως, ενώ στην περίπτωση του «πολιτισμού» το πρόβλημα βρίσκεται στη διασταλτική του ερμηνεία (το να μην εξαντλείται δηλαδή σε εκδηλώσεις ή γεγονότα, αλλά να παράγεται συστηματικά και καθημερινά), στο ζήτημα της επιμόρφωσης, το ζητούμενο είναι η οργάνωσή της με τη στενή σημασία του όρου: η δημιουργία ικανού αριθμού τμημάτων μάθησης.

Τα επιμορφωτικά τμήματα, ανάλογα με τους στόχους και το περιεχόμενό τους μπορούν να διακριθούν σε καλλιτεχνικά, γενικής επιμόρφωσης και επαγγελματικά.

Το 1997 λειτουργούσαν στο Δήμο από τη Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. ορισμένα επιδοτούμενα τμήματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Συγκεκριμένα:

- 1 τμήμα χειριστών ηλεκτρονικών υπολογιστών, το οποίο παρακολουθούσαν 22 άτομα, διάρκειας 400 ωρών.
- 1 τμήμα AUTO – CAD, 20 ατόμων και διάρκειας 450 ωρών.
- 1 τμήμα Γραμματέων, 20 ατόμων, διάρκεια 350 ωρών.

Όπως είναι γνωστό, πλέον η αρμοδιότητα γενικής εποπτείας των τμημάτων επαγγελματικής κατάρτισης έχει ανατεθεί στο Υπουργείο Εργασίας, το οποίο εγκρίνει τη λειτουργία τέτοιων τμημάτων από δημόσιο ή ιδιωτικό πιστοποιημένο φορέα (Κ.Ε.Κ.), που συγκεντρώνει ορισμένες προϋποθέσεις.

Επομένως, για τη φετινή χρονιά, δεν πρόκειται να λειτουργήσουν παρόμοια τμήματα στο Δήμο, εφόσον δεν υπάρχει το κατάλληλο νομικό πρόσωπο που απαιτεί ο νέος νόμος.

Τμήματα γενικής επιμόρφωσης ενηλίκων οργάνωνε μέχρι πρόσφατα η Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.) Αθηνών. Όμως – όπως μας δηλώθηκε αρμοδίως – η αδυναμία ελέγχου των τμημάτων οδήγησε την υπηρεσία στο κλείσιμό τους!

Πλέον λειτουργεί ένα μόνο επιμορφωτικό κέντρο στην Αθήνα, όπου είναι συγκεντρωμένο το σύνολο σχεδόν των τμημάτων της υπηρεσίας αυτής. Και σ' αυτόν τον τομέα λοιπόν, η επιμορφωτική άνθιση που παρατηρήθηκε την περίοδο 1982 – 1985 φθίνει διαρκώς.

Τέλος, στο χώρο της καλλιτεχνικής επιμόρφωσης, λειτουργούν 4 τμήματα. Σημαντική εδώ, πέραν του Πνευματικού Κέντρου, είναι η συμβολή των επιμορφωτών. Τα τμήματα αυτά είναι: 1 παιδικό τμήμα ζωγραφικής, 1 τμήμα ζωγραφικής για ενήλικες, 1 θεατρικό εργαστήρι

και 1 μουσικό εργαστήρι. Στα τμήματα ζωγραφικής διδάσκει ο κ. Σχοινιάς, ενώ στο θεατρικό και το μουσικό εργαστήρι διδάσκουν αντίστοιχα ο κ. Φουστέρης και ο κ. Θεοχαρόπουλος.

Γίνεται νομίζουμε φανερό, πως στον τομέα της επιμόρφωσης υπάρχει σοβαρή καθυστέρηση.

Η δημιουργία τοπικού Κ.Ε.Κ. για την επαγγελματική κατάρτιση, η διεύρυνση των τμημάτων καλλιτεχνικής παιδείας και η δημιουργία τμημάτων επιμόρφωσης ανηλίκων είναι νομίζουμε τρεις εφικτοί και απαραίτητοι στόχοι.

Βέβαια, η λειτουργία των τμημάτων αυτών θα πρέπει, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, να ανατεθεί στο καταλληλότερο όργανο του Δήμου, έπειτα από την αναδιάρθρωση των υπηρεσιών του.

Έτσι, η επαγγελματική κατάρτιση θα μπορούσε να λειτουργεί από την Κοινωνική Υπηρεσία, ενώ τα υπόλοιπα τμήματα γενικής ή καλλιτεχνικής επιμόρφωσης από το Πνευματικό Κέντρο ή την Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ.

Το πρόβλημα της χρηματοδότησής τους θα μπορούσε ίσως να λυθεί εν μέρει ανταποδοτικά. Ο Δήμος να προσφέρει την οργάνωση και να αναλάβει την ευθύνη της λειτουργίας τους, ενώ οι επιμορφωνόμενοι να συμβάλλουν στα έξοδα λειτουργίας τους.

9.6. Τοπική Δημοσιότητα

Η Τοπική Δημοσιότητα δεν συγκροτεί ένα αυτόνομο πεδίο αναφοράς, αλλά ένα σύνθετο επίπεδο, στο οποίο συναντώνται όλες οι αναπτυξιακές πρωτοβουλίες του Δήμου. Μ' αυτή την έννοια, εδώ θα περιοριστούμε σε ορισμένες σκέψεις μόνο, που σκοπό έχουν να αναδείξουν αυτή τη διάσταση, η οποία πρέπει να είναι παρούσα σ' όλους τους τομείς δραστηριοποίησης του Δήμου.

Ως Τοπική Δημοσιότητα εννοούμε το δημόσιο τοπικό επίπεδο πληροφόρησης κι επικοινωνίας ανάμεσα στο Δήμο (ως οργανωμένη δομή), τους φορείς της πόλης και τους δημότες.

Αυτό το επίπεδο περιλαμβάνει όλα τα υπάρχοντα δίκτυα πληροφόρησης κι επικοινωνίας, από το πλέον απλό έγγραφο του Δήμου προς τους δημότες (κι αντιστρόφως), ως τα διάφορα θεσμοθετημένα (ή μη) σημεία συνάντησης του Δήμου με τους οργανωμένους φορείς και τους πολίτες (από την απλή σύσκεψη, την ώρα του πολίτη, ως τη Λαϊκή Συνέλευση).

Επομένως, η Τοπική Δημοσιότητα δεν ταυτίζεται με αυτό ή εκείνο το μέσο πληροφόρησης (π.χ. τις τοπικές εφημερίδες ή τα φυλλάδια που κατά καιρούς εκδίδει ο Δήμος), αλλά με το σύνολο των σημείων και των τρόπων που εκδηλώνεται η δημόσια ζωή στην Ηλιούπολη.

Σήμερα, ο διάυλοι επικοινωνίας του Δήμου με τους δημότες και τους οργανωμένους φορείς της πόλης περιορίζονται στη «συνήθη διαδικασία».

- Σύνταξη της ανακοίνωσης.
- Τοιχοκόλλησή της στο Δημαρχείο.
- Κοινοποίηση στους γνωστούς φορείς της πόλης.
- Κοινοποίηση στον τοπικό ή Αθηναϊκό Τύπο και άλλα μέσα μαζικής πληροφόρησης.

Όμως σε τι ποσοστό των δημοτών κατορθώνει να φτάσει η πληροφορία;

Επίσης, ποιους διαύλους πληροφόρησης κι επικοινωνίας διαθέτει μια ορισμένη επιτροπή του Δήμου (π.χ. Κινηματογραφική Λέσχη), ώστε να κάνει γνωστό στους δημότες το νέο πρόγραμμα προβολών;

Και σ' αυτή την περίπτωση η διαδικασία είναι πάγια, με την προσθήκη ίσως του μέσου της αφίσας ή του ενημερωτικού φυλλαδίου.

Τέλος, το ίδιο πρόβλημα θα συναντήσει κι οποιαδήποτε εθελοντική ομάδα πολιτών επιθυμεί να κοινοποιήσει κάποια πρωτοβουλία της, να ασκήσει κριτική, να προβάλλει κάποιο ζήτημα ή να προτείνει κάποια λύση.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό πως οι δημοτικοί – δημόσιοι δίαυλοι επικοινωνίας, είναι αρκετά περιορισμένοι.

Οι δυσκολίες αυτές οδηγούν το Δήμο στη χρησιμοποίηση εναλλακτικών οδών. Συχνά χρησιμοποιείται το σχολείο και οι μαθητές / τριες ως «αγωγοί πληροφόρησης» των δημοτών, ακριβώς λόγω έλλειψης άλλων μέσων.

Το σχολείο αποτελεί όντως προνομιακό κανάλι, αλλά – κατά τη γνώμη μας – πρέπει να χρησιμοποιείται με φειδώ, να μη «φορτώνεται» υπερβολικά με πληροφορίες που δεν το αφορούν άμεσα, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος της ακύρωσής του ως προνομιακού μίαντα προς την τοπική κοινωνία, της άρνησής του δηλαδή να λειτουργεί ως μεταφορέας πληροφοριών.

Επομένως, πρόδηλη είναι η ανάγκη δημιουργίας, διάνοιξης πολλαπλών διαύλων πληροφόρησης κι επικοινωνίας με αμφίδρομη ροή από το Δήμο στους δημότες και τους φορείς κι αντιστρόφως, ώστε να πληροφορούνται αφενός οι δημότες για τις πρωτοβουλίες, τη δράση του Δήμου, αλλά κι αντιστρόφως να λαμβάνει ο Δήμος ανεμπόδιστα τα αιτήματα και τις προτάσεις των δημοτών.

Αποτελεί ίσως παράδοξο των ημερών μας, αλλά στην εποχή του θριάμβου και της κυριαρχίας των πληροφοριών, ο τοπικός δημόσιος αστικός χώρος επικοινωνίας να συρρικνώνεται συνεχώς.

Πράγματι, σήμερα η γιγάντωση των Μ.Μ.Ε. σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, έχει ακριβώς ως αποτέλεσμα την αποψίλωση – απονέκρωση της τοπικής διάστασης της επικοινωνίας.

Πλέον, οι κάτοικοι μιας αστικής περιοχής, οι δημότες, «επικοινωνούν» κυρίως (ή μόνο) μέσω των κεντρικών καναλιών. Αναγνωρίζονται μεταξύ τους, όχι μέσω της βιωματικής τους σχέσης σε τοπικό επίπεδο, αλλά μέσω της κεντρικής σκηνής.

Γνωρίζουν (όπως γνωρίζουν) το γενικό, αλλά ελάχιστα (ή καθόλου) το επιμέρους, το τοπικό. Λαμβάνουν ειδήσεις για τη μακρινή Ρουάντα, αλλά καμία είδηση για τη γειτονική Αγία Μαρίνα ή την Αργυρούπολη.

Όμως, η αναζωογόνηση της τοπικής διάστασης της επικοινωνίας είναι στρατηγικής σημασίας, τόσο για την ποιότητα ζωής των δημοτών, όσο και για την έκβαση οποιασδήποτε τοπικής συλλογικής προσπάθειας βελτίωσης των συνθηκών ζωής.

Αν ο Δήμος δυσκολεύεται να πληροφορήσει τους δημότες για τα σημεία π.χ. συλλογής του χαρτιού προς ανακύκλωση ή κάποια επιτροπή πολιτισμού για μια σημαντική εκδήλωση, τότε η ίδια η τοπική ζωή συρρικνώνεται.

Η λύση στο πρόβλημα της διεύρυνσης του επιπέδου της τοπικής δημοσιότητας, δεν μπορεί να είναι μονοδιάστατη. Π.χ. έκδοση μιας τοπικής εφημερίδας από το Δήμο ή ίδρυση κάποιου τοπικού σταθμού. Αντίθετα, αφορά το σύνολο του πλέγματος συνάντησης Δήμου – δημοτών.

Η πιθανή έκδοση μιας δημοτικής εφημερίδας είναι ένα μόνο μέσο, που δεν λύνει συνολικά το πρόβλημα.

Αντίθετα, στόχος πρέπει να είναι, όπως είπαμε, ένα διαρθρωμένο δίκτυο αμφίδρομης ροής πληροφοριών προς και από το δημότη. Αυτό το δίκτυο δεν αφορά μόνο κάποια σημεία, αλλά και πρωτοβουλίες επικοινωνίας (από τη Συνοικιακή Συνέλευση ως τη Γενική Λαϊκή Συνέλευση).

Ο στόχος ασφαλώς, δεν είναι απλώς η γνωστοποίηση αποφάσεων, αλλά και η ανίχνευση των δημοτικών αναγκών, η δημιουργία βημάτων έκφρασης, βημάτων διεκδίκησης για τους δημότες, η υπέρβαση της σημερινής παθητικοποίησης και ιδιώτευσης.

Σ' αυτή την κατεύθυνση μπορούν να εφαρμοστούν πλήθος πρωτοβουλιών, όπως:

- Δημιουργία σταθερών σημείων πληροφόρησης του δημότη σε δρόμους και πολυσύχναστα καταστήματα της πόλης, όπου με καλαίσθητη μορφή (και φυσικά όχι υπό τη μορφή του εγγράφου) θα αναρτώνται σημαντικές πληροφορίες που ο Δήμος κοινοποιεί στους δημότες.

- Τέτοια σημεία μπορεί να είναι όλα τα σχολεία του Δήμου, τα Κ.Α.Π.Η., τα υπόλοιπα δημοτικά κτίρια, οι κεντρικοί δρόμοι. Επίσης, η περιοδική χρήση των διαφημιστικών stands της πόλης.
- Αντιστρόφως, ανάρτηση «κουτιών» για τις προτάσεις – αιτήσεις των πολιτών σε επιλεγμένα καταστήματα. Δημιουργία γραφείου ή τηλεφωνικής γραμμής για την κατάθεση διαμαρτυριών, παρατηρήσεων, προτάσεων.
- Περιοδικές εκδόσεις του Δήμου με κάθε χρήσιμη πληροφορία για τις υπάρχουσες υπηρεσίες του (τηλέφωνα, διευθύνσεις, τρόπο λειτουργίας, κ.λ.π.).
- Σύνταξη ετήσιων καταλόγων ελεύθερων επαγγελματιών της πόλης με τηλέφωνα και διευθύνσεις.
- Διαφοροποιημένες κατά ηλικία δημοτών εκδόσεις με τις υπάρχουσες δημοτικές δομές που τους εξυπηρετούν.
- Διοργάνωση περιφερειακών, συνοικιακών συναντήσεων Δήμου – κατοίκων.
- Συνεργασία με τις υπάρχουσες τοπικές εφημερίδες, διερεύνηση της δυνατότητας συνεργασίας – ενοποίησής τους. Επιμόρφωση τοπικών στελεχών στον τομέα των εκδόσεων – Τύπου.

Τις περισσότερες φορές, η μαζική απεύθυνση στους δημότες είναι ανέφικτη, εφόσον ο Δήμος δεν διαθέτει μέσα τέτοιας εμβέλειας.

Προτιμότερη λοιπόν είναι η διαφοροποιημένη κατά ηλικία ή θεματική ενότητα πληροφόρηση. Η ταξινόμηση των θεμάτων κατά ηλικία και η εύρεση των κατάλληλων σημείων συνάντησης με τους δημότες.

Επίσης ο θεματικός διαχωρισμός των θεμάτων (π.χ. προγράμματα – πληροφορίες για την υγεία, τον αθλητισμό, κ.λ.π.) και η εύρεση του καταλληλότερου κάθε φορά μέσου.

Για το σκοπό αυτό, η δημιουργία ενός Γραφείου Τύπου ή Επικοινωνίας με τους δημότες, η επιμόρφωση των στελεχών του για τη μεθοδολογία και τους στόχους του, είναι – νομίζουμε – σημαντικό βήμα.

Την ίδια φροντίδα χρειάζεται και η αντίστροφη (και δυσκολότερη) ροή πληροφοριών, αιτημάτων από τους δημότες προς το Δήμο.

Ο κατάλογος ιδεών και προτάσεων σ' αυτόν τον τομέα, πρέπει να μείνει ανοιχτός και ν' αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού όλων των πολιτικών και διοικητικών στελεχών του Δήμου.

9.7. Συμπεράσματα

Η τοπική διάσταση, οι πρωτοβουλίες «μικρής κλίμακας» και γενικότερα τα μικρά μεγέθη της πόλης, αποτελούν σήμερα σημαντικότερα αναχώματα αντίστασης στη μαζικοποίηση, στην ισοπέδωση των διαφορών και τον εκβαρβαρισμό που χαρακτηρίζουν την πλαστική εποχή μας.

Ο «πολιτισμός» με τη στενή και την πλατειά του σημασία, δεν αποτελεί λοιπόν πολυτέλεια, αλλά ζωτική ανάγκη των δημοτών.

Ο πολιτισμός περισσότερο από τομέας ξεχωριστής δραστηριότητας, είναι αντίληψη προσέγγισης σε κάθε δράση.

Ο ρόλος της Τ.Α. εδώ δεν μπορεί να είναι η μίμηση του κεντρικού κρατικού μηχανισμού, η προσφορά δηλαδή μαζικών πολιτιστικών προϊόντων, αλλά ακριβώς η ενίσχυση της τοπικής παραμέτρου, η διευκόλυνση της αντενέργειας των πολιτών.

Σήμερα, στο Δήμο εμφανής είναι ο δυϊσμός και η αλληλοεπικάλυψη (τουλάχιστον στο προγραμματικό επίπεδο) των δύο κυριότερων οργάνων για την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής: της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. και του Πνευματικού Κέντρου. Επομένως, υπάρχει ανάγκη καταμερισμού και διάκρισης των τομέων ευθύνης.

Επίσης Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. και Πνευματικό Κέντρο, ως δομές του Δήμου, διαθέτουν τη δυναμική δυνατότητα χάραξης πολιτιστικής πολιτικής, αλλά δεν διαθέτουν – σήμερα – εσωτερική πολιτιστική ζωή.

Η μεν Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. περιορίζεται στην εξεύρεση πόρων, στην εκμετάλλευση δημοτικών επιχειρήσεων προσφοράς υπηρεσιών, το δε Πνευματικό Κέντρο στη στήριξη, ενίσχυση πολιτιστικών πρωτοβουλιών του Δήμου συνολικότερα ή τρίτων φορέων.

Απουσιάζουν επομένως, κι από τα δύο αυτά όργανα οι καθημερινές διαδικασίες παραγωγής πολιτιστικών αγαθών. Για τη Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. – ήδη αναφέραμε – πως εμφανής είναι η απουσία στελεχών και υπευθύνων για τους διάφορους τομείς του πολιτισμού, όπως άλλωστε προβλέπει η σχετική μελέτη σκοπιμότητας της επιχείρησης.

Τρίτον, απουσιάζουν τα επιμορφωτικά τμήματα, εργαστήρια, λέσχες (σήμερα λειτουργούν μόνο 4 τμήματα από το Πνευματικό Κέντρο), που συνήθως παράγουν στελέχη, αλλά και πολιτιστική κίνηση.

Τέταρτον, ο συντονισμός της δράσης των διαφόρων Συλλόγων και ομάδων ειδικού ενδιαφέροντος, που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Ηλιούπολης με τη δράση του Δήμου, δεν εξασφαλίζεται θεσμικά, παρά μόνο με την παρουσία ενός εκλεγμένου αντιπροσώπου των πρώτων στο Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου.

Πέμπτον, στο χώρο της Ηλιούπολης δεν λειτουργούν θέατρα, χειμερινοί κινηματογράφοι, αίθουσες συναυλιών, εκθέσεων κ.λ.π., με αποτέλεσμα οι ενδιαφερόμενοι δημότες να καλύπτουν εκτός των ορίων του Δήμου αυτές τις ανάγκες τους.

Η ύπαρξη και λειτουργία της Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ. αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για την Ηλιούπολη, όχι μόνο από οικονομική σκοπιά, αλλά και γιατί ο Δήμος έχει τη δυνατότητα, μέσω της κατάλληλης χρήσης των επιχειρήσεων που ελέγχει η Δ.Ε.Π.Α.ΗΛ., να προσφέρει ένα εναλλακτικό μοντέλο χρήσης του ελεύθερου χρόνου.

Για παράδειγμα, το Αναψυκτήριο θα μπορούσε, εντασσόμενο στον πολιτιστικό σχεδιασμό, να αποτελέσει ένα διαρκές πολιτιστικό κέντρο ...

Τέλος, πέραν των γενικών εκδηλώσεων, αναγκαία ίσως είναι η διαμόρφωση και κατά ηλικία ή τομέα, ειδικών προγραμμάτων.

Ένα παιδικό θέατρο, κουκλοθέατρο ή άλλο συναφές εγχείρημα, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Επίσης, χώροι ή στέκια για τους εφήβους: σήμερα στην Ηλιούπολη δεν υπάρχει κάποιος οργανωμένος και κατάλληλος χώρος για τη νεολαία.

Το ετήσιο Μαθητικό Φεστιβάλ και οι εκδηλώσεις Τέχνης και Πολιτισμού πρέπει να παραμείνουν σημεία ορόσημα, στα οποία θα μπορούσαν να ενταχθούν πλήθος ομάδων και πρωτοβουλιών.

Για παράδειγμα, σε συνεργασία και με τους κατάλληλους ανθρώπους και ίσως τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, να εμπλουτιστεί το Μαθητικό Φεστιβάλ και με λογοτεχνικούς διαγωνισμούς κ.λ.π.

Ο κατάλογος θα μπορούσε να είναι μακρύς. Το κυριότερο για το Δήμο είναι να προκαλέσει με τις κατάλληλες πρωτοβουλίες, τη συμμετοχή των ευαίσθητων δημοτών και τη δημιουργική τους φαντασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

10.1. Γενικά

Ο Δήμος Ηλιούπολης είναι το επίκεντρο όλης της αθλητικής δραστηριότητας στην περιοχή του.

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις ανήκουν και συντηρούνται με κονδύλια του Δήμου.

Το ανθρώπινο δυναμικό που εργάζεται σ' αυτά, πληρώνεται από το Δήμο. Τα Διοικητικά Συμβούλια των Αθλητικών Κέντρων ορίζονται επίσης με ευθύνη του Δήμου.

Τα Αθλητικά Σωματεία της πόλης, που καλύπτουν όλες τις αθλητικές δραστηριότητες και κατηγορίες, αναφέρονται και υποστηρίζονται από το Δήμο.

Ο μαζικός αθλητισμός, τόσο για ενήλικες και γυναίκες, όσο και, κυρίως, ο αθλητισμός των μαθητών μέσα στα σχολεία, όπως και ο αθλητισμός στις μικρές διάσπαρτες αθλητικές εγκαταστάσεις αλλά και στα πιο οργανωμένα αθλητικά κέντρα, αποτελεί σημαντικό πόλο των δραστηριοτήτων της Δημοτικής Αρχής.

Η λειτουργία του Αθλητικού Γυμνασίου στην Ηλιούπολη αποτελεί παράγοντα προσανατολισμού της μαθητικής νεολαίας.

Στο Δήμο λειτουργεί Δημοτικός Αθλητικός Οργανισμός (Ν.Π.Δ.Δ.) με τίτλο «ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ». Πρόεδρος είναι ο Δήμαρχος και

μέλη του εκπρόσωποι αθλητικών σωματείων της Ηλιούπολης (3) και Δημοτικοί Σύμβουλοι όλων των Δημοτικών παρατάξεων (3).

Στόχος του Δήμου είναι ο Οργανισμός αυτός να αποτελεί το κέντρο συντονισμού και χάραξης αθλητικής πολιτικής για την Ηλιούπολη.

Οι εκτιμήσεις του Δήμου που αναφέρονται σ' ένα υψηλό ποσοστό αθλούμενων κατοίκων (μαθητικής νεολαίας, αθλητών, συστηματικά αθλουμένων πολιτών και εκείνων που συμμετέχουν είτε μεμονωμένα είτε σε μαζικά αθλητικά προγράμματα), είναι ότι ανέρχεται σχεδόν στο 10% του πληθυσμού, περίπου 10.000 άτομα.

10.2. Μαζικός Αθλητισμός

Ο μαζικός αθλητισμός στο Δήμο έχει πολλές εκφράσεις.

Αναφέρεται στα προγράμματα άθλησης ενηλίκων, τα οποία διεξάγονται στις αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου. Ένα πρόγραμμα «Αθλητισμός και Γυναίκα» γίνεται στο κλειστό γυμναστήριο της Κάτω Ηλιούπολης. Επίσης ένα ανάλογο πρόγραμμα διεξάγεται στην κλειστή αίθουσα του Δημοτικού Γηπέδου.

Προγράμματα μαζικού αθλητισμού με την συνεργασία Γυμναστών που αμείβονται από την Γ.Γ.Α., γίνονται καθημερινά στο Δήμο. Στα Κ.Α.Π.Η., στα σχολεία, στα γυμναστήρια, περίπου 50 ώρες την εβδομάδα καλύπτουν τη ζήτηση σε κάθε γειτονιά.

Ο μαζικός αθλητισμός αναφέρεται επίσης:

- α. στον αθλητισμό που γίνεται στις μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις, χωρίς την παρουσία Γυμναστών, που είναι διασκορπισμένες σε όλη την Ηλιούπολη και συντηρούνται από το Δήμο.(Τοποθέτηση και συντήρηση ταπήτων, περίφραξη, υδροδότηση, αποδυτήρια κ.λ.π.). Αναφέρεται στο μαθητικό αθλητισμό, στην συντήρηση και τη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων στα σχολεία.

β. στα σχολικά πρωταθλήματα, στις διοργανώσεις αθλητικών εκδηλώσεων για παιδιά ή και για μη οργανωμένους αθλητές.

Ο Δήμος έχει να επιδείξει μια πλούσια δραστηριότητα σε όλους τους παραπάνω τομείς, αν και πολλές φορές η δραστηριότητα του Δήμου συγγέεται με την δραστηριότητα των μικρών σωματείων, τα οποία επίσης προωθούν τον μαζικό αθλητισμό.

10.3. Αθλητικές εγκαταστάσεις

Στο Δήμο Ηλιούπολης υπάρχουν πολλές και διάσπαρτες αθλητικές εγκαταστάσεις, οι οποίες με τον προγραμματισμό των προσεχών ετών (Τεχνικό Πρόγραμμα 1995), τείνουν να δώσουν μια εικόνα πληρότητας και σχετικής επάρκειας.

Να σημειωθεί πως η συμπλήρωση του Αθλητικού Κέντρου Πανοράματος, με κλειστό κολυμβητήριο Ολυμπιακών προδιαγραφών και με άλλες αθλητικές εγκαταστάσεις και η δημιουργία στίβου και δευτέρου κλειστού γυμναστηρίου στο Χαλικιάκι που είναι στους άμεσους στόχους του Δήμου, θα δώσουν ένα επίπεδο εξυπηρέτησεων μέσω των αθλητικών εγκαταστάσεων που θα προσεγγίζει τα αυστηρά στάνταρντ της Γ.Γ.Α.

Οι υπάρχουσες αθλητικές εγκαταστάσεις, που αποτελούν η κάθε μία ένα αυτοδιοικούμενο αθλητικό κέντρο είναι οι εξής:

1. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ

Το γήπεδο αυτό (είναι ο μόνος χώρος που δεν διοικείται από το Δήμο) έχει τις εξής υποδομές:

α. Γήπεδο ποδοσφαίρου με χόρτο.

β. Κερκίδες 3.500 θέσεων.

- γ. Αποδυτήρια, γραφεία διαιτητών και γραφεία διοίκησης.
- δ. Αίθουσα γυμναστικής 150,00 τετραγωνικών μέτρων κάτω από τα αποδυτήρια.
- ε. Βοηθητικό χώρο, ο οποίος προοριζόταν για βοηθητικό γήπεδο ποδοσφαίρου, αλλά δεν χρησιμοποιείται.

Για την εξυπηρέτηση των ποδοσφαιρικών σωματείων υπάρχει βοηθητικό γήπεδο ποδοσφαίρου στην περιοχή του συνεταιρισμού των υπαλλήλων της Αστυνομίας.

Το γήπεδο χρησιμοποιείται από:

- α. τον Χαραυγιακό.
- β. τον Γ.Σ. Ηλιούπολης και
- γ. το Φωστήρα.

Η αίθουσα γυμναστικής χρησιμοποιείται από:

- α. τα ποδοσφαιρικά σωματεία.
- β. το τμήμα στίβου του Γ.Σ. Ηλιούπολης.
- γ. τον Ερμή (στίβος).
- δ. το Αθλητικό Γυμνάσιο (περίπου 50 μαθητές).
- ε. το Πρόγραμμα Ταλέντων της Γ.Γ.Α. (15 άτομα).
- ζ. το Πρόγραμμα «Αθλητισμός και Γυναίκα».

2. ΚΛΕΙΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΤΩ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ (1989)

Στον ίδιο χώρο λειτουργούν ανοικτές αθλητικές εγκαταστάσεις, που αποτελούνται από 2 γήπεδα τένις και ένα γήπεδο μπάσκετ – βόλεϊ.

Το κλειστό γυμναστήριο τέθηκε σε λειτουργία το 1989. Είναι ένα σύγχρονο γυμναστήριο, παρά το γεγονός ότι το ύψος του δεν καλύπτει τις

ολυμπιακές προδιαγραφές και δεν επιτρέπει τη διεξαγωγή όλων των αθλημάτων σε διεθνείς επίσημους αγώνες.

Στο κλειστό γυμναστήριο υπάρχει δυνατότητα τέλεσης αγώνων:

- Μπάσκετ.
- Βόλει.
- Τένις.
- Χαντ μπολ.

Η χωρητικότητά του είναι 2.500 θέσεων (1.800 σταθερές κερκίδες και 700 λυόμενες).

Έχει τις κατάλληλες υποδομές:

- Φωτισμό.
- 4 αποδυτήρια.
- Γραφεία διαιτητών.
- Ιατρείο.

Το κλειστό γυμναστήριο και οι ανοικτοί χώροι (μπάσκετ – βόλει και τένις) ανήκουν στο Δήμο Ηλιούπολης.

Καθημερινά χρησιμοποιούν το γυμναστήριο περίπου 120 αθλητές και 80 πολίτες από τα διάφορα προγράμματα μαζικού αθλητισμού.

Είναι ανοικτό κάθε μέρα από τις 7:30 το πρωί έως τις 12:30 το βράδυ.

Το κλειστό γυμναστήριο χρησιμοποιείται από τα σωματεία:

➤ Γ.Σ. Ηλιούπολη	Άνδρες	Μπάσκετ Γ΄ Εθνική Βόλεϊ Τένις Στίβος
	Γυναίκες	Μπάσκετ Γ΄ Εθνική
➤ Α.Ο. Φιλία Ηλιούπολης	Άνδρες	Βόλεϊ Α2
	Γυναίκες	Βόλεϊ μικρή κατηγορία
➤ Ακαδημία 75 Ηλιούπολης	Άνδρες	Μπάσκετ Γ1
	Γυναίκες	Μπάσκετ Α΄ εθνική
➤ Μεσόγειος	Άνδρες	Μπάσκετ Α΄ κέντρου
➤ Μαϊάνδρος	Άνδρες	Μπάσκετ μικρή κατηγορία
➤ Γυμναστράδα Ηλιούπολης	Ενόργανη γυμναστική	

Επίσης το Κλειστό Γυμναστήριο χρησιμοποιείται από:

- Το Αθλητικό Γυμνάσιο.
- Από το πρόγραμμα «Αθλητισμός και Γυναίκα», που οργανώνει ο Δήμος τρεις έως τέσσερις ώρες την ημέρα.

Το Κλειστό Γυμναστήριο αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα στάθμευσης των αυτοκινήτων κατά τις ημέρες τέλεσης αγώνων.

3. ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ

Το Αθλητικό Κέντρο Πανοράματος αποτελείται από 7 γήπεδα τένις, εκ των οποίων τα 5 είναι χωμάτινα και τα 2 κουίκ. Ήδη με το νέο έργο αναμόρφωσης που δημοπρατείται, το Αθλητικό Κέντρο θα πάρει την εξής μορφή:

- 4 ανοιχτά γήπεδα τένις χωμάτινα.

- 1 κλειστό γήπεδο με ελαστικό τάπητα.
- 1 ανοικτό γήπεδο με ελαστικό τάπητα.
- 1 ανοικτό γήπεδο με κουίκ.
- 1 γήπεδο μπάσκετ, βόλεϊ, τένις με ελαστικό τάπητα.
- 1 γήπεδο μπάσκετ με ελαστικό τάπητα.
- 1 κλειστό γυμναστήριο διαστάσεων 18,10 X 16,10.
- 1 κτίριο πολλαπλών χρήσεων 19,55 X 7,00 μ., για καντίνα, εστιατόριο και συγκεντρώσεις, περίπου 100 ατόμων.
- Κτίρια αποδυτηρίων για το μπάσκετ, το βόλεϊ και το τένις.
- Επίσης, υπάρχουν πάρκινγκ και χώροι γραφείων.

Χρησιμοποιείται από τον Αθλητικό Όμιλο Αντισφαίρισης Ηλιούπολης.

Στο Αθλητικό Κέντρο Πανοράματος γίνεται η εκμάθηση τένις και η άσκηση παιδών, ενηλίκων και αθλητών.

Στο Πανόραμα υπάρχουν οι εξής τομείς για άθληση στο τένις.

α. Για παιδιά	10 περίπου τμήματα αρχαρίων 7 τμήματα για μικρά παιδιά 2 τμήματα εφήβων ενδιάμεσης επιλογής
β. Για ενηλίκους	8 τμήματα
γ. Για πρωταθλητισμό	6 τμήματα

Κάθε τμήμα αποτελείται από 7 έως 8 άτομα.

Το Αθλητικό Κέντρο Πανοράματος αναμορφώνεται αυτή την εποχή.

Στο Πανόραμα, στον ελεύθερο χώρο που υπάρχει σήμερα, προβλέπεται να ανεγερθεί το Κλειστό Κολυμβητήριο Ηλιούπολης ολυμπιακών

διαστάσεων, διαδρομές σπριντς και ποδηλατοδρόμιο με τις ανάλογες κτιριακές εγκαταστάσεις.

4. ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

Το Αθλητικό Κέντρο Αγίας Μαρίνας, που βρίσκεται στα νταμάρια, ιδρύθηκε το 1993. Την πρωτοβουλία των κατοίκων που θέλησαν να μετατρέψουν μια αλάνα σε οργανωμένο συνοικιακό Αθλητικό Κέντρο, υιοθέτησε ο Δήμος και έτσι έχουμε σήμερα το Κέντρο αυτό, που αποτελείται από:

- 1 γήπεδο ποδοσφαίρου χωμάτινο με κερκίδες 500 ατόμων και αποδυτήρια.
- 1 γήπεδο μπάσκετ με κερκίδες 150 ατόμων.
- 1 γήπεδο βόλει.
- 1 γήπεδο τένις.

Για τα τρία γήπεδα υπάρχουν χώροι αποδυτηρίων.

Το Αθλητικό Κέντρο Αγίας Μαρίνας διαθέτει χώρο γραφείων, στον οποίο στεγάζονται ο σύλλογος ΔΗΑΝΑ (ποδόσφαιρο) και το τμήμα Μπάσκετ του Γ.Σ. Ηλιούπολης.

5. ΜΙΚΡΕΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Υπάρχουν επίσης μικρότερα αθλητικά κέντρα, ανοικτές αθλητικές εγκαταστάσεις, σε επίπεδο γειτονιάς, τα οποία είναι:

- α. Το γήπεδο μπάσκετ της οδού Διονύσου. Πρόκειται για ανοιχτό γήπεδο μπάσκετ με στοιχειώδεις υποδομές εξυπηρέτησης (παροχή νερού κ.λ.π.) και δύο μικρές σειρές κερκίδες για να κάθονται οι ίδιοι οι αθλούμενοι.

β. Αθλητικό κέντρο δίπλα στον Άγιο Νικόλαο και στα σχολεία. Πρόκειται για ένα ανοικτό γήπεδο μπάσκετ, επίσης με μικρές εγκαταστάσεις και κερκίδες.

γ. Μικρά υπαίθρια γήπεδα μπάσκετ στις οδούς Λαγκαδιών, Κύπρου και Μυκόνου.

δ. Ανοικτό γήπεδο Μπάσκετ στην οδό Ζηνοβίου και Πολυκλείτου.

6. ΧΑΛΙΚΑΚΙ (ΝΕΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ)

Ολοκληρώθηκε η δημιουργία του νέου Αθλητικού Κέντρου, ίσης σημασία με το Κλειστό Γυμναστήριο Κάτω Ηλιούπολης και το Αθλητικό Κέντρο Πανοράματος, στο Χαλικάκι.

Στο Χαλικάκι, σύμφωνα με μελέτη της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, προβλέπεται:

α. Στίβος διεθνών προδιαγραφών με κερκίδες 1.500 θέσεων που καταλαμβάνει έκταση 20,575 στρέμματα.

β. Κλειστό γυμναστήριο με κερκίδες 800 θέσεων που θα περιλαμβάνει:

- Μπάσκετ.
- Βόλει.
- Τένις.
- Χαντ μπωλ.

Παράλληλα, ο Δήμος σε συνεργασία με την Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου, έχει προκηρύξει αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για τη διαμόρφωση του χώρου της περιοχής Χαλικάκι, συνολικής έκτασης 53,5 στρεμμάτων, με κοινωνικές, ψυχαγωγικές και αθλητικές υποδομές (για τις αθλητικές υποδομές λαμβάνεται ως δεδομένη η μελέτη της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού).

α/α	ΟΝΟΜΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΕΚΤΑΣΗ	ΑΘΛΗΜΑΤΑ – ΥΠΟΔΟΜΕΣ
1	Δημοτικό γήπεδο ποδοσφαίρου	Χρυσάφη Ι. Κάτω Ηλιούπολη		Γήπεδο ποδοσφαίρου με χόρτο και κερκίδες 3.500 θέσεων, αίθουσα γυμναστικής 150 τ.μ. Γραφεία, αποδυτήρια, ιατρείο κ.λ.π.
2	Κλειστό γυμναστήριο	Κωνσταντίνου και Μακαρίου Κάτω Ηλιούπολη	7.000 τ.μ.	Κλειστό γήπεδο μπάσκετ, βόλεϊ, τένις, κ.λ.π., με κερκίδες 2.500 θέσεων (1.800 μόνιμες και 700 λυόμενες). Γραφεία, ιατρείο, αποδυτήρια κ.λ.π.
3	Αθλητικό Κέντρο Πανοράματος	Κεφαλληνίας Πανόραμα Ηλιούπολης		Επτά ανοικτά γήπεδα τένις με γραφεία και κερκίδες, δύο γήπεδα μπάσκετ, γραφεία, αποδυτήρια κ.λ.π. Προβλέπεται κολυμβητήριο ολυμπιακών προδιαγραφών κ.λ.π.
4	Αθλητικό Κέντρο Αγίας Μαρίνας	Τέρμα Λεωφ. Πατριάρχου Γρ. Αγ. Μαρίνα		Χωμάτινο γήπεδο ποδοσφαίρου με κερκίδες. Ανοικτό γήπεδο μπάσκετ, βόλεϊ και ανοικτό γήπεδο τένις. Γραφεία, αποδυτήρια κ.λ.π.
5	Αθλητικό Κέντρο στο Χαλικιάκι	Γράμμου και Σαρωνικού	22 στρέμ.	Υπό κατασκευή: Στίβος διεθνών προδιαγραφών 1.500 θέσεων και κλειστό γυμναστήριο για διασυλλογικούς αγώνες με κερκίδες 800 θέσεων

Πίνακας 10.1. Αθλητικοί χώροι Ηλιούπολης

Πηγή: Ίδια έρευνα

α/α	ΟΝΟΜΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΕΚΤΑΣΗ	ΑΘΛΗΜΑΤΑ – ΥΠΟΔΟΜΕΣ
1	Μπάσκετ Διονύσου	Διονύσου και Τυρταίου		Ανοικτό γήπεδο μπάσκετ με κουίκ, περιφραγμένο, δύο σειρές κερκίδες και μικρός χώρος γραφείων αποδυτηρίων
2	Μπάσκετ στον Άγιο Νικόλαο	Αχ. Παράσχου και Κοτζιά		Δύο μικρά ανοικτά γήπεδα μπάσκετ με άσφαλτο και κερκίδες δύο σειρών
3	Μπάσκετ στην οδό Λαγκαδιών	Λαγκαδιών Κάτω Ηλιούπολη		Δύο ανοικτά γήπεδα μπάσκετ – βόλει με άσφαλτο περιφραγμένο
4	Μπάσκετ στην οδό Κύπρου	Κύπρου Κάτω Ηλιούπολη		Ανοικτό γήπεδο μπάσκετ – βόλει με άσφαλτο περιφραγμένο
5	Μπάσκετ στην οδό Ζηνοβίου	Ζηνοβίου Κάτω Ηλιούπολη		Ανοικτό γήπεδο μπάσκετ – βόλει με άσφαλτο περιφραγμένο

Πίνακας 10.2. Διάσπαρτες μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις

Πηγή: Ιδία έρευνα

10.4. Σωματειακός Αθλητισμός

Η Ηλιούπολη έχει μια ολοκληρωμένη Σωματειακή υποδομή. Είναι από τους Δήμους της Αττικής που δεν εξαρτούν τις βασικές δραστηριότητές τους από το Κέντρο.

Τα υπάρχοντα σωματεία της Ηλιούπολης (όπως και σε κάθε άλλη περιοχή) σχετίζονται με την ιστορία διαμόρφωσης της πόλης και των γειτονιών της.

Πίσω από κάθε προσπάθεια δεν κρύβεται μόνο η δίψα των παραγόντων, των ανθρώπων της συνοικίας για διάκριση, αλλά και η αγωνία για τη δημιουργία θεσμών κοινωνικής ζωής.

Παρέες που προέρχονται από τον πολιτικό, το μορφωτικό και τον οικονομικό χώρο, ιδρύουν μικρά ή μεγαλύτερα σωματεία. Άλλοτε (και παλαιότερα) σωματεία ποδοσφαίρου και στίβου και άλλοτε (πιο πρόσφατα) σωματεία μπάσκετ, βόλεϊ, τένις ή και ενόργανης γυμναστικής.

Η αγωνία για την αποφυγή της μάστιγας των ναρκωτικών είναι επίσης κινούσα δύναμη για την προαγωγή του σωματειακού αθλητισμού.

Πολλές φορές ο πρωταθλητισμός συγγέεται με τη διάκριση και την αθλητική άσκηση. Άλλοτε η επιχειρηματική δραστηριότητα ως κύρια επιδίωξη, αλλά και επικουρική οδηγεί άτομα και παρέες να ιδρύσουν ή να συμμετέχουν στις διοικήσεις σωματείων. Ο Δήμος και οι άνθρωποι που δραστηριοποιούνται γύρω από αυτόν, τροφοδοτούν επίσης τον αθλητισμό.

Η Ηλιούπολη, με την ποικιλία των σωματείων που υπάρχουν στο χώρο της και καλύπτουν σχεδόν όλα τα αθλήματα, όλες τις κατηγορίες και διαβαθμίσεις, είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα πρωτοβουλιακής δράσης στον αθλητισμό.

Θα άξιζε μια έρευνα της ιστορίας των σωματείων της περιοχής, για να διαπιστωθούν τα κίνητρα και οι αγωνίες για την οικοδόμηση κοινωνικής ζωής μιας μεταπολεμικής πόλης στην Αττική.

Τα σωματεία που υπάρχουν σήμερα στην Ηλιούπολη είναι τα παρακάτω (Πίνακας 10.3.):

α/α	ΣΩΜΑΤΕΙΟ	ΤΜΗΜΑ	ΑΝΔΡΩΝ	ΓΥΝΑΙΚΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1.	ΧΑΡΑΥΓΙΑΚΟΣ	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ	+		Β' ΕΘΝΙΚΗ (Π.Α.Ε.)
2.	ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΗΣ ΧΑΡΑΥΓΙΑΚΟΣ	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ ΜΠΑΣΚΕΤ ΧΑΝΤΜΠΟΛ	+		
3.	Α.Π.Ο. ΦΩΣΤΗΡ	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ	+		Α' ΑΘΗΝΩΝ
4.	Α.Ο. ΔΙΑΝΑ	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ	+		Β' ΑΘΗΝΩΝ
5.	Γ.Σ. ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ (διαθέτει και εφηβική, παιδική και παμπαίδων στο ποδόσφαιρο)	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ ΜΠΑΣΚΕΤ ΒΟΛΕΪ ΒΟΛΕΪ ΤΕΝΙΣ ΣΤΙΒΟΣ	+		Α' ΑΘΗΝΩΝ Α2 ΑΘΗΝΩΝ Β' ΑΘΗΝΩΝ
6.	Α.Ο. ΦΙΛΙΑ (διαθέτει και εφηβική ομάδα και ομάδα νεανίδων)	ΒΟΛΕΪ	+		Α2 ΜΙΚΡΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
7.	ΑΚΑΔΗΜΙΑ «ΗΛΙΟΥΠΟΛΙΣ 75»	ΜΠΑΣΚΕΤ	+		Γ' ΕΘΝΙΚΗ Α' ΕΘΝΙΚΗ
8.	Α.Ο. ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ	ΜΠΑΣΚΕΤ	+		Β' ΚΕΝΤΡΟΥ
9.	Α.Ο. ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΑΣ «ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ»	ΜΠΑΣΚΕΤ	+		Δ' ΚΕΝΤΡΟΥ
10.	Α.Ο. ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗΣ (διαθέτει τμήματα τένις όλων των κατηγοριών ανδρών, γυναικών, εφήβων, παιδων κ.λ.π.)		+	+	
11.	ΓΥΜΝΑΣΤΡΑΔΑ	ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΡΥΘΜΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ	+	+	
12.	ΣΠΑΡΤΑΚΙΑΔΑ	ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΡΥΘΜΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ	+	+	

Πίνακας 10.3. Αθλητικά Σωματεία Ηλιούπολης
Πηγή: Ιδία έρευνα

10.5. Συμπεράσματα

Με επίκεντρο το Δήμο Ηλιούπολης, αναπτύσσεται μια πλούσια αθλητική δραστηριότητα. Η δραστηριότητα αυτή στηρίζεται:

- α. Στην υπάρχουσα υποδομή αθλητικών χώρων.
- β. Στην πλούσια σωματειακή δραστηριότητα.
- γ. Στον πλούσιο σχολικό και γενικότερα στον μαζικό αθλητισμό.
- δ. Στην προσπάθεια του Δήμου να οργανώσει και να συντονίσει το σύνολο των δραστηριοτήτων αθλητικής πολιτικής (υποδομή, σωματειακός αθλητισμός, μαζικός αθλητισμός) μέσω του Αθλητικού Οργανισμού.

Για το συντονισμό και τη βελτίωση αυτής της δραστηριότητας:

α. Το άμεσο πρόγραμμα του Δήμου ως προς τις αθλητικές υποδομές θα πάρει ένα χαρακτήρα ολοκλήρωσης με την κατασκευή του Κολυμβητηρίου στο Πανόραμα και του στίβου και του 2^{ου} Κλειστού Γυμναστηρίου στο Χαλικιάκι.

Σοβαρός στόχος επίσης, πρέπει να είναι η βελτίωση των διάσπαρτων αθλητικών εγκαταστάσεων και η χωροταξική κατανομή δραστηριοτήτων και υποδομών στο Δήμο.

Η χωροταξία υποδομών και εξυπηρετήσεων που προσφέρονται μπορούν να αποτελέσουν στόχο του Δήμου για τον προγραμματισμό επεκτάσεων, συντηρήσεων και αναμορφώσεων.

β. Ως προς τις ανάγκες αθλητών και δημοτών, μπορεί να διεξαχθεί έρευνα για τη μελέτη των τάσεων και τις κατευθύνσεις αθλητικού προγραμματισμού, σε επίπεδο σωματειακού και μαζικού αθλητισμού.

γ. Τα υπάρχοντα Σωματεία εκφράζουν μια πραγματικότητα που μεταφράζει τη μεταπολεμική, κυρίως, ιστορία κοινωνικής οργάνωσης της πόλης. Η μελέτη και η αντιστοίχιση των

σωματειακών πρωτοβουλιών με τις σημερινές ανάγκες του πληθυσμού και τις σύγχρονες τάσεις, θα μπορούσε να αποτελέσει οδηγό για τις αναγκαίες προσαρμογές και αναμορφώσεις των Σωματείων σε συνεργασία με το Δήμο.

δ. Όσον αφορά τον Αθλητικό Οργανισμό του Δήμου ως φορέα αθλητικής πολιτικής, αίτημα των αθλητικών παραγόντων της Ηλιούπολης είναι, ο Οργανισμός αυτός να αποτελέσει το επιτελικό και οργανωτικό κέντρο του Σωματειακού και του μαζικού αθλητισμού, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, με πρόσληψη εξειδικευμένων στελεχών για τον προγραμματισμό και αξιοποίηση του προσφερόμενου έργου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ – ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

11.1. Γενικά

Ο αστικός χώρος διαρθρώνεται από φυσικά και ιστορικά στοιχεία με τέτοιο τρόπο ώστε να εκφράζει σαφώς την προβολή των κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων, ενώ είναι ταυτόχρονα το πλέον ευνοϊκό «έδαφος», όπου συγκρούονται στρατηγικές και συμφέροντα.

Ο σχεδιασμός, στόχο έχει την οργάνωση του αστικού χώρου, πάντα όμως εκφράζοντας συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές.

Προσπάθειες σχεδιασμού έγιναν πολλές, αλλά μόνο το 1985 – επί Αντώνη Τρίτση – θεσμοθετήθηκε ένα Ρυθμιστικό Σχέδιο για την πρωτεύουσα (Ν. 1515), που είχε στοιχεία και κοινωνικού σχεδιασμού. Η πόλη της Αθήνας και το σύνολο του Λεκανοπεδίου αντιμετωπίστηκε σαν σύνολο σχέσεων και δομών, όπως πραγματικά είναι. Σαν ένας λειτουργικά ζωντανός οργανισμός. Σ' αυτό το πλαίσιο επιδιώκεται με το σχεδιασμό, μια εξελισσόμενη σχέση ανάμεσα στον άνθρωπο – την κοινωνία – τη φύση και το δομημένο περιβάλλον σε μια προσπάθεια εναρμόνισης του φυσικού και του τεχνητού περιβάλλοντος.

11.2. «Πρωτεύουσα 2000: Μελέτη Διαμερίσματος 8»

Το Σεπτέμβριο του 1979, ύστερα από σύσκεψη που οργάνωσε το τότε «Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξία και Περιβάλλοντος» (Ε.Σ.Χ.Π.), με το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.) και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, εκπονήθηκαν μελέτες 9 Διαμερισμάτων της Αττικής, με βάση την πρόταση «Πρωτεύουσα 2000» του τότε Υπουργείου Οικισμού και τα «18 σημεία κοινής αποδοχής», όσων συμμετείχαν στη σύσκεψη.

Η Ηλιούπολη συμπεριλαμβανόταν στο 8^ο διαμέρισμα μαζί με την Αργυρούπολη, το Ελληνικό, τη Γλυφάδα, τη Βούλα, τη Βουλιαγμένη, τη Βάρη, τον Άλιμο, το Π. Φάληρο, τη Ν. Σμύρνη, το Μπραχάμι, τη Δάφνη, τον Υμηττό, το Βύρωνα, την Καισαριανή και του Ζωγράφου.

Από τους μελετητές του 8^{ου} διαμερίσματος (Γρ. Διαμαντόπουλος και συνεργάτες), έγιναν οι παρακάτω εκτιμήσεις και προτάσεις:

➤ Για τον πληθυσμό

Η μελέτη εκτιμούσε τον πληθυσμό της Ηλιούπολης το 1981 σε 74.000 κατοίκους (με βάση τα ρολόγια της Δ.Ε.Η., το ποσοστό μαθητών, κ.λ.π.).

Η απογραφή του ίδιου έτους κατέγραψε 69.500 κατοίκους. Σύμφωνα με τη μελέτη, για το έτος 2000 προβλέπονταν στην Ηλιούπολη 84.000 κάτοικοι (αισιόδοξη πρόβλεψη σε μια Αθήνα 4.300.000 κατοίκων) ή 102.000 κάτοικοι (απαισιόδοξη άποψη σε μια Αθήνα 5.100.000 κατοίκων).

Ο πληθυσμός κορεσμού της Ηλιούπολης υπολογίζονταν σε 140.000 κατοίκους. Πέρα από το νούμερο αυτό, ο απαιτούμενος κοινωνικός εξοπλισμός δεν θεωρούνταν εξασφαλισμένος με βάση τα σημερινά όρια του σχεδίου πόλεως (υπολογίζονταν 44 m² / κάτοικο σαν ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γης ανά άτομο, νούμερο αρκετά περιορισμένο σε σχέση με τα στάνταρντς που προέβλεπαν τουλάχιστον 65 m² / κάτοικο).

➤ **Για την πραγματοποιούμενη δόμηση**

Η εκτίμηση των μελετητών ήταν ότι, το 1979, ο πραγματοποιημένος Συντελεστής Δόμησης στην Ηλιούπολη ήταν 0,5 – 1,3, δηλαδή υπήρχε μια «μέση δόμηση».

Η πυκνότητα κατοίκησης στις περιοχές κατοικίας ήταν 234 κάτοικοι / εκτάριο, ενώ η μικτή πυκνότητα κατοίκησης για το σύνολο του Δήμου ήταν 115 κάτοικοι / εκτάριο.

Σύμφωνα με τη μελέτη η Ηλιούπολη είχε ποσοστά χωρητικότητας σε πληθυσμό γύρω στο 45% της συνολικής δομήσιμης επιφάνειας.

➤ **Για τις περιοχές κατοικίας**

Στο σύνολο των 6.250 στρ. (σύμφωνα με τη μελέτη) της εντός σχεδίου περιοχής, η νομοθετημένη περιοχή κατοικίας (οικοδομικά τετράγωνα) ήταν μόνο 3.080 στρ. Προτεινόταν η αναμόρφωση του ρυμοτομικού σχεδίου για την αξιοποίηση των «σπαταλημένων» εκτάσεων κυκλοφορίας. Επίσης προτεινόταν περιορισμένος τοπικός αναδασμός και μεταφορά Σ.Δ. για την ανάπτυξη χώρων κοινωνικού εξοπλισμού.

➤ **Για την «Εκτός Σχεδίου» δομημένη περιοχή**

Για την περιοχή στα όρια του Υμηττού, που είναι «εκτός σχεδίου» και υπάρχουν κάποια «αυθαίρετα», προτεινόταν όχι επέκταση του σχεδίου πόλεως, αλλά παροχή κατοικίας εντός σχεδίου.

➤ **Για τον κοινωνικό εξοπλισμό**

Προτεινόταν να καλυφθούν οι ανάγκες για κοινωνικό εξοπλισμό (Σχολεία, Αθλητισμός, κ.λ.π.) στην εκτός σχεδίου ζώνη Β του Υμηττού και ειδικότερα στα σύνορα Ηλιούπολης – Βύρωνα και Ηλιούπολης – Αργυρούπολης.

➤ Για το οδικό δίκτυο

Η μελέτη χαρακτήριζε τη Λεωφ. Βουλιαγμένης σαν βασικό οδικό άξονα του Διαμερίσματος και την προβλεπόμενη Περιφερειακή Λεωφόρο Υμηττού σαν βασικό οδικό άξονα πόλης και Διαμερίσματος.

Επίσης, η Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου εντασσόταν στο κύριο οδικό δίκτυο του Διαμερίσματος.

Η Σοφ. Βενιζέλου αποτελούσε τη συνδετήρια της Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού με τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης, ενώ προβλεπόταν και δεύτερη σύνδεση της Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού με την Ηλιούπολη στο ύψος της πλατείας Πλαστήρα.

Εξάλλου προβλεπόταν η διάνοιξη της Λεωφόρου Πικροδάφνης με υπόγειες σήραγγες κάπου στον Κοπανά (Νταμάρια Βύρωνα), η οποία χαρακτηριζόταν σαν «βασικός οδικός άξονας πόλης και Διαμερίσματος».

➤ Για την απασχόληση

Η μελέτη όσον αφορά την απασχόληση των κατοίκων του 8^{ου} Διαμερίσματος, εκτιμούσε ότι οι θέσεις απασχόλησης ήταν πολύ περιορισμένες σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό.

Ειδικότερα, όσον αφορούσε την Ηλιούπολη, υπολόγιζε ότι σε ένα σύνολο 74.000 κατοίκων το 1981, το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού ήταν 24.050 άτομα και οι θέσεις απασχόλησης ήταν 5.864. Δηλαδή, το επί της εκατό κάλυψη των αναγκών ήταν μόνο 0,24 (ενώ το επιθυμητό ήταν 0,50).

➤ Για τον Υμηττό

Στη μελέτη του 8^{ου} Διαμερίσματος τέλος, γινόταν εκτενής αναφορά στον Υμηττό και επισημαινόταν η ανάγκη αναδάσωσης και μετατροπής της

ΠΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΘΗΝΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

— — — — — ΟΡΟ ΙΣΟΨΑΚΕΙΣ ΥΠΟΜΟΝΤΙΑΙ

— — — — — ΟΡΟ ΙΣΟΨΑΚΕΙΣ ΥΠΟΜΟΝΤΙΑΙ

▣ ΚΕΝΤΡΟ ΕΣΚΙΝΗΣΗΣ ΑΝΤΙΠΟΝΟΝΤΙΚΗΣ ΙΣΧΙΑΤΙΑΣ

▽ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΚΗΣ ΤΥΦΟΝΟΝΤΙΑΣ

⊙ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΩΟΥ ΣΥΣΤΟΜΙΚΗΣ ΙΣΧΙΑΤΙΑΣ

● ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΩΟΥ

▨ ΕΠΙΟΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

♣ ΚΑΤΕΡΧΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

▧ ΔΟΜΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ

▨ ΔΟΜΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

▨ ΔΟΜΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

▨ ΔΟΜΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

● ΜΕΣΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΟΜΙΕΣ

☾ ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝΟΜΙΑΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΙΣΧΙΑΤΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΓΑΤΩΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΝΟΜΙΑΣ

▨ ΜΕΤΑΤΙΚΟ ΙΣΧΙΑΤΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

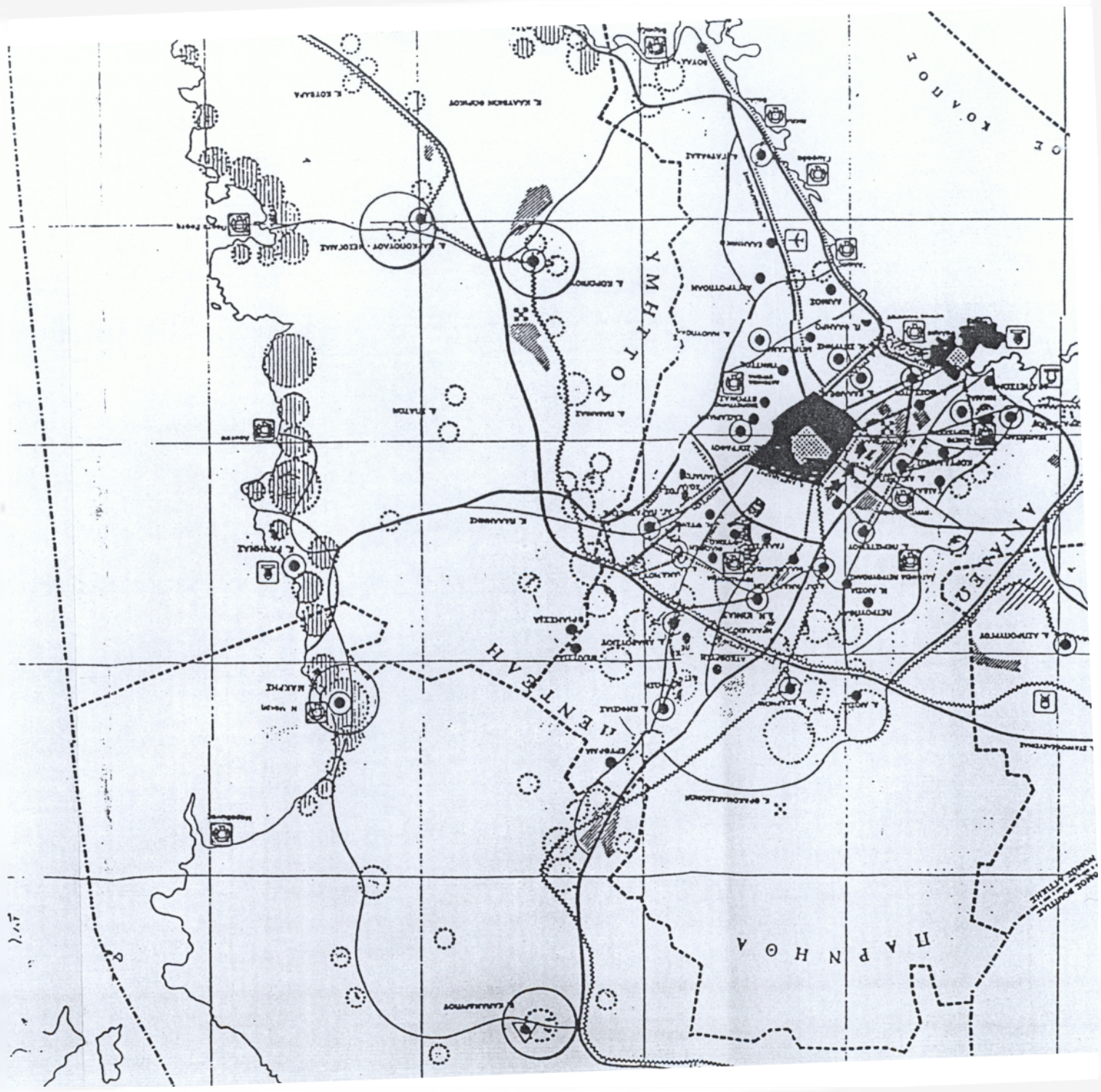
▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

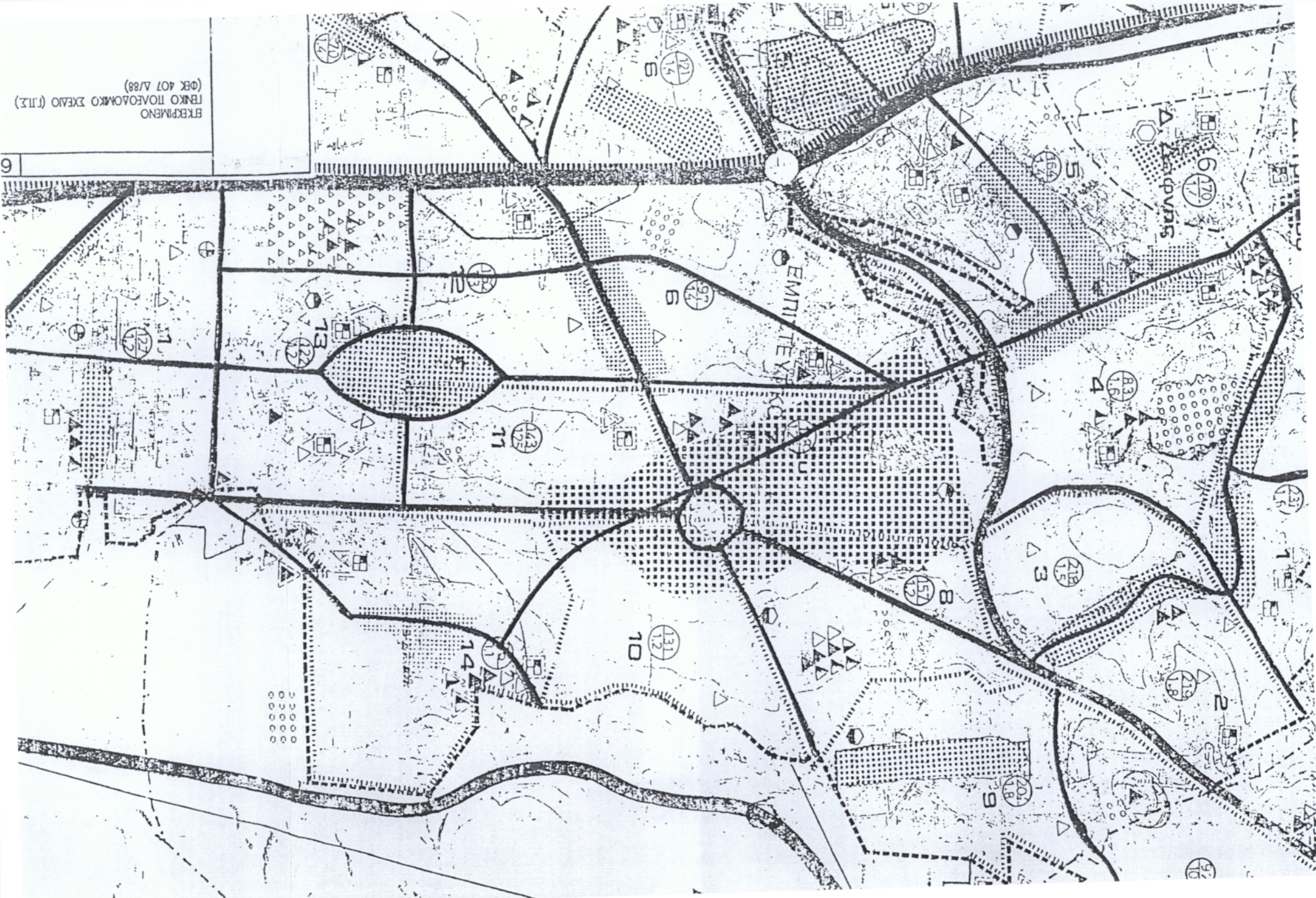
▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

▨ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ЭКСПИМЕНТО
 ТИПНО ТОВАРОМАКО ДЪЛНО (ТИ.2)
 (BR 407 A/88)

ζώνης Α σε ζώνη αναψυχής και της αξιοποίησης της ζώνης Β για αθλητικές εγκαταστάσεις, σχολεία και πράσινο.

Τέλος, θεωρείτο άμεσα αναγκαία η χάραξη περιφερειακής τάφρου απορροής των υδάτων του Υμηττού, λόγω έντονων πλημμυρικών προβλημάτων στην περιοχή.

11.2.1. Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο και το πρόγραμμα προστασίας της ευρύτερης περιοχής Αθήνας, που θεσμοθετήθηκε με τον Ν. 1515/85, αποτελεί ουσιαστικά και των πρώτη Εφαρμογή ολοκληρωμένου Σχεδιασμού για την Αθήνα και την Περιφέρειά της.

Ο ειδικότερος πολεοδομικός σχεδιασμός, με τον οποίο επιδιώχθηκε η πραγματοποίηση των στόχων και κατευθύνσεων του Ρ.Σ.Α. σε δύο επίπεδα ήταν:

- Η έγκριση Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (Γ.Π.Σ.) για κάθε Δήμο και Κοινότητα της Αττικής, τα οποία καθόριζαν τις γενικές κατηγορίες χρήσεων γης, τις περιοχές επεκτάσεων, καθώς και τα προγραμματικά μεγέθη κοινωφελών και κοινόχρηστων εγκαταστάσεων.
- Η έγκριση Πολεοδομικών Μελετών Επέκτασης – Αναθεώρησης (Π.Μ.Ε. – Α.), οι οποίες, στο πλαίσιο των Γ.Π.Σ., καθόριζαν λεπτομερέστερα τη ρυμοτομία στα παλαιά και νέα σχέδια, καθώς και τους όρους και περιορισμούς δόμησης.

11.2.2. Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) Δήμου Ηλιούπολης

Στα πλαίσια του «Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας» (Ρ.Σ.Α.), εκπονήθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Ηλιούπολης (Γ.Σ.Π.), το οποίο αποτελεί το πολεοδομικό πλαίσιο και τον αναγκαίο οδηγό για την εκπόνηση των

ειδικότερων πολεοδομικών μελετών και των ειδικών σχεδίων τοπικής ανάπτυξης.

Το Γ.Π.Σ. Ηλιούπολης εκπονήθηκε το 1984 από ομάδα μελετητών με επικεφαλής τον Ηλ. Σκρουμπέλο υπό την επίβλεψη του τότε Υ.Χ.Ο.Π., μαζί με τα Γ.Π.Σ. των Δήμων Αργυρούπολης, Αλίμου και Αγίου Δημητρίου.

Την τελική ευθύνη επεξεργασίας και ολοκλήρωσης του Γ.Π.Σ. είχε το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Το Γ.Π.Σ. Δήμου Ηλιούπολης εγκρίθηκε και νομοθετήθηκε το 1988 (Φ.Ε.Κ. 407Δ/1988) και από τότε δεν έχει υποστεί καμία συμπλήρωση ή τροποποίηση.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το Γ.Π.Σ. (1985), η Ηλιούπολη είναι περιοχή «γενικής κατοικίας», με διάσπαρτη βιοτεχνία και ανάπτυξη κεντρικών λειτουργιών γύρω από την πλατεία Εθνικής Αντίστασης και κατά μήκος των λεωφόρων Ειρήνης, Φιλίας των Λαών και Μ. Αντύπα. Κατά μήκος των αξόνων αυτών παρατηρείται και υψηλότερη πυκνότητα δόμησης. Ως προς το οδικό δίκτυο, το Γ.Π.Σ. επισημαίνει την ύπαρξη «πληθώρας δρόμων με γεωμετρικά χαρακτηριστικά που δεν υπάρχουν σε άλλο δήμο της Αττικής» και υπερεπαρκούν για τις τοπικές ανάγκες κυκλοφορίας και στάθμευσης. Πρόβλημα εντοπίζεται με την υπερτοπική κυκλοφορία στους άξονες Αλίμου – Κατεχάκη και Βουλιαγμένης.

Το Γ.Π.Σ. εντοπίζει τα προβλήματα της Ηλιούπολης σε τρεις κυρίως κατευθύνσεις:

α. κυκλοφορία οχημάτων: επισημαίνεται η διαμπερής υπερτοπική κυκλοφορία της Αλίμου – Κατεχάκη, που οδηγεί σε κυκλοφοριακή συμφόρηση και της Λεωφ. Βουλιαγμένης, η ελλιπής σύνδεση της περιφερειακής Λεωφ. Υμηττού με το τοπικό δίκτυο, το ελλιπές δίκτυο δημοσίων συγκοινωνιών, τόσο εντός του Δήμου, όσο και σε σχέση με γειτονικούς δήμους.

β. αυθαίρετη δόμηση: εντοπίζονται συσπειρώσεις αυθαιρέτων κατοικιών στη Β΄ ζώνη Υμηττού, στην οποία επιτρέπονται μόνο κοινόχρηστες και κοινωφελείς λειτουργίες.

γ. κοινωνική υποδομή: διαπιστώνεται έλλειψη χώρων και εγκαταστάσεων, οι οποίες υπολογίζονται στη συνέχεια με βάση τον πληθυσμό του 1981.

Οι προτάσεις του Γ.Π.Σ. αναφέρονται κυρίως σε ζητήματα οικιστικής οργάνωσης. Ειδικότερα διατυπώνονται προτάσεις για τα ακόλουθα ζητήματα:

α) Αυθαίρετη δόμηση

Προτείνεται η ένταξη των εκτός σχεδίου περιοχών που βρίσκονται στην προέκταση της οδού Νεύτωνος, παράλληλα με τη Σοφ. Βενιζέλου και μεταξύ 17^{ης} Νοέμβρη και υποσταθμού Δ.Ε.Η. Η ένταξη προτείνεται (με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 998/79) «λόγω του διαμορφωμένου στεγαστικού προβλήματος και του ότι δεν πλήττουν το χαρακτήρα του ορεινού όγκου». Δεν προτείνεται ένταξη της περιοχής της οδού Μαραθωνομάχων, «λόγω της μορφολογίας του εδάφους και του χαρακτήρα του ορεινού όγκου στο σημείο αυτό».

β) Κατοικία

Το σύνολο του Δήμου χαρακτηρίζεται «γενική κατοικία», «ώστε να μη δημιουργούνται περιοχές αμιγούς κατοικίας που, για να εξυπηρετηθούν, επιβαρύνουν τις γειτονικές περιοχές». Έτσι επιτρέπεται η εγκατάσταση βιοτεχνιών και εμπορικών καταστημάτων, καθώς και μια πληθώρα άλλων χρήσεων, στο σύνολο του Δήμου. Η Ηλιούπολη προτείνεται να διαιρεθεί σε 14 πολεοδομικές ενότητες / γειτονίες, με πληθυσμό 5 – 10.000 κατοίκους το 1981. Κριτήρια διαίρεσης αποτελούν οι βασικοί άξονες κυκλοφορίας, τα οικιστικά χαρακτηριστικά (ποιότητα κτισμάτων, μέγεθος ιδιοκτησιών, δείκτης πυκνοκατοίκησης), το πληθυσμιακό μέγεθος και η «δυνατότητα οργάνωσης», που ορίζεται με βάση τους διατιθέμενους χώρους για εγκαταστάσεις κοινωνικής υποδομής.

γ) Κοινωνική υποδομή

Οι ανάγκες υπολογίζονται με βάση τον πληθυσμό του 1981 και προτείνεται να εγκατασταθούν σε χώρους που έχουν εντοπιστεί ως κατάλληλοι και διαθέσιμοι. Στις πολεοδομικές ενότητες όπου δεν εντοπίζονται τέτοιοι χώροι, οι εγκαταστάσεις κοινωνικής υποδομής έχουν

τοποθετηθεί ενδεικτικά. Η ύπαρξη ιδιωτικών μονάδων συνυπολογίζεται στον καθορισμό των προτεραιοτήτων.

δ) Κέντρα

Προτείνεται διαφοροποίηση και ιεράρχηση των κεντρικών λειτουργιών κατά κατηγορία κέντρου. Σε κάθε πολεοδομική ενότητα προτείνεται ένα τοπικό κέντρο, συνεκτιμώντας τους υπάρχοντες πυρήνες, τη θέση, την προσπελασιμότητα, τη σχέση με άλλες χρήσεις (π.χ. πράσινο, αθλητικές εγκαταστάσεις, εκπαίδευση). Το κέντρο της Ηλιούπολης προτείνεται από το Ρ.Σ.Α. ως υπερτοπικό κέντρο, με ακτίνα επιρροής της Ηλιούπολη, Αργυρούπολη, Αγ. Δημήτριο, Αλίμο, Ελληνικό. Το κέντρο του Δήμου είναι διαμορφωμένο με πυρήνα την πλατεία Εθν. Αντίστασης και τις λεωφόρους Ειρήνης και Μαρίνου Αντύπα. Κατά μήκος της τελευταίας προτείνεται η συγκέντρωση των διοικητικών λειτουργιών και λειτουργιών κοινωνικού εξοπλισμού, λόγω της διαθέσιμης δημόσιας γης.

ε) Βασικό οδικό δίκτυο

Προτείνεται η κατασκευή της Περιφερειακής Υμηττού «για να απαλλαγεί ο οικιστικός ιστός από τη διαμπερή κυκλοφορία της Αλίμου – Κατεχάκη και να αποσυμφορηθεί η Λεωφ. Βουλιαγμένης». Έτσι, πιστεύεται ότι θα αυξηθεί και η προσπελασιμότητα από Αθήνα.

Παράλληλα, προβλέπεται η Περιφερειακή Λεωφόρος Υμηττού να συνδεθεί με το τοπικό δίκτυο της Ηλιούπολης με 2 ή 3 κόμβους. Ακόμα προτείνεται ως βασικής σύνδεση της Περιφερειακής Υμηττού με τους δήμους νότια της Λεωφ. Βουλιαγμένης, η Λεωφόρος Πικροδάφνης.

στ) Δευτερεύον δίκτυο, στάθμευση, κυκλοφορία πεζών και ποδηλάτων

Ιεραρχούνται ως συλλεκτήριες οι Ελ. Βενιζέλου, Αλ. Νάστου, 17^{ης} Νοέμβρη, Κοτζιά και επιχειρείται η διαμόρφωση κυψελών κυκλοφορίας. Η ανάγκες στάθμευσης θεωρείται ότι εξυπηρετούνται παρά την οδό, ενώ για τα προβλήματα που δημιουργούν οι χρήσεις κατά μήκος της Λεωφ. Βουλιαγμένης προτείνεται περιορισμός των χρήσεων.

ζ) Δημόσιες συγκοινωνίες και τεχνική υποδομή

- ΥΠΟΜΗΝΗΜΑ
- ▲ ΣΧΟΛΕΙΑ - ΠΑΙΔΙΚΑ ΣΤΑΘΜΟΙ
 - ΒΙΟΤΕΧΝΕΣ
 - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
 - ΕΜΠΟΡΙΟ - ΑΝΑΨΥΧΗ
 - ▨ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
 - ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
 - ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ

7
ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ (1985) (ΠΟΛΥΩΦΘΑΛΜΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ - ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ)

Το δίκτυο των δημόσιων συγκοινωνιών ολοκληρώνεται σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη φάση, ως το 1987, καθιερώνεται η γραμμή – κορμός προς το κέντρο της Αθήνας μέσω της Λεωφ. Βουλιαγμένης, με κέντρο μετεπιβίβασης στον κόμβο με την Πικροδάφνης. Στη δεύτερη φάση, ως το 1992, επεκτείνεται ως την Ηλιούπολη η Β΄ γραμμή του μετρό, ενώ στην τρίτη φάση, ως το 2000, η γραμμή αυτή επεκτείνεται μέχρι τη Γλυφάδα. Ακόμα διατυπώνονται προτάσεις για τη βελτίωση και συμπλήρωση των δικτύων υποδομής.

11.2.3. Πολεοδομική Μελέτη Επέκτασης – Αναθεώρησης (Π.Μ.Ε. – Α.) Δήμου Ηλιούπολης

Η «Πολεοδομική Μελέτη Επέκτασης – Αναθεώρησης» (Π.Μ.Ε. – Α) του Δήμου Ηλιούπολης ξεκίνησε το 1983 και ολοκληρώθηκε το 1986, από ομάδα μελετητικών γραφείων, με επικεφαλής τον Ηλ. Σκρουμπέλο.

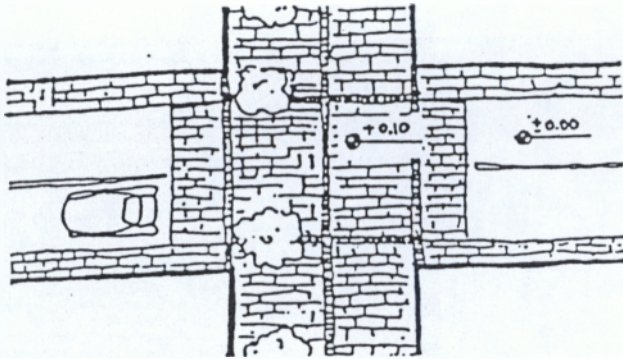
Η Π.Μ.Ε. – Α έγινε στα πλαίσια της «Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης» (Ε.Π.Α.), μαζί με τις αντίστοιχες μελέτες των Δήμων Αργυρούπολης, Αλίμου και Αγίου Δημητρίου και προχώρησε παράλληλα με τη μελέτη του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.).

Στη Β΄ φάση της Π.Μ.Ε. – Α επισημαίνονται μια σειρά προβλήματα και προτείνονται μια σειρά ρυθμίσεις για την αντιμετώπισή τους.

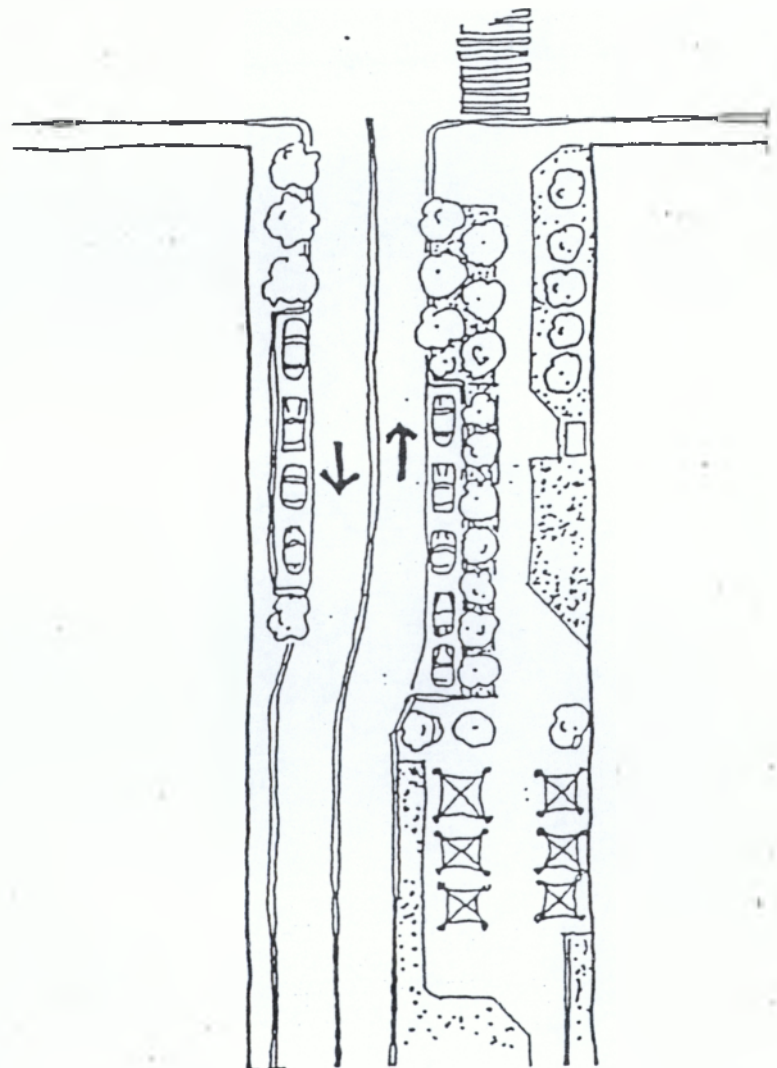
Οι βασικότερες επισημάνσεις είναι ο ακόλουθες σύμφωνα με την Π.Μ.Ε. – Α:

- Υπάρχει μεγάλη έλλειψη χώρων κοινωνικής υποδομής και πράσινου, ανάλογων με τον πληθυσμό, η οποία μπορεί να αντιμετωπιστεί με την αξιοποίηση των 250 περίπου στρεμμάτων αστικής γης, που χαρακτηρίστηκαν επίσημα δημόσιες εκτάσεις («Ναστέικα»).

Η περιοχή του Δήμου έχει κατοικηθεί με μεγάλη σχετικά πυκνότητα: 116,5 κάτοικοι ανά εκτάριο. Οι αντίστοιχες πυκνότητες για την Αργυρούπολη ήταν 85,8 κάτοικοι ανά

Πεζόδρομος σε διασταύρωση με δρόμο αυτοκινήτων.

Πεζόδρομος μαζί με δρόμο
ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΤΜΕ-Α (1985)

εκτάριο, για τον Άλιμο 48,7 κάτοικοι ανά εκτάριο και για τον Άγιο Δημήτριο 95,9 κάτοικοι ανά εκτάριο.

- Η έκταση που έχει δοθεί για την κυκλοφορία δεν είναι απαραίτητη. Η ύπαρξη μεγάλων δρόμων δυσκολεύει την κίνηση και την ασφάλεια των πεζών. Ιδιαίτερα προβλήματα δημιουργεί το ρεύμα αυτοκινήτων από Κατεχάκη προς Λ. Βουλιαγμένης διαμέσω της Ελ. Βενιζέλου – Πρωτόπαππα – 17^{ης} Νοέμβρη.

Σαν βασικότερες ρυθμίσεις προτείνονται οι ακόλουθες:

- Χάραξη της Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού.
- Δημιουργία άλσους ανάμεσα στην προτεινόμενη Περιφερειακή Λεωφόρο Υμηττού και το όριο Σχεδίου Πόλεως.
- Διαχωρισμός της υπερ – τοπικής από την τοπική κίνηση στη συνδετήρια αρτηρία που θα συνδέει την Περιφερειακή Λεωφόρο Υμηττού με τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές για το Δήμο επιπτώσεις της.
- Διαμόρφωση χώρων – σημείων αναφοράς για τους κατοίκους του Δήμου και συνένωσή τους με διαδρομές διαμορφωμένες ειδικά για την κίνηση πεζών.

Συγκεκριμένα, προτείνεται η αξιοποίηση φαρδιών δρόμων με 4 λωρίδες κυκλοφορίας που δεν είναι αναγκαίες, σε δρόμους συνύπαρξης πεζών και αυτοκινήτων, δηλαδή μετατροπής τους σε δρόμους με 2 λωρίδες και πεζοδρόμιο – πεπλατυσμένο πεζοδρόμιο (σύστημα WOONERF).

Εξάλλου στην Π.Μ.Ε. – Α Δήμου Ηλιούπολης γίνονται μια σειρά προτάσεις για σημειακές τροποποιήσεις του εγκεκριμένου Σχεδίου Πόλεως.

11.3. Οικιστική εξέλιξη στο Δήμο Ηλιούπολης

Η οικιστική εξέλιξη στο Δήμο Ηλιούπολης ήταν ραγδαία:

- Το 1930 καταγράφονται 300 περίπου κτίσματα στην περιοχή της Ηλιούπολης, κυρίως κατοικίες.
- Το 1960 καταγράφονται 5.200 κτίσματα, κατά κύριο λόγο επίσης κατοικίες.
- Το 1970 καταγράφονται 10.388 κτίσματα, εκ των οποίων 9.658 κατοικίες, 262 γραφεία – καταστήματα, 36 σχολεία, 12 εκκλησίες – μονές και 420 «λοιπά κτίσματα».
- Το 1985 υπολογίζονται σύμφωνα με τους μετρητές της Δ.Ε.Η., ότι έχουν κτιστεί 27.244 κατοικίες. Επίσης, υπήρχαν άλλοι 5.536 μετρητές για καταστήματα, κοινόχρηστους χώρους κ.λ.π.
- Το 1992 το σύνολο των κατοικιών στην Ηλιούπολη, σύμφωνα με τους μετρητές της Δ.Ε.Η., ήταν 31.284, ενώ τα καταστήματα κ.λ.π. ανέρχονταν σε 6.613.

11.3.1. Εκκλησίες – Ενορίες

Η ανέγερση εκκλησιών στην Ηλιούπολη, η θέση τους, καθώς και η ίδρυση ενοριών, αποτελούν σημαντικούς «δείκτες» για την οικιστική της εξέλιξη.

Οι παλαιότερες εκκλησίες στην Ηλιούπολη είναι κατά σειρά οι εξής:

- **Άγιος Νικόλαος.** Η πρώτη εκκλησία της περιοχής. Κατά τη δεκαετία του '90 χτίστηκε στην ίδια περιοχή ένας καινούριος μεγάλος ναός με το ίδιο όνομα.
- **Άγιος Γεώργιος.** Γραφικό εκκλησάκι που χτίστηκε γύρω στα 1880 και είναι καταγραμμένο στους KARTEN VON ATTICA του Kaupert.
- **Άγιος Κωνσταντίνος.** Δίπλα ακριβώς στο εκκλησάκι του Αγ. Γεωργίου, χτίστηκε γύρω στα 1925 – 26 ένα μακρόστενο κτίσμα, ο Άγιος Κωνσταντίνος, στο οποίο λειτούργησε τότε και

το πρώτο Δημοτικό Σχολείο της Ηλιούπολης. Το 1935 ανοικοδομήθηκε μεγαλύτερος ναός και το 1967 απέκτησε το πρώτο του κωδωνοστάσιο.

- **Προφήτης Ηλίας.** Το αρχικό ξωκλήσι χτίστηκε το 1930 και αργότερα έγιναν ορισμένες προσθήκες.
- **Κοίμηση της Θεοτόκου.** Το 1933 – 34 φτιάχτηκε ένα ξύλινο παράπηγμα, που λειτούργησε σαν ξωκλήσι και το 1940 – 41 θεμελιώθηκε η σημερινή εκκλησία από τους Πάνο και Μαρίνα Πρωτόπαππα. Τα επίσημα εγκαίνια έγιναν το 1958. Τελικός Αρχιτέκτονας ο Ιωάννης Υδραίος.
- **Αγία Μαρίνα.** Ιδρύθηκε το 1938 – 39.

Νεότερες εκκλησίες είναι:

- Αγία Παρασκευή (γύρω στα 1970).
- Άγιοι Ανάργυροι (γύρω στα 1985).
- Αγία Μαύρα (γύρω στα 1990).

Μέχρι σήμερα στην Ηλιούπολη υπάρχουν κατά σειρά ίδρυσής τους οι παρακάτω ενορίες:

- α) του Αγίου Κωνσταντίνου.
- β) της Κοίμησης της Θεοτόκου.
- γ) της Αγίας Μαρίας.

Από άποψη πληθυσμού, η Ενορία της Κοίμησης της Θεοτόκου είναι η μεγαλύτερη. Ακολουθούν η Ενορία της Αγίας Μαρίας και του Αγίου Κωνσταντίνου.

ΧΑΡΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

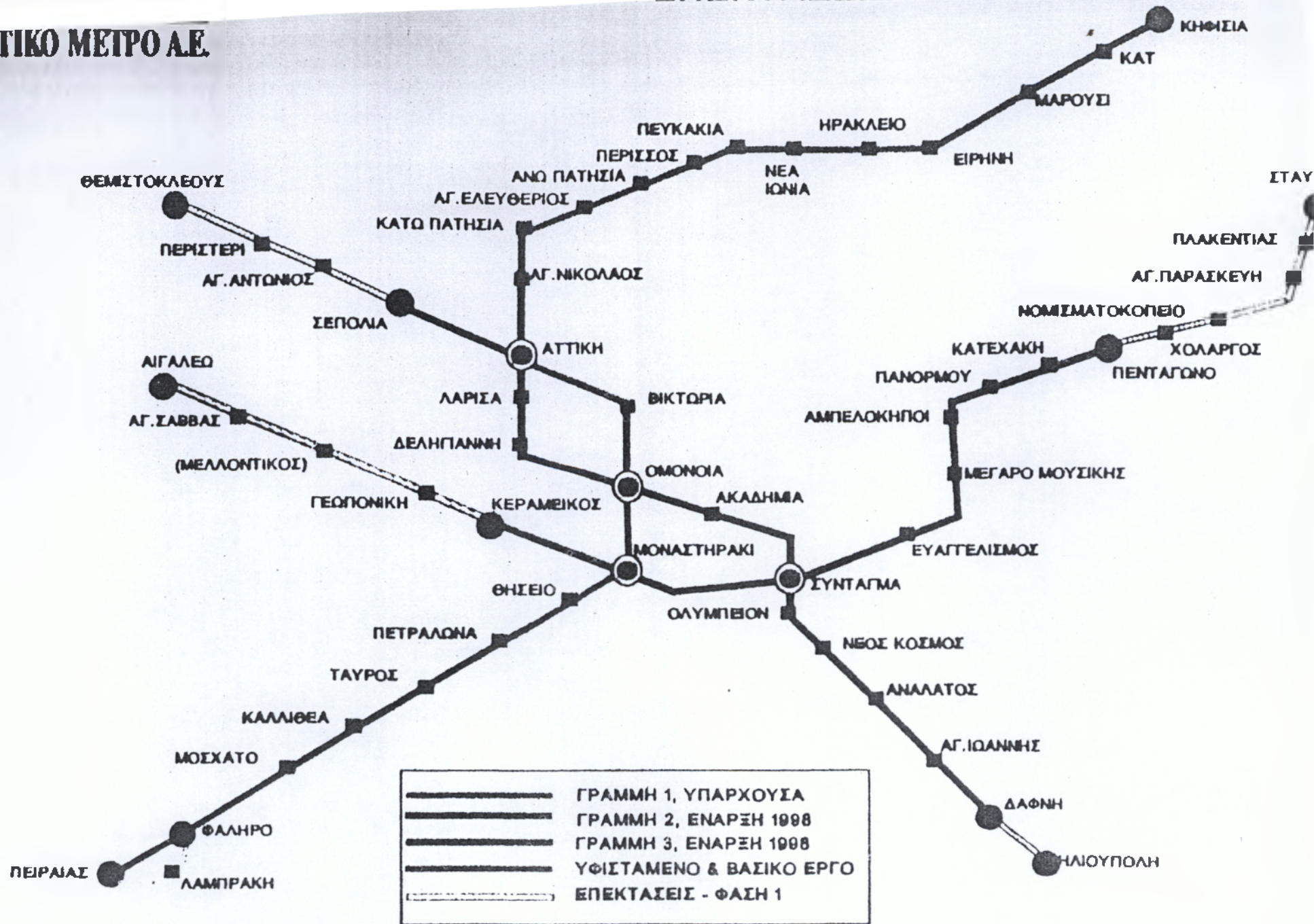
1. Κεντρική πλατεία Εθνικής Αντίστασης
2. Πλατεία Φλέμινγκ – Μνημείο Άγνωστου Στρατιώτη
3. Δημοτικό άλσος
4. Πλατεία 28^{ης} Οκτωβρίου
5. Πλατεία Καραϊσκάκη («Κανάρια»)
6. Πλατεία Παλαιών Πατρών Γερμανού
7. Πλατεία Αεροπορίας
8. Πλατεία Πλαστήρα
9. Δημαρχείο
10. Δημοτική Βιβλιοθήκη
11. Δημοτικό Θεατρικό Εργαστήρι
12. Ναός «Κοίμησης της Θεοτόκου»
13. Δημοτικός Θερινός Κινηματογράφος «Μελίνα Μερκούρη»
14. Αστυνομικό Τμήμα
15. Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών
16. Κτίριο Χ.Ε.Ν.
17. Ι.Κ.Α.
18. Δημοτικό Υπαίθριο Θέατρο
19. Δημοτικό Αναψυκτήριο
20. Ταχυδρομείο
21. Γυμνάσιο – Λύκειο
22. Παιδικοί Σταθμοί
23. 1^ο Δημοτικό Σχολείο
24. Γ' Κρατικός Παιδικός Σταθμός
25. Ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια «ΘΕΟΜΗΤΩΡ»

Υπό κατασκευή

26. Πολιτιστικό Πολύκεντρο
27. Μουσείο Εθνικής Αντίστασης
28. Γ' Κρατικός Βρεφονηπιακός Σταθμός
29. Γηροκομείο «Αγ. Ταβιθά»

ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.

ΜΕΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ

11.4. Οικοδομική δραστηριότητα

Σύμφωνα με στοιχεία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., που αναφέρονται στην οικοδομική δραστηριότητα στο Δήμο Ηλιούπολης, κατά τη διάρκεια της πενταετίας 1987 – 1991 (δυστυχώς πιο πρόσφατα στοιχεία δεν διατίθενται), ο συνολικός αριθμός των οικοδομικών αδειών υπολογίζεται σε 340 περίπου ανά έτος.

Ο μεγαλύτερος αριθμός αδειών εμφανίζεται το 1989 (392), λόγω της επικείμενης αύξησης του κόστους των αδειών στο τέλος του έτους αυτού. Το επόμενο έτος, ο αριθμός των οικοδομικών αδειών εμφανίζεται σημαντικά μειωμένος (307).

Ο συνολικός αριθμός νέων οικοδομών κατά την πενταετία, ανέρχεται σε 431, ενώ 1.259 άδειες είχαν εκδοθεί για προσθήκες, επισκευές, περιτοιχίσεις και κατεδαφίσεις.

Ο συνολικός όγκος για νέες οικοδομές στην πενταετία 1987 – 1991 ήταν 721.130 κ.μ., ενώ ο συνολικός όγκος για προσθήκες ήταν 472.342 κ.μ. Σύνολο 1.203.472 κ.μ.

Ο αριθμός των κατοικιών που χτίστηκαν την πενταετία ήταν 2.629, εκ των οποίων 522 μέχρι δύο δωμάτια και 2.107 πάνω από 3 δωμάτια.

ΕΤΟΣ	Σύνολο αρ. οικοδ. αδειών	Οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν για						Νέων οικοδομών			Προσθηκών			Κατοικιών		
		Νέες	Προσθήκες		Επισκευές κτιρίων	Περιτοιχώσεις	Κατεδαφίσεις	Αρ.	Οροφ.	Όγκος	Αρ.	Οροφ.	Όγκος	Αρ.	Δωμάτια	
			Υψος	Επέκταση											1, 2	3, ++
1987	313	88	79	60	19	2	25	88	269	142.192	139	172	71.334	483	108	375
1988	318	72	122	54	10	3	20	72	236	134.878	176	232	87.145	527	100	427
1989	392	115	101	56	20	2	38	115	354	192.023	157	117	77.535	575	98	471
1990	307	82						82	289	133.347	225	307	136.139	573	108	465
1991	360	74	151	52	13		25	74	248	119.190	181	270	100.189	471	108	363
ΣΥΝ.	1.690	431	45	222	62	7	108	431	1.396	721.130	878	1.098	472.342	2.629	522	2.101

Πίνακας 11.1. Οικοδομικές άδειες 1987 – 91 στο Δήμο Ηλιούπολης

Πηγή: Δήμος Ηλιούπολης

11.4.1. Αξίες ακινήτων

Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις για τον αντικειμενικό προσδιορισμό της φορολογικής αξίας των μεταβιβαζόμενων ακινήτων, ο Δήμος Ηλιούπολης χωρίζεται σε 17 ζώνες.

Οι τιμές εκκίνησης κυμαίνονται από 130.000 δρχ. στην Α' Ζώνη και φτάνουν στις 90.000 στη ΙΖ' Ζώνη (βλ. χάρτη).

Όσον αφορά τους κεντρικούς δρόμους και τις πλατείες, ο Συντελεστής Εμπορικότητας (Σ.Ε.) κυμαίνεται από 2,4 (Λ. Βουλιαγμένης) έως 1,2.

11.5. Εκτίμηση του πραγματικού πληθυσμού

Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου Ηλιούπολης, ο συνολικός αριθμός των μετρητών της Δ.Ε.Η. για κατοικίες στην περιοχή Ηλιούπολης, ανέρχονταν το 1992 σε 31.284 (εκ των οποίων 399 μετρητών σε διακοπή).

Δεδομένου ότι το μέσο μέγεθος ατόμων ανά κατοικία, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. υπολογίζεται σε 3,2 άτομα (και το οποίο προκύπτει από το πηλίκο του αριθμού των νοικοκυριών δια του μέσου αριθμού των μελών του κάθε νοικοκυριού), εκτιμάται ότι ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Ηλιούπολης ανερχόταν το 1992 σε $31.284 \times 3,2 = 100.109$ άτομα (ενώ σύμφωνα με την απογραφή της Ε.Σ.Υ.Ε. το 1991, ήταν 75.037 κάτοικοι).

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. το 5% των νοικοκυριών αποτελούνται από ένα άτομο, το 20% από δύο, το 40% από τρία, το 24% από τέσσερα, το 8% από πέντε και το 3% από έξι άτομα και άνω.

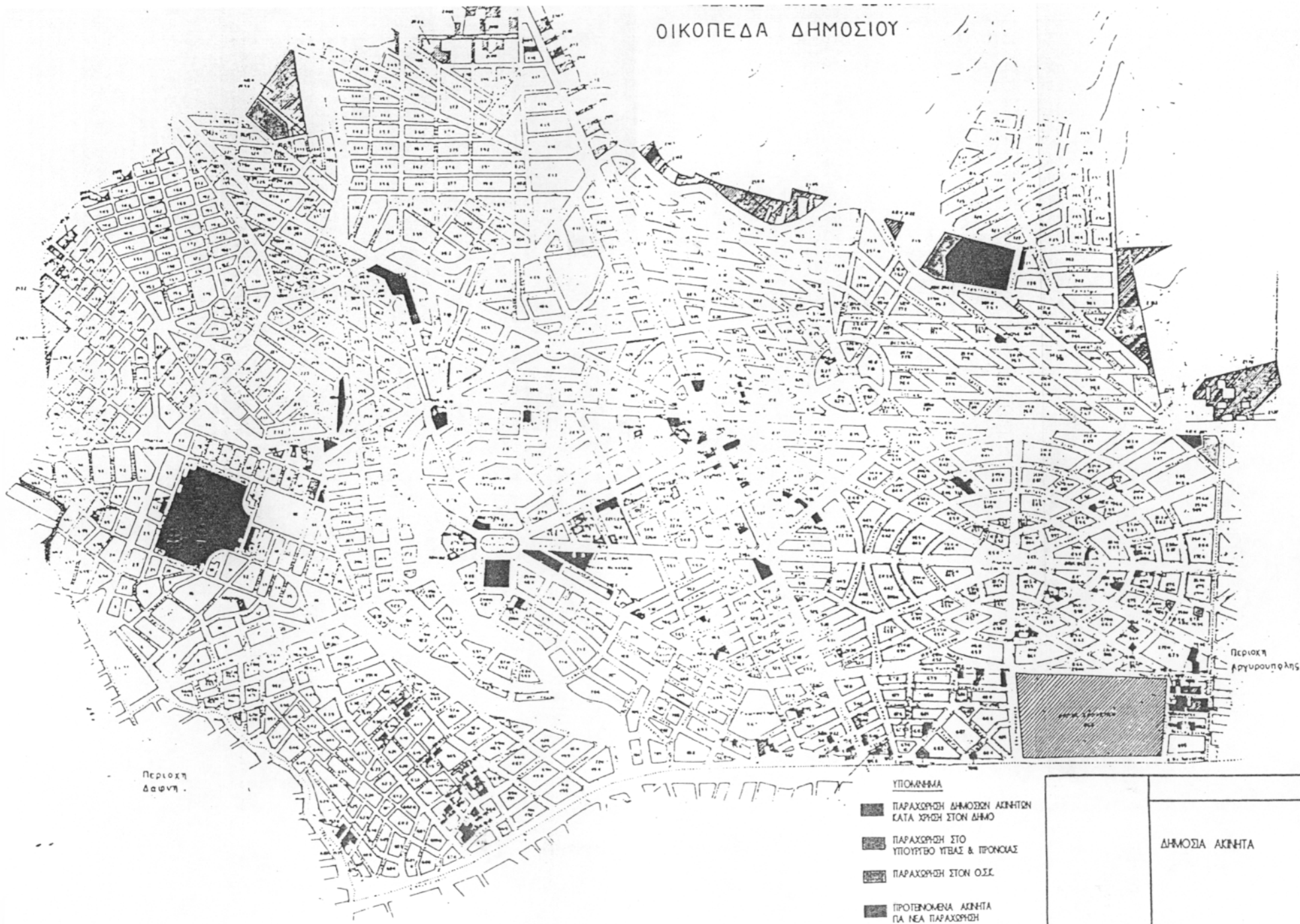
11.6. Ιδιοκτησιακό καθεστώς

11.6.1. Παραχωρήσεις Δημοσίων ακινήτων από την Κτηματική Εταιρεία Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.) στην περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης

Παραχωρήσεις Δημοσίων ακινήτων κατά χρήση στο Δήμο Ηλιούπολης

ABK 2052	για αθλοπαιδιές – Παιδικό Σταθμό
ANK 2037	για πράσινο – αθλοπαιδιές
ABK 2056	για πράσινο
1970	για πράσινο
2039	για πράσινο
1930	για πράσινο
ABK 1936	για πράσινο
ABK 1941	για κοινωνικοπολιτιστικές χρήσεις
ABK 1948	για πράσινο – παιδότοπο
2057	για θερινό κινηματογράφο
1942	για πράσινο – Μνημείο Εθνικής Αντίστασης
2194	για Πνευματικό Κέντρο
1967	για πράσινο
1959	για πράσινο
ABK 1965	για Κ.Α.Π.Η.
2047	για πράσινο
ABK 714	για παιδική χαρά
1914	για πράσινο
1906	για πράσινο
ABK 2017	για πράσινο – Ο.Σ.Κ.
1903	για κοινωνικοπολιτιστικές χρήσεις
1860	για πράσινο
1861	για πράσινο

ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Περιοχή Δαφνι

Περιοχή Αργυρούπολης

- ΥΠΟΚΛΗΜΑ
- ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΗΣΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ
 - ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
 - ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΣΤΟΝ Ο.Σ.Σ.
 - ΠΡΟΤΕΝΟΜΕΝΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΓΙΑ ΝΕΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ
 - ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

	ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΚΙΝΗΤΑ
--	-----------------

Παραχωρήσεις Δημοσίων ακινήτων στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας
ΑΒΚ 1933, ΑΒΚ 1935, 2101, ΑΒΚ 1964, ΑΒΚ 1905

Παραχωρήσεις Δημοσίων ακινήτων στον Ο.Σ.Κ.

ΑΒΚ 2050, 2127, ΑΒΚ 1915, 1937, 2133, 2119, 1960, ΑΒΚ 1869, ΑΒΚ 2017, ΑΒΚ 2044, ΑΒΚ 1977

Προτεινόμενα ακίνητα για νέα παραχώρηση

ΑΒΚ 1997, ΑΒΚ 1990, 1929, ΑΒΚ 1962, ΑΒΚ 1934, ΑΒΚ 1926, 2015, 2013, 2014, ΑΒΚ 1962, 1102, 1946, 1862, 1904, 1973, ΑΒΚ 2012, 1940, 1945, 1942, 1939, ΑΒΚ 2044, 715, 716, 717, 718, 1911

Περιοχή Χαλικιάκι

ΑΒΚ 1983, ΑΒΚ 1984, ΑΒΚ 1991, ΑΒΚ 1999, ΑΒΚ 2002, ΑΒΚ 1989, ΑΒΚ 1996, ΑΒΚ 1982, ΑΒΚ 1995, ΑΒΚ 2001, ΑΒΚ 1987, ΑΒΚ 1994, ΑΒΚ 2000, ΑΒΚ 1986, ΑΒΚ 1993, ΑΒΚ 1998, ΑΒΚ 1992, ΑΒΚ 1985

11.6.1. Ιδιοκτησιακό – νομικό καθεστώς στην εκτός σχεδίου περιοχή του Υμηττού

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποίησε ο «Σύνδεσμος Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού» (Σ.Π.Α.Υ.) για το περιαστικό δάσος του Υμηττού (1994), ο Δήμος Ηλιούπολης (όπως και οι Δήμοι Αργυρούπολης και Γλυφάδας) συμπεριλαμβάνονται στους Δήμους εκείνους όπου το νομικό καθεστώς του δασικού χώρου του Υμηττού που τους αντιστοιχεί είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο.

Στην περίπτωση Ηλιούπολης – Αργυρούπολης ο δασικός χώρος του Υμηττού διεκδικείται από ιδιώτες (Νάστος και κληρονόμοι του). Από διάφορες δικαστικές και διοικητικές πράξεις, ορισμένες από τις εκτάσεις του Υμηττού επανήλθαν στο Δημόσιο, ενώ οι υπόλοιπες χαρακτηρίστηκαν ως διακατεχόμενες δημόσιες δασικές εκτάσεις και ως

τέτοιες μεταβιβάστηκαν νόμιμα ή και παράνομα κατά καιρούς σε φορείς και ιδιώτες.

Σύμφωνα με την προαναφερόμενη έρευνα του Σ.Π.Α.Υ.

«... Βάση για την ανάλυση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των εκτάσεων του Δυτικού Υμηττού αποτέλεσαν οι Προσωρινοί Κτηματολογικοί Πίνακες και Χάρτες της Επιθεώρησης Δασών Αττικής και Νήσων και συγκεκριμένα του Τμήματος Κτηματογράφησης, το οποίο πρόσφερε ανεκτίμητο έργο στη διαλεύκανση του πολύπλοκου καθεστώτος του Υμηττού. Επειδή οι Πίνακες αυτοί και οι Χάρτες αναφέρονται μέχρι τα έτη 1981 – 82, έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν στην περιοχή τυχόν νέες αλλαγές κατά την τελευταία 10ετία με τη βοήθεια του Δασαρχείου Πεντέλης, το οποίο πρόθυμα έθεσε στη διάθεση των μελετητών τον άριστο γνώστη της περιοχής Δασοφύλακα Νικόλαο Δάφνη. Όλες αυτές οι νέες αλλαγές όμως εντοπίστηκαν και τοποθετήθηκαν σε χάρτη ενδεικτικά, πράγμα που σημαίνει ότι τόσο η θέση, όσο και η έκταση την οποία καταλαμβάνουν δεν είναι ακριβείς. Επίσης, είναι δυνατόν να έχουν παραλειφθεί ορισμένες ήσσονος σημασίας νέες αλλαγές, γιατί ο εντοπισμός τους δεν είναι εύκολος. Για το λόγο αυτό θεωρούμε αναγκαίο να ζητήσουν οι Δήμοι από την Υπηρεσία Δασικού Κτηματολογίου του Υπουργείου Γεωργίας να ενημερωθούν οι κτηματολογικοί χάρτες της περιοχής τους με τις νέες αλλαγές, προκειμένου να έχουν πλήρη γνώση των εξελίξεων που συμβαίνουν στις περιοχές ευθύνης τους».

Στην έρευνα του Σ.Π.Α.Υ. αρχικά αναλύονται τα στοιχεία των Προσωρινών Κτηματολογικών Πινάκων του Δασικού Κτηματολογίου και έπειτα αναφέρονται οι τυχόν νέες αλλαγές που έχουν γίνει σε κάθε Δήμο αφότου ολοκληρώθηκαν οι παραπάνω πίνακες. Για κάθε νόμιμη παραχώρηση αναγράφεται και η σχετική διοικητική ή δικαστική πράξη, ενώ για τις παράνομες καταλήψεις αναφέρεται αν έχει ή όχι εκδοθεί Πρωτόκολλο Διοικητικής Αποβολής (Π.Δ.Α.) και στις περιπτώσεις που έχει εκδοθεί αν έχει καταστεί τελεσίδικο. Σε όλες τις περιπτώσεις αναφέρεται η επιφάνεια των διάφορων κατηγοριών σε τετραγωνικά μέτρα, εφόσον είναι γνωστή, η οποία συνήθως αποτελεί άθροισμα περισσότερων του ενός τεμαχίων (πολυγώνων).

Λεπτομέρειες για τη θέση στην οποία βρίσκονται όλες οι μνημονευόμενες εκτάσεις υπάρχουν στο συνημμένο χάρτη νομικού καθεστώτος 1 : 10.000 ή στους πρωτογενείς χάρτες του Δασικού Κτηματολογίου κλίμακας 1 : 5.000.

1. Στοιχεία από την έρευνα του Σ.Π.Α.Υ.

Από τον Προσωρινό Κτηματολογικό Πίνακα της Επιθεώρησης Δασών Αττικής και Νήσων (Τμήμα Κτηματογραφείσεως) του 1981 προκύπτουν τα εξής σε σχέση με το νομικό καθεστώς των εκτάσεων του Δήμου Ηλιούπολης.

1. Δημόσιες δασικές	4.152.293,50 τ.μ.
2. Διακατεχόμενες δημόσιες εκτάσεις	328.568,50 τ.μ.
3. Παραχωρήσεις δημοσίων δασικών εκτάσεων	66.561,50 τ.μ.
4. Παράνομες καταλήψεις δημοσίων εκτάσεων	3.939,00 τ.μ.
ΣΥΝΟΛΟ	4.551.362,50 τ.μ.

2. Διακατεχόμενες δημόσιες εκτάσεις

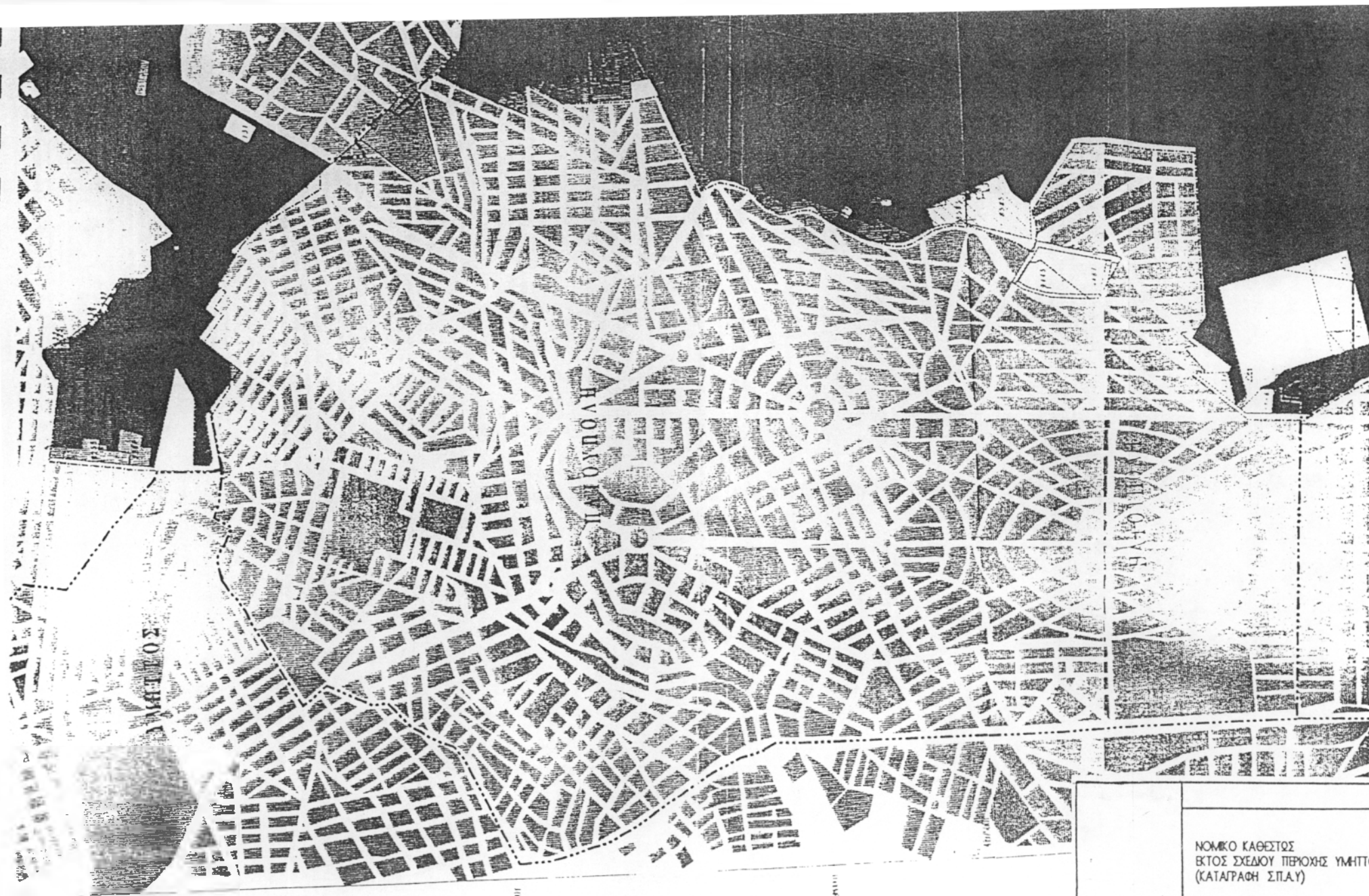
Το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεων του Δήμου Ηλιούπολης που διεκδικούνταν από τον Αλεξ. Κων. Νάστο και τους κληρονόμους του, περιήλθε στο Δημόσιο με την απόφαση 111184/1076/20-6-53 του Υπ. Γεωργίας. Μόνο ένα μικρό μέρος χαρακτηρίστηκε ως διεκδικούμενο με την απόφαση 2/1963 του Εισαγγελέα Εφετών Αθηνών. Οι τελευταίες αυτές εκτάσεις χωρίζονται ως εξής:

2.1. Δασικές ή χορτολιβαδικές εκτάσεις	103.782,25 τ.μ.
2.2. Παράνομες καταλήψεις	
2.2.1. Χωρίς Π.Δ.Α.	48.048,25 τ.μ.
2.2.2. Με Π.Δ.Α.	530,00 τ.μ.
2.3. Παραχωρηθείσες κατά κυριότητα στον Οικ. Συνετ. Υπαλλήλων Αστυνομίας Πόλεων (ΦΕΚ 55/ΤΔ/29-5-67)	41.460,00 τ.μ.
2.4. Παραχώρηση κατά χρήση στην Ε.Ε.Υ. (18606/1252/17-4-64 Υ.Γ.)	5.702,00 τ.μ.
2.5. Αναγκαστική απαλλοτριώση υπέρ Δ.Ε.Η. (ΦΕΚ 65/Δ/12-6-67, ΦΕΚ 120Δ/20-7-74)	129.046,00 τ.μ.
ΣΥΝΟΛΟ	328.568,50 τ.μ.

3. Παραχωρήσεις δημοσίων δασικών εκτάσεων

Οι παραχωρήσεις δημοσίων δασικών εκτάσεων αναλύονται ως εξής:

3.1. Στο Δήμο Ηλιούπολης	
3.1.1. Κατά κυριότητα (Άλσος Ηλιούπολης + Οικοπεδ. περιοχή)	26.600,00 τ.μ.
3.1.2. Κατά χρήση (1819/50/26-4-67 Υ.Γ.)	37.386,50 τ.μ.
3.2. Σε Δημόσιες Υπηρεσίες ή Οργανισμούς του Δημοσίου	
3.2.1. Κατά κυριότητα	
3.2.1.1. Εκκλησία (χωρίς πράξη)	553,00 τ.μ.
3.1.2. Κατά χρήση	
3.2.2.1. Δεξαμενή (23190/5-5-56 Νομ. Αττικής)	1.122,00 τ.μ.
3.2.2.2. Ε.Ε.Υ. (38493/1090/26-4-72 Υπ. Εθν. Οικονομίας)	900,00 τ.μ.
ΣΥΝΟΛΟ	66.561,50 τ.μ.

	11
ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΥΜΗΤΤΟΥ (ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ Σ.Π.Α.Υ)	

Τ Η Ο Μ Ν Η Μ Α

Προϊόντες μη δασικές εκτάσεις

Δημόσιες δασικές εκτάσεις

Διακατεχόμενες δημόσιες δασικές εκτάσεις

Παραχωρησιές δασικών εκτάσεων δημοσίων
και διακατεχόμενων κατά κυριότητα

Παραχωρησιές δασικών εκτάσεων δημοσίων
και διακατεχόμενων κατά χρήση ή νόμη

Παρόνομες καταλήψεις δημοσίων
και διακατεχόμενων δασικών εκτάσεων

Παραχωρησιές μετά το 1981

Παράνομες καταλήψεις μετά το 1981

Όρια και κωδικοί αριθμοί των εκτάσεων
που αναφέρονται στους προσωρινούς κτηματολογικούς
πίνακες και χάρτες του Δασικού Κτηματολογίου

7254

4. Παράνομες καταλήψεις δημοσίων εκτάσεων

Οι παράνομες καταλήψεις έχουν ως εξής:

4.1. Χωρίς Π.Δ.Α. (8 περιπτώσεις)	3.101,00 τ.μ.
4.2. Με Π.Δ.Α. (2 περιπτώσεις)	838,00 τ.μ.
ΣΥΝΟΛΟ	3.939,00 τ.μ.

Μετά την ανάρτηση του Δασικού Κτηματολογικού Χάρτη το 1981 έχουν γίνει οι ακόλουθες αλλαγές:

1. Παραχωρήθηκαν 7 στρέμματα από το Δημόσιο στο Δήμο Ηλιούπολης για στάθμευση των αυτοκινήτων του Δήμου.
2. Έγινε μια παράνομη οικοδόμηση οικίας από τη Σκοπελίτου επιφάνειας 700 μ², η οποία όμως δικαιώθηκε πρωτοδίκως.
3. Παραχωρήθηκαν 15 στρέμματα στον Ο.Σ.Κ. για την ανέγερση διδακτηρίου.

11.6.2. Δικαστικές αποφάσεις

Όπως αναφέραμε, το 1981, η Επιθεώρηση Δασών Αττικής του Υπουργείου Γεωργίας, συνέταξε προσωρινό Κτηματολογικό Χάρτη για την εκτός Σχεδίου περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης, στον Υμηττό, σύμφωνα με τον οποίο η περιοχή ανήκε στο Δημόσιο.

Επί του Κτηματολογίου αυτού, κατατέθηκαν «αντιρρήσεις» από κάποιους φερόμενους ως ιδιοκτήτες της περιοχής, μεταξύ των οποίων και από τους κληρονόμους του Νάστου, οι οποίοι ζήτησαν τη διόρθωση του προσωρινού κτηματολογικού χάρτη.

Οι αντιρρήσεις αυτές έγιναν δεκτές από το Ειρηνοδικείο Αθηνών, όταν εκδικάστηκαν γύρω στα 1984 – 85, και διατάχθηκε η αναμόρφωση του

προσωρινού κτηματολογικού χάρτη και του κτηματολογικού πίνακα της περιοχής.

Κατά των αποφάσεων του Ειρηνοδικείου Αθηνών προσέφυγε το Ελληνικό Δημόσιο, ζητώντας την απόρριψη των αντιρρήσεων «για λόγους που ανάγονται σε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή και εφαρμογή του Νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων».

Το πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, το οποίο έκρινε την έφεση του Ελληνικού Δημοσίου κατά αποφάσεων του Ειρηνοδικείου Αθηνών, πήρε μια σειρά νέες αποφάσεις γύρω στα 1985 – 86, σύμφωνα με τις οποίες θεωρούσε εσφαλμένες τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου, δεχότανε την έφεση του Ελληνικού Δημοσίου και αποφάσισε να «εξαφανιστεί και να διακρατηθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου».

Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε το σύνολο των αποφάσεων του πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, δεδομένου ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν μας έδωσαν επαρκή στοιχεία.

Σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες, από ένα σημείο και πέρα, το Πρωτοδικείο σταμάτησε να εκδίδει αποφάσεις. Γι' αυτό θεωρούμε ότι ο Δήμος Ηλιούπολης θα πρέπει να διερευνήσει διεξοδικά το ζήτημα αυτό.

Στη συνέχεια παραθέτουμε τον αριθμό μερικών αποφάσεων που μπορέσαμε να συγκεντρώσουμε από τη Νομική Υπηρεσία του Δήμου Ηλιούπολης και από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας:

Αποφάσεις Ειρηνοδικείου Αθηνών

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
1059/83	Αγγελική Αποστολοπούλου
330/83	Χαρίκλεια Καστρινάκη
332/83	Παναγιώτης Μπαξεβανάκης
335/83	Φανή Ευγενικού
393/83	Κλεοπάτρα Κολιοπάνου
552/83	Ευαγγελία Μπατσικά
1059/83	Αγγελική Ευσταθίου
245/84	Δημήτριος Σελίμος
458/84	Αλεξάνδρα Νάστου
459/84	Αλεξάνδρα Νάστου
460/84	Αλεξάνδρα Νάστου
461/84	Αλεξάνδρα Νάστου

Αποφάσεις Πρωτοδικείου Αθηνών

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
9013/84	Ελένη Καστρινάκη
23/85	Κωνσταντίνος Ευαγγελίδης
7845/86	Ηλίας Μπεσίλας
6620/86	Μαρ. Παπαδάκη – Ξεζωνάκη
6619/86	Περσεφόνη – Χαρίκλ. Μανούσου
6743/86	Γρηγόριος Μπακαλίδης
7777/86	Ηρακλής Αθανασίου
8046/86	Αθανάσιος Σιδέρης
6618/86	Κων/νος Τσολάκης
5470/86	Χρήστος Πανουτσόπουλος
5469/86	Ιωάννης Πρινωτάκης
5697/86	Ελευθέριος Ιωαννίδης
5698/86	Ιορδάνης Περπερίδης
6308/86	Γλυκερία Καπάτου
6307/86	Αλεξάνδρα Κονταράκη
6306/86	Σεβαστός – Γαλάτεια Παπαζογλου
6621/86	Χαράλαμπος Αντωνάτος
8991/86	Δημήτριος Σελίμος

11.7. Συνεχιζόμενα – προγραμματιζόμενα έργα

α) Συνεχιζόμενα έργα

Σύμφωνα με το πρόγραμμα τεχνικών έργων για το 1995 του Δήμου Ηλιούπολης, τα σημαντικότερα συνεχιζόμενα έργα στο Δήμο και ο προϋπολογισμός τους είναι ως ακολούθως:

ΚΤΙΡΙΑΚΑ

Κατασκευή 2 ^{ου} Λυκείου	350.000.000
Κατασκευή Μουσείου Εθνικής Αντίστασης	105.000.000
Κατασκευή Γηροκομείου «Αγ. Ταβιθά»	75.000.000
Αποπεράτωση Κ.Α.Π.Η.	40.000.000
Επέκταση εγκαταστάσεων στο Δημοτικό Γκαράζ (Γραφεία και Υπόστεγο)	10.100.000
Επέκταση Αναψυκτηρίου Δημοτικού Άλσους (κουζίνα W.C.)	8.000.000
Αναμόρφωση τμήματος του Κ.Α.Π.Η. σε Παιδικό Σταθμό	5.500.000
Επισκευή και συντήρηση σχολείων	105.000.000

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ

Κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων	30.000.000
Διαμορφώσεις – Εγκαταστάσεις για το Σύλλογο Λευκαδίων (ΜΠΑΛΙ)	19.000.000
Κάλυψη τμήματος του ρέματος Πικροδάφνης	10.500.000
Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στο Δημοτικό Άλσος	6.900.000
Κατασκευές – Διαμορφώσεις σε αθλητικούς χώρους	9.850.000
Διάφορες άλλες κατασκευές	1.500.000

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ

Κατασκευές – Περιφράξεις – Διαμορφώσεις	6.000.000
---	-----------

ΜΕΛΕΤΕΣ

Αμοιβές συνεχιζόμενων μελετών	40.000.000
-------------------------------	------------

β) Νέα έργα

Σύμφωνα με το πρόγραμμα τεχνικών έργων για το 1995, τα σημαντικότερα νέα έργα στο Δήμο και ο προϋπολογισμός τους είναι ως ακολούθως:

ΚΤΙΡΙΑΚΑ

Επέκταση Δημαρχείου	100.000.000
Κατασκευή κτιρίου γραφείων στη Λεωφόρο Ειρήνης και Φλέμιγκ	100.000.000
Κατασκευή κτιρίου στο Αθλητικό Κέντρο «Πανοράματος»	20.000.000
Διάφορες κατασκευές στον Προφήτη Ηλία	20.000.000
Διάφορες κατασκευές στο Γκαράζ	20.000.000
Διάφορες κατασκευές στο Γηροκομείο «Αγ. Ταβιθά»	15.000.000
Επισκευές και συντήρηση σχολείων	100.000.000

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ

Κατασκευή Κλειστού Κολυμβητηρίου στο «Πανόραμα»	50.000.000
Κατασκευές – Συντήρηση αθλητικών χώρων	19.000.000
Διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων	33.000.000
Διαμόρφωση χώρου Συλλόγου Κρητών	1.500.000
Διαμορφώσεις – Κατασκευές στο χώρο του παλαιού Γκαράζ	15.000.000
Κατασκευές στο Νεκροταφείο	15.000.000

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ

Κατασκευές – Συντήρηση – Περιφράξεις	19.000.000
--------------------------------------	------------

ΜΕΛΕΤΕΣ

Για νέες μελέτες (Μηχανοργάνωση Υπηρεσιών Δήμου)	20.000.000
--	------------

γ) Έργα που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης:

Περιοχή «Χαλικάκι» (στίβος, αποδυτήρια, διαμορφώσεις)	540.000.000
Περιοχή ρέματος Πικροδάφνης	171.000.000
Υπόγειο Γκαράζ στην Πλατεία Παλ. Πατρ. Γερμανού	240.000.000
Εφαρμογή της Κυκλοφοριακής Μελέτης	200.000.000
Σύστημα μεταφοράς απορριμμάτων	200.000.000
Έργα Δημοτικής Οδοποιίας	100.000.000
Αρδευτικές γεωτρήσεις	80.000.000

11.8. Ειδικές παρεμβάσεις

Περιοχή «Χαλικάκι»

Μέσα στο 1994, προχώρησε η διαδικασία για την αξιοποίηση της περιοχής του παλιού Λατομείου «Χαλικάκι» στην Αγ. Μαρίνα.

Στο «Χαλικάκι» προβλέπεται η δημιουργία Στίβου σε έκταση 20.575 τ.μ., η κατασκευή του οποίου προωθείται από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Ο Δήμος Ηλιούπολης, σε συνεργασία με την Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.), προχώρησε εξάλλου στην προκήρυξη Πανελλήνιου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Ιδεών, με θέμα τη «Διαμόρφωση χώρων άθλησης – αθλοπαιδιών – αναψυχής και κοινωνικοπολιτιστικών εγκαταστάσεων», σε έκταση 32.755 τ.μ.

Επίσης, έχει προγραμματιστεί η κατασκευή:

- 1 κλειστού Γυμναστηρίου διαστάσεων 18,10 X 16,10
- 2 χώρων στάθμευσης
- 1 κτιρίου πολλαπλών χρήσεων, διαστάσεων 7,00 X 19,55 μ., όπου προβλέπονται αίθουσα συγκεντρώσεων 100 ατόμων – εστιατόριο – καντίνα.

Εξάλλου, στο ίδιο οικόπεδο έχει προγραμματιστεί η κατασκευή κλειστού Κολυμβητηρίου Ολυμπιακών διαστάσεων, διαδρόμων σπριντς και ποδηλατοδρόμιο, με τις ανάλογες κτιριακές εγκαταστάσεις.

Η εκτέλεση του έργου των αθλητικών εγκαταστάσεων έγινε με το σύστημα της «αντεπιστασίας» από το Δήμο Ηλιούπολης, ενώ η μελέτη του όλου Αθλητικού Κέντρου έγινε με «προσφορά» ιδιώτη μηχανικού.

11.9. Συμπεράσματα

α) Πολεοδομικές ρυθμίσεις

Στο βαθμό που δεν έχει ολοκληρωθεί και εγκριθεί η Πολεοδομική Μελέτη Αναθεώρησης (Π.Μ.Α.) του Δήμου Ηλιούπολης το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) αν και εγκεκριμένο, καθίσταται ανενεργό.

Με βάση τα σημερινά δεδομένα, είναι αναγκαία είτε η ολοκλήρωση της Π.Μ.Α., είτε η εκπόνηση από το Δήμο Ηλιούπολης, μιας ειδικής Πολεοδομικής Μελέτης χρήσεων γης, η οποία θα εξειδικεύει τους στόχους του Γ.Π.Σ., επικαιροποιώντας τις προτάσεις του ή τροποποιώντας κάποιες, ώστε να προσαρμοστούν στα σημερινά δεδομένα και να είναι εφικτή η υλοποίησή τους.

Η μελέτη των «χρήσεων γης», όπως και η Π.Μ.Α., θα πρέπει να γίνει σε κλίμακα 1 : 2.000 ή 1 : 5.000, να θεσμοθετηθεί με ειδικό Προεδρικό Διάταγμα, ώστε να δεσμεύονται Δημόσιοι φορείς και Υπηρεσίες για την εφαρμογή της.

β) Για το πληθυσμιακό μέγεθος του Δήμου

Με βάση τον αριθμό των εγκατεστημένων μετρητών της Δ.Ε.Η., ο πραγματικός σημερινός πληθυσμός μόνιμων κατοίκων του Δήμου Ηλιούπολης, ανέρχεται σε 100 – 110.000 άτομα.

Σύμφωνα με αυτόν τον αριθμό, θα πρέπει να υπολογίζονται οι ανάγκες για εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού στο Δήμο.

Επισημαίνουμε ότι, στον παραπάνω αριθμό δεν συμπεριλαμβάνονται οι καταστηματαρχές που κατοικούν σε άλλους Δήμους, ούτε οι εργαζόμενοι στο Δήμο Ηλιούπολης, κάτοικοι άλλων περιοχών.

Υπενθυμίζεται ότι ο πληθυσμός κορεσμού του Δήμου ανέρχεται σε 140.000 κατοίκους, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου.

γ) Κεντρική περιοχή του Δήμου

Χρειάζεται μια συνολική πολεοδομική μελέτη ανάπλασης της κεντρικής περιοχής του Δήμου και όχι μόνο κάποιες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις γύρω από την κεντρική πλατεία, όπως προβλέπει η κυκλοφοριακή μελέτη.

Στα πλαίσια της παραπάνω μελέτης, θα πρέπει να καθοριστούν εκ νέου οι επιτρεπόμενες χρήσεις της γης και των ορόφων των κτιρίων, οι όροι δόμησης και να διερευνηθεί η δυνατότητα ορισμού ενεργών οικοδομικών τετραγώνων.

δ) Δημόσιος χώρος

Θεωρείται αναγκαία η εκπόνηση συνολικής μελέτης αισθητικής αναβάθμισης των κεντρικότερων δημοσίων χώρων της Ηλιούπολης (πλατειών, πεζοδρομίων, σχολικών χώρων, παιδικών χαρών κ.λ.π.) μέσω αρχιτεκτονικών διαγωνισμών και όχι με στερεότυπες μελέτες ή «δωρεάν» μελέτες, κ.λ.π.

Επίσης προτείνεται η εκπόνηση ειδικών αρχιτεκτονικών μελετών για τα προβλεπόμενα Δημόσια κτίρια, με βάση το Νόμο 716/77 ή με Αρχιτεκτονικούς Διαγωνισμούς.

Εκτιμάται ότι είναι αναγκαία η αναδιάταξη του Δημόσιου χώρου με στόχο τον περιορισμό της «σπατάλης» των επιφανειών της γης που προορίζεται για την κυκλοφορία οχημάτων, αποκλειστικά.

Όπως αναφέρει και η «Πολεοδομική Μελέτη Αναθεώρησης» (Π.Μ.Α.) του Δήμου, αλλά και προηγούμενες πολεοδομικές μελέτες, είναι δυνατή η αξιοποίηση κάποιων δρόμων πλάτους 26,00 μ. με 4 λωρίδες κυκλοφορίας οχημάτων, σε δρόμους 2 λωρίδων κυκλοφορίας και πεζόδρομους με καθιστικά, παιδότοπους κ.λ.π. Οι πεζόδρομοι αυτοί θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα δίκτυο διαδρομών διαμορφωμένων ειδικά για την κίνηση πεζών σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση χώρων – σημείων αναφοράς για τους κατοίκους του Δήμου.

Για το ζήτημα αυτό προτείνεται η εκπόνηση ειδικής αρχιτεκτονικής μελέτης, σε συνδυασμό με την κυκλοφοριακή μελέτη του Δήμου.

ε) Ειδικές παρεμβάσεις

➤ Χαλικάκι

Η διαδικασία αξιοποίησης της περιοχής «Χαλικάκι», μέσω ενός Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού, σε συνεργασία με την Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου, αποτελεί μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία της σημερινής Δημοτικής Αρχής.

Ωστόσο, μια σειρά προηγούμενες, αλλά και τωρινές επιλογές, τείνουν να ακυρώσουν τη θετική αυτή πρωτοβουλία.

Η επιλογή π.χ. της δημιουργίας Στίβου διεθνών προδιαγραφών με κερκίδες για 1.500 θεατές και κλειστού Γυμναστηρίου για Εθνικούς Διασυλλογικούς αγώνες με κερκίδες για 800 θεατές, δίνουν εκ των πραγμάτων ένα υπερ – τοπικό χαρακτήρα στις προβλεπόμενες αθλητικές εγκαταστάσεις.

Η συσσώρευση εξάλλου ενός μεγάλου αριθμού δραστηριοτήτων (Κ.Α.Π.Η., παιδικός σταθμός, αναψυκτήριο, καταστήματα, πολιτιστικές δραστηριότητες), θα προκαλέσουν ασφαλώς μια υπερ – συγκέντρωση χρηστών και επισκεπτών του χώρου, με αποτέλεσμα προφανή

προβλήματα στάθμευσης και κυκλοφορίας οχημάτων, δεδομένου ότι η πρόσβαση στην περιοχή είναι ήδη προβληματική.

Εξάλλου, η συσσώρευση κτιριακών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων έχει σαν προφανές αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση του πράσινου, που αποτελεί μια σημαντική προτεραιότητα για την υποβαθμισμένη αυτή περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης.

➤ *Ρέμα Πικροδάφνης*

Το ρέμα της Πικροδάφνης αποτελεί ένα από τα ελάχιστα ρέματα του Λεκανοπεδίου, που δεν μπαζώθηκαν κατά τις κρίσιμες δεκαετίες που προηγήθηκαν και όπου το μπάζωμα ενός ρέματος είχε ταυτιστεί με την «ανάπτυξη» μιας περιοχής.

Αφού κατάφερε επίσης να γλιτώσει από τα σχέδια «αξιοποίησής» του και τη μετατροπή του σε «ελεύθερη λεωφόρο ταχείας κυκλοφορίας οχημάτων», σήμερα αποτελεί μια «πρόκληση» για τον τρόπο που θα αντιμετωπιστεί η ύπαρξή του.

Εδώ δεν χωρούν πειραματισμοί και προχειρότητες. Είναι αναγκαίο να υπάρξει μια συνολική μελέτη διαχείρισης του βιότοπου, ο οποίος υφίσταται καθ' όλο το μήκος του μέχρι τη θάλασσα, καθώς και μια ολοκληρωμένη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, πριν ξεκινήσει η κατασκευή οποιουδήποτε αγωγού της Ε.Υ.Δ.Α.Π.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να γίνει μια ειδική αρχιτεκτονική μελέτη διαμόρφωσης κάποιων τμημάτων του σε χώρους αναψυχής, μέσω ήπιων παρεμβάσεων και με κατασκευαστικά υλικά, που θα προσαρμόζονται στο περιβάλλον.

➤ *Αθλητικό Κέντρο Πανοράματος*

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη διαμόρφωση ενός από τα τελευταία μεγάλα οικοπέδα στην Ηλιούπολη (35 στρέμματα περίπου) δεν ήταν η ενδεδειγμένη.

Η δωρεάν «προσφορά» σε Δημόσιο φορέα μελετητικού έργου από ιδιώτη, είναι κάτι που αντίκειται στην ισχύουσα νομοθεσία, όπως επισημαίνεται και από το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων.

Ειδικότερα, ένα κτίριο ιδιαίτερης σημασίας, όπως το κλειστό Κολυμβητήριο, θα πρέπει να είναι αντικείμενο ειδικών μελετών ή της Γ.Γ.Α.

Επίσης, θα πρέπει να γίνει ειδική μελέτη φύτευσης και διαμόρφωσης χώρων πράσινου για το σύνολο του οικοπέδου των 35 στρεμμάτων.

στ) Οικόπεδα Δημοσίου

Μια σειρά οικόπεδα έχουν αξιοποιηθεί για τις ανάγκες σχολικών εγκαταστάσεων, ενώ κάποια άλλα που έχουν παραχωρηθεί για βρεφονηπιακούς σταθμούς δεν έχουν ακόμα αξιοποιηθεί.

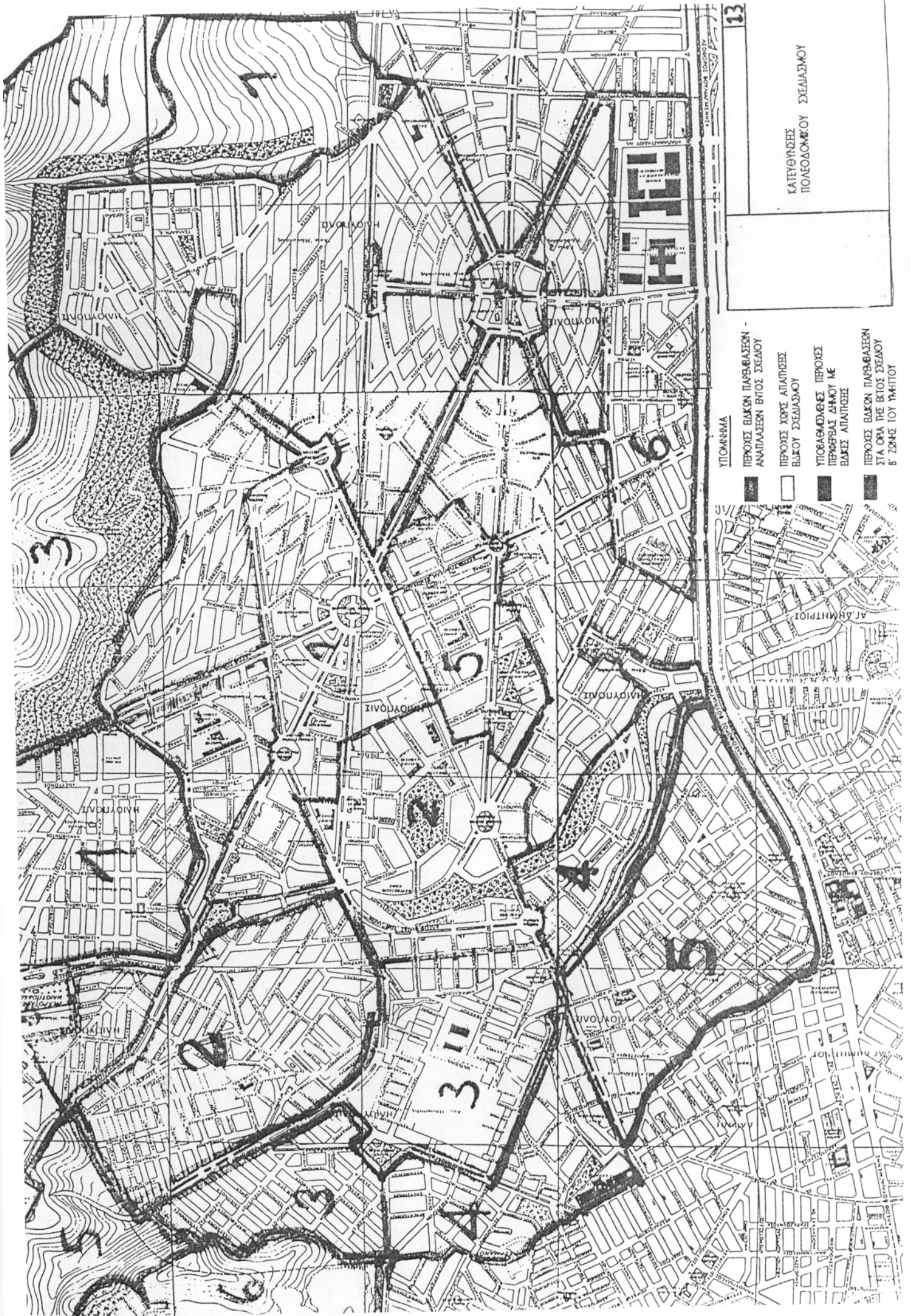
Εξάλλου, κάποια οικόπεδα που παραχωρήθηκαν στο Δήμο Ηλιούπολης, στην ουσία έχουν μετατραπεί σε «αυλές» για τους περίοικους.

Ακόμα, κάποια οικόπεδα έχουν παραχωρηθεί σε ιδιωτικούς φορείς «προσωρινά», ενώ κάποια άλλα για να καλύψουν ανάγκες κάποιων τοπικών συλλόγων.

Είναι αναγκαία μια συνολική πρόταση αξιοποίησης των οικοπέδων του Δημοσίου που έχουν απομείνει, για να καλυφθούν οι ανάγκες σε εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού και κοινόχρηστους χώρους, οι οποίες, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου, είναι σημαντικές.

Μια τέτοια συνολική πρόταση θα μπορούσε να γίνει είτε μέσα από μια ολοκληρωμένη Πολεοδομική Μελέτη Αναθεώρησης (Π.Μ.Α.), είτε από μια ειδική πολεοδομική μελέτη χρήσεων γης για όλο το Δήμο.

Στα πλαίσια αυτών των μελετών, θα μπορούσε να ενταχθεί και μια πρόταση Αστικού Αναδασμού, με βάση την οποία θα μπορούσαν να παραχωρηθούν οικόπεδα εντός σχεδίου, σε πραγματικούς δικαιούχους της εκτός σχεδίου δασικής περιοχής του Υμηττού.

ΚΑΤΕΥΓΙΝΣΕΙΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

- ΥΠΟΚΑΘΗΜΑ
- ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΒΛΑΚΩΝ ΠΑΡΕΒΑΣΕΩΝ - ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΒΥΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 - ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΧΩΡΟΣ ΑΠΛΗΘΕΣ ΒΛΑΚΩΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
 - ΥΠΟΒΑΘΜΩΔΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΑΣ ΔΗΛΟΥ ΜΕ ΒΛΑΚΕΣ ΑΠΛΗΘΕΣ
 - ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΒΛΑΚΩΝ ΠΑΡΕΒΑΣΕΩΝ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ Ε' ΖΩΝΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΤΟΥΣ

Η περιοχή στα σύνορα Ηλιούπολης – Αργυρούπολης, κοντά στη Λεωφόρο Βουλιαγμένης, θεωρούμε ότι είναι κατάλληλη για να καλύψει ανάγκες Αστικού Αναδάσμου, γιατί αφενός διαθέτει αρκετά οικόπεδα του Δημοσίου και αφετέρου είναι σχετικά καλυμμένες οι ανάγκες της για εγκαταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού.

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

11.10. Η κυκλοφοριακή κατάσταση στο Δήμο Ηλιούπολης

11.10.1. Δομή του οδικού δικτύου του Δήμου Ηλιούπολης

Σύμφωνα με τη «Μελέτη Οργάνωσης της Κυκλοφορίας και Στάθμευσης», χαρακτηριστικά του οδικού δικτύου του Δήμου Ηλιούπολης είναι τα άνετα γεωμετρικά στοιχεία πολλών δρόμων που διατρέχουν το Δήμο, με διπλό οδόστρωμα και δενδροφυτεμένες διαχωριστικές νησίδες, η ύπαρξη σημαντικού αριθμού κυκλικών κόμβων (πλατειών) και αρκετών ελεύθερων χώρων.

Εξαιρεση στη γενική αυτή εικόνα αποτελεί η συνοικία της Αγίας Μαρίνας και σε μικρότερο βαθμό ο Άγιος Κωνσταντίνος, όπου το οδικό δίκτυο και ιδιαίτερα το αρτηριακό και το συλλεκτήριο δίκτυο έχει γενικά φτωχά γεωμετρικά χαρακτηριστικά.

Επίσης, πρέπει να αναφερθούν και οι σημαντικές κατά μήκος κλίσεις που εμφανίζονται σε αρκετές περιοχές λόγω του έντονου ανάγλυφου του εδάφους, κυρίως στους πρόποδες του Υμηττού και προκαλούν προβλήματα στην προσπέλαση των περιοχών αυτών.

Η πρόσβαση στο Δήμο από τις διάφορες περιοχές του Λεκανοπεδίου και αντίστροφα, πραγματοποιείται κυρίως μέσω της Λ. Βουλιαγμένης και της περιφερειακής Λ. Κατεχάκη – Αλίμου. Διαμέσου της τελευταίας

διοχετεύεται και μεγάλος αριθμός διερχόμενων από την Ηλιούπολη κινήσεων. Ο βασικός αυτός άξονας προσπέλασης από βόρεια του Αεροδρομίου και των νότιων / νοτιοανατολικών περιοχών του Λεκανοπεδίου χρησιμοποιεί «τοπικούς» δρόμους της Ηλιούπολης (και Αργυρούπολης) και διασπά τον πολεοδομικό ιστό προκαλώντας όπως είναι φυσικό, όχληση λόγω του μεγάλου του φόρτου. Η μεγάλη αυτή διαμπερής κίνηση αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα λειτουργικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος.

Όσον αφορά τις «πύλες» εισόδου και εξόδου, διαμέσου των οποίων κινούνται οι παραγόμενες, οι ελκόμενες και οι διαμπερείς κινήσεις στο Δήμο Ηλιούπολης, μεγαλύτερης σημασίας είναι της Ε. Βενιζέλου, της 17^{ης} Νοέμβρη, της Κυπρίων Αγωνιστών, της Εθν. Μακαρίου, της Πύρρωνος (έξοδος μόνο), της Αγ. Κωνσταντίνου, της Ηλιουπόλεως, της Αγ. Ιωάννου (είσοδος μόνο) και της Δημοκρατίας. Σαν δευτερεύουσας σημασίας μπορούν να χαρακτηριστούν οι πύλες της Παπαναστασίου, Αριστοτέλους και Διστόμου. Επίσης, αναφέρεται και η είσοδος της Μενελάου, που χρησιμοποιούν οι οδηγοί ερχόμενοι από την Αγ. Βασιλείου διασχίζοντας κάθετα την Βουλιαγμένης, στρίβοντας δεξιά στον παράπλευρο και μετά αριστερά στη Μενελάου.

11.10.2. Στάθμευση οχημάτων

Σύμφωνα με την κυκλοφοριακή μελέτη του Δήμου, προβλήματα που σχετίζονται με την αδυναμία εξυπηρέτησης της ζήτησης για στάθμευση παρουσιάζονται σε εκτεταμένες περιοχές στο Λεκανοπέδιο και συχνά αποτελούν το κυριότερο πρόβλημα μιας περιοχής από κυκλοφοριακή άποψη. Για την Ηλιούπολη κρίνεται ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι δεν αντιμετωπίζονται τέτοια προβλήματα παρά μόνο τοπικά, σε περιορισμένο αριθμό σημείων, που μπορούν πιο εύκολα να διευθετηθούν.

Η επάρκεια εξυπηρέτησης της στάθμευσης οφείλεται αφενός στα άνετα γεωμετρικά χαρακτηριστικά του οδικού δικτύου και αφετέρου στο μεγάλο αριθμό προσφερόμενων θέσεων στάθμευσης εκτός οδού.

Από τη «Μελέτη Οργάνωσης Κυκλοφορίας και Στάθμευσης» (1992) υπολογίστηκε ο ακριβής αριθμός των διαθέσιμων θέσεων στάθμευσης στο Δήμο Ηλιούπολης για κάθε κατηγορία που είναι:

α) Διαθέσιμες θέσεις στάθμευσης παρά το κράσπεδο

1. Επιτρεπόμενη στάθμευση	13.358 θέσεις
2. Εκ περιτροπής	99 θέσεις
ΣΥΝΟΛΟ	13.457 θέσεις

β) Διαθέσιμες θέσεις στάθμευσης εκτός οδού

1. Υπαίθριες	2.500 θέσεις
2. Σε Pilotis	2.195 θέσεις
3. Στεγασμένες	951 θέσεις
ΣΥΝΟΛΟ	5.649 θέσεις
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	19.106 θέσεις

Πίνακας 11.2. Διαθέσιμες θέσεις στάθμευσης

Πηγή: Μελέτη οργάνωσης κυκλοφορίας και στάθμευσης

Εξάλλου, σύμφωνα με διερεύνηση των χαρακτηριστικών στάθμευσης που έγινε στα πλαίσια της ίδιας μελέτης σε δύο κεντρικές περιοχές του Δήμου Ηλιούπολης (γύρω από τις πλατείες Εθνικής Αντίστασης και Ανεξαρτησίας) προκύπτει υψηλή συσσώρευση, τόσο στη νόμιμη, όσο και στην παράνομη στάθμευση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, σε ορισμένα σημεία των περιοχών αυτών, να δημιουργείται το καθεστώς της παράνομης διπλής στάθμευσης, εφόσον δεν υπάρχει συστηματική αστυνόμευση των θέσεων όπου απαγορεύεται η στάθμευση.

Ιδιαίτερα στην Κεντρική Πλατεία (Εθνικής Αντίστασης), το τελευταίο διάστημα, το πρόβλημα της στάθμευσης έχει ιδιαίτερα οξυνθεί. Σ' αυτό συμβάλλει και η λειτουργία του Σούπερ Μάρκετ «Α. – Β.

Βασιλόπουλος», το οποίο δε διαθέτει τους απαραίτητους χώρους στάθμευσης.

11.10.3. Δίκτυο Δημοσίων Συγκοινωνιών

Οι λεωφορειακές γραμμές που εξυπηρετούν το Δήμο είναι οι ακόλουθες:

ΑΡΙΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΤΕΡΜΑ
237	Άνω Ηλιούπολη – Αθήνα	Οδός Αγγ. Έβερτ – Ηλιούπολη
206	Αγ. Μαρίνα – Αθήνα	Λ.Σ. Βενιζέλου – Ηλιούπολη
208	Κάτω Ηλιούπολη – Αθήνα	Αργυρούπολη
201	Αργυρούπολη – Αθήνα	Αργυρούπολη
140	Γλυφάδα – Σχολή Ευελπίδων	Γλυφάδα
218	Ηλιούπολη - Πειραιάς	Πλ. Π.Π. Γερμανού - Ηλιούπολη

Πίνακας 11.3. Λεωφορειακές γραμμές

Πηγή: Ο.Α.Σ.

Εκτός από τις παραπάνω λεωφορειακές γραμμές που διατρέχουν το Δήμο, οι κάτοικοι της Ηλιούπολης εξυπηρετούνται και από αρκετές γραμμές που διατρέχουν τη Λ. Βουλιαγμένης, όπως:

ΑΡΙΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΑΦΕΤΗΡΙΑ
105	Αγ. Τριάδα Γλυφάδας	Ζάππειο
104	Αργυρούπολη	Ζάππειο
154	Αργυρούπολη	Ζάππειο
215	Σούρμενα	Ζάππειο
216	Σούρμενα	Ζάππειο
159	Αργυρούπολη	Ακαδημία
236	Σούρμενα	Ακαδημία
108	Άνω Καλαμάκι	Ακαδημία
155	Ελληνικό	Ομόνοια
120	Γλυφάδα	Γραμμή κορμός – Αφετηρία Πολυτεχνείο

Σύμφωνα με την κυκλοφοριακή μελέτη του Δήμου, γενικά η λεωφορειακή εξυπηρέτηση του Δήμου κρίνεται καλή. Θεωρώντας το διαχωρισμό του Δήμου σε τρεις νοητές λωρίδες, δυτική, κεντρική και ανατολική, μπορεί να λεχθεί ότι η δυτική λωρίδα (μέτωπο Βουλιαγμένης) υπερεξυπηρετείται από τις δημόσιες συγκοινωνίες, η κεντρική παρέχει μέτρια εξυπηρέτηση, ενώ στην ανατολική υπάρχουν και περιοχές με πλημμελή εξυπηρέτηση. Σημειώνεται όμως εδώ η ύπαρξη περιοχών με απαγορευτικές κατά μήκος κλίσεις για διέλευση λεωφορείων (ο Ο.Α.Σ. θέτει ένα μέγιστο όριο 12%).

11.10.4. Δημοτική Συγκοινωνία

Εκτός από το δίκτυο των δημόσιων συγκοινωνιών υπάρχουν και δύο Δημοτικές Λεωφορειακές Γραμμές, που εξυπηρετούν συγκεκριμένες περιοχές του Δήμου.

Αυτές είναι:

α) Η Δημοτική Λεωφορειακή Γραμμή της Αγ. Μαρίνας, η οποία ξεκινά από την πλατεία Ανεξαρτησίας και καταλήγει στο συγκρότημα σχολείων επί της οδού Ηρώς Κωνσταντοπούλου και αντίστροφα.

β) Η Δημοτική Λεωφορειακή Γραμμή του Αγ. Κωνσταντίνου, η οποία ξεκινά από την πλατεία στην οδό Αγ. Κωνσταντίνου και καταλήγει επίσης στο συγκρότημα σχολείων και αντίστροφα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα Δημοτικά λεωφορεία λειτουργούν κατά τις ώρες 8:00 – 14:30 μόνο και εξυπηρετούν βασικά τα σχολεία. Κάνουν 10 δρομολόγια την ημέρα. Τους καλοκαιρινούς μήνες (Ιούλιο και Αύγουστο) και όταν τα σχολεία είναι κλειστά, τα λεωφορεία ακολουθούν άλλο δρομολόγιο και μεταφέρουν δημότες στη Βάρκιζα για θαλασσινά μπάνια.

11.10.5. Τροχαία ατυχήματα

Στα πλαίσια της κυκλοφοριακής μελέτης εξετάστηκαν τα τροχαία ατυχήματα που συνέβησαν στο χώρο της Ηλιούπολης κατά τα έτη 1994 – 1996.

Συνολικά στην τριετία 1988 – 1990 έγιναν 402 ατυχήματα και υπήρχαν 18 νεκροί σε σύνολο 575 παθόντων.

Αναφέρεται ότι σαν θανατηφόρα χαρακτηρίζονται από την Τροχαία εκείνα τα ατυχήματα, στα οποία τυχόν θάνατος βεβαιώνεται επιτόπου. Έτσι, τα ατυχήματα με σοβαρούς τραυματισμούς που είχαν τελικά μοιραία έκβαση, δεν καταγράφονται σαν θανατηφόρα. Σε άλλες χώρες, παρακολουθείται η εξέλιξη των τραυματισμένων για ένα χρονικό διάστημα και ο χαρακτηρισμός του ατυχήματος γίνεται αργότερα.

Έτος	Αριθμός ατυχημάτων			Αριθμός παθόντων		
	Θανατηφ.	Τραυματ.	Σύνολο	Νεκροί	Τραυματ.	Σύνολο
1994	6	114	120	6	169	175
1995	4	139	143	4	210	214
1996	8	131	139	8	178	186
Σύνολο 1988 - 1990	18	384	402	18	557	575

Πίνακας 11.4. Ατυχήματα και παθόντα άτομα

Πηγή: Τροχαία Ηλιούπολης

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ο συνολικός αριθμός ατυχημάτων που συνέβησαν σε ορισμένους δρόμους του Δήμου κατά τη διάρκεια της τριετίας 1994 – 1996.

Οδός	Σύνολο ατυχημάτων 1994 - 1996	Μέσος όρος ατυχημάτων / έτος
Λ. Βουλιαγμένης	58	19,3
Μ. Αντύπα	58	19,3
Ε. Βενιζέλου	44	14,7
17 ^{ης} Νοέμβρη	29	9,7
Σ. Βενιζέλου	29	9,7
Λ. Ειρήνης	16	5,3
Πρωτόπαππα	14	4,7

Πίνακας 11.5. Αριθμός ατυχημάτων σε επιλεγμένες οδούς του Δήμου

Πηγή: Τροχαία Ηλιούπολης

Στον πίνακα 11.7. αναγράφονται οι διασταυρώσεις που παρουσιάζουν αυξημένο αριθμό ατυχημάτων.

Όπως φαίνεται, τα περισσότερα ατυχήματα έγιναν στον κόμβο Λ. Βουλιαγμένης και Αγ. Κωνσταντίνου, παρόλο που είναι σηματοδοτούμενος, ενώ περισσότερους παθόντες (15) είχαμε στη διασταύρωση Σ. Βενιζέλου και Η. Κωνσταντοπούλου, η οποία πρόσφατα διαμορφώθηκε με φωτεινούς σηματοδότες.

Εξάλλου, μετά το 1996, αρκετά ατυχήματα έχουν αναφερθεί στην οδό Χρυσοστόμου Σμύρνης.

Κόμβος	Ατυχήματα	Παθόντες
Ε. Βενιζέλου & Παναγούλη	8	10
Λ. Βουλιαγμένης & Αγ. Κων/νου	9	11
Σ. Βενιζέλου & Η. Κων/πούλου	7	15
Ειρήνης & Μπουμπουλίνας	8	9
17 ^{ης} Νοέμβρη & Λευκωσίας & Πατρών	7	8
Ε. Βενιζέλου & Αμερικής	6	10
Πλατεία Ηρώδου Αττικού	8	11
Μ. Αντύπα & Λυκούργου	7	7

Πίνακας 11.6. Επικίνδυνες θέσεις

Πηγή: Τροχαία Ηλιούπολης

Ατυχήματα	Κινητό με κινητό	Κινητό με πεζό	Κινητό με σταθμευμένο (+ εκτροπές)	Σύνολο
Αριθμός	273	100	29	402
Ποσοστό %	68	25	7	100

Πίνακας 11.7. Διάκριση ατυχημάτων κατά τύπο

Πηγή: Τροχαία Ηλιούπολης

Στον πίνακα 11.8. παρατηρείται ότι τα ατυχήματα με συμμετοχή πεζού ανέρχονται σε ποσοστό 25% περίπου, δηλαδή σε κάθε τέσσερα ατυχήματα υπάρχει ένα με τραυματισμό πεζού. Το ποσοστό αυτό κρίνεται σχετικά υψηλό αν ληφθούν υπόψη τα άνετα γεωμετρικά χαρακτηριστικά των περισσότερων πεζοδρομίων του Δήμου. Το συντριπτικό ποσοστό των ατυχημάτων αφορούσε συγκρούσεις μεταξύ δύο κινητών (68%), ενώ μόνο 7% ήταν το ποσοστό που αφορούσε συγκρούσεις κινητού με σταθμευμένο (συμπεριλαμβανομένων και των εκτροπών).

Όσον αφορά τον τύπο οχήματος, βρέθηκε ότι τα δίκυκλα συμμετείχαν σε 99 ατυχήματα συνολικά, δηλαδή ποσοστό 25%, τα ταξί σε 15 ατυχήματα

με ποσοστό 4%, ενώ τα λεωφορεία συμμετείχαν σε 8 ατυχήματα με ποσοστό 2%.

11.11. Προτάσεις της «Μελέτης Οργάνωσης και Κυκλοφορίας – Στάθμευσης» του Δήμου Ηλιούπολης

Οι προτάσεις της μελέτης οργάνωσης κυκλοφορίας και στάθμευσης Δήμου Ηλιούπολης, παρουσιάζονται σε δύο χρονικούς ορίζοντες.

Η πρόταση του Σταδίου I μπορεί να θεωρηθεί άμεσης εφαρμογής, αφού για την υλοποίησή της δεν απαιτείται η κατασκευή έργων που είναι δαπανηρά και χρονοβόρα.

Η πρόταση του Σταδίου II, στοχεύει στο να καταδείξει τις αναπροσαρμογές που θα επισυμβούν στην κυκλοφοριακή οργάνωση του Δήμου, όταν σε μεσομακροπρόθεσμες προοπτικές κατασκευαστούν οι υπερτοπικοί άξονες, που προβλέπονται οι Ρ.Σ.Α.

α) Πρόταση Σταδίου I

Τα βασικά σημεία που συνθέτουν την πρόταση είναι τα ακόλουθα:

Η κυριότερη δομική παρέμβαση είναι η δημιουργία ενός «αρτηριακού λωβού», που ορίζεται από τις πλατείες 28^{ης} Οκτωβρίου, Πλαστήρα, Αϊνστάιν, 25^{ης} Μαρτίου, Π.Π. Γερμανού και Καραϊσκάκη και τους οδικούς άξονες Πρωτόπαππα, Αθηνών, Αμερικής, Κοτζιά και Φιλίας των Λαών.

Ο βασικός στόχος αυτής της παρέμβασης είναι η αντιμετώπιση των οξυμένων κυκλοφοριακών προβλημάτων, τα οποία εμφανίζονται στην περιοχή συγκέντρωσης κεντρικών λειτουργιών, με σημαντικές «συγκρούσεις», τοπικής με διερχόμενη κυκλοφορία, οχημάτων με πεζούς, κυκλοφορίας οχημάτων με στάθμευση οχημάτων, ατυχημάτων, κ.λ.π.

Στο εσωτερικό του λωβού, προτείνονται κατάλληλες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, που θα διευκολύνουν την κίνηση των πεζών και την κυκλοφορία και στάθμευση των οχημάτων, τα οποία έχουν προέλευση ή προορισμό ή και τα δύο μέσα στο λωβό. Ταυτόχρονα όμως, θα αποθαρρύνουν τη διάσχιση του λωβού από τη διαμπερή κυκλοφορία, η οποία σήμερα καταδυναστεύει την περιοχή και θα μειώνουν την επικινδυνότητα των διασταυρώσεων, συνεπώς και τον αριθμό των ατυχημάτων.

Ένα πρόσθετο πλεονέκτημα της λύσης αυτής, είναι η απλότητα και σαφήνεια της κυκλοφοριακής ρύθμισης, που λειτουργεί με ομόκεντρους αριστερόστροφους λωβούς και υπολωβούς.

Σημαντικό ακόμη, είναι και το πλεονέκτημα της αμεσότητας οδικής προσπέλασης με τις περιμετρικές χρήσεις της πλατείας, οπότε εξασφαλίζεται βελτιστοποίηση οδικής προσπέλασης οχημάτων, χωρίς όμως ιδιαίτερη έμφαση στην κυκλοφορία των οχημάτων και με πλήρη αποφυγή της διαμπερούς κυκλοφορίας. Εξασφαλίζεται έτσι ισόρροπη συνύπαρξη πεζών και οχημάτων, χωρίς υπερβολική εξυπηρέτηση της μιας από τις δύο λειτουργίες σε βάρος της άλλης.

Μειονέκτημα της λύσης αυτής είναι οι μεγαλύτερες διαδρομές προσπέλασης και η σημαντική εξάρτηση όλου του συστήματος από το δακτύλιο Μ. Αντύπα – Κουντουριώτου – Κανάρη. Το μειονέκτημα αυτό δεν θεωρείται τόσο σημαντικό σε σύγκριση με τα πλεονεκτήματα της λύσης αυτής, η οποία και τελικά αξιολογείται σαν βέλτιστη και προτείνεται για εφαρμογή (βλ. Σχ.).

Το σημαντικό πρόβλημα της στάθμευσης στην κεντρική περιοχή στο εσωτερικό του λωβού, αντιμετωπίζεται με τη μείωση της σημασίας ορισμένων κεντρικών δρόμων και τη μετατροπή τους σε πεζόδρομους.

Συγκεκριμένα, το τμήμα της από την Μ. Αντύπα μέχρι την Αμερικής μονοδρομείται με φορά προς την πλ. Η. Αττικού και δημιουργούνται στον καταργούμενο κλάδο θέσεις στάθμευσης υπό γωνία, σε συνδυασμό με άξονα ροής πεζών. Το τμήμα από την Κανάρη μέχρι την πλ. 28^{ης} Οκτωβρίου υποβαθμίζεται και μετατρέπεται σε παρκόδρομο, δηλαδή

μονοδρομείται με φορά προς την πλατεία 28^{ης} Οκτωβρίου και δημιουργούνται αριστερά και δεξιά θέσεις στάθμευσης υπό γωνία.

Δημιουργούνται θέσεις στάθμευσης υπό γωνία στα τμήματα των οδών:

- 17^{ης} Νοέμβρη μεταξύ των οδών Κουντουριώτη και Αθηνών.
- Λ. Μ. Αντύπα μεταξύ των οδών Κουντουριώτη και Αθηνών, το οποίο μονοδρομείται με φορά προς την πλ. Αϊνστάιν.

Μονοδρομείται το τμήμα της 17^{ης} Νοέμβρη από τη διασταύρωσή της με τον αρτηριακό λωβό (Λ. Αθηνών – Αμερικής) και προς το εσωτερικό του λωβού με κατεύθυνση προς τη Μ. Αντύπα. Η ρύθμιση αυτή συνδυάζεται με την προς την αντίθετη κατεύθυνση μονοδρόμηση της Ε. Βενιζέλου και της οδού Βοσπόρου για την έξοδο από το εσωτερικό προς την περίμετρο του αρτηριακού λωβού. Ο κύριος λόγος της ρύθμισης αυτής, είναι η κατάργηση ενός συγκλίνοντος ρεύματος στον κρίσιμο κόμβο 17^{ης} Νοέμβρη και Λεωφόρου Αθηνών – Αμερικής. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται πρόσθετος πράσινος χρόνος στον άξονα Αθηνών – Αμερικής, που αποτελεί τμήμα του δημιουργούμενου αρτηριακού λωβού.

β) Πρόταση Σταδίου II

Σύμφωνα με τη «Μελέτη οργάνωσης κυκλοφορίας και στάθμευσης Δήμου Ηλιούπολης», η διαφοροποίηση της πρότασης του Σταδίου II σε σχέση με την πρόταση του Σταδίου I, έγκειται στη ριζικά διαφορετική δομή του υπερτοπικού δικτύου που σχετίζεται με το Δήμο. Η διαφοροποίηση αυτής της δομής εντοπίζεται κυρίως στην αναβάθμιση της Λεωφ. Βουλιαγμένης (μετατροπή σε ελεύθερη λεωφόρο με ανισόπεδους κόμβους μόνο), στην υποκατάσταση της Λεωφόρου Αλίμου – Καρέα από τη Δυτική Περιφερειακή Λεωφόρο Υμηττού, στη διάνοιξη της Λεωφόρου Πικροδάφνης, καθώς και στην κατασκευή της τοπικής αρτηρίας Κύπρου.

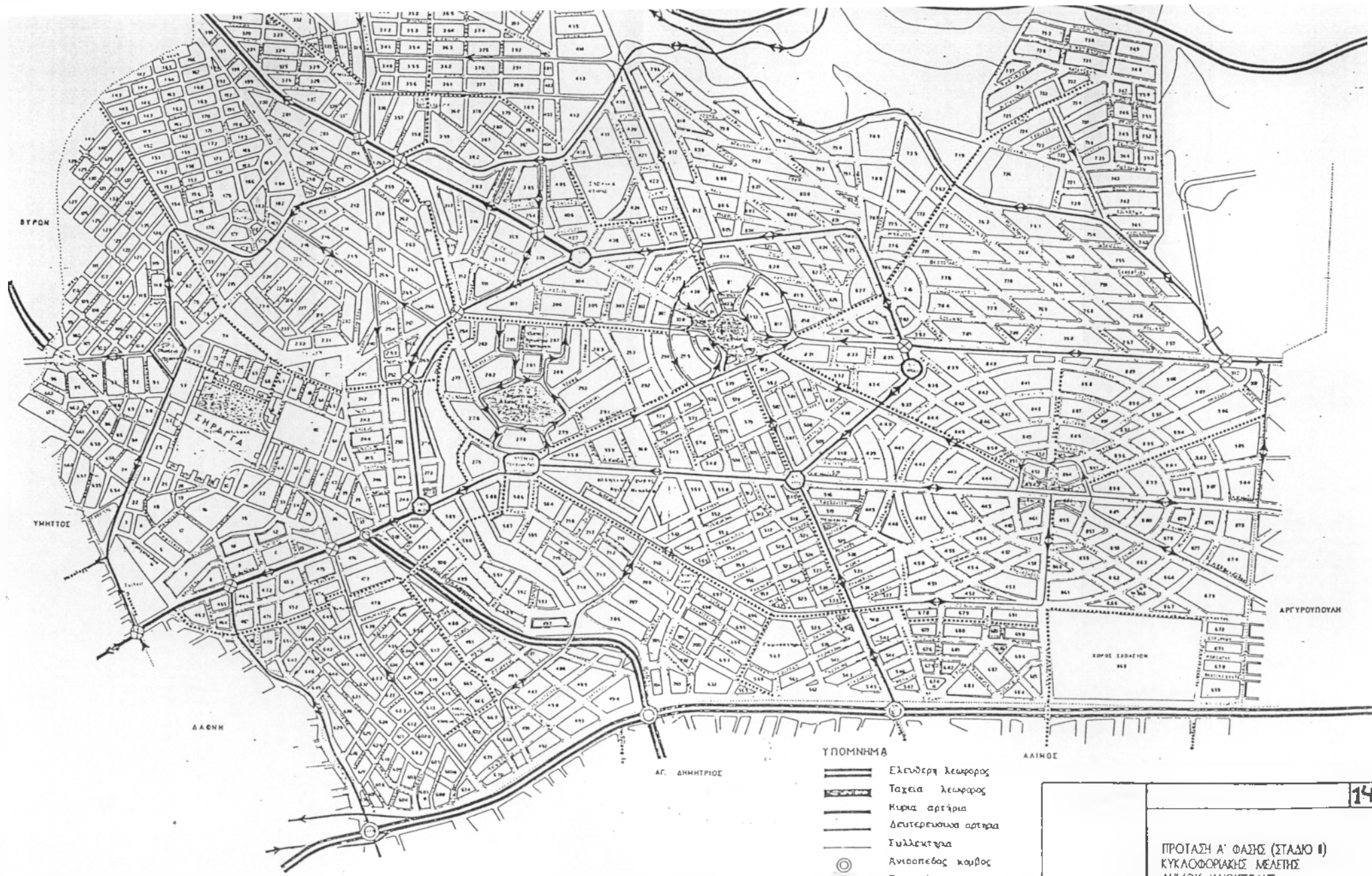
Η Λεωφόρος Βουλιαγμένης προβλέπεται να συνεχίζει προς τα βορειοδυτικά, με ζεύγος δύο μονοδρομημένων σηράγγων μέχρι τον Εσωτερικό Οδικό Δακτύλιο της Αθήνας κατ' επέκταση της λεωφόρου Χαμοστέρνας – Λαγουμιτζή, σύμφωνα με την Προκαταρκτική Μελέτη του Εσωτερικού Οδικού Δακτυλίου Αθήνας (έργα Β' Φάσης).

Στη θέση διασταύρωσης με την οδό Κύπρου προβλέπεται ανισόπεδος κόμβος με την ελεύθερη λεωφόρο και ισόπεδος κόμβος με το σημερινό ζεύγος των μονοδρόμων Βουλιαγμένης και Όλγας. Η λεωφόρος Κύπρου θα υποκαταστήσει το ζεύγος μονοδρόμων Αγίου Κωνσταντίνου – Ορφέως, το οποίο προβλέπεται να λειτουργήσει στο Στάδιο Ι. Δεδομένου ότι οι δύο αντίστοιχοι σηματοδοτούμενοι κόμβου επί της λεωφόρου Βουλιαγμένης προβλέπεται να καταργηθούν.

Προβλέπεται ακόμα κατάργηση των τριών σηματοδοτούμενων κόμβων της Βουλιαγμένης στις διασταυρώσεις με τις οδούς Πύρρωνος, Δωδεκανήσου και Εθν. Μακαρίου και υποκατάστασή τους από τον ανισόπεδο κόμβο Δωδεκανήσου – Σ. Βενιζέλου. Η δημιουργία αυτού του τελευταίου ανισόπεδου κόμβου δεν πρόκειται να δημιουργήσει πρόβλημα διαμπερούς κυκλοφορίας μέσα στην Ηλιούπολη, αφενός διότι δεν διευκολύνεται κάτι τέτοιο με τη δημιουργία του αρτηριακού λωβού και αφετέρου διότι ολόκληρη η διαμπερής κυκλοφορία, που σήμερα κινείται διαμέσου της Ηλιούπολης για να διατρέξει εγκάρσια τη διαδρομή ανάμεσα στις λεωφόρους Βουλιαγμένης και Καρέα – Κατεχάκη, θα παραληφθεί από την Ελεύθερη Λεωφόρο Πικροδάφνης.

Η Λεωφ. Πικροδάφνης δεν προτείνεται σύμφωνα με την όδευση του Γ.Π.Σ. Ηλιούπολης, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε σημαντικότατο πρόβλημα τομής του Δήμου. Αντίθετα, με τη λύση που προτείνεται, οι επιπτώσεις τομής σχεδόν μηδενίζονται, δεδομένου ότι η όδευση προβλέπεται να διατρέχει το Δήμο σε μήκος μικρότερο από 1 χιλιόμετρο και σε περιοχή που υπάρχουν σήμερα ελάχιστες εγκάρσιες επικοινωνίες, ενώ μετά από το τμήμα αυτό (βόρεια από τη διασταύρωση Μ. Αντύπα) προβλέπεται να συνεχίζει με υπόγεια διάνοιξη σήραγγας μέχρι τα νταμάρια του Κοπανά. Έτσι, ενώ η διάνοιξή της θα είναι σχεδόν ανώδυνη για το Δήμο Ηλιούπολης, θα εξασφαλίζει ταυτόχρονα την οριστική απαλλαγή του δήμου από τη διαμπερή κυκλοφορία, με εξαιρετικά ευνοϊκές επιπτώσεις στον τρόπο λειτουργίας της πολεοδομικής ενότητας του Δήμου και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Η ριζική απαλλαγή από τη διαμπερή κυκλοφορία συνδυάζεται προφανώς και με την κατασκευή της Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού, η

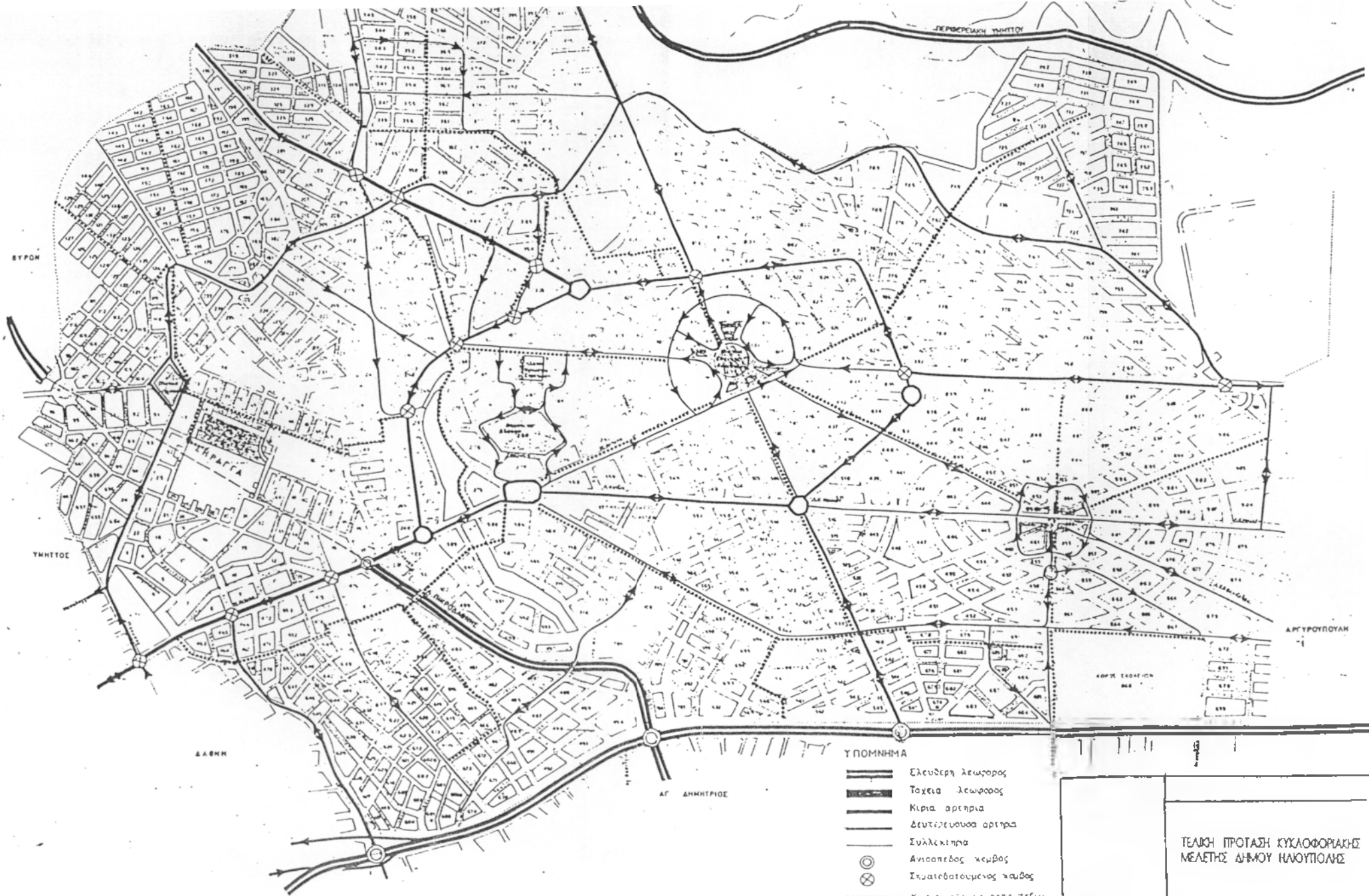

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Ελευθέρη λεωφόρος
- Ταχεία λεωφόρος
- Κύρια αρτηρία
- Δευτερεύουσα αρτηρία
- Ψυλλεκτήρια
- Ανισοπέδος κόμβος
- Σηματοδοτούμενος κόμβος
- Κύριες αξονες ροής πεζών
- Μονόδρομος
- Αμφιδρόμος
- Κεντρικές ζώνες πεζών

14

ΠΡΟΤΑΣΗ Α' ΦΑΣΗΣ (ΣΤΑΔΙΟ Ι)
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ

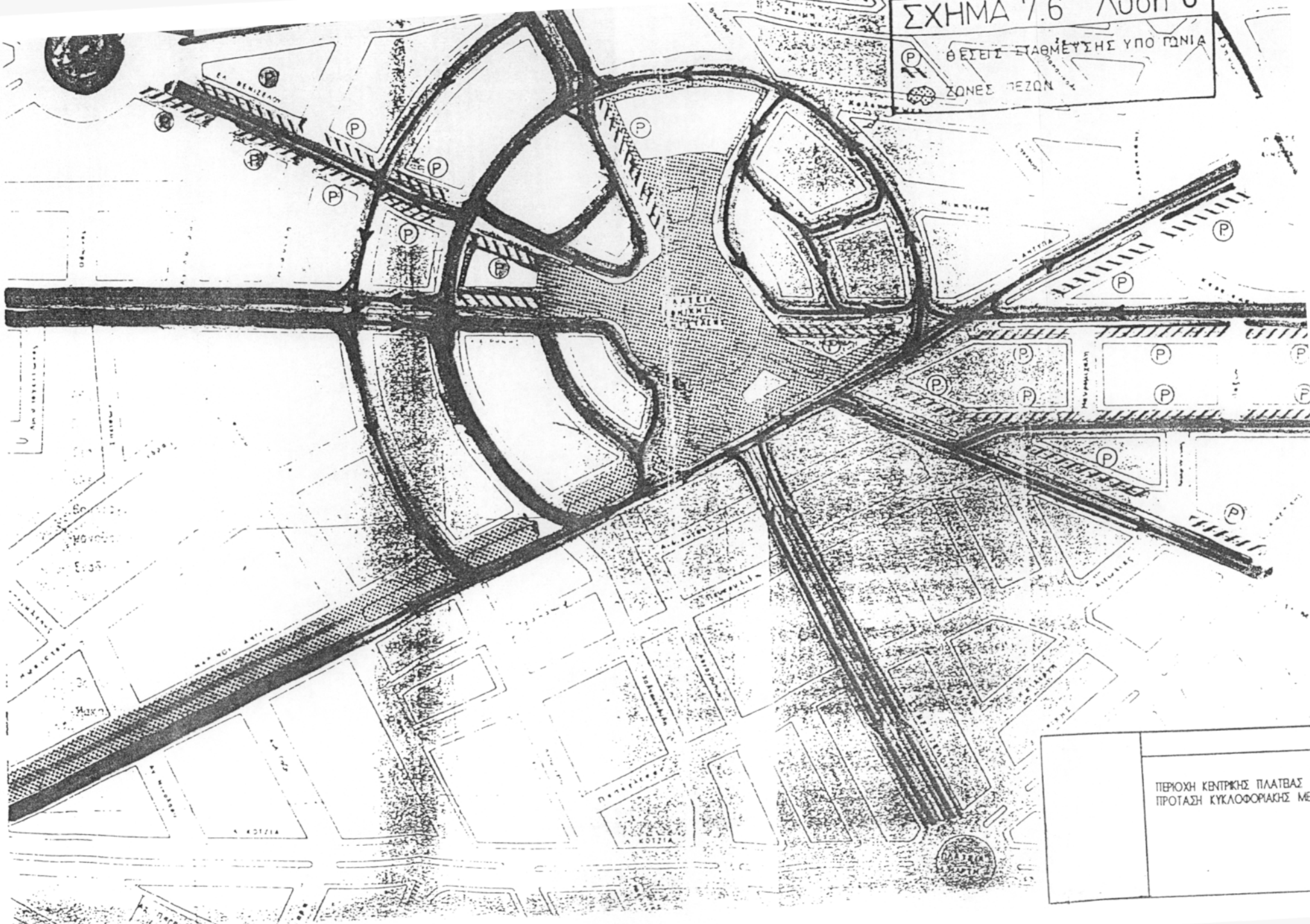

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- Ελευθέρη λεωφόρος
 - Τοχεία λεωφόρος
 - Κύρια αρτηρία
 - Δευτερεύουσα αρτηρία
 - Συλλεκτικά
 - Ανισοπέδος κριβός
 - Στρατεβοτομεινος κριβός
 - Κωδεις αζονεις ροης πεδων
 - Μονοδρομος
 - Αντιδρομος
 - Κεντρικες ζωνες πεδων

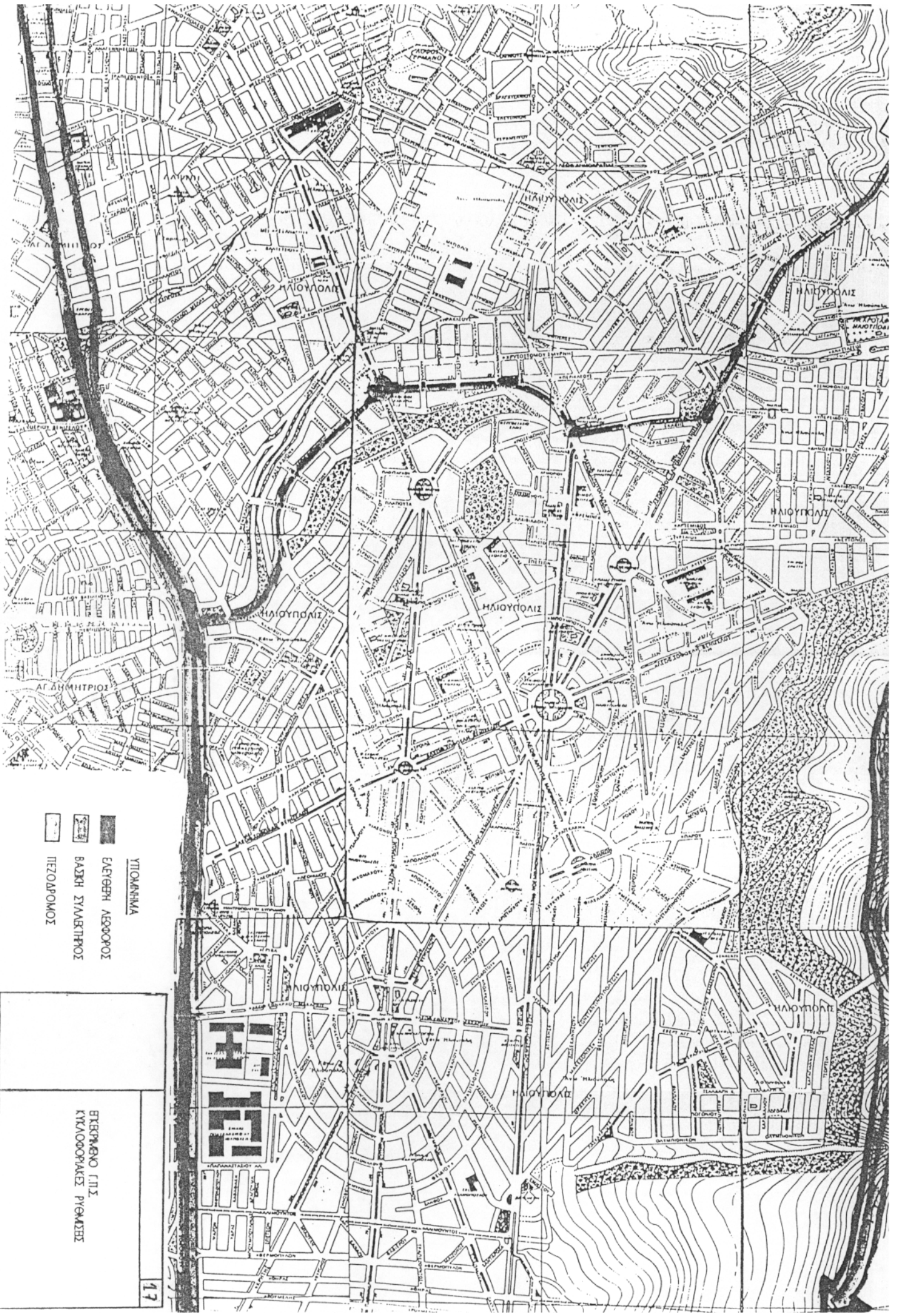
ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΗΜΑ 7.6 Λύση 6

(P) ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΥΠΟ ΓΩΝΙΑ
(Z) ΖΩΝΕΣ ΡΕΖΟΝ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

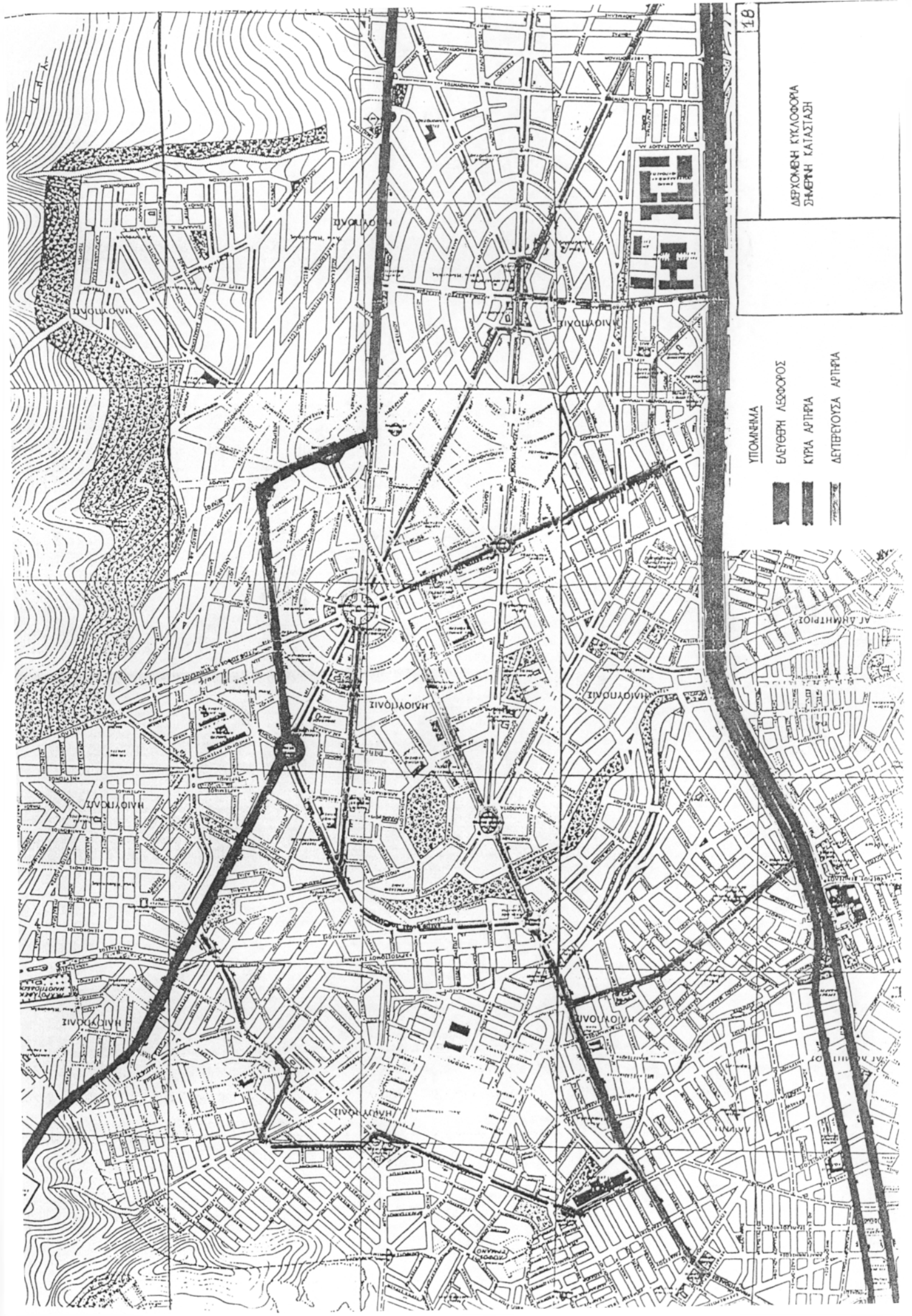
- ΒΛΑΝΤΗΝ ΑΕΡΟΦΟΡΟΙΣ
- ΒΑΣΙΚΗ ΣΥΜΒΕΤΗΡΟΣ
- ΠΕΖΟΠΟΡΜΟΣ

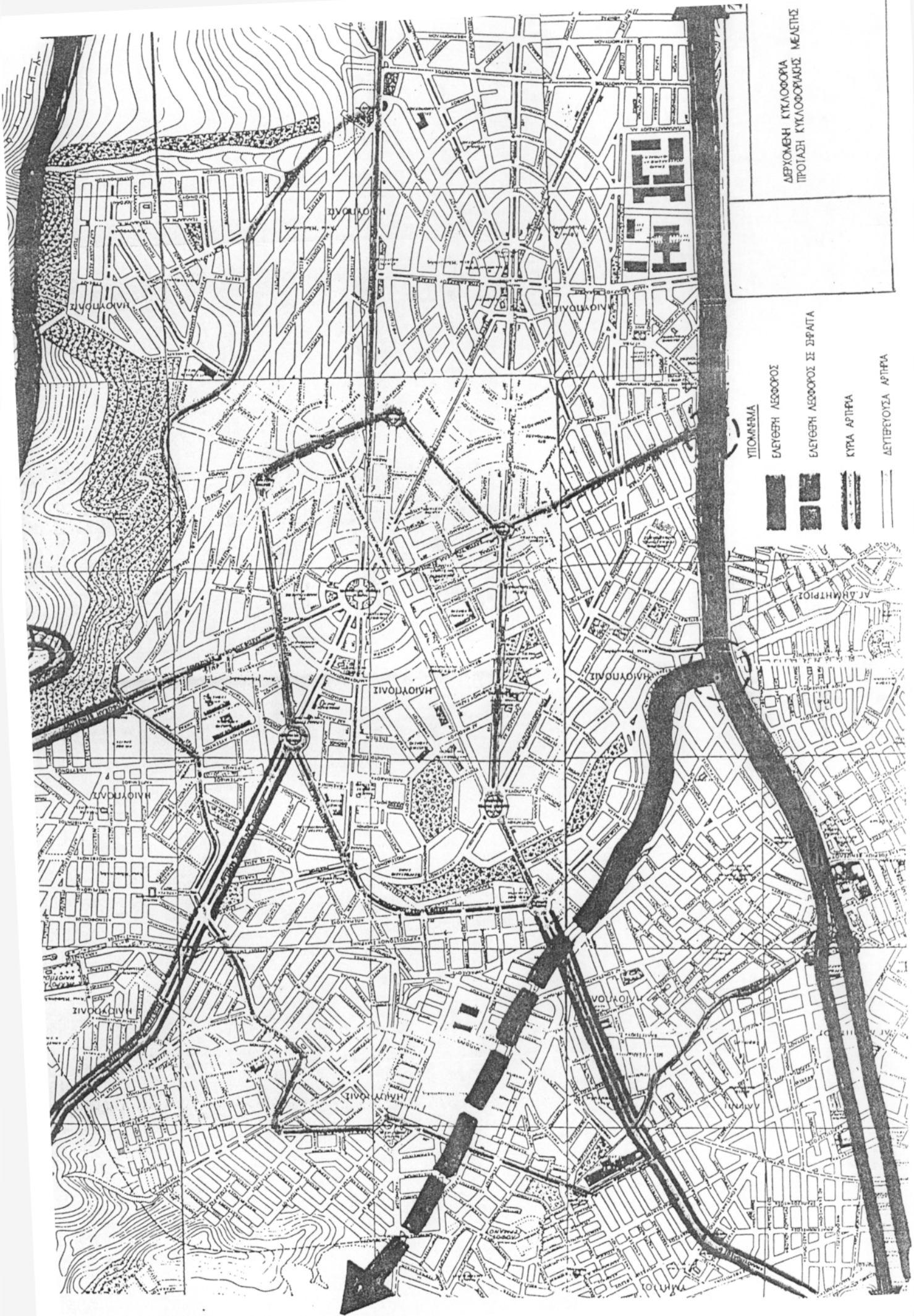
ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΑ

ΕΠΙΣΤΡΑΦΗ ΟΤΙΣ
ΚΥΛΟΦΟΡΑΚΕΣ ΠΥΛΩΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
ΣΤΑΘΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΥΠΟΜΟΝΗΜΑ
 ΕΛΕΓΧΘΗ ΛΕΩΣΟΡΟΣ
 ΚΥΡΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ
 ΔΕΥΤΕΡΟΥΣΑ ΑΡΤΗΡΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
ΠΡΩΤΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

- ΥΠΟΜΑΡΜΑ
- ΕΛΕΓΓΗ ΛΕΩΣΟΡΟΣ
- ΕΛΕΓΓΗ ΛΕΩΣΟΡΟΣ ΣΕ ΣΤΡΑΤΑ
- ΚΥΡΑ ΑΡΤΗΡΑ
- ΔΕΥΤΕΡΟΝΤΑ ΑΡΤΗΡΑ

0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

οποία θα παραλάβει όλη τη διαμπερή κυκλοφορία προς και από τη σήραγγα Υμηττού και τα προάστια νότια από την Ηλιούπολη. Η σύνδεση της Ηλιούπολης με την περιφερειακή λεωφόρο Υμηττού γίνεται σε ανισόπεδο κόμβο στην προέκταση της Λεωφ. Σ. Βενιζέλου. Η λύση αυτή κρίνεται ως η πιο ανώδυνη για το περιβάλλον. Στη φάση αυτή η οδός Ε. Βενιζέλου – Ελλήνων Αξιωματικών (τμήμα του σημερινού άξονα Καρέα – Κατεχάκη) θα λειτουργήσει πλέον σαν απλός τροφοδοτικός άξονας του Δήμου από το Βορρά ...»

Υπενθυμίζεται ότι τα παραπάνω αποτελούν προτάσεις των μελετητών της κυκλοφοριακής μελέτης Δήμου Ηλιούπολης.

11.12. Εναλλακτική πρόταση

Η «Πρωτοβουλία Πολιτών για την Προστασία του Υμηττού», θεωρώντας ότι η δημιουργία μιας νέας Περιφερειακής Λεωφόρου στον Υμηττό θα καταστρέψει το φυσικό περιβάλλον χωρίς να δώσει ουσιαστική λύση στο πρόβλημα της διερχόμενης κυκλοφορίας μέσα από το Δήμο Ηλιούπολης, επεξεργάστηκε και υπέβαλλε στο Δήμο και στους μελετητές της κυκλοφοριακής μελέτης, εναλλακτική πρόταση.

Αυτό που στην ουσία προτείνεται είναι η διαφορετική διαχείριση τμήματος του υφιστάμενου οδικού δικτύου του Δήμου Ηλιούπολης, με το διαχωρισμό της τοπικής από την υπερτοπική κυκλοφορία οχημάτων.

Ο διαχωρισμός αυτός προτείνεται να γίνει με την υπογειοποίηση ή τη λειτουργία ορυγμάτων σε τμήματα κάποιων οδικών αξόνων του Δήμου (Λεωφόρων).

Το υποβαθμισμένο τμήμα των Λεωφόρων αυτών, συνολικού μήκους 3,5 χιλιομέτρων, προτείνεται να παραλάβει 4 λωρίδες αποκλειστικά υπερτοπικής κυκλοφορίας οχημάτων, τα οποία θα κινούνται χωρίς διακοπή από την αρχή της Λεωφόρου Ελ. Βενιζέλου (στροφή προς Καρέα) μέχρι την Αργυρούπολη.

Όσον αφορά την τοπική κυκλοφορία οχημάτων, αυτή θα συνεχίσει να γίνεται στο σημερινό επίπεδο των παραπάνω λεωφόρων, σε 4 λωρίδες κυκλοφορίας (βλ. Σχ.).

Συνοπτικά η πρόταση προβλέπει:

α) Τη δημιουργία ταχείας Λεωφόρου σε σήραγγα ή σε όρυγμα, σε τμήμα της Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου, από τη στροφή προς Καρέα, μέχρι την οδό Παναγούλη, συνολικού μήκους 1 χιλιομέτρου περίπου (μεγάλη ανηφόρα).

β) Τη συνέχιση της ίδιας Λεωφόρου σε όρυγμα από το πάρκο Ειρήνης μέχρι την πλατεία 28^{ης} Οκτωβρίου.

γ) Τη συνέχεια της ίδιας Λεωφόρου υπογείως της Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου από την πλατεία 28^{ης} Οκτωβρίου μέχρι την Κεντρική Πλατεία της Ηλιούπολης (μήκος 0,5 χλμ. περίπου), καθώς και υπογείως του τμήματος της Λεωφ. 17^{ης} Νοέμβρη από την Κεντρική Πλατεία μέχρι τη Λεωφ. Αθηνών (μήκος 0,5 χλμ. περίπου).

Αντί της παραπάνω υπόγειας διαδρομής, υπήρχε η εναλλακτική λύση της διέλευσης της προτεινόμενης Λεωφόρου ταχείας κυκλοφορίας σε όρυγμα, από τους ίδιους οδικούς άξονες που χρησιμοποιούνται και σήμερα (Λ. Πρωτόπαππα – Λ. Αθηνών).

δ) Τη συνέχιση της ίδιας Λεωφόρου σε όρυγμα από τη Λεωφ. Αθηνών μέχρι την οδό Αλιμούντος, στα σύνορα με το Δήμο Αργυρούπολης.

Στη συνέχεια η πρόταση παρουσιάζει δύο δυνατότητες:

1. Στροφή αριστερά και σύνδεση με την προβλεπόμενη χάραξη της Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού, πάνω από την Αργυρούπολη.
2. Τη συνέχιση της Λεωφόρου σε όρυγμα και τη Λεωφ. Αργυρουπόλεως μέχρι τη Διγενή Ακρίτα και τη συνέχισή της υπογείως μέχρι τη Λεωφ. Βουλιαγμένης.

Εξάλλου προβλέπονται πεζογέφυρες σε επιλεγμένα σημεία, ενώ σε κάποια άλλα σημεία, το όρυγμα προβλέπεται να σκεπαστεί, ώστε να

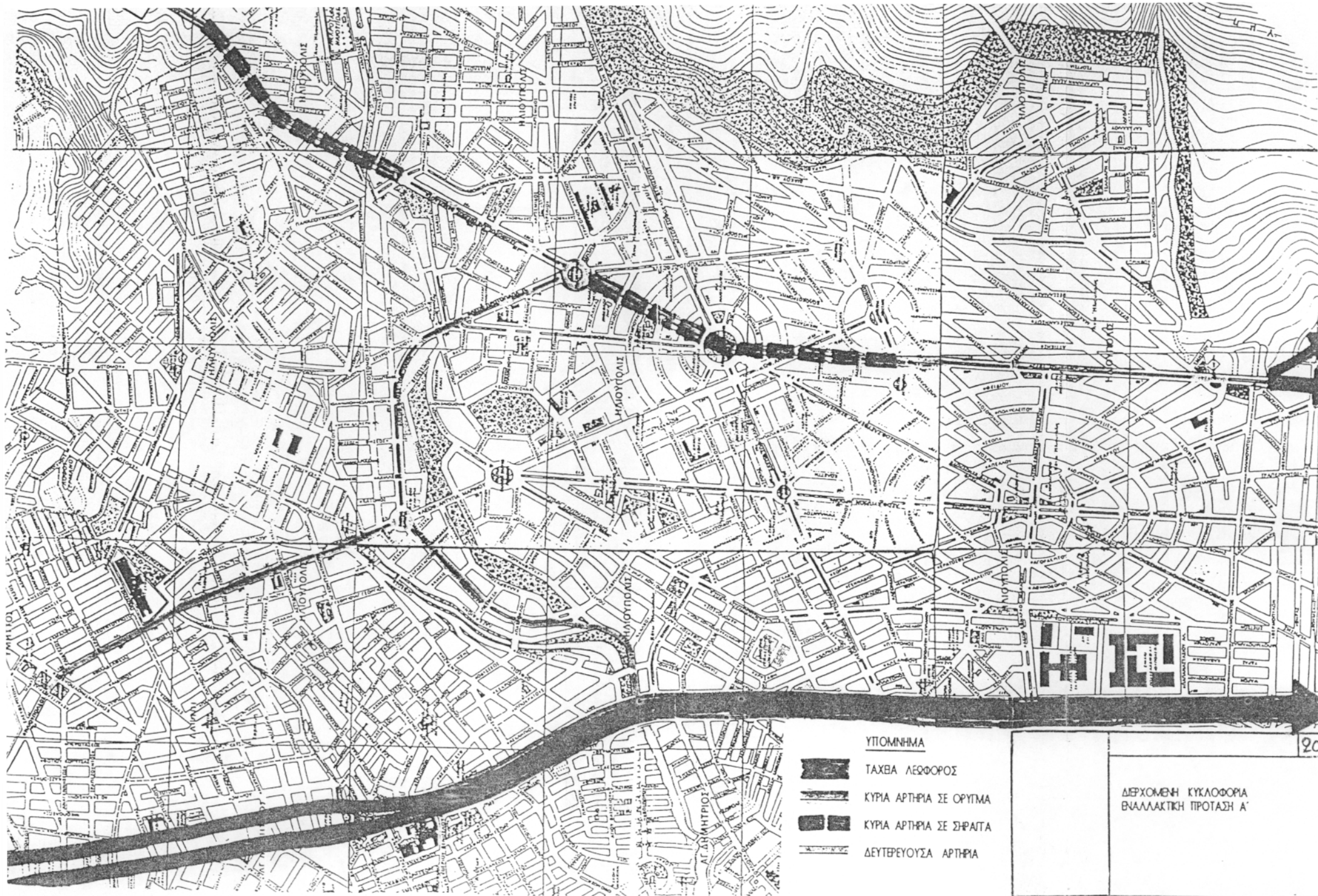
εξασφαλίζεται η ασφαλέστερη σύνδεση του τοπικού οδικού δικτύου, καθώς και η ενοποίηση ελεύθερων χώρων, πράσινου κ.λ.π.

Είναι προφανές ότι η παραπάνω πρόταση θα πρέπει να μελετηθεί αναλυτικά, ώστε να αντιμετωπιστούν μια σειρά τεχνικά και κυκλοφοριακά προβλήματα που προκύπτουν (δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, στάθμευσης, κίνησης πεζών, κ.λ.π.).

Ωστόσο, εκτιμάται ότι η πρόταση αυτή εξασφαλίζει:

- Πλήρη ασφάλεια για τους πεζούς από τη διερχόμενη υπερ – τοπική κυκλοφορία.
- Περιορισμό της σημερινής ατμοσφαιρικής ρύπανσης, δεδομένου ότι ο διαχωρισμός τοπικής από την υπερ – τοπική κυκλοφορία και η εξασφάλιση συνεχούς ροής στην υπερ – τοπική, περιορίζει την εκπομπή των καυσαερίων από τα οχήματα, η οποία οφείλεται κυρίως στα φανάρια και στις χαμηλές ταχύτητες.
- Περιορισμό της σημερινής ηχορύπανσης (θορύβου) με τη δημιουργία υπερ – τοπικής κίνησης σε όρυγμα, ενώ ο θόρυβος μπορεί να περιοριστεί ακόμα περισσότερο με την προσθήκη ηχοπετασμάτων.
- Δυνατότητα καλύτερη αξιοποίησης κοινόχρηστων χώρων, πλατειών κ.λ.π. και δημιουργία επιπλέον χώρου στην επιφάνεια του εδάφους, ο οποίος μπορεί να αποδοθεί σε ποικίλες χρήσεις (στάθμευση, πράσινο, παιδότοποι, κ.λ.π.).

Σύμφωνα με την «Πρωτοβουλία Πολιτών για την Προστασία του Υμηττού», το πιο σημαντικό ωστόσο πλεονέκτημα που περιέχει η παραπάνω προτεινόμενη λύση, είναι ότι δίνει τη δυνατότητα να καταργηθεί το τμήμα της Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού, από το Στρατόπεδο Σακέττα μέχρι την Αργυρούπολη και να διατηρηθεί αναλλοίωτη η σημερινή φυσιογνωμία του δασωμένου τμήματος του Υμηττού πάνω από το Βύρωνα, τον Καρέα και την Ηλιούπολη. Έτσι, ο Υμηττός θα μπορούσε να παραμείνει ένας πραγματικός χώρος αναψυχής.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΑΧΕΑ ΛΕΩΦΟΡΟΣ

ΚΥΡΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ ΣΕ ΟΡΥΓΜΑ

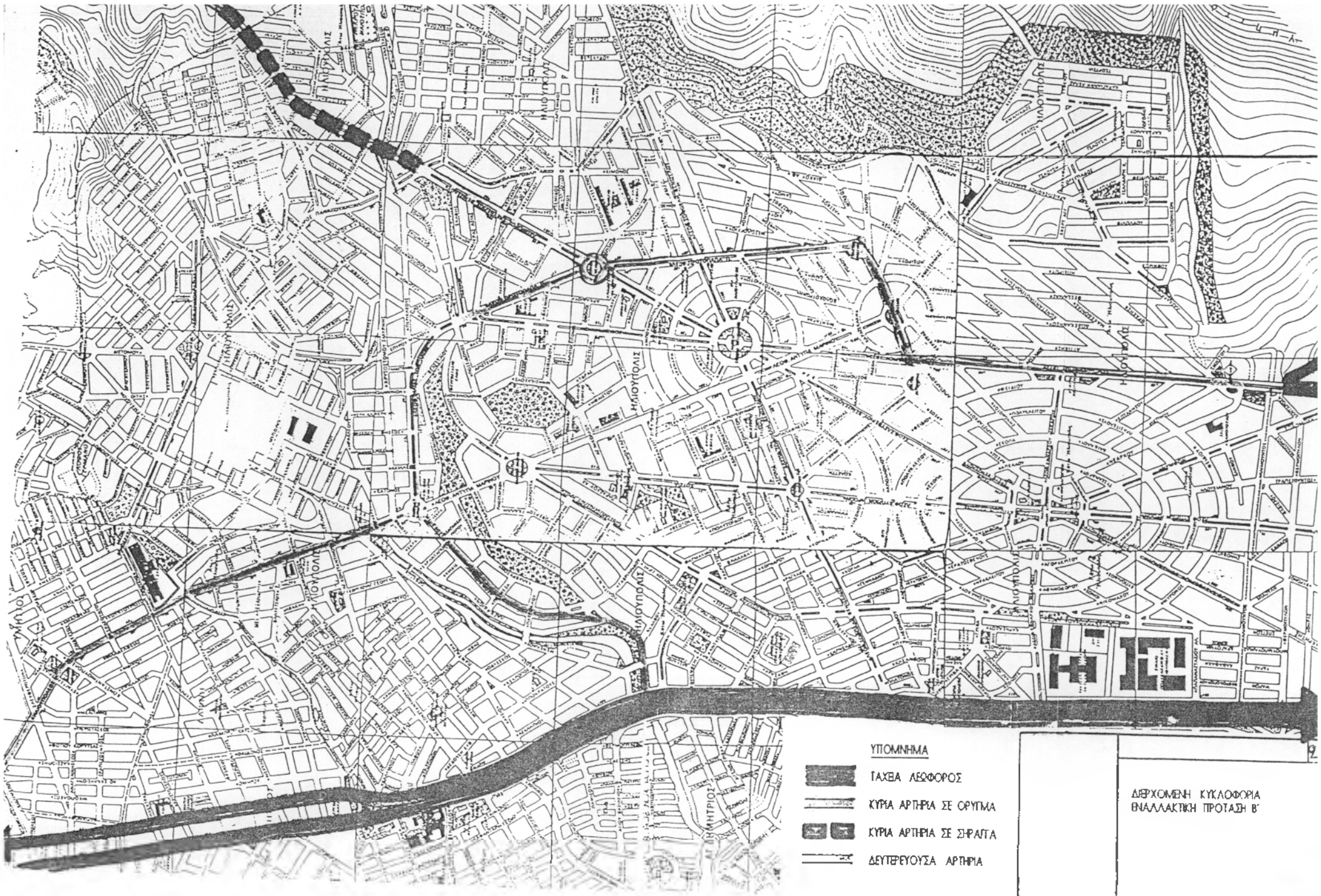

ΚΥΡΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ ΣΕ ΣΗΡΑΤΑ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΡΤΗΡΙΑ

ΔΕΥΧΟΜΕΝΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
ΕΝΔΕΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ Α'

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΤΑΧΕΙΑ ΛΕΩΦΟΡΟΣ
- ΚΥΡΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ ΣΕ ΟΡΥΓΜΑ
- ΚΥΡΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ ΣΕ ΣΗΡΑΓΓΑ
- ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΑΡΤΗΡΙΑ

ΔΕΡΧΟΜΕΝΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
ΕΝΔΕΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ Β'

Σε σχέση με το οικονομικό κόστος της εναλλακτικής πρότασης, αποτελεί αντικείμενο μιας ξεχωριστής μελέτης. Εκτιμάται ωστόσο, ότι η εναλλακτική πρόταση έχει σαφώς μικρότερο περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος από την πρόταση μιας Περιφερειακής Λεωφόρου στον Υμηττό.

11.13. Επείγουσες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις

Από την τεχνική υπηρεσία του Δήμου Ηλιούπολης, εντοπίζονται σαν επείγουσες οι παρακάτω κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα ασφάλειας για πεζούς και οδηγούς οχημάτων:

- α) Στη Λεωφόρο 17^{ης} Νοέμβρη και Λευκάδας χρειάζεται διάβαση πεζών.
- β) Στο φανάρι της διασταύρωσης της Λεωφόρου 17^{ης} Νοέμβρη και της Λεωφόρου Αθηνών χρειάζεται ρύθμιση της κυκλοφορίας.
- γ) Στη συμβολή της Λεωφόρου Πρωτόπαππα με την πλατεία Πλαστήρα χρειάζεται μελέτη κόμβου.
- δ) Στη διασταύρωση της Λεωφόρου Ελ. Βενιζέλου και Διονύσου (Μπάσκετ) χρειάζεται μονοδρόμηση και ρύθμιση με την επόμενη διασταύρωση (πράσινο κύμα).
- ε) Στη Λεωφόρο Ελ. Βενιζέλου (ανηφόρα προς Καρέα) χρειάζεται διάβαση πεζών.
- στ) Στην οδό Χρυσοστόμου Σμύρνης μέχρι την οδό Σαράφη χρειάζεται μια συνολική παρέμβαση, ώστε να αποφευχθεί η υπερτοπική κυκλοφορία και τα θανατηφόρα ατυχήματα.
- ζ) Στην Κεντρική Πλατεία χρειάζεται μια συνολική ρύθμιση της κυκλοφορίας και της στάθμευσης οχημάτων.

Σύμφωνα με το «Πρόγραμμα Τεχνικών Έργων» για το 1995 του Δήμου Ηλιούπολης» έχουν εξασφαλιστεί από το Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 200.000.000 δρχ., τα οποία πρόκειται να διατεθούν για την εφαρμογή της Κυκλοφοριακής Μελέτης του Δήμου.

Συγκεκριμένα προβλέπεται να προκηρυχθεί η ανάθεση νέας «μελέτης εφαρμογής» για την κυκλοφορία – στάθμευση στο Δήμο Ηλιούπολης και να ξεκινήσουν οι νέες εφαρμογές στην περιοχή της οδού Χρυσοστόμου Σμύρνης.

11.14. Μητροπολιτικός Σιδηρόδρομος (Μετρό)

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα δεδομένα, προβλέπεται η γραμμή 2 του υπό κατασκευή δικτύου Μετρό (κόκκινη γραμμή) να επεκταθεί και να καταλήξει στην Ηλιούπολη (βλ. Σχ.).

Η γραμμή 2 θα ξεκινά από τα Σεπόλια, θα διέρχεται από την πλατεία Αττικής, το Σιδηροδρομικό Σταθμό Λαρίσης, την Πλατεία Ομόνοιας, την Πλατεία Συντάγματος, το Νέο Κόσμο, τον Άη – Γιάννη και τη Δάφνη.

Από τη Δάφνη προγραμματίζεται επέκταση 1,7 χλμ. με κατεύθυνση νότια προς την Ηλιούπολη, όπου προβλέπεται ένας νέος υπερυψωμένος σταθμός.

Η επέκταση αυτή αναμένεται ότι θα μεταβάλλει την υπόγεια διαμόρφωση της γραμμής 2, επιτρέποντας τη μετάβασή της σε υπερυψωμένη κατασκευή πάνω από τη Λεωφόρο (ταχεία κυκλοφορίας) Βουλιαγμένης.

Η γραμμή 2, η οποία προβλέπεται επίσης να επεκταθεί από τα Σεπόλια στο Περιστέρι, θα διασταυρώνεται με τη γραμμή 3 στο Σύνταγμα. Η γραμμή 3 θα ξεκινά από το Αιγάλεω και θα διέρχεται από τον Κεραμικό, το Μοναστηράκι, το Σύνταγμα, τον Ευαγγελισμό, το Μέγαρο Μουσικής, την Πλατεία Αμπελοκήπων, το Πεντάγωνο, την Αγία Παρασκευή και θα καταλήγει στο Σταυρό.

Εξάλλου, η γραμμή 2 (Ηλιούπολη – Περιστέρι), θα διασταυρώνεται στην Πλατεία Ομονοίας και στην Πλατεία Αττικής με την υπάρχουσα γραμμή 1, η οποία, ως γνωστόν, συνδέει τον Πειραιά με την Κηφισιά.

Το Πρόγραμμα Επεκτάσεων του Συστήματος Μετρό Αθηνών αποτελείται από 13 περίπου χλμ. και το συνολικό του κόστος ανέρχεται σε 1.289 δις ECU σε συναλλαγματικές ισοτιμίες του 1993.

Η χρηματοδότηση του έργου έχει συμπεριληφθεί στο Β΄ Πακέτο Ντελόρ και ο χρονικός ορίζοντας κατασκευής του είναι μέχρι το 1999.

Η επέκταση του Μετρό μέχρι το Δήμο Ηλιούπολης, είναι προφανές ότι θα αποτελέσει σοβαρή τομή στην κυκλοφοριακή συμπεριφορά τόσο των κατοίκων της Ηλιούπολης, όσο και των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.

Ο σταθμός του Μετρό στην Ηλιούπολη, θα αποτελέσει σημείο αναφοράς υπερ – τοπικής σημασίας.

Με αυτή την έννοια, είναι αναγκαίο στην περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης, να προχωρήσει άμεσα μια μελέτη επιπτώσεων για τη λειτουργία του νέου σταθμού, όπου θα πρέπει να μελετηθούν οι πολεοδομικές – οικονομικές επιπτώσεις (χρήσεις – αξίες γης), οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οι κοινωνικές – πολιτιστικές επιπτώσεις κ.α.

11.15. Συμπεράσματα

α) Για την Κυκλοφοριακή Μελέτη

- Θεωρείται αναγκαία η παρουσίαση της Κυκλοφοριακής Μελέτης στους κατοίκους του Δήμου, ώστε να είναι ενημερωμένοι για το τι προβλέπεται να γίνει (όπως γίνεται ήδη σε μια σειρά άλλους Δήμους).
- Για το λόγο αυτό ίσως απαιτηθεί η έκδοση ενός ειδικού φυλλαδίου ή η διοργάνωση μιας Ημερίδας.

- Είναι αναγκαία μια ειδική πολεοδομική μελέτη ανάπτυξης και καθορισμού χρήσεων γης.
- Σε σχέση με τον προβλεπόμενο από την κυκλοφοριακή μελέτη «αρτηριακό λωβό» γύρω από την κεντρική περιοχή του Δήμου, εκτιμάμε ότι με βάση τα σημερινά δεδομένα και τις μεσοπρόθεσμες προβλέψεις, δεν είναι αναγκαίος ένας τόσο διευρυμένος «αρτηριακός λωβός» και κατά συνέπεια η Κυκλοφοριακή Μελέτη του Δήμου, σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τροποποιηθεί.
- Η Κυκλοφοριακή Μελέτη θα πρέπει να τροποποιηθεί και σε κάποια άλλα σημεία της, όπως π.χ. στην κατάργηση της εξόδου από Εθνάρχου Μακαρίου προς Βουλιαγμένη που προβλέπει.
- Εξάλλου, δεδομένου ότι η Κυκλοφοριακή Μελέτη του Δήμου, δεν αντιμετωπίζει ουσιαστικά το μείζον ζήτημα της διερχόμενης κυκλοφορίας από την Ηλιούπολη, παραπέμποντας τη λύση του στη δημιουργία μιας Περιφερειακής Λεωφόρου στον Υμηττό (η οποία δεν έχει καν προγραμματιστεί και η οποία ακόμα και αν γίνει απλώς «θα ανακουφίσει» την κατάσταση), πρέπει να ανατεθεί μια νέα Κυκλοφοριακή Μελέτη, η οποία να αναζητήσει εναλλακτικές λύσεις για το πρόβλημα της διερχόμενης κυκλοφορίας από την Ηλιούπολη, στην κατεύθυνση του διαχωρισμού της τοπικής από την υπερ – τοπική κυκλοφορία.
- Τέλος, όσον αφορά το σημείο της Κυκλοφοριακής Μελέτης, το οποίο προβλέπει τη δημιουργία Λεωφόρου Ταχείας Κυκλοφορίας στο Ρέμα της Πικροδάφνης και στη συνέχεια υπόγεια σήραγγα, κάτω από τη συνοικία της Αγίας Μαρίνας (κάτω από το «Χαλικάκι») και σύνδεσή της με την Περιφερειακή Υμηττού στο ύψος του Βύρωνα, εκτιμάται ως εντελώς απαράδεκτο και δικαίως έχει απορριφθεί από τη Δημοτική Αρχή Ηλιούπολης, τις Δημοτικές παρατάξεις και τους κατοίκους του Δήμου.

Στην απόφαση 676/93 του Δημοτικού Συμβουλίου ωστόσο, εγκρίνεται συνολικά η Κυκλοφοριακή Μελέτη.

β) Στάθμευση οχημάτων

Η Ηλιούπολη θεωρείται μια περιοχή χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα στάθμευσης οχημάτων, κυρίως λόγω των φαρδιών δρόμων που διαθέτει και οι οποίοι χρησιμοποιούνται και σαν χώροι στάθμευσης, καλύπτοντας τις σημερινές ανάγκες.

Πρέπει βεβαίως να σημειωθεί ότι εκτός από το κατάστρωμα των δρόμων, το πρόβλημα της στάθμευσης αντιμετωπίζεται σε μεγάλο βαθμό με την παράνομη στάθμευση στα πεζοδρόμια. Η παράνομη κατάληψη χώρων που προορίζονται για τους πεζούς (πλατειών, πεζοδρομίων κ.λ.π.) τείνει να γενικευτεί από την κεντρική περιοχή (π.χ. Σούπερ – Μάρκετ «Α – Β Βασιλόπουλος») και τους βασικούς οδικούς άξονες, στο σύνολο σχεδόν των δρόμων του Δήμου. Είναι ένα ζήτημα που έχει σχέση με την ποιότητα ζωής των κατοίκων του Δήμου και το δικαίωμα στην ελεύθερη και ασφαλή μετακίνησή τους και γι' αυτό η Δημοτική Αρχή θα πρέπει να χρησιμοποιήσει όλες εκείνες τις δυνατότητες που προβλέπονται από το νόμο για να το αντιμετωπίσει.

γ) Δημόσιες Συγκοινωνίες

- Η λεωφορειακή κάλυψη των αναγκών των κατοίκων του Δήμου Ηλιούπολης εκτιμάται κατά τη γνώμη μας, ως μη επαρκής, σε αντίθεση με τις εκτιμήσεις της Κυκλοφοριακής Μελέτης, η οποία θεωρεί ότι η «λεωφορειακή εξυπηρέτηση του Δήμου κρίνεται καλή».

Η μη επαρκής κάλυψη των αναγκών μετακίνησης των κατοίκων του Δήμου με τα Δημόσια μέσα μεταφοράς, οδηγεί στην αύξηση της χρήσης και κατά συνέπεια της κυκλοφορίας των Ι.Χ. αυτοκινήτων, με πολλαπλά δυσμενή αποτελέσματα

(μπλοκάρισμα των κεντρικών αρτηριών, κατανάλωση μεγάλων ποσοτήτων ενέργειας, ατμοσφαιρική ρύπανση κ.λ.π.).

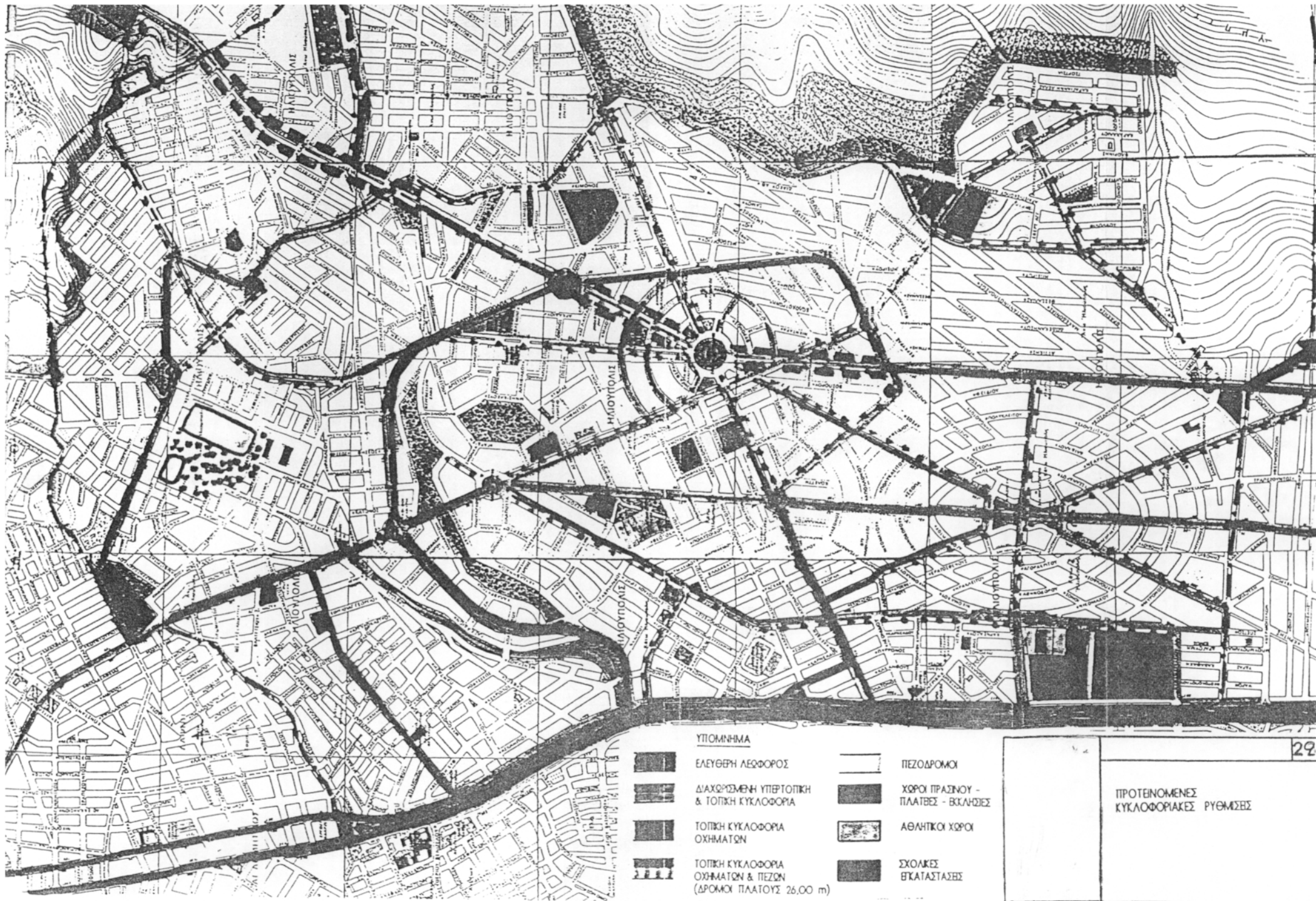
Ο Δήμος Ηλιούπολης θα πρέπει να κινηθεί προς την κατεύθυνση της συνεργασίας με τους αρμόδιους φορείς, για την επέκταση των λωρίδων αποκλειστικής κυκλοφορίας Δημοσίων μέσων μεταφοράς και στις Λεωφόρους Βουλιαγμένης, Βασ. Όλγας και Ηλιουπόλεως, οι οποίες εξυπηρετούν τους κατοίκους της Ηλιούπολης στις μετακινήσεις τους προς το Κέντρο της Αθήνας.

- Όσον αφορά την εσωτερική συγκοινωνιακή σύνδεση των διαφόρων περιοχών της Ηλιούπολης με το Κέντρο του Δήμου, αλλά και μεταξύ τους, θα πρέπει να οργανωθεί καλύτερα με την προσθήκη και άλλων λεωφορείων, ώστε να λειτουργεί σε μόνιμη βάση και όχι εποχιακά, δηλαδή να υπολειτουργεί και πέραν της περιόδου λειτουργίας των σχολείων.

δ) Για το Σταθμό του Μετρό

Θεωρείται σκόπιμο να γίνει από το Δήμο μια ειδική μελέτη επιπτώσεων (πολεοδομικών – οικονομικών – περιβαλλοντικών – κοινωνικών – πολιτιστικών) για το Δήμο Ηλιούπολης, που να αφορά τη λειτουργία του σταθμού του Μετρό που προγραμματίζεται.

Επίσης, να εξεταστεί σε συνεργασία με τους μελετητές του έργου («ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ»), η δυνατότητα μετατόπισης της θέσης του Σταθμού, ο οποίος προβλέπεται να γίνει στη συμβολή των Λεωφόρων Βουλιαγμένης με τη Βασ. Όλγας, στο ύψος του πρώτου εργοστασίου «ΔΑΡΖΕΝΤΑ». Θέση που κατά τη γνώμη μας, ελάχιστα εξυπηρετεί τους Ηλιουπολίτες.

ΥΠΟΜΗΝΗΜΑ

- ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΛΕΩΦΟΡΟΣ
- ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΕΝΗ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΗ & ΤΟΠΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
- ΤΟΠΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ
- ΤΟΠΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ & ΠΙΕΣΩΝ (ΔΡΟΜΟΙ ΠΛΑΤΟΥΣ 26.00 m)

- ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ
- ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ - ΠΛΑΤΕΕΣ - ΒΕΛΩΝΙΣΕΣ
- ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
- ΣΧΟΛΕΣ ΕΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

11.16. Το «δομημένο περιβάλλον»

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στο πολεοδομικό συγκρότημα της πρωτεύουσας είναι μια πραγματικότητα, που χρόνο με το χρόνο, γίνεται ολοένα και περισσότερο αισθητή.

Η ατμοσφαιρική ρύπανση, το «νέφος», η έλλειψη πράσινου, το κυκλοφοριακό χάος, η τσιμεντοποίηση, η ασφαλτόστρωση κάθε ελεύθερου χώρου και η εξαφάνιση του χώματος, η πυκνοδόμηση και πυκνοκατοίκηση, η συνύπαρξη κατοικίας με οχλούσες εγκαταστάσεις, αποτελούν στοιχεία μιας εφιαλτικής πραγματικότητας.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν διαθέτει σοβαρή δυνατότητα παρέμβασης στην ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος, που διαμορφώνεται σχεδόν αποκλειστικά από το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (Γ.Ο.Κ.) και από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Και όπως είναι γνωστό, τα μοντέλα που καθορίζουν τη διαμόρφωση του χώρου σε κάθε χρονική περίοδο, καθορίζονται από μια σειρά παράγοντες, η πολυπλοκότητα των οποίων δε επιτρέπει αποτελεσματικές παρεμβάσεις, ιδιαίτερα από φορείς που δεν έχουν σημαντικές αρμοδιότητες, όπως η Τ.Α.

Έτσι, το μεταπολεμικό μοντέλο κατοικίας με το σύστημα της «αντιπαροχής» που κυριάρχησε για μια σειρά λόγους, διαμόρφωσε σε ένα μεγάλο βαθμό και το χαρακτήρα του δομημένου περιβάλλοντος στην πλειοψηφία των «συνοικιών» και «προαστίων» του πολεοδομικού συγκροτήματος: Υψηλοί συντελεστές δόμησης, μέγιστη εκμετάλλευση του οικοπέδου, σημαντικό ποσοστό κάλυψης, πυκνή, συνεχής, σχεδόν ασφυκτική δόμηση, πολυώροφα κτίρια που κρύβουν τον ήλιο, το φως και εμποδίζουν τον αέρα να κυκλοφορήσει, όψεις κτιρίων σχεδόν ομοιόμορφες, που ελάχιστα ξεχωρίζουν μεταξύ τους, μετατροπή της αυλής σε «ακάλυπτο χώρο», κ.λ.π.

Η Ηλιούπολη, λόγω της απομακρυσμένης σχετικά θέσης της από το κέντρο της Αθήνας, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '50 παρέμεινε έξω

από το μοντέλο που περιγράψαμε παραπάνω. Εδώ κυριάρχησαν τα ισόγεια, μονώροφα ή διώροφα σπίτια, που δεν «κολλούσαν» μεταξύ τους, με αυλές και μεγάλους σχετικά «ακάλυπτους» χώρους. Σιγά – σιγά όμως, στο βαθμό που η ζωή στο κέντρο της Αθήνας γινόταν αβίωτη και κατά συνέπεια άρχισε η «φυγή» προς τα προάστια, άρχισε και στην Ηλιούπολη η εντατική οικοδόμηση, κυρίως με το μοντέλο της «αντιπαροχής». Έτσι σε λίγα χρόνια η φυσιογνωμία της Ηλιούπολης αλλοιώθηκε ραγδαία.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ελάχιστες αρμοδιότητες παρέμβασης έχει σε ζητήματα που αφορούν τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος, τόσο του φυσικού, όσο και του δομημένου.

Έτσι, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, εκ των πραγμάτων είναι υποχρεωμένη να κινείται ανάμεσα σε αποσπασματικές ενέργειες για την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος στην περιοχή της και σε εκδηλώσεις καταγγελίας.

Δεδομένου ότι, η βελτίωση της ποιότητας της ζωής στις πόλεις εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βελτίωση του περιβάλλοντος, φυσικού και δομημένου, είναι ανάγκη η Τοπική Αυτοδιοίκηση να υπερβεί την παραπάνω πρακτική (αποσπασματικές ενέργειες – καταγγελίες) και να επεξεργαστεί κάποια συνολικά προγράμματα παρέμβασης σε ζητήματα περιβάλλοντος.

Εξάλλου, θεωρούμε αναγκαίο ο Δήμος Ηλιούπολης να ακολουθήσει την κατεύθυνση της διεξαγωγής Πανελλήνιων Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών για την επιλογή και την ανάθεση των σημαντικότερων κτιρίων που προγραμματίζει.

Τέλος, για την αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος, θα πρέπει να εκπονηθούν ειδικές μελετητές για τη διαμόρφωση πεζόδρομων, πλατειών, παιδικών χαρών, που να μην επαναλαμβάνουν τα στερεότυπα μοντέλα, αλλά να διαθέτουν φαντασία και ιδιαιτερότητα.

11.16.1. Πράσινο – Υπάρχουσα βλάστηση

Για το πράσινο της Ηλιούπολης έγινε το 1993 μια προκαταρκτική μελέτη από το σπουδαστή Κ. Μωραΐτη στα πλαίσια της επί πτυχίω διατριβής του στα Τ.Ε.Ι. Καρπενησίου, με τίτλο «Μελέτη διαμόρφωσης πράσινου στο Δήμο Ηλιούπολης».

Στην πραγματοποίηση της παραπάνω μελέτης βοήθησαν ο Α. Σταματόπουλος Δασολόγος και ο Π. Τότσικας Αρχιτέκτων – Πολεοδόμος.

Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή και βάσει τα βιοκλιματικά στοιχεία του Μετεωρολογικού Σταθμού του Ελληνικού, η περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης κατατάσσεται στον ημίξερο όροφο του μεσογειακού βιοκλίματος, με χειμώνα ήπιο και μικρή εμφάνιση παγετών, ενώ η βλάστηση της περιοχής ανήκει στη μεσογειακή διάπλαση *Pistacia Lentiscus*.

Η έκταση που καταλαμβάνει το πράσινο στην Ηλιούπολη υπολογίζεται σε 500 στρ. περίπου και σε γενικές γραμμές θεωρείται ότι βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

Ο φυτευτικός σύνδεσμος ποικίλει από χώρο σε χώρο και γενικά, είναι σχεδόν αραιός.

Το κλίμα της περιοχής, με τις σχετικά υψηλές θερμοκρασίες και τη χαμηλή υγρασία εμποδίζει την ανάπτυξη μυκήτων και την εμφάνιση ασθενειών σε βάρος της βλάστησης.

11.16.2. Χώροι πράσινου

Στα πλαίσια της προαναφερόμενης μελέτης γίνεται ειδικότερα αναφορά για το πράσινο των σημαντικότερων πλατειών της Ηλιούπολης, των κεντρικών λεωφόρων, καθώς και κάποιων ειδικών χώρων, όπου καταγράφεται το υπάρχον πράσινο και γίνονται μια σειρά προτάσεις για την αναβάθμισή του.

Σαν χώροι πρασίνου καταγράφονται:

α) **Πλατείες:** Εθνικής Αντίστασης (κεντρική), 25^{ης} Μαρτίου (Κάτω Ηλιούπολη), Παλαιών Πατρών Γερμανού (Ι.Κ.Α.), Καραϊσκάκη (Κανάρια), 28^{ης} Οκτωβρίου (Ηπειρώτισσα), Αεροπορίας, Βεάκη, Σικελιανού, Ανεξαρτησίας (Αγ. Μαρίνα).

β) **Ειδικοί χώροι:** Ρέμα Πικροδάφνης, Δημοτικό Άλσος, Άλσος οδού Αναστάσεως, Νεκροταφείο, Άλσος Παπαρηγοπούλου, Άλσος οδού Καλαβρύτων, Άλσος Αθανάτων, περιοχή Χαλικιάκι, περιοχή Αγ. Νικολάου, Πολυκλαδικό Λύκειο, Ολυμπιονικών, Τσιμισκή, δασύλλια Ηρ. Κωνσταντοπούλου, Άλσος Ροβ. Γκάλι.

γ) **Λεωφόροι – Οδοί:** Λεωφόρος Ειρήνης, Σοφ. Βενιζέλου, 17^{ης} Νοέμβρη, Ελ. Βενιζέλου, Κυπρίων Ηρώων, Αμερικής, Κοτζιά, Μαρίνου Αντύπα, Εργατών Τύπου, Ηρώς Κωνσταντοπούλου, Βίτσι, Φιλίας των Λαών, Πρωτόπαππα, Αθηνών, Εθν. Μακαρίου, Παναγούλη, Παπάγου, Διγενή Ακρίτα, Πατριάρχου Γρηγορίου, Δημοκρατίας, 25^{ης} Μεραρχίας.

11.16.3. Αισθητική αναβάθμιση της πόλης

Η Ηλιούπολη, όπως αναφέρθηκε ήδη είχε το πλεονέκτημα σε σχέση με άλλες συνοικίες και προάστια της Αθήνας να οικοδομηθεί κατά το μεγαλύτερο τμήμα της, με βάση ένα αρκετά επεξεργασμένο Ρυμοτομικό Σχέδιο.

Έτσι, ο «Δημόσιος χώρος» (πλατείες, δρόμοι, πεζοδρόμια κ.λ.π.) είναι αρκετά πιο διευρυμένος σε σύγκριση με άλλες περιοχές.

Αυτό το «συγκριτικό πλεονέκτημα», ελάχιστα έχει αξιοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Ο «Δημόσιος χώρος» στην Ηλιούπολη, παραμένει απρόσωπος, άχρωμος, άοσμος και άγευστος. Ελάχιστα Δημόσια κτίρια μπορούν να χαρακτηριστούν για την υψηλή αισθητική τους, ελάχιστες πλατείες έχουν

να επιδείξουν κάτι το διαφορετικό, κάτι που να ξεχωρίζει, να συναρπάζει, να γοητεύει.

Όμως μια πόλη χαρακτηρίζεται, όχι μόνο από τα ολοκληρωμένα ή όχι «δίκτυα υποδομών» που διαθέτει, αλλά και ως «εικόνα πολιτισμού».

Οι Δημόσιοι χώροι της Ηλιούπολης με τη σημερινή «εικόνα» τους δεν μπορούν να χαρακτηριστούν «ελκυστικοί» για τους κατοίκους της, ούτε βέβαια για τους επισκέπτες τους.

Σημαντικές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να κάνουν την Ηλιούπολη μια πόλη περισσότερο «ελκυστική».

Η αισθητική αναβάθμιση της πόλης πρέπει να ξεκινήσει από τις κεντρικές πλατείες και τους κύριους οδικούς άξονες και να περιλαμβάνει:

- Αναδιαμόρφωση των πεζοδρομίων (διεύρυνση των χώρων φύτευσης, κολωνάκια προστασίας από παράνομη στάθμευση κ.α.).
- Αυστηρό έλεγχο από τις υπηρεσίες του Δήμου, των χώρων που καταλαμβάνουν επί των πεζοδρομίων τα καταστήματα (καφετέριες, εστιατόρια, ψησταριές κ.λ.π.) ή οι πλανόδιοι μικροπωλητές. Στόχος του ελέγχου είναι η άνετη κυκλοφορία των πεζών.
- Τοποθέτηση ειδικά σχεδιασμένων παγκακιών, διαμόρφωση καθιστικών σε συνδυασμό με ζαρντινιέρες κ.λ.π.
- Τοποθέτηση ειδικά σχεδιασμένων φωτιστικών (επί ιστού, επί τοίχου, κ.α.).
- Τοποθέτηση ειδικά σχεδιασμένων δοχείων απορριμμάτων.
- Τοποθέτηση γλυπτών σε επιλεγμένα, μετά από ειδική μελέτη, σημεία, εικονογραφήσεις πλαϊνών τοίχων κ.λ.π.
- Κίνητρα για την αντικατάσταση κάποιων αντιαισθητικών επιγραφών καταστημάτων (π.χ. βραβεία για τις καλύτερες επιγραφές).

Κίνητρα για την αναδιαμόρφωση των όψεων των κτιρίων γύρω από τους κεντρικούς δρόμους και πλατείες, ύστερα από συνολική Αρχιτεκτονική Μελέτη.

Για τις παραπάνω παρεμβάσεις, που θα συμβάλλουν στην αισθητική αναβάθμιση της πόλης απαιτούνται:

- Ειδικές Αρχιτεκτονικές Μελέτες, που πρέπει να γίνουν ύστερα από επιλογή, με βάση το Ν. 716/1977.
- Μελέτες φύτευσης από ειδικούς επιστήμονες.
- Ειδικές μελέτες φωτισμού.
- Διαγωνισμοί για έργα γλυπτικής, τοιχογραφίες κ.λ.π.

11.17. Συμπεράσματα

Για τη ριζική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούν οι πιέσεις για επέκταση του οικιστικού ιστού της πρωτεύουσας προς τον Υμηττό (όπως άλλωστε και προς τους άλλους ορεινούς όγκους της Αττικής) είναι απαραίτητη μια διαφορετική «πολιτική» κατ' αρχήν σε κεντρικό επίπεδο, μια πολιτική που θα στοχεύει πραγματικά στη συγκράτηση του συνολικού πληθυσμού της πρωτεύουσας, μια πολιτική που θα στοχεύει πραγματικά στην αποκέντρωση λειτουργιών και δραστηριοτήτων από το Πολεοδομικό Συγκρότημα της πρωτεύουσας.

Ο Υμηττός δεν χρειάζεται να «αξιοποιηθεί». Αποτελεί, είναι, έχει ήδη μια «αξία» την οποία απλώς οφείλουμε να σεβαστούμε και να διαφυλάξουμε.

Αυτό που χρειάζεται είναι ένας επαναπροσδιορισμός της έννοιας «ανάπτυξη», του μοντέλου της «ανάπτυξης», με βάση το οποίο φτάσαμε στο σημείο να καταστρέφουμε το φυσικό περιβάλλον, τις πόλεις, τον πλανήτη ολόκληρο.

Εξάλλου, ο Υμηττός χρειάζεται μια συνολική διαχείριση, ένα συνολικό σχεδιασμό, αλλά και ένα συντονισμό των Κεντρικών Κρατικών Υπηρεσιών και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η ουσιαστική προστασία και διαχείριση του Υμηττού, πρέπει να ανατεθεί σε έναν ειδικό φορέα, ο οποίος θα είναι σε θέση να σχεδιάζει και να υλοποιεί το σχεδιασμό, να είναι υπεύθυνος για την τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας, να εφαρμόζει ειδικά προγράμματα προστασίας, διαχείρισης και ανάδειξης του ορεινού όγκου.

Ακόμα, ο φορέας αυτός θα πρέπει να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα που αφορούν τα φυσικά στοιχεία του χώρου, την πολιτιστική κληρονομιά, την περιβαλλοντική εκπαίδευση και συμπεριφορά.

Ο Σ.Π.Α.Υ. μετεξελισσόμενος σε φορέα όλων των Δήμων που περιβάλλουν τον Υμηττό, θα μπορούσε να παίξει ένα τέτοιο ρόλο.

Όσον αφορά την περιοχή του Υμηττού που εφάπτεται στο Δήμο Ηλιούπολης, πιστεύουμε ότι στο βαθμό που δεν υπάρχει ακόμα μια ολοκληρωμένη και συνολική μελέτη για τον Υμηττό, όπως προβλέπεται από το Ρ.Σ.Α. και από το Γ.Π.Σ. του Δήμου Ηλιούπολης, οι οποίες αποσπασματικές παρεμβάσεις που οδηγούν στην τμηματική άρση του δασικού χαρακτήρα της Β΄ Ζώνης, πρέπει να αποφεύγονται.

Θεωρείται απαραίτητη η άμεση εκπόνηση μιας ειδικής μελέτης διαμόρφωσης τμήματος της Β΄ Ζώνης του Υμηττού, που ανήκει στο Δήμο Ηλιούπολης, σε χώρο περιαστικού πράσινου.

Βασικός στόχος μιας τέτοιας μελέτης θα πρέπει να είναι η διατήρηση του σημερινού δασικού χαρακτήρα της Β΄ Ζώνης, η ολοκλήρωση της αναδάσωσής της και ο σχεδιασμός κάποιων ήπιων παρεμβάσεων (μονοπάτια, καθιστικά), που δεν θα αλλοιώνουν το φυσικό τους χαρακτήρα. Επίσης, στόχος θα πρέπει να είναι η αξιοποίηση των φυσικών υδάτινων πηγών.

Για τη μελέτη της διαμόρφωσης του Υμηττού, θα πρέπει να τηρηθούν οι πιο ανοιχτές και διάφανες διαδικασίες (Πανελλήνιος Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός ή ανάθεση με το Ν. 716), ώστε να εξασφαλιστεί η

συμμετοχή και ο έλεγχος της τοπικής κοινωνίας. Επίσης, θα πρέπει να διερευνηθούν οι εμπειρίες από άλλες αντίστοιχες μελέτες (Δήμος Αργυρούπολης, Ποικίλο Όρος κ.α.).

Η εκπόνηση της μελέτης για τη διαμόρφωση του Υμηττού, θα πρέπει να ολοκληρωθεί με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, που να κατοχυρώνει τη Β΄ Ζώνη του Υμηττού στην περιοχή της Ηλιούπολης σαν ζώνη «περιαστικού πράσινου».

Όσον αφορά το πράσινο στο εσωτερικό του Δήμου Ηλιούπολης, θεωρούμε ότι με βάση μια υπάρχουσα πρόταση (βλ. Κεφ. 12.8.1.) θα πρέπει να γίνει μια συνολική μελέτη για την αναβάθμιση του πράσινου στους δημόσιους χώρους του Δήμου.

Ειδικότερα, στην περιοχή του Νεκροταφείου, αλλά και στο ίδιο το Νεκροταφείο προτείνεται η εκπόνηση ειδικής μελέτης ανάπλασης και αναδιαμόρφωσης του χώρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

12.1. Υπάρχουσα κατάσταση

Ο Δήμος Ηλιούπολης έχει ολοκληρώσει σε μεγάλο βαθμό την Τεχνική Υποδομή. Το κύριο βάρος του Δήμου πέφτει στη βελτίωσή της και τη συντήρησή της.

Η χάραξη και η ασφαλτόστρωση των δρόμων έχει, εκτός εξαιρέσεων, ολοκληρωθεί. Οι πλακοστρώσεις των πεζοδρομίων επίσης. Οι πλατείες είναι διαμορφωμένες.

Ο φωτισμός δρόμων και πλατειών έχει επίσης ολοκληρωθεί και τώρα το βάρος πέφτει στην ανανέωση των φωτιστικών, στις αναπλάσεις των πλατειών και γενικότερα στη βελτίωση της αισθητικής και στον καλλωπισμό των χώρων.

Η αποχέτευση έχει ουσιαστικά ολοκληρωθεί και οι τεχνικές υπηρεσίες του Δήμου ασχολούνται κυρίως με τις συνδέσεις.

Δεν έχει ολοκληρωθεί το δίκτυο αντιπλημμυρικής προστασίας, που είναι ευθύνη της Ε.Υ.Δ.Α.Π. και για το οποίο ο Δήμος προσπαθεί, σε συνεργασία με την Ε.Υ.Δ.Α.Π. να αντιμετωπίσει το σοβαρό αυτό πρόβλημα.

Σοβαρής σημασίας έργο είναι για το Δήμο Ηλιούπολης οι γεωτρήσεις, που αποσκοπούν στο να δημιουργηθεί ένα δίκτυο ποτίσματος του πρασίνου, το οποίο δεν θα εξαρτάται από τα προβλήματα της Ε.Υ.Δ.Α.Π.

Όσον αφορά τις τηλεφωνικές συνδέσεις, η κατάσταση στην Ηλιούπολη (ευθύνης του Ο.Τ.Ε.) είναι καλή και ο Ο.Τ.Ε. έχει τον προγραμματισμό για την ανταπόκριση στη ζήτηση νέων τηλεφωνικών συνδέσεων.

Τέλος, η Δ.Ε.Η. καλύπτει τις ενεργειακές ανάγκες των δημοτών της Ηλιούπολης.

12.1.1. Το Πρόγραμμα Τεχνικών Έργων του Δήμου

Χαρακτηριστικό των προσανατολισμών του Δήμου για τα νέα τεχνικά έργα, είναι η διαμόρφωση του Τεχνικού Προγράμματος του 1995. Η εικόνα του τεχνικού προγράμματος αυτού, καθώς και των ετών 1992 έως 1994 είναι διπλή.

Υπάρχει από τη μία η συντήρηση και οι μικρές ανακατασκευές και από την άλλη τα μεγάλα έργα αθλητισμού, κτιριακών εγκαταστάσεων κ.λ.π.

Με το πρόγραμμα τεχνικών έργων του '95 διαμορφώνεται ο προσανατολισμός του Δήμου για την προσεχή περίοδο στον τομέα των τεχνικών έργων, ιδιαίτερα με τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (φυσικά η χρηματοδότηση δεν εξαντλείται στο 1995).

Α/Α	ΟΝΟΜΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΣΟ (εκ. δρχ)
1.	ΧΑΛΙΚΑΚΙ	Πεζοδρομήσεις, κυκλοφοριακές παρεμβάσεις, αναμόρφωση περιοχής	540
2.	ΡΕΜΑ ΠΙΚΡΟΔΑΦΝΗΣ	Αναμόρφωση και περιβάλλον χώρος	171
3.	ΠΛΑΤΕΙΑ Π.Π. ΓΕΡΜΑΝΟΥ	Υπόγειοι χώροι στάθμευσης, κτιριακές εγκαταστάσεις	240
4.	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΑ	Έργα δημοτικής οδοποιίας	100
5.	ΓΕΩΤΡΗΣΕΙΣ	Αρδευτικές γεωτρήσεις και αξιοποίησή τους για πότισμα	80
6.	ΣΤΑΘΜΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	Εφαρμογή της μηχανικής αποκομιδής και παράλληλη δημιουργία σταθμού μεταφόρτωσης	200
7.	ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ	Εφαρμογή της κυκλοφοριακής μελέτης	200
	ΣΥΝΟΛΟ		1.531

Πίνακας 12.1. Έργα που θα χρηματοδοτηθούν από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο
Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία Δήμου Ηλιούπολης

Το Τεχνικό πρόγραμμα του 1995, εκτός των έργων του 2^{ου} Κ.Π.Σ., ανέρχεται στο ποσό των 1.809 εκατομμυρίων.

Στο πρόγραμμα αυτό, τον κύριο όγκο καταλαμβάνουν τα συνεχιζόμενα έργα (περίπου 1.000 εκατομμύρια) με κονδύλια σημαντικά νέων μεγάλων έργων, τα οποία άρχισαν και συνεχίζονται και το 1995.

Τέτοια έργα είναι:

- Το 2^ο Λύκειο Ηλιούπολης 350 εκατ.
- Το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης 105 εκατ.
- Το Γηροκομείο 70 εκατ.
- Οι αθλητικές εγκαταστάσεις στο Πανόραμα 30 εκατ.

Σημαντικό μέρος καταλαμβάνουν και τα κονδύλια των συντηρήσεων και ανακατασκευών, διαμορφώσεων, περιφράξεων, αναπλάσεων κ.λ.π.

Χαρακτηριστικό είναι το κονδύλι για τις συντηρήσεις σχολείων, που ανέρχεται στο ποσό των 100 εκατ., για συνεχιζόμενα έργα και σε άλλα 100 εκ. για νέες συντηρήσεις.

Ίδια είναι και η εικόνα στα νέα (περίπου 800 εκατ.) έργα του τεχνικού προγράμματος 1995. Τα νέα μεγάλα έργα που προβλέπεται να αρχίσουν το '95 είναι:

- Κατασκευή Κτιρίου Λ. Ειρήνης 100 εκατ.
- Επέκταση Δημοτικού Μεγάρου 100 εκατ.
- Κατασκευή Κλειστού Κολυμβητηρίου στο Πανόραμα (έναρξη Α' φάσης) 50 εκατ.

Η εξέλιξη των κονδυλίων που διατέθηκαν την τελευταία πενταετία (συμπεριλαμβάνεται και ο προϋπολογισμός του '95) για το Τεχνικό Πρόγραμμα του Δήμου είναι η ακόλουθη:

ΕΤΟΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
1991	280.000.000
1992	786.000.000
1993	1.922.000.000
1994	2.417.000.000
1995	3.340.000.000

Πίνακας 12.2. Τεχνικά Έργα Δήμου Ηλιούπολης 1991 – 1995

Πηγή: Τεχνική Υπηρεσία Δήμου Ηλιούπολης

Η αλματώδης εξέλιξη των κονδυλίων πρέπει να συσχετιστεί πέραν της δραστηριοποίησης και των επιτυχιών της Δημοτικής Αρχής και με τις εξής παραμέτρους:

- α. Με την αύξηση των κονδυλίων αλλάζει ο προσανατολισμός των Τεχνικών Έργων που ο Δήμος εκτελεί. Τα έργα δεν είναι πια τα

κλασικά της Τεχνικής Υποδομής, που οι τεχνικές Υπηρεσίες των Δήμων είχαν μάθει να εκτελούν. Πρόκειται για πρωτότυπα έργα και μελέτες που απαιτούν διαρκή εκπαίδευση του προσωπικού σε ζητήματα περιβάλλοντος, νέων τεχνολογιών, καθώς και μελετών που αφορούν διεπιστημονική προσέγγιση.

β. Παράλληλα, διατηρείται ένας σημαντικός όγκος μικρών έργων βελτιώσεων, ανακατασκευών και συντήρησης, που προϋποθέτει την ύπαρξη και τη διατήρηση υπηρεσιών που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός τόσο μεγάλου οργανισμού όπως ο Δήμος.

12.1.2. Τεχνική Υπηρεσία – Δημοτική Κατασκευαστική Επιχείρηση

Για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της εκτέλεσης του προγράμματος Δημοτικών Έργων, ο Δήμος Ηλιούπολης διαθέτει Τεχνική Υπηρεσία, της οποίας η στελέχωση είναι η ακόλουθη:

- 3 Πολιτικοί Μηχανικοί
- 3 Αρχιτέκτονες
- 2 Μηχανολόγοι
- 1 Τοπογράφος
- 2 Υπομηχανικοί
- 2 Σχεδιαστές
- 1 Εργοδηγός
- 60 Εργατοτεχνίτες

Παράλληλα, ο Δήμος το 1994 έχει συστήσει Δημοτική Κατασκευαστική Επιχείρηση, μέσω της οποίας αποσκοπεί στο να αντιμετωπίσει το όλο πρόβλημα παραγωγής τεχνικών έργων. Η Δημοτική Κατασκευαστική Επιχείρηση είναι στα πρώτα της βήματα και εκείνο που χρειάζεται είναι η κατανομή δραστηριοτήτων και εξειδίκευσης ανάμεσα στην Τεχνική

Υπηρεσία και την Επιχείρηση. Να σημειωθεί ότι ο Δήμος διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό εργατοτεχνιτών (περίπου 60), οι οποίοι πρέπει να έχουν απασχόληση στα πλαίσια των αναγκαίων έργων συντήρησης και ανακατασκευών που εξυπηρετούν τις τρέχουσες ανάγκες του Δήμου.

12.2. Οδοποιία

Στην Ηλιούπολη η κατάσταση των οδοστρωμάτων των πρασιών και των πεζοδρομίων είναι από τις καλύτερες στην Αττική και απαιτείται η καλή συντήρηση και η αισθητή βελτίωσή τους.

Τα κονδύλια που ο Δήμος διαθέτει για την οδοποιία αφορούν κυρίως τη συντήρηση του υπάρχοντος δικτύου.

Ο προϋπολογισμός του 1995 για την οδοποιία αναφέρεται στα εξής κονδύλια και έργα:

α. Συνεχιζόμενα έργα ύψους 179.846.000 δραχμές. Οι κατασκευές που κυριαρχούν είναι συντήρηση οδών, προστατευτικά κιγκλιδώματα, κατασκευή αντιολισθηρών πλακοστρώσεων, αποπεράτωση πεζοδρόμησης, σημαντικών οδών και επισκευή προβληματικών οδών.

β. Νέα έργα ύψους 52.000.000 δραχμές. Και στα νέα έργα το αντικείμενο είναι το ίδιο.

γ. Στο 2^ο Κοινοτικό πλαίσιο 100.000.000 δραχμές.

12.3. Ύδρευση – Γεωτρήσεις

12.3.1. Ύδρευση

Ο Δήμος Ηλιούπολης, σύμφωνα με το Ν. 1068/80 ανήκει στην περιοχή αρμοδιότητας της Ε.Υ.Δ.Α.Π.

Ο Δήμος τροφοδοτείται από τον αγωγό Φ 1100 που αποτελεί τμήμα του κυρίου τροφοδοτικού αγωγού Φ 1800, ο οποίος ξεκινάει από τα διυλιστήρια Μενιδίου και καταλήγει στην Τερψιθέα. Από τον αγωγό αυτό τροφοδοτείται και η δεξαμενή Ηλιούπολης (χωρητικότητας 2500 κ.μ. και υψόμετρο υπερχειλίσης +154,1 μ.), η οποία και εξυπηρετεί την περιοχή.

Ένα μέρος της περιοχής της Άνω Ηλιούπολης τροφοδοτείται από την χαμηλή δεξαμενή του Καρέα, που βρίσκεται σε υψόμετρο +273,00 μ. και έχει χωρητικότητα 2.500 κ.μ. Η δεξαμενή αυτή τροφοδοτείται από την αντίστοιχη του Ψυχικού.

Τέλος, το δυτικό τμήμα της Άνω Ηλιούπολης τροφοδοτείται από την υδατοδεξαμενή της Κυψέλης (ύψος +191,00 μ. και αγωγό Φ 600).

Η υδροδότηση της πόλης είναι επαρκής, λαμβανομένων υπ' όψιν των δυσκολιών που για πρώτη φορά και σε τέτοια ένταση αντιμετώπισε η πρωτεύουσα το 1993. Η έλλειψη και, κυρίως, η προοπτική δυσκολιών, που ευτυχώς δεν φαίνεται να επαληθεύεται στο άμεσο μέλλον (οι βροχοπτώσεις το 1994 ήταν ικανοποιητικές και τα έργα του Ευήνου προχωρούν), ανάγκασαν μερικούς Δήμους να αναζητήσουν νερό σε γεωτρήσεις για το πότισμα του δημοτικού πράσινου, αλλά και των κήπων των δημοτών.

12.3.2. Γεωτρήσεις

Ο Δήμος Ηλιούπολης έχοντας το πλεονέκτημα του Υμηττού, αναζήτησε λύσεις στο πρόβλημα της πιθανής λειψυδρίας με 8 επιτυχείς, έως τώρα, γεωτρήσεις, που δίδουν 270 κ.μ. ανά ώρα περίπου.

Οι γεωτρήσεις αυτές είναι:

- Στο Δημαρχείο
- Στον Προφήτη Ηλία
- Στην Αγία Παρασκευή
- Στην Αγία Μαύρα
- Στο Νεκροταφείο
- Στο Δημοτικό Γκαράζ
- Στην Αγία Μαρίνα

Η Δημοτική Αρχή έχει στόχο να συνεχίσει τις γεωτρήσεις για να μπορεί:

- α. Να συντηρεί το Δημοτικό πράσινο.
- β. Να διανέμει νερό στους Δημότες.
- γ. Να δημιουργήσει μικρά ανεξάρτητα δίκτυα ποτίσματος του πρασίνου κατά τους θερινούς μήνες.

Για την ανάπτυξη του όλου συστήματος των γεωτρήσεων, ο Δήμος προβλέπει στο Τεχνικό Πρόγραμμα του 1995 (2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης) 80 εκατομμύρια.

12.4. Αποχέτευση – Αντιπλημμυρική προστασία

12.4.1. Αποχέτευση ακαθάρτων

Το δίκτυο ακαθάρτων έχει σχεδόν ολοκληρωθεί και η όλη δραστηριότητα της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου εξαντλείται στις νέες συνδέσεις. Χαρακτηριστικό από αυτή την άποψη είναι το τεχνικό πρόγραμμα του 1995.

Στο πρόγραμμα αυτό έχουμε:

Συνεχιζόμενα έργα:

α. Κατασκευή αποχετευτικών αγωγών	13.892.757 δρχ.
β. Κατασκευή εξωτερικών διακλαδώσεων	9.095.000 δρχ.
ΣΥΝΟΛΟ	22.987.757 δρχ.

Νέα έργα:

Κατασκευή αποχετευτικών αγωγών και εξωτερικών διακλαδώσεων	20.000.000 δρχ.
--	-----------------

12.4.2. Αποχέτευση ομβρίων – Αντιπλημμυρική προστασία

Ο Δήμος Ηλιούπολης διασχίζεται από πολλές μισγάγγειες που κατεβάζουν μεγάλες ποσότητες βροχής από τον Υμηττό. Η προσοχή του Δήμου είναι στραμμένη στην κατασκευή αγωγών συλλογής ομβρίων υδάτων και αντιπλημμυρικής προστασίας.

Στο Τεχνικό πρόγραμμα του '95 προβλέπονται νέα έργα κατασκευής αγωγών αποχέτευσης ομβρίων 30.000.000 δραχμές.

Στο δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης προβλέπεται αναμόρφωση του ρέματος της Πικροδάφνης 171.000.000 δραχμές.

Στόχος του Δήμου σε συνεργασία με την Ε.Υ.Δ.Α.Π., είναι να εκτελεστούν τα προβλεπόμενα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας για να αποφευχθούν πιθανές πλημμύρες όπως αυτές του '93 και του '94.

12.5. Τηλεφωνικό Δίκτυο

Η κάλυψη των αναγκών των κατοίκων της Ηλιούπολης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ικανοποιητική (φυσικά το πρόβλημα των τηλεπικοινωνιών με τις πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις και τις καθυστερήσεις που παρατηρούνται στον Ο.Τ.Ε. είναι σοβαρό για την χώρα μας, αλλά αυτό δεν αφορά την παρούσα μελέτη).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Νοεμβρίου 1994 η κατάσταση για την Ηλιούπολη είναι η ακόλουθη (τα στοιχεία προέρχονται από το Β. Τηλεπ. Πειραιά – Τηλεπ. περιοχής Ηλιούπολης):

Εγκατεστημένη χωρητικότητα	52.256	παροχές
Κατειλημμένη χωρητικότητα	48.739	παροχές
Ελεύθερες παροχές	3.517	
Δεσμευμένες	1.237	
Για το κοινό διατιθέμενες παροχές	2.200	περίπου

Πίνακας 12.3. Τηλεφωνικό δίκτυο

Πηγή: Ιδία έρευνα

Με διάφορες δεσμεύσεις που υπάρχουν για τους ιδιώτες διατίθενται ελεύθερες περί τις 2.000 παροχές.

Στις σημερινές συνθήκες μπορεί ο πολίτης να επιτύχει τηλεφωνική παροχή σε ελάχιστο χρόνο.

Να σημειωθεί ότι το σύνολο των υπογείων καλωδιώσεων ολοκληρώθηκε για την περιοχή του Δήμου Ηλιούπολης.

12.6. Ηλεκτρική Ενέργεια

Στο Δήμο Ηλιούπολης λειτουργεί ένα εκτεταμένο δίκτυο υπογείων γραμμών, αλλά και εναέριων Μ.Τ. (6,6, 15, 22 KV), με το οποίο συνδέονται οι μετασχηματιστές που υποβιβάζουν τη μέση σε χαμηλή τάση 0,4 KV για τους καταναλωτές.

Ο Δήμος διασχίζεται από καλώδια Υ.Τ. των 150 KV και τον προγραμματισμό της Δ.Ε.Η. είναι η κατασκευή κέντρου υπερ – υψηλής τάσης και πυλώνων στο Πανόραμα. Ο Δήμος διαμαρτύρεται και ζητάει την απομάκρυνση του κέντρου και των πυλώνων από τους χώρους κατοικίας και δραστηριότητας των κατοίκων.

12.7. Συμπεράσματα για την Τεχνική Υποδομή

α. Γενικό Συμπέρασμα

Το Πρόγραμμα Τεχνικών Έργων αποτελούσε για τους Δήμους μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες. Στην ανάγκη για την εκτέλεση έργων υποδομής κυρίως (οδοποιία, αποχετεύσεις, διευθετήσεις κ.λ.π.) οργανώθηκαν οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Δήμου.

Η συνεχής αύξηση των κονδυλίων, αλλά και η ποιοτική διαφοροποίηση των έργων (και των μελετών) επιβάλλει την αναδιάταξη του συνόλου των Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου. Η αναδιάταξη αυτή σχετίζεται με την επιμόρφωση των στελεχών στα νέα προβλήματα (περιβάλλον) και στις νέες τεχνογνωσίες προγραμματισμού. Πιο συγκεκριμένα για το Δήμο Ηλιούπολης επείγει ένας καταμερισμός εργασιών ανάμεσα στην Τεχνική Υπηρεσία και στη Δ.Ε.Κ.Ε.ΗΛ.

β. Κατευθύνσεις

- Συγκέντρωση των προσπαθειών του Δήμου στην πραγματοποίηση των μεγάλων έργων (2^ο Κ.Π.Σ.).
- Ολοκλήρωση της αντιπλημμυρικής προστασίας σε συνεργασία με την Ε.Υ.Δ.Α.Π.
- Έμφαση στην καλύτερη οργάνωση των μικρών έργων συντήρησης, ανακατασκευών και βελτιώσεων.
- Συνεργασία με Ο.Τ.Ε. και Δ.Ε.Η. για την προώθηση των έργων βελτίωσης των υπηρεσιών των δύο μεγάλων Οργανισμών.
- Μελέτη οργάνωσης της Τεχνικής Υπηρεσίας και της Δ.Ε.Κ.Ε.ΗΛ. για μια καλύτερη και οικονομικότερη εφαρμογή του προγράμματος.

12.8. Καθαριότητα

12.8.1. Γενικά

Το πρόβλημα της καθαριότητας των πόλεων (αλλά και της υπαίθρου) έχει πάρει διαστάσεις μικρού εθνικού προβλήματος στη χώρα μας. Σε μόλις πρόσφατους χρόνους, θεωρούνταν απλή απασχόληση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση η συλλογή σκουπιδιών. Μάλιστα, για να καταφανεί η έλλειψη αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εθεωρείτο ότι ο Δήμαρχος είναι μόνο για τα σκουπίδια.

Το μεταπολεμικό μοντέλο αποκομιδής σκουπιδιών (Δημοτική Υπηρεσία Καθαριότητας, χειρωνακτική αποκομιδή κ.λ.π.) δείχνει σοβαρά σημάδια εξάντλησης.

Οι ποσότητες των σκουπιδιών ανά κάτοικο με την εξάπλωση του καταναλωτικού μοντέλου έχουν αυξηθεί.

Η ποιότητα των σκουπιδιών επίσης έχει αλλάξει και έχουν γίνει πιο δύσκολα επεξεργάσιμα.

Η κυκλοφορία ιδιαίτερα για την Αττική δυσχεραίνει (και δυσχεραίνεται από) την κίνηση των απορριμματοφόρων.

Οι εργάτες καθαριότητας, παραμένοντας σ' ένα πρωτόγονο τρόπο εργασίας, δεν έχουν πια την απόδοση του παρελθόντος και στον τομέα αυτό οι νοοτροπίες της «κοπάνας» γίνονται άμεσα επιζήμιες για το κοινωνικό σύνολο.

Τέλος, οι κάτοικοι των μεγαλουπόλεων δεν έχουν καταφέρει να προσαρμοστούν προς μια προγραμματισμένη λειτουργία, ως προς την συσκευασία και ως προς το χρόνο απόθεσης, των σκουπιδιών.

Ταυτόχρονα, στην Ευρωπαϊκή αγορά οι τεχνολογικές εξελίξεις παραπέμπουν σε άλλες μεθόδους συνολικής αντιμετώπισης.

- Ως προς την απόθεση τη συλλογή την αποκομιδή και την επεξεργασία των απορριμμάτων.
- Ως προς μια καλύτερη χρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού και μετριασμού του βαρέως και ανθυγιεινού της εργασίας. Ενώ υπάρχουν τάσεις παρέμβασης και του ιδιωτικού τομέα στην καθαριότητα των πόλεων.
- Ως προς την ενημέρωση του κοινού και την αλλαγή της συμπεριφοράς του ως προς το πρόβλημα της καθαριότητας ειδικότερα της αποκομιδής των σκουπιδιών και του περιβάλλοντος συνολικότερα.

Η ανακύκλω(υ)ση αποτελεί τον τέταρτο παράγοντα (έστω και πειραματικά) εισαγωγής νέων μεθόδων στην αντιμετώπιση του προβλήματος της καθαριότητας.

12.8.2. Η υπάρχουσα κατάσταση στο Δήμο Ηλιούπολης

Ο Δήμος Ηλιούπολης παρουσιάζει μια από τις καλύτερες εικόνες στον τομέα της καθαριότητας στην Αττική. Ευνοείται σ' ένα ορισμένο βαθμό από την καλή συγκριτικά ρυμοτομία που παρέχει δυνατότητες ύπαρξης σχετικά άνετων χώρων απόθεσης των σκουπιδιών από τους κατοίκους, κίνησης χωρίς μεγάλα εμπόδια των απορριμματοφόρων και επίσης δυνατότητα καθαρισμού των δρόμων.

Αυτή την εποχή και με στόχο να ολοκληρωθεί ως το τέλος του 1995 βρίσκεται σε εξέλιξη ένα πρόγραμμα μηχανικής αποκομιδής των σκουπιδιών. Παράλληλα, έχει υπογραφεί σύμβαση με την Ε.Σ.Δ.Κ.Ν.Α. για την κατασκευή σταθμού μεταφόρτωσης που θα λύσει συνολικά το πρόβλημα της μεταφοράς και απόθεσης των απορριμμάτων. Ο Δήμος Ηλιούπολης συμμετέχει στο πιλοτικό πρόγραμμα της Ε.Σ.Δ.Κ.Ν.Α. για την ανακύκλωση.

Στην εισηγητική έκθεση για τον προϋπολογισμό του 1995 η καθαριότητα με την εφαρμογή της μηχανικής αποκομιδής και την δημιουργία μόνιμου σταθμού μεταφόρτωσης είναι ο πρώτος στόχος του Δημοτικού προγράμματος '95. Ήτοι προβλέπονται (παράλληλα με τη συνέχιση και με πρόβλεψη να ολοκληρωθεί μέσα στο 1995 της μηχανικής αποκομιδής):

1. Μετατροπή του κτιριοδομικού συγκροτήματος του σημερινού σταθμού μεταφόρτωσης.
2. Συμπιεστής απορριμμάτων με σύστημα αυτόματης εναλλαγής των κοντέινερ υποδοχής και μεταφοράς.
3. Δύο οχήματα επιτόπιας μεταφοράς (τράκτορες – νταλίκες).
4. Έξι κλειστά κοντέινερς των 18 τόνων.
5. Χοάνη πάνω από το συμπιεστή με σύστημα καταιονισμού.
6. Εκπαίδευση του προσωπικού στο νέο σύστημα αποκομιδής.

12.8.3. Η Υπηρεσία Καθαριότητας του Δήμου

Η υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου είναι μια αυτοτελής υπηρεσία. Οργανωμένη βέβαια για τις ανάγκες καθαριότητας, σύμφωνα με το χειρωνακτικό σύστημα συγκέντρωσης και αποκομιδής που εφαρμόζεται μέχρι σήμερα.

Η διάρθρωση της υπηρεσίας είναι η ακόλουθη:

α. Διοίκηση

Η διοίκηση αποτελείται από ένα Διευθυντή και ένα Τμηματάρχη και από τον Υπεύθυνο Μηχανολόγο, που υποβοηθείται από δύο Επόπτες Καθαριότητας.

β. Το συνεργείο

Οι εργαζόμενοι στο συνεργείο ασχολούνται με τις εξής εργασίες:

- Την αποθήκη
- Το πλυντήριο
- Το βουλκανιζατέρ

γ. Η καθαριότητα

Η καθαριότητα γίνεται από ένα προσωπικό που αποτελείται:

- Από 38 οδηγούς, από τους οποίους οι 6 είναι χειριστές με μέσο όρο ηλικίας τα 40 χρόνια.
- Από 41 εργάτες χειρωνακτικής αποκομιδής από τους οποίους 1 είναι συντηρητής αυτοκινήτων και ένας θα μεταχθεί στους οδηγούς. Από τους 39 που εργάζονται στο αντικείμενό τους 4 θα συνταξιοδοτηθούν στα επόμενα τέσσερα χρόνια.
- Στο Δήμο Ηλιούπολης δεν υπάρχουν οδοκαθαριστές και η όλη καθαριότητα των δρόμων εντάσσεται στη λειτουργία του συστήματος (μηχανικό σάρωθρο, πλυντήριο των δρόμων κ.λ.π.).

γ1. Τεχνικός εξοπλισμός και υποδομή της υπηρεσίας καθαριότητας

Ο εξοπλισμός της υπηρεσίας καθαριότητας περιλαμβάνει:

α. Το γκαράζ (υπόστεγο με δύο λάκκους). Εργάζονται 4 τεχνίτες και 1 βοηθός για τη συντήρηση και επισκευή όλων των αυτοκινήτων, εκτός ειδικών περιπτώσεων.

β. Το πλυντήριο, που αποτελείται από τους δύο λάκκους και 1 άτομο για το πλύσιμο και το γρασάρισμα – συντήρηση.

γ. Το πλήρες βουλκανιζατέρ.

δ. Το (πλήρες και επαρκές) πάρκινγκ των αυτοκινήτων καθαριότητας και των άλλων οχημάτων του Δήμου.

ε. Τα γραφεία της διοίκησης και τους χώρους παραμονής των εργατών καθαριότητας. Με το έργο επέκτασης των γραφείων που βρίσκεται στη φάση της ολοκλήρωσης διαμορφώνονται όλες οι υποδομές για γραφεία διοίκησης και για την εξυπηρέτηση των εργατών καθαριότητας (προσωπικά ντουλάπια για τα ρούχα, ντους ζεστό, καντίνα παραμονής κ.λ.π.).

στ. Στον ίδιο χώρο έχει κατασκευαστεί ένας μικρός σταθμός μεταφόρτωσης, στον οποίο αποθέτουν τα σκουπίδια τα απορριμματοφόρα και στη συνέχεια αυτά μεταφορτώνονται σε μεγαλύτερα από ιδιώτη επιχειρηματία. Δηλαδή, τα απορριμματοφόρα του Δήμου δεν μεταφέρουν στις χωματερές σκουπίδια.

γ2. Μηχανολογικός εξοπλισμός της υπηρεσίας καθαριότητας

Για να εκτιμηθεί το μέγεθος της παρουσίας του Δήμου, καθώς και η κατάσταση του μηχανολογικού εξοπλισμού, παραθέτουμε τον κατάλογο του σήμερα υπάρχοντος εξοπλισμού.

1. Απορριμματοφόρα					
1. Πρέσα κλειστή Μερσεντές		ΚΗΟ 1483.	Αγορά 1991	καινούρια.	
		Καλή κατάσταση.			
2. Πρέσα κλειστή Μερσεντές		ΚΗΟ 2451.	Αγορά 1986	καινούρια.	
		Πολύ καλή κατάσταση.			
3. Μύλος Μερσεντές		ΚΗΟ 2452.	Αγορά 1992	καινούρια.	
		Πολύ καλή κατάσταση.			
4. Μύλος τριαξωνικό	Μερσεντές	ΚΗΟ 2452.	Αγορά 1988		
		μεταχειρισμένος. Καλή κατάσταση.			
5. Μύλος τριαξωνικό	Μερσεντές	ΚΗΟ 2453.	Αγορά 1988		
		μεταχειρισμένος. Καλή κατάσταση.			
6. Μύλος τριαξωνικό	Μερσεντές	ΚΗΟ 2454.	Αγορά 1988		
		μεταχειρισμένος. Καλή κατάσταση.			
7. Μύλος Μερσεντές		ΚΗΟ 2464.	Αγορά 1983		
		μεταχειρισμένος. Μόνο για εφεδρικός.			
8. Μύλος Μάγκιρους		ΚΗΟ 2465.	Αγορά 1983		
		μεταχειρισμένος. Καλή κατάσταση.			
9. Μύλος Μάγκιρους		ΚΗΟ 2505.	Αγορά 1977	καινούριος.	
		Μόνο για εφεδρικός.			
10. Μύλος Μάγκιρους		ΚΗΟ 2466.	Αγορά 1981		
		μεταχειρισμένος. Μόνο για εφεδρικός.			
11. Μύλος Μάγκιρους		ΚΗΟ 2467.	Αγορά 1981		
		μεταχειρισμένος.			

	Μέτρια κατάσταση.
12.Μύλος Μάγκιρους	ΚΗΟ 2468. Αγορά 1981 μεταχειρισμένος. Μέτρια κατάσταση.
13.Μύλος LIAZ	ΚΗΟ 2497. Αγορά 1989 καινούργιος. Καλή κατάσταση.
14.Μύλος LIAZ	ΚΗΟ 2498. Αγορά 1989 καινούργιος. Καλή κατάσταση.
15.Μύλος LIAZ	ΚΗΟ 2499. Αγορά 1989 καινούργιος. Καλή κατάσταση.
16.Μύλος STAYER μικρός	ΚΗΟ 2501. Αγορά 1985 καινούριος. Καλή κατάσταση
17.Μύλος STAYER μικρός	ΚΗΟ 2502. Αγορά 1985 καινούριος. Καλή κατάσταση
18.Μύλος Μερσεντές 0705 ΑΠ	ΑΠ. Αγορά 1992 μεταχειρισμένος. Καλή κατάσταση.
19.Μύλος Μερσεντές 0216 ΑΠ	ΚΗΟ 2758. Αγορά 1992 καινούργιος. Άριστη κατάσταση.
20.Μύλος Μερσεντές 0516 ΑΠ	ΚΗΟ 2759. Αγορά 1992 καινούργιος. Άριστη κατάσταση.
2. Φορτηγά	
1. Φορτηγό ανοικτό STAYER	ΚΗΟ 2520. Αγορά 1985 καινούριο. Άριστη κατάσταση.
2. Φορτηγό ανοικτό STAYER	ΚΗΟ 2521. Αγορά 1985 καινούριο. Άριστη κατάσταση.
3. Φορτηγό ανοικτό STAYER	ΚΗΟ 2522. Αγορά 1985 καινούριο. Άριστη κατάσταση.
4. Φορτηγό ανοικτό Μερσεντές	ΚΗΟ 2523. Αγορά 1968 καινούριο.

	Κατάσταση παροπλισμού.
5. Φορτηγό ανοικτό Μερσεντές	ΚΗΟ 2697. Αγορά 1968 καινούριο. Κατάσταση παροπλισμού.
6. Φορτηγό ανοικτό Μερσεντές	10401. Αγορά 1968 καινούριο. Κατάσταση παροπλισμού.
3. Λεωφορεία	
1. Πούλμαν	ΚΗΟ 1311. Αγορά 1992 καινούριο. Άριστη κατάσταση.
2. Λεωφορείο	ΚΗΟ 2534. Αγορά 1985 μεταχειρισμένο. Κατάσταση παροπλισμού.
3. Λεωφορείο	ΚΗΟ 2535. Αγορά 1985 μεταχειρισμένο. Κατάσταση παροπλισμού.
4. Φορτωτές	
1. Φορτωτής J.C.B.	30109. Αγορά 1986 καινούριος. Πολύ καλή κατάσταση.
2. Φορτωτής Caterpillar	00604 Α.Π. Αγορά 1988 καινούριος. Πολύ καλή κατάσταση.
3. Φορτωτής International	35123. Αγορά 1984 καινούργιος. Πολύ καλή κατάσταση.
5. Σκούπες	
1. Σκούπα παλιά παροπλισμένη	12382. Αγορά 1976 καινούρια. Παροπλισμένη.
2. Σκούπα Ford	____. Αγορά 1985 μεταχειρισμένη. Κατάσταση εφεδρείας.
3. Σκουπάκι	____. Αγορά 1990 καινούρια. Μέτρια κατάσταση.

4. Σκούπα <i>Embiom</i>	53043. Αγορά 1993 καινούρια. Άριστη κατάσταση.
6. Γερανοί	
1. Γερανός παλιός	ΚΗΟ 2570. Αγορά 1976 καινούριος. Μέτρια κατάσταση.
2. Γερανός Μερσεντές	ΑΝΕΥ. Αγορά 1993 καινούριος. Άριστη κατάσταση.
7. Βυτία	
1. Βυτίο παλιό (πορτοκαλί)	ΚΗΟ 2707. Αγορά 1977 καινούριο. Κατάσταση εφεδρείας.
2. Βυτίο (μπλε)	ΑΝΕΥ. Αγορά 1984 καινούριο. Καλή κατάσταση
3. Βυτίο πλυντήριο κάδων	____. Αγορά 1993 καινούριο. Αχρησιμοποίητο.
4. Βυτίο κίτρινο μεγάλο	____ Αγορά ΔΕΠΙΑΝΗΛ μεταχειρισμένο. Καλή κατάσταση.
5. Βυτίο κίτρινο μικρό	____ Αγορά ΔΕΠΙΑΝΗΛ μεταχειρισμένο. Καλή κατάσταση.
8. Επιβατικά	
1. Επιβατικό <i>Xanthia</i>	____. Αγορά 1994 καινούριο. Άριστη κατάσταση.
2. Επιβατικό Μερσεντές	ΚΗΟ 2700. Αγορά 1985 μεταχειρισμένο ΟΔΔΥ. Μέτρια κατάσταση.
3. Επιβατικό <i>Ford</i>	2548. Αγορά 1989 μεταχειρισμένο ΟΔΔΥ.

		Καλή κατάσταση.
4. Επιβατικό Datsun		2549. Αγορά 1971 καινούριο. Κατάσταση παροπλισμού.
5. Επιβατικό Toyota		ΚΗΟ 2835. Αγορά 1993 καινούριο. Τμήμα κήπων. Άριστη κατάσταση.
6. Επιβατικό Fiorino		πλ. 727. Αγορά 1993 μεταχειρισμένο. Τμήμα ηλεκτρολόγων. Άριστη κατάσταση.
7. Επιβατικό Fiorino		πλ. 35116. Αγορά 1993 μεταχειρισμένο.
8. Φορτηγάκι Ford		___ . Αγορά 1993 μεταχειρισμένο. Καλή κατάσταση.
9. Πούλμαν μικρό Μερσεντές		___ . Αγορά 1993 μεταχειρισμένο. Καλή κατάσταση.
10. Φορτηγάκι Nissan		___ Αγορά 1993 μεταχειρισμένο. Τμήμα υδραυλικών. Καλή κατάσταση.
11. Ford ανοικτό		ΚΗΟ 2536. Αγορά 1991 μεταχειρισμένο. Καλή κατάσταση.
12. Ford κλούβα		ΚΗΟ 2537. Αγορά 1991 μεταχειρισμένο. Καλή κατάσταση.
13. Μοτοσικλέτα Αστυνομίας	Δημ.	8113 – 814. Αγορά 1992 καινούργια. Πολύ καλή κατάσταση.

Πίνακας 12.4. Μηχανολογικός εξοπλισμός Δήμου

Πηγή: Υπηρεσία Καθαριότητας Δήμου Ηλιούπολης

12.8.4. Συγκέντρωση απορριμμάτων (ποσοτικά στοιχεία – Τομείς καθαριότητας)

Σύμφωνα με πρόσφατες μετρήσεις (1994), το μέσο εβδομαδιαίο φορτίο οικιακών απορριμμάτων για το Δήμο Ηλιούπολης, είναι 508 τόνους από τους οποίους:

- Το μέσο φορτίο της Δευτέρας είναι 201,8 τόνοι ήτοι 2,7 φορές μεγαλύτερο από τις άλλες ημέρες.
- Το μέσο φορτίο των άλλων τεσσάρων ημερών (Τρίτη έως Παρασκευή) υπολογίζεται σε 75 τόνους ανά ημέρα.

Ο Δήμος έχει χωριστεί σε 12 τομείς για τις ημέρες Τρίτη έως Παρασκευή και σε 15 τομείς για τη Δευτέρα. Επίσης, κάθε Σάββατο λειτουργεί ένας τομέας για τη συλλογή απορριμμάτων στους κεντρικούς δρόμους.

Με βάση αυτή τη διάνοιξη, ο ελάχιστος αριθμός των απαιτούμενων εργαζόμενων για να λειτουργήσει το σύστημα, είναι 53 άτομα, από τους οποίους 33 εργάτες, 16 οδηγοί, 1 μηχανολόγος υπεύθυνος, 2 επόπτες – εργοδηγοί, 1 επόπτης.

Σύμφωνα επίσης με στοιχεία του 1994, η απόδοση του τομέα καθαριότητας κρίνεται ικανοποιητική. Όμως ο Δήμος διαβλέποντας τα προβλήματα που αναφύονται με την εμμονή σ' ένα τρόπο αντιμετώπισης των σκουπιδιών που είναι παρωχημένος και ως προς τις μεθόδους και ως προς την τεχνολογία, προχώρησε στη μελέτη και στην υλοποίηση μιας νέας μεθόδου συλλογής και απόθεσης των σκουπιδιών: τη μηχανική αποκομιδή. Ήδη από το τέλος του 1994 έχει τεθεί σε εφαρμογή η μελέτη μηχανικής αποκομιδής που αναμένεται να ολοκληρωθεί ως το τέλος του 1995.

12.8.5. Το Πρόγραμμα Μηχανικής Αποκομιδής Σκουπιδιών

α. Γενικές επιδιώξεις του προγράμματος

Οι βασικές παράμετροι που εισάγονται με τη μελέτη μηχανικής αποκομιδής είναι οι παρακάτω:

- Ανεξαρτητοποιείται ο χρόνος περισυλλογής απορριμμάτων από το χρόνο που τα εναποθέτουν οι Δημότες (συλλογή κάθε δεύτερη ημέρα).
- Τοποθετούνται κάδοι σε μόνιμες θέσεις σε όλη την έκταση του Δήμου.
- Οι κάδοι αδειάζουν στο απορριμματοφόρο με μηχανικό τρόπο.
- Ο Δήμος, σε συνεργασία με την ΕΣΔΚΝΑ, προχωρεί στην κατασκευή σύγχρονου σταθμού μεταφόρτωσης και έτσι λύνεται με ευνοϊκότερους όρους το πρόβλημα της μεταφοράς στη χωματερή.

β. Με τη μηχανική αποκομιδή ο Δήμος ευελπιστεί να επιτύχει:

1. Θεαματική βελτίωση της υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας στην αποκομιδή.
 - Καταβολή μικρότερης σωματικής προσπάθειας από τους εργαζόμενους.
 - Ελαγγελματική και κοινωνική τους αναβάθμιση.
2. Βελτίωση της αισθητικής εμφάνισης της πόλης.
 - Εξάλειψη των σκουπιδосωρών και των διαρρεόντων υγρών.
 - Εξάλειψη των υπολειμμάτων που διαχέονται από τους σκουπιδосωρούς.
3. Προστασία της Δημόσιας υγείας
 - Κλειστή κάδοι.
 - Δεν διαρρέουν υγρά ή τμήματα σκουπιδιών.
4. Αύξηση της απόδοσης της εργασίας.

- Μεγαλύτερη ταχύτητα αποκομιδής.
 - Καλύτερες συνθήκες εργασίας.
5. Ουσιαστική βελτίωση στους άλλους τομείς καθαριότητας.
- Υποβοήθηση στους οδοκαθαριστές.
 - Σοβαρή εξάλειψη των μικροϋπολειμμάτων.

γ. Συνολική δαπάνη συλλογής απορριμμάτων

Ο σχεδιασμός του προγράμματος προβλέπει:

1. Την ύπαρξη των δώδεκα τομέων που πρόσφατα έχουν σχεδιαστεί.
2. Την τοποθέτηση των κλειστών τροχοφόρων πλαστικών κάδων σε μόνιμες θέσεις (147 κάδους των 330 λίτρων, 1.111 κάδους των 770 λίτρων και 735 κάδους των 1.100 λίτρων).
3. Την αποκομιδή σκουπιδιών ανά δεύτερη ημέρα.
4. Τη χρησιμοποίηση:
 - 8 καλύτερων οχημάτων από τα υπάρχοντα 17, αφού προστεθεί μηχανισμός αδειάσματος των πλαστικών κάδων.
 - Του υπάρχοντος πλυντηρίου κάδων.
 - 34 ατόμων (4 επιτελική υποστήριξη, 24 οδηγοί και εργάτες, 4 εφεδρικοί).

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία της μελέτης δίδεται συγκριτικά και το κόστος με τις δύο μεθόδους (σταθερές τιμές 1994).

	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ		ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ		ΕΡΓΑΤΙΚΑ		ΣΥΝΟΛΟ		ΙΣΟΖΥΓΙΟ
	ΧΕΙΡ. ΑΠΟΚ.	ΜΗΧ. ΑΠΟΚ.	Χ.Α.	Μ.Α.	Χ.Α.	Μ.Α.	Χ.Α.	Μ.Α.	
1	90	132	55,89	27,62	190,8	122,4	336,69	282,02	+54,67
2	90	105	55,89	28,62	190,8	122,4	336,69	256,02	+80,67
3	90	-	55,89	29,62	190,8	122,4	336,69	152,02	+184,67
4	90	60	55,89	30,62	190,8	122,4	336,69	214,02	+122,67
5	90	60	55,89	31,62	190,8	122,4	336,69	215,02	+121,67
6	90	60	55,89	32,62	190,8	122,4	336,69	216,02	+90,67
ΣΥΝΟΛΑ							1.990,0	1.335,0	+655,00

Πίνακας 12.5. Κόστος συλλογής απορριμμάτων (μελέτη ΕΣΔΚΝΑ)

Πηγή: ΕΣΔΚΝΑ

Με βάση αυτά τα στοιχεία υπολογισμών, προκύπτει ότι με την μηχανική αποκομιδή θα έχουμε μείωση κόστους κατά 32,9% (655 / 1990).

Σύμφωνα με τις μετρήσεις της μελέτης, η ετήσια παραγωγή απορριμμάτων ανέρχεται στους 26.488 τόνους.

Το πραγματικό κόστος συλλογής (σύμφωνα με τη μελέτη) είναι:

➤ **Με τη χειρωνακτική αποκομιδή**

$$336.690.000 : 26.488 = 12.711 \text{ δραχμές}$$

Κόστος μεταφοράς υπολογίζεται σε 3.000 δραχμές ανά τόνο ήτοι

Το συνολικό κόστος ανέρχεται σε **15.711 δραχμές ανά τόνο.**

➤ **Με τη μηχανική αποκομιδή**

1.335.000.000 δραχμές : 6 έτη = 222.500.000 δραχμές ετήσιο κόστος σε σταθερές τιμές του '94.

$$222.500.000 \text{ δρχ.} : 26.488 \text{ τόνους} = 8.400 \text{ δρχ. ανά τόνο}$$

Κόστος μεταφοράς 3.000 δραχμές, οπότε συνολικό κόστος 11.400 δραχμές ανά τόνο.

Στο κόστος αυτό πρέπει να υπολογίσουμε και το κόστος διάθεσης που καταβάλλεται στην ΕΣΔΚΝΑ και το οποίο ανέρχεται για το 1994 σε 40.324.053 δραχμές ήτοι 1.448 δραχμές ανά τόνο.

➤ **Τελικές τιμές**

α. Με χειρωνακτική αποκομιδή: 17.159 δραχμές ανά τόνο.

β. Με μηχανική αποκομιδή: 12.848 δραχμές ανά τόνο.

Δηλαδή περίπου 25% φθηνότερα με τη μηχανική αποκομιδή.

12.8.6. Συμπεράσματα για την καθαριότητα

1. Ο Δήμος Ηλιούπολης έχει δώσει, έγκαιρα, μια σύγχρονη λύση στο πρόβλημα της καθαριότητας της πόλης.
2. Η μηχανική αποκομιδή απορριμμάτων είναι μια δοκιμασμένη στον Ευρωπαϊκό χώρο μέθοδος και με τα δεδομένα χωροταξικά και πολεοδομικά πλεονεκτήματα της Ηλιούπολης, η μέθοδος μπορεί να επιτύχει.
3. Η κατασκευή του σταθμού μεταφόρτωσης θα ενισχύσει το όλο σύστημα και θα περιορίσει τις περιβαλλοντικές και κυκλοφοριακές οχλήσεις.
4. Ο προγραμματισμός του Δήμου στην προσεχή πενταετία στον τομέα της καθαριότητας σχετίζεται με την προσπάθεια εφαρμογής του συστήματος μηχανικής αποκομιδής. Μάλιστα, ο Δήμος στην εισηγητική έκθεση για τον προϋπολογισμό του '95, θέτει σαν τον πρώτο στόχο την ολοκλήρωση του έργου της μηχανικής αποκομιδής.

Η προτεραιότητα και ο προγραμματισμός αυτός πέραν της εφαρμογής των τεχνικών όρων της μελέτης, αναφέρεται σ' ένα δύσκολο έργο, που

αφορά τη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος στο προσωπικό και τους πολίτες. Η έκταση των αλλαγών είναι τέτοια, που ακριβώς η δημιουργία κλίματος αποδοχής του νέου τρόπου συλλογής είναι ένα απόλυτα αναγκαίο έργο.

Με βάση το σκεπτικό αυτό προτείνεται:

1. Η οργάνωση ενός επιμορφωτικού προγράμματος των εργαζομένων στην καθαριότητα, αλλά και επιλεγμένων στελεχών του Δήμου που σχετίζονται με το περιβάλλον και τα τεχνικά έργα.

Αντικείμενα του επιμορφωτικού προγράμματος θα είναι:

- α.** Οι γενικές προβληματικές για το περιβάλλον (Διάσκεψη του RIO, το πράσινο βιβλίο για το αστικό περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.λ.π.).
- β.** Τεχνολογίες και μέθοδοι διαχείρισης απορριμμάτων – Ανακύκλωση.
- γ.** Ανάλυση της μελέτης «Μηχανική αποκομιδή απορριμμάτων» Δήμου Ηλιούπολης.

Η πρακτική άσκηση του επιμορφωτικού προγράμματος θα αναφέρεται σε δύο θέματα και θα αφορά τις δύο κατηγορίες των επιμορφωνόμενων:

- α.** Τα στελέχη της καθαριότητας θα έχουν ως πρακτική άσκηση την υποδειγματική εφαρμογή της μελέτης στην καθημερινή πράξη.
- β.** Τα επιστημονικά στελέχη θα σχεδιάσουν ένα ετήσιο πρόγραμμα ενημέρωσης των κατοίκων για όλα τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή της νέας μεθόδου.

2. Είναι αυτονόητο πως η σχεδιασμένη αντιμετώπιση του όλου προγράμματος θα αναδείξει προβλήματα περιβάλλοντος που χρήζουν αντιμετώπισης και που οδηγούν σε διαμόρφωση νέων όρων, τόσο στο πρόβλημα της καθαριότητας, όσο και του περιβάλλοντος γενικότερα. Η ομάδα των επιστημονικών στελεχών του Δήμου θα έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει τη γνώση των προβλημάτων και επομένως τις δυνατότητες προτάσεων για την αντιμετώπισή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

13.1. Η ανάπτυξη της διαδημοτικής συνεργασίας στην Ελλάδα

Η Διαδημοτική συνεργασία, μόλις τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει κάποια ανάπτυξη. Η αρχική διστακτικότητα στις αρχές της μεταπολίτευσης και η σχηματικότητα στη συνέχεια τείνουν να ξεπεραστούν και ήδη δημιουργείται μια σοβαρή δυναμική.

Η Διαδημοτική συνεργασία, μεθοδολογικά πρέπει να ιδωθεί σε τρία επίπεδα:

- Συνεργασία μεταξύ γειτονικών Δήμων ή της ίδιας περιοχής για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων (κοινές υποδομές με περιορισμό του κόστους, συνεργασία για κοινή πολιτιστική δράση κ.λ.π.).
- Συνεργασία μεταξύ Δήμων σε επίπεδο χώρας για διεκδικήσεις απέναντι στο κράτος ή για τη μελέτη και αντιμετώπιση νέων προβλημάτων (περιβάλλον, μόλυνση ατμόσφαιρας, δημοτικές συγκοινωνίες κ.λ.π.).
- Διαδημοτική συνεργασία σε διεθνές επίπεδο με τη συμμετοχή σε δίκτυα (με τις τοπικές αυτοδιοικήσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των Βαλκανίων, αδελφοποιήσεις κ.λ.π.).

Τα κυριότερα εμπόδια για την ανάπτυξη Διαδημοτικής συνεργασίας είναι:

α. Θεσμικά

Η ανυπαρξία δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης κυρίως, οδηγούσε τους Δήμους σε μια άμεση σχέση εξάρτησης από τη Νομαρχία. Οι συνεργασίες μεταξύ Δήμων έχουν το χαρακτήρα συγκυριακών διεκδικήσεων από τις Νομαρχίες. Με τη λειτουργία της δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, οι συνεργασίες θα καταστούν από τα πράγματα αναγκαίες.

β. Ανυπαρξία αναπτυξιακής λογικής

Η τοπική αυτοδιοίκηση παραμένοντας ένας θεσμός διαχείρισης και διεκπεραίωσης, εξαντλεί τις δυνατότητές της στα όρια ευθύνης της. Στο μέτρο που επεμβαίνει στη σύγχρονη αναπτυξιακή διαδικασία είναι υποχρεωμένη να προστρέξει στη συνεργασία για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων, στην ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας.

γ. Κομματικοποίηση του θεσμού

Σημαντικό ρόλο στην καθυστέρηση ανάπτυξης δικτύων συνεργασίας των Δήμων έπαιξε η σοβαρή πρόταση των κομματικών εντάξεων των Δήμων (πράσινοι, γαλάζιοι, κόκκινοι κ.λ.π.). Ήδη η νοοτροπία αυτή τείνει να ξεπεραστεί.

δ. Έλλειψη διεθνούς πλαισίου αναφοράς

Η μεταπολεμική Ελλάδα βρέθηκε για ένα μεγάλο διάστημα απομονωμένη, τόσο από τον άμεσο περίγυρό της (Βαλκάνια, Ανατολική Μεσόγειος), όσο και από τη Δυτική Ευρώπη. Αντίθετα, στις σημερινές συνθήκες υπάρχει μέσα σε κλίμα δυσκολιών, ευρύ πεδίο δραστηριοποίησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Πέραν των αδελφοποιήσεων που σε μια αρχική φάση υπόκειντο σε σκοπιμότητες (οι «κόκκινοι» Δήμοι έκαναν αδελφοποιήσεις μόνο στην

Ανατολική Ευρώπη και οι «γαλάζιοι» στη Δυτική) και εξυπηρετούσαν κυρίως τις δημόσιες σχέσεις, υπάρχει ήδη ένα λαμπρό πεδίο ανάπτυξης συνεργασιών με κοινά προγράμματα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Κύπρου, των Βαλκανίων, αλλά και της Μεσογείου.

Άξιο μνείας είναι εδώ το έργο αλληλεγγύης προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους δημότες των Βαλκανικών χωρών, που μέσω της ΚΕΔΚΕ, αλλά και με πρωτοβουλίες των Δήμων, υπάρχει και συνεχίζεται από το 1989 ως σήμερα.

Στις σημερινές συνθήκες, η Διαδημοτική συνεργασία αναπτύσσεται και γίνεται σοβαρή δραστηριότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η ΚΕΔΚΕ, το τρίτοβάθμιο όργανο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και οι Τ.Ε.Δ.Κ., έχουν ένα ρόλο στην προώθηση κοινών προβλημάτων (συνέδριο για το περιβάλλον, για τις συνενώσεις), αλλά και στην ανάπτυξη δεσμών συνεργασίας, τόσο στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και με τα Βαλκάνια και με την Κύπρο (διαχείριση Κοινοτικών Προγραμμάτων του άρθρου 10 π.χ.).

Παράλληλα, μέσω Κοινοτικών Προγραμμάτων (HORIZON, NOW, Μεσογειακή Συνεργασία κ.λ.π.), αναπτύσσονται συνεργασίες, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και στο διεθνές επίπεδο.

13.2. Οι πρωτοβουλίες του Δήμου Ηλιούπολης

Η γενική εικόνα του Δήμου στον τομέα της Διαδημοτικής συνεργασίας, μόλις τα τελευταία χρόνια βελτιώνεται. Παρακολουθεί τις γενικές τάσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αν και ο Δήμος Ηλιούπολης παρουσιάζει ένα δυναμισμό. Πάντως, πέραν αυτού του δυναμισμού, που είναι κυρίως αποτέλεσμα της δράσης της Δημοτικής Αρχής, δεν υπάρχει ανάλογη δραστηριοποίηση των υπηρεσιών του Δήμου πράγμα αναγκαίο στις σύγχρονες συνθήκες.

Οι πιο σοβαρές πρωτοβουλίες του Δήμου στον τομέα ανάπτυξης της Διαδημοτικής συνεργασίας είναι οι παρακάτω:

α. Σύνδεσμος προστασίας και ανάπτυξης του Υμηττού (Σ.Π.Α.Υ.)

Στο σύνδεσμο αυτό συμμετέχουν εννέα Δήμοι που έχουν απόληξη στον Υμηττό (Αγίας Παρασκευής, Χολαργού, Παπάγου, Ζωγράφου, Καισαριανής, Βύρωνα, Ηλιούπολης, Αργυρούπολης και Γλυφάδας.

Στόχος της κοινής προσπάθειας είναι η προστασία και η αξιοποίηση του Υμηττού ως πνεύμονα πρασίνου, με παράλληλη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, αναδάσωση και αποκατάσταση των ζημιών από τις πυρκαγιές κ.λ.π.

Ο Σ.Π.Α.Υ. στα πλαίσια της κοινής προσπάθειας για τη διάσωση του Υμηττού, έχει επιτύχει την ένταξη του πρώτου κοινού προγράμματος «Υποδομή για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος του όρους Υμηττού» στο Κοινοτικό πρόγραμμα MEDSPA. Ήδη το πρόγραμμα αυτό, με αρχική χρηματοδότηση 370 εκατομμυρίων δραχμών βρίσκεται σε εξέλιξη.

Επίσης, ο Σ.Π.Α.Υ. ήδη προωθεί σε συνεργασία με το τμήμα δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και άλλες παρεμβάσεις για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος του Υμηττού.

β. Συνεργασία με τον ΕΣΔΚΝΑ

Η συνεργασία αυτή έχει – πέραν της συνολικής προσπάθειας της Τ.Α. για τα απορρίμματα – σαν συγκεκριμένο αντικείμενο την προώθηση του προγράμματος μηχανικής αποκομιδής απορριμμάτων και την κατασκευή σύγχρονου σταθμού μεταφόρτωσης.

γ. Συνεργασία σε Διεθνές επίπεδο

Στον τομέα της συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο, ο Δήμος Ηλιούπολης αδελφοποιείται με την πόλη της Σερβίας το Νόβι Σαντ.

Επίσης, ο Δήμος πρωταγωνίστησε στο κίνημα της Γ.Α. για αλληλεγγύη και προσφορά βοήθειας στο Σερβικό λαό.

Στα πλαίσια του «EUROFORM», ο Δήμος Ηλιούπολης συνεργάζεται με αντίστοιχους Δήμους της Ισπανίας.

Ο Δήμος Ηλιούπολης παρακολουθώντας και συμμετέχοντας στις Ευρωπαϊκές εξελίξεις πήρε μέρος στη 19^η γενική συνέλευση των Ευρωπαϊκών πόλεων στο Στρασβούργο.

13.3. Συμπεράσματα

Υπάρχει μια καλή αρχή στο Δήμο Ηλιούπολης στους τομείς ανάπτυξης της διαδημοτικής συνεργασίας.

- Ο Σ.Π.Α.Υ. οφείλει να τύχει της μεγαλύτερης προσοχής του Δήμου και μπορεί να αποτελέσει μοντέλο διαδημοτικής συνεργασίας για την Αττική και τη χώρα μας με ένα τόσο ενδιαφέρον κοινό αντικείμενο όσο η διάσωση του Υμηττού.
- Ήδη το 1995 είναι το πρώτο έτος εφαρμογής του Β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η πλαισίωση του θεσμού, η δημιουργία κοινών πρωτοβουλιών των γειτονικών Δήμων για την αντιμετώπιση προβλημάτων με οικονομίες κλίμακος, αλλά και την αποσυγκέντρωση των δραστηριοτήτων και υπηρεσιών στον ίδιο το Νομό Αττικής και επομένως αποσυμφόρηση του Αθηναϊκού κέντρου είναι ένας από τους πιο σοβαρούς στόχους της διαδημοτικής συνεργασίας.
- Το κίνημα αλληλεγγύης προς τους Βαλκανικούς λαούς, στο οποίο ο Δήμος έχει σημαντική συμμετοχή, πρέπει να μελετηθεί και να αποτελέσει την απαρχή συνεργασιών της τοπικής αυτοδιοίκησης με τους αντίστοιχους Ο.Τ.Α. των δοκιμαζόμενων Βαλκανίων. Η ειρήνη και η δημοκρατική ανέλιξη των γειτονικών χωρών μπορεί να βοηθηθεί μέσω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σημαντικό βαθμό.

- Τα Κοινοτικά προγράμματα μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία χρήσιμων δικτύων για μια σειρά δραστηριότητες της Τ.Α. και για ανταλλαγή εμπειριών στο σημερινό ανοικτό και δύσκολο διεθνές πλαίσιο. Τα προγράμματα αυτά δεν αφορούν μόνο χώρες της Κοινότητας, αλλά και την Κύπρο, τα Βαλκάνια, την Ανατολική Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Δήμος Ηλιούπολης είναι ο μεγαλύτερος σε πληθυσμό δήμος της νότιας Αθήνας.

Με τις νέες αρμοδιότητες και την αναβάθμιση της Τ.Α. σε δραστηριότητες που μέχρι σήμερα κάλυπτε η κεντρική εξουσία, καλείται να παίξει πλέον σημαντικό και παράλληλα ουσιαστικό ρόλο στις σχέσεις πολίτη και δημόσιας διοίκησης.

Η Τ.Α. είναι ο φορέας που βρίσκεται πολύ κοντά στον πολίτη, σε σχέση με οποιονδήποτε άλλο φορέα. Η καθημερινή επαφή και η σχέση της «γειτονιάς» που παρατηρείται μεταξύ πολίτη – Τ.Α. δυναμώνει τη σύσφιξη της σχέσης και την αναβάθμιση γενικότερα. Παράλληλα το ότι όλο και περισσότερες αρμοδιότητες περνάνε από το κεντρικό κράτος στην Τ.Α. δίνει τη δυνατότητα της άμεσης επαφής μεταξύ δημότη και δήμου.

Μετά από έρευνα σε καθημερινή βάση για το γράψιμο της πτυχιακής εργασίας με τίτλο «Δήμος Ηλιούπολης: Ένα παράδειγμα οργάνωσης και ανάπτυξης δραστηριοτήτων στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας», παρατηρούμε ότι η συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα, έχει ήδη γίνει το βασικό χαρακτηριστικό του Ο.Ε.Π. του Δήμου Ηλιούπολης. Η σύνθεση του πληθυσμού του Δήμου είναι «νεανική», ενώ χαμηλό είναι το ποσοστό της τρίτης ηλικίας.

Όσον αφορά το προσωπικό του Δήμου Ηλιούπολης, οι οργανικές θέσεις που προβλέπονται, για μόνιμο προσωπικό είναι 379, ενώ οι πληρούμενες 226. Άρα 153 θέσεις δεν έχουν καλυφθεί ακόμα. Το μόνιμο προσωπικό αποτελείται κυρίως από προσωπικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Δ.Ε.), ενώ ένα μικρό μέρος καλύπτεται από προσωπικό Τεχνολογικής

Εκπαίδευσης (Τ.Ε.). Όπως επίσης και το αορίστου χρόνου προσωπικό αποτελείται κυρίως από προσωπικό Δ.Ε. Άρα, συμπεραίνουμε και έλλειψη εξειδίκευσης και ανώτερων και ανώτατων σπουδών.

Ο Δήμος Ηλιούπολης έχει δεχθεί αρκετές επιχορηγήσεις για την υλοποίηση ορισμένων έργων όπως:

Επιχορήγηση από Γ.Γ.Α. για κολυμβητήριο και για την επέκταση Δημοτικού Μεγάρου. Όσον αφορά το κολυμβητήριο δεν έχει υλοποιηθεί ακόμα, αντίθετα το Δημοτικό Μέγαρο είναι σχεδόν έτοιμο. Επίσης, επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων για το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης από το Υπουργείο Οικονομικών για το κτίριο της Δ.Ο.Υ. και από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για το κτίριο της Αστυνομίας. Και τα τρία έργα έχουν υλοποιηθεί.

Όσον αφορά τα έξοδα, υπάρχουν τα λειτουργικά έξοδα σχολείων (αύξηση αιθουσών και οικοπέδων για την κατασκευή επιπλέον σχολείων).

Ενισχύεται σημαντικά η Κοινωνική Μέριμνα, με αποτέλεσμα μείωση των εσόδων για τη δημιουργία Κ.Α.Π.Η., παιδικών σταθμών και μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων.

Επίσης, ενισχύεται ο Αθλητικός Οργανισμός, με τη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων, αθλητικών γυμναστηρίων, γηπέδων.

Ένα μεγάλο μέρος από τα έσοδα του Δήμου Ηλιούπολης δαπανήθηκε για την κατασκευή πλατειών, ασφαλτοστρώσεων, έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, φωτισμός, χώροι πρασίνου, πάρκα και παιδικών χαρών.

Ο Δήμος Ηλιούπολης αξιοποιεί σωστά τους διαθέσιμους πόρους, επιτυγχάνοντας κοινωνικό όφελος με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Όπως στον τομέα του πολιτισμού αντλεί πόρους από το Δημοτικό Κινηματογράφο, που λειτουργεί κάθε καλοκαίρι, από εκδηλώσεις τέχνης και πολιτισμού, από τα δύο Δημοτικά Αναψυκτήρια.

Τέλος, παρ' όλες τις ελλείψεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος, δεν παύει να είναι ένας σχεδόν αυτοδύναμος οικονομικά οργανισμός, έχοντας ως γνώμονα μια συνεχιζόμενη εξέλιξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Διαμαντόπουλος Γρ.**, «*Πρωτεύουσα 2000 – Διαμέρισμα 8*», Εκδ. Δήμου Ηλιούπολης, Ηλιούπολη 1980
- Διονυσάτος Κλέων**, «*Αρχαία παλαιών εντύπων της Ηλιούπολης*», Εκδ. Δήμου Ηλιούπολης
- Δρίκος Θ.**, «*Οι πωλήσεις των Οθωμανικών ιδιοκτησιών της Αττικής, 1830 – 1831*», Αθήνα, 1993
- Καλουδιώτης Δ., Μπραουδάκης Γ., Στογιαννίδου Μ., Σχίζας Γ., Τότσικας Π.**, «*Δήμος Ζωγράφου: Σημερινή φυσιογνωμία – κατευθύνσεις προγραμματισμού*», Αθήνα, 1992
- Καραχάλιος Χρ.**, «*Γενικός οδηγός Ηλιούπολης*», Αθήνα, 1960
- Καρέτσος Γ.**, «*Η Περιφερειακή Λεωφόρος Υμηττού και οι επιπτώσεις της στο περιβάλλον*», Αθήνα, 1990
- Κλειώσεις Χρ.**, «*Τοπική Αυτοδιοίκηση: Θεωρία και Πράξη*», Αθήνα, 1987
- Λεοντίδου Λίλα**, «*Πόλεις της σιωπής. Εργατικός εποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά, 1909 – 1940*», Αθήνα, 1989
- Λώλας Θανάσης**, «*Συνέντευξη στους Π. Τότσικα και Α. Δημητρίου*», 1985
- Μπίρης Κ.**, «*Αι Αθήναι από τον 19^ο αιώνα εις τον 20^ο αιώνα*», 1966
- Μωραΐτης Κ.**, «*Μελέτη διαμόρφωσης πρασίνου στον Δήμο Ηλιούπολης*», 1993

- Πανταζίδης, Κασιμάτη**, «Μέγεθος και Σύνθεση του πληθυσμού της Πρωτεύουσας», εκδ. Παπαζήση, Αθήνα
- Παπαδημητρίου Γεώργιος**, «*Τοπική Αυτοδιοίκηση στη σύγχρονη δημοκρατία*», 1993
- Σεβαστοπούλου – Βογιατζή Δέσπ.**, «*ΠΙ-ΡΑ/ Ιστορία της Ηλιούπολης*», Αθήνα, 1971
- Σκρουμπέλος Ηλ.**, «*Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Ηλιούπολης*», Αθήνα, 1985
- Σκρουμπέλος Ηλ.**, «*Πολεοδομική Μελέτη Επέκταση – Αναθεώρησης Δήμου Ηλιούπολης*», Αθήνα, 1981
- Συκιανάκη Αικ.**, «*Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας 1985 και Πολεοδομικός Σχεδιασμός*», Αθήνα, 1994
- Σχίζας Γ.**, «*Ο Υμηττός*», Αθήνα, 1990
- Τότσικας Π.**, «*Περιφερειακή Λεωφόρος Υμηττού. Εισήγηση στο Διήμερο του Τ.Ε.Ε.*», Πρακτικά Δημερίδας Τ.Ε.Ε., «Μεγάλα έργα και ρυθμίσεις στην Αττική»
- Τότσικας Π.**, «*Ηλιούπολη 1925 – 1985: 60 χρόνια πολεοδομικού σχεδιασμού και η σημερινή κατάσταση*», Αθήνα, 1985
- Φιλιππίδης Δημ.**, «*Για την Ελληνική Πόλη*», Αθήνα, 1990
- Φιλιππίδης Δημ.**, «*Νεοελληνική Αρχιτεκτονική*», Αθήνα, 1984
- Χαϊδόπουλος Γ.**, «*Εισηγητική έκθεση για τη συμμετοχική διαμόρφωση του Υμηττού στο Δ. Αργυρούπολης*», 1984
- Χαμογεωργάκη Γαβριέλλα**, «*Η Ηλιούπολη που χάθηκε για πάντα*», Αθήνα, 1987

Χαμογεωργάκη Γαβριέλλα, *«Εκείνα τα χρόνια στην Ηλιούπολη»*,
Αθήνα, 1989

Χαμογεωργάκη Γαβριέλλα, *«Η Ηλιούπολη μετά το Δεκέμβρη»*, Αθήνα,
1992

Δήμος Ηλιούπολης, *Συμπόσιο για την ανάπτυξη της Ηλιούπολης*,
(εισηγήσεις – πρακτικά), 1988

Δήμος Καισαριανής, *Πρόγραμμα Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού για τη
διαμόρφωση Άλσους Σκοπευτηρίου Καισαριανής*, 1984

Ε.Ε.Τ.Α.Α., *Οδηγός σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος για τους
Ο.Τ.Α.*, 1989

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, *«Υμηττός, ένας από τους τελευταίους
πνεύμονες πρασίνου της Αττικής»*, Αθήνα, 1992

**Συντονιστική Επιτροπή για τη Διάσωση του Υμηττού – Δήμος Αγ.
Παρασκευής**, *Πρακτικά Ημερίδας με θέμα: «Η Περιφερειακή
Λεωφόρος Υμηττού – Επιπτώσεις στο περιβάλλον και στη ζωή μας»*,
1984

Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., *«Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθηνas»*, 1985

Υπουργείο Γεωργίας, *«Μελέτη αναδάσωσης και διαμορφώσεως του
τοπίου του Υμηττού»*, 1977

Υπουργείο Πολιτισμού, *Μελέτη: «Αττικό τοπίο και περιβάλλον»*, Αθήνα,
1989

Υ.Χ.Ο.Π., *«Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Ηλιούπολης»*, Αθήνα,
1985